

OLGA CABA
**NUVELE
FANTASTICE**

CARTEA ROMÂNEASCĂ

OLGA CABA
NUVELE FANTASTICE

OLGA CABA

NUVELE FANTASTICE

CARTEA ROMÂNEASCĂ
1984

Budapesta, într-o zi de iulie irizată de ceață, cu cerul gălbui, își întindea pînă la plesnire arcurile podurilor neverosimile peste râul care dizolva în placid peisaj urbea de pe maluri.

Trepte vechi, fermecător de ruinate, coborau, cascadă, peste bulevardul comercial. Era altă lume aici sus, pe strada umbrită de platani, cu vile cochete retrase în grădini și îmbrăcate în iederă, cu caldarîmul călcat de un trecător sau doi, decît în vale, în furnicarul arterei cutreierate de tramvaie și alți monștri „circulatorii“, între trotuarele gemind de lume. Ar fi fost mai potrivit ca întîmplarea să fi avut loc în tăcerea străzii domnești și nu pe bulevardul care pulsa la unison cu cea mai banală actualitate.

Venind dinspre hotelul Gellért, cam în dreptul restaurantului românesc, se afla pe un colț de stradă un magazin oarecare, în vitrină cu niște plicuri cu ciorapi. Nu era o vitrină cine știe ce. Cei care o aveau în grijă contau, desigur, pe atracția magnetică exercitată, fără greș, de spectacolul ciorapilor asupra psihicului feminin și își ziceau că își fac ei efectul și fără să-ți dai prea mult osteneala să-i aranjezi frumos. Plicurile străvezii erau dispuse ca spițele unei roți și se găseau mereu femei să le privească cu jind, făcîndu-și calcule mentale. Treceam și eu pe acolo în fiecare zi și nu încetam să supraveghez evantaiul de plicuri. Te întrebi, pe drept cuvînt, ce mă face să povestesc amănunte așa de triviale într-o lume obișnuită cu aterizări pe lună și asasinate politice. Există însă aterizări la fel de nemaipomenite în

lumi suprapuse peste a noastră, și a căror însușire cea mai derutantă pare a fi tocmai aceea că seamănă leit cu cea de aici.

Tocmai vizitasem un mare muzeu și am ieșit cotropiți de mii de capodopere. Nu știu dacă cunoașteți efectul nociv al artei consumate în cantități industriale. Eu cred că omenirea ar trebui protejată de asemenea abuzuri și un muzeu n-ar trebui să cuprindă mai mult de zece tablouri. În orice caz, înainte de a ajunge la magazinul cu pricina, Țirnoș se declară „făcut“ pe ziua aceea. I-am spus să se ducă acasă și să ia un calmant, că vin și eu peste cinci minute. Simții o nefirească ușurare la plecarea lui, și nu mi-o explic decât acum. Evident, omul nu trebuia să vină cu mine. Încă nu bănuiam nici eu că mi se programase un itinerar strict personal, unde nu mă putea urma nimeni.

Intrai într-un magazin destul de vast, în formă de L, care, în aparență, nu avea nimic deosebit. Aerul ireal al celor văzute acolo cred că li s-a adăugat ulterior, sub influența celor întâmplate pe urmă. Căci am tendința de a împrumuta, în amintire, trecerii mele pe acolo o anumită ceață înșelătoare, un fel de aură cum au munții înfășurați în depărtări, ceva ce nu ține de ei propriuzis, ceva ce sînt sigură că le-a lipsit și întâmplărilor de atunci. Asemenea învelișuri de basm întîrzie întotdeauna în jurul amintirilor sentimentale ori al unor peisaje sau tablouri văzute de mult, ce capătă o calitate de vis risipită apoi de revedere, oricît de îmbietoare ar fi împrejurările în care va avea loc. Îmi și pierdusem demult încrederea în realitatea lor pînă înțelesei că felul cum se metamorfozează ele în amintire fac parte din însăși evoluția lucrurilor continuate în noi. E de ajuns să te uiți o dată într-un microscop sau la un peisaj văzut din zbor ca să-ți dai seama de nesfîrșit de multe aspecte posibile, nici unul definitiv, nici unul sigur, toate depinzînd numai de tine, care ești un instrument ca oricare altul, adesea defectat.

Știu însă că am rămas mirată cîntărind în mîină cele două plicuri scoase de vînzătoare de sub tejghea, cînd îmi spuse să iau un coșuleț și să le duc la casă. Era ceva împotriva uzanțelor comerciale. Nu-mi dădui seama

în mod clar de asta chiar atunci. Am rămas puțin încurcată, fără să mă gîndesc propriu-zis că nu e obiceiul ca la un magazin cu autoservire vînzătoarea să scoată marfa dintr-un loc dosit, să ți-o dea în mînă și să te roage să o duci la casă. Marfa scoasă de sub tejghea e un act tăinuit ce se desfășoară între vînzător și client, și plata nu se face la casă. Noi aveam, așadar, vînzătoarea și cu mine, un secret împreună, dar care ? că nu ne văzuserăm pînă atunci. Amănuntul îmi reveni în minte mai tîrziu, în orele lungi de frămîntare cînd mă căzneau, întorcînd, în gînd, de sute de ori cele petrecute, să pricep ce s-a întîmplat. Bineînțeles, un simplu proces de vînzare-cumpărare, chiar neobișnuit, nu m-ar fi preocupat cu atîta insistență. Mă surprinsese și faptul că, fără nici o explicație, mi se calculase marfa mai ieftin decît îi era prețul. Dar interveniră și alte desfășurări, mult mai curioase încă.

Casa de plăți dădea înspre vitrina de după colț, în celălalt braț al literei L. În apropierea ieșirii erau rafturi triumphiulare cu mărfuri. Doi bruneți stăteau acolo și se uitau la niște tricouri pentru copii. Și nimeni nu se uita la mine, nici măcar vînzătoarea cînd îmi vorbise. Mă servi cu un aer parcă de complicitate, ca un consemn de a se face în jurul persoanei mele cît mai puțină vilvă. Prezența țiganilor nu-mi aminti de Mircea Eliade și de nuvela lui cu țigăncile, și de ce ar fi făcut-o ? Totuși, m-am întrebat, pe urmă, de ce au trebuit să-mi iasă în cale tocmai atunci. Erau, oare, ca un semn de recunoaștere, un avertisment, o piatră de hotar ? De altfel, nimic din însușirile fantasticului spectaculos, nimic ieșit din comun nu se leagă de acea amințire, în afara coordonatelor ei absurde, nici o vedenie deșuchetă, nici o aparatură barochistă, nimic. Și e bine așa, căci întîmplarea era inexplicabilă și nu avea nevoie de înflorituri suplimentare.

Uneori, umorul se amestecă în viața noastră, chiar și ironia. Asta te ajută să intuiești în preajmă-ți prezența unor forțe spirituale înrudite cu a noastră, ori numai o concesie din partea lor, o condescendență ca atunci cînd, din complezență, încerci să-i vorbești unui străin pe limba lui.

Gazda mea, o tomnatică nostimă, mereu avidă de noutăți, interesată de tot ce se întâmplă în jurul ei, mă întrebă, ca de obicei, ce mai târguisem. Voia să știe de unde mi-am cumpărat ciorapii, și îi numii magazinul. Rămase surprinsă. Zicea că nu era vorba de un magazin cu autoservire. Vizavi de restaurantul românesc? Da, chiar acolo. Cine știe când ați mai intrat acolo, îi spusei, poate atunci nu era încă. Și considerai tema epuizată.

Seara coborîrăm iarăși din lumea grădinilor suspendate și ne duserăm la teatrul de vară într-un parc și văzurăm opereta *Contele de Luxemburg*.

Uneori nici chiar o operetă veche, cit ar fi de răsuflată, nu-ți pare de disprețuit dacă-ți evocă o frîntură din viața trecută, se amestecă intim cu alte amintiri vechi, se încarcă de nostalgie. Devii îngăduitor cu ea, o știi de mult, îți este contemporană. Irevocabila trecere te face melancolic și nu știu, zău, de ce, căci, gîndindu-te la cîte ți-au fost date să pătimești, ar trebui să nu mai poți de bucurie că le-ai lăsat în urmă.

Desigur, și decoratorul își avea partea lui de merit sau de vină, căci peste toată vioiciunea convulsivă și deșucheată a personajelor, jucate ca marionetele pe sîrmă, se ridica un Paris imaginar, etajat la infinit, în genul vechilor burguri germane călare pe vîrtoape, dînd caselor strîmte și prăpăstioase înfățișarea unor castele, ba aveau și turnuri, în fine, crease un Paris care n-a existat niciodată. Omul avea nefirescul dar de a vrăji, din nimic, tainice dimensiuni. Furat de ele, puteai uita cu desăvîrșire scena cu furnicarul ei de întâmplări tumultuase și lipsite de noimă. Mai era și farmecul unor arii și ariete salvate de banalitate prin faptul că le auzisem pe vremuri cîntate de mama. Poate de aceea eram subjugată de senzația că acolo sus se află un oraș al morților, așa cum îl visase Edgar Poe, încercînd să traducă în vorbe o aluzie, o intimație, mijlocită de fumul opiului, privitor la acel oraș nemăsurat și negrăit de straniu, al tăcerii. Îmi păreau miraculoase mai ales unele geamuri luminate, așezate foarte sus în spațiul mincinos și fermecător, dînd iluzia unor case locuite, dar nu de oa-

meni, ci mai degrabă de duhuri sau de ființe și mai ciudate încă. Aveam nelămurita impresie că mama se plimbă în spațiul feeric al acelor odăi suspendate și ar putea să apară acolo la unul din geamurile abisal iluminate, cum mi se păreau mie, suprapuse scenei unde continuau să se desfășoare evenimente grosolane și burlești. Mi se întâmpla, între timp, să rîd la auzul glumelor debitate jos pe scenă, pe cînd cealaltă jumătate a eului rămînea atentă, străduindu-se să înțeleagă aluzia aeriană.

Acum însă mi se pare că toate s-au întîmplat din cauza ciorapilor. Îi îmbrăcasem în seara aceea, și poate ei erau ochelarii vrăjiți, deși nu-i purtam la ochi, ci în picioare. Hotărît lucru, destinul se distra în seara aceea pe socoteala mea.

N-aș fi aflat nimic în plus dacă a doua zi nu mi-ar fi dat iar prin gînd să mă mai duc o dată să-mi cum-păr ciorapi. Mai mulți, de astă dată. Erau nemaipomeniți. Ușori ca pînza de păianjen, mătăsoși ca o suflare, era o voluptate să-i simți în picioare. Coborîi dar pe bulevard, dimineata, și mă oprii în fața plicurilor dispuse în chip de evantai. Era aceeași marfă expusă în același fel, văzută de atîtea ori. Într-un colț, șosetele invizibile. În cel opus, ciorapii așezați în chip de raze în jurul unui disc solar întruchipat din hîrtie creponată roz, în mijloc, sus, perechea de ciorapi-pantaloni.

Intrînd, avui un șoc. Cu siguranță, nu mai venisem acolo niciodată. Nici urmă de magazinul spațios cu auto-servire, cu zidurile în formă de L. O încăpere strîmtă și întunecoasă, la teighea o singură vînzătoare, casa era în fața ei. Proprietăreasa îmi spusese și ea că nu fusese niciodată vreo autoservire prin partea locului. Dar atunci, pe unde am umblat eu ieri? Mă întorc la intrare, să mă uit peste drum și văd restaurantul românesc. Poate visez.

Cerui aceeași calitate de ciorapi și mi se dădu ceva cu totul diferit, de culoarea cafelei cu lapte și jartierele aplicate în bordura de sus, ultimul răcnet. Nu avui nici măcar puterea să protestez și ieșii de acolo cu sentimentul cuiva rătăcit în somn. După masă sucii și răsucii toată vremea întîmplarea în gînd. N-aș fi putut-o povesti nimănui fără să creadă că am înnebunit. Nici mă-

car lui Țirnoș. Părea absolut sigur că ieri intrasem în alt magazin, precum era neîndoielnic și faptul că tot acolo am intrat și azi. Intrasem acolo, adică, dar nimerisem în altă parte.

Nu-mi putui găsi odihna. În ziua următoare, m-am dus din nou și m-am uitat înăuntru : aceeași dugheană mică de ieri.

Măcar de-aș fi văzut un înger sau o altă apariție dezarmantă. Dar nici vorbă. Frustrată de aspectele spectaculoase ale miraculosului, nu mi s-a dat să văd altceva decît un alt magazin de ciorapi. La atît se rezuma тайнл meu de experiențe supranaturale.

Exista pe vremuri la București un umorist sui generis, unul Cugler Poni, fiul mai puțin ilustru al unui cofetar făgărășan de mare renume, creator al celor mai delicioase mignonuri cu glazură de ciocolată care îi purtau numele și renumele peste mări și țări. Fiul său, zis Poni, era un mare mucalit. Nemulțumit de cîte putea comite numai prin scrisul său, se apucă omul să joace niște farse cititorilor. Astfel, pe prima pagină a unui ciudat opuscul de-al său, unde era vorba de geamantane vii și de niște leoparzi care pășteau pe ogoarele lui de săpun, Poni puse să se lipească pe prima pagină, sus, o foiță unde scria : *Cherchez la femme*. Cititorul, intrigat, mai ales că numai de femei nu era vorba în opera lui Cugler Poni, curios de cele ce se puteau ascunde dedesubt, desfăcea cu unghia foița cu pricina, ca să mai citească o dată enigmaticul îndemn *Cherchez la femme*.

M-am așezat pe terasa hotelului Gellért. să scriu vederi, și pe toate le-am adresat anapoda. Mai trecui o dată apoi de-a lungul bulevardului pînă la parcul unde se termină el și începe vestitul „lac fără fund“. Nici urmă de vreun alt magazin cu ciorapi, bineînțeles. Și era, oare, chip să confuzi faimoasa vitrină cu plicuri străvezii, gravitînd în jurul soarelui de hîrtie creponată ?

Reîntoarsă în țară, am încercat să rememorez, la rece, toate amănuntele primei și celei de a doua vizite în magazinul cu pricina, am întors problema de nenumărate ori pe o față și pe alta ca o mașină de uscat fînul. pînă simții că-mi pierd judecata. Unicul fapt sigur și neîn-

doielnic era că am intrat de multe ori pe aceeași ușă, fără a ajunge însă de fiecare dată în același loc.

Un om foarte deștept mi-a spus odată că poate nu există timp. Nu era poet, era om serios, matematician cu vază. La Budapesta, ca și la noi, magazinele au tendința de a deveni autoserviri. Pesemne oi fi sărit eu înainte cu un an-doi în clipa când am intrat în magazin, iar, la ieșire, am executat saltul invers. Dacă aș fi rămas prinsă în viitor ca într-o capcană ? Mamă Doamne, ce încurcătură ar mai fi ieșit ! Cu toate hîrțiile devalorizate, fără memoria intervalului în care dispărusem, cum mi-aș fi motivat absența și cum m-aș fi explicat dacă cineva în drept m-ar fi întrebat pe unde umblasem între timp ?

Dacă mă gîndesc bine, am avut un noroc orb. Am trecut printre spițele ciorapilor din vitrină ca prin urechea acului.

Ciorapii îi mai am și acum. Niciodată n-am avut ciorapi mai frumoși. Îmi vine să cred că i-am cumpărat în anul două mii.

Mai la vale văzurăm o casă izolată, joasă, nu departe de drum.

— Cine o fi stînd acolo ?

Clădirea, zugrăvită odinioară în galben, avea numai parter și două geamuri de mansardă în acoperiș. Ferestrele de jos se aflau la oarecare înălțime ; oprindu-te sub ele, nu puteai vedea înăuntru. Poarta fără sonerie era închisă.

— Bate în poartă, îi spusei tovarășului meu de drum.

Lîngă clanță se afla un ciocănel de bronz cu un cap de leu. Leul ținea în gură un inel mare de care atîrna ciocănelul pe un lănișor. În clipa cînd Robert îl atinse, prin geamul lăsat deschis se auzi un țipăt sfîșietor.

La una din ferestrele închise apăru capul îngrozit al unui copil de 14-15 ani. Ce se întîmplă aici ? ne întrebă. Capul dispăru, și după un scurt răgaz se auzi iarăși țipătul acela de animal rănit.

Nu mult după aceea, pe lacul din spatele casei se opri o barcă. Femeia care vîslise, o creatură vînjoasă, cu mînele suflecate și un șorț în față, sări pe mal și legă barca de stîlpul micuțului debarcader. Scoase din barcă o legătură cu lucruri adunate într-o basma. Veni de-a dreptul spre noi și ne întrebă pe cine căutam. Se auzi din nou țipătul din casă.

— Cine țipă ?

— Ia, o femeie căreia i-o fi sosit ceasul, spuse necunoscuta, deloc surprinsă.

Soase din buzunar o cheie și deschise ușa.

— Mașina din drum ? întrebă aflînd despre ce era vorba. Vă trimit eu pe cineva numaidecît.

Dispăru în grabă, trîntind poarta după ea. Mai stăturăm o vreme pînă ieși copilul de adineauri. Robert îi spuse și lui că vrea să găsească pe cineva care să-i repare mașina.

— Tata ar putea s-o facă, dar nu e acasă. E plecat. S-a dus la pescuit.

— Undeva departe de aici ?

— Nu, nu e dus departe, e aici aproape, pe lac. Mă duc să-l chem, așteptați dumneavoastră aici.

Din două sărituri, ajunse la marginea drumului și se uită la mașină. Dădu drumul unui fluierat apreciativ.

— Un Mercedes ? se însufleși. Mă întorc cît oi putea de repede.

Ne făcu semn cu mîna și o apucă pe cărarea de pe marginea lacului. Sătui de a mai asculta vaietele din casă, ne așezarăm în mașină.

— Dumneata fumezi ? I-am spus că nu. — Îmi dai voie să aprind un Navy Cut ?

Ce era să-i răspund ? eram în mașina lui.

— Să mă ierți pentru tutunul ăsta infect, spuse deschizînd geamul din partea opusă casei, m-am obișnuit cu el în armată.

Mă uitai la el mai bine. Putea avea cel mult 23-24 de ani. Îmi întinse ultimul număr din revista *Highland Games*. Acolo o putui admira pe *lady* Ascot, tînără pe atunci, călare și în costum de vînătoare, în mijlocul unui grup de bărbați în jachete roșii, precum și pe lordul și *lady* Atholl, pe marginea unui lac scoțian, scoțînd păstrăvi voluminoși din apă. Uitîndu-mă afară prin geam văzui nori de ploaie cum se îmbulzeau deasupra lacului.

— Vine ploaia, ce ne facem ?

Robert nu părea ahtiat de conversație.

— Vom intra în casă, zise.

— Dacă ne lasă.

Mai stăturăm vreo jumătate de oră, el cu țigara, eu în compania lordului și *lady*-ei Atholl cu păstrăvii lor. În sfîrșit, zărirăm pescarul mult așteptat venind grăbit spre noi cu fiul său. Ieșirăm din mașină. Îi cerurăm

scuze că l-am deranjat din pescuit. Omul aducea un coș de nuiiele cu cițiva păstrăvi în el și îl lăsă în fața ușii.

— Nu face nimic. Oi mai ieși o dată spre seară pe lac dacă toate merg bine. Eu trebuie să vă cer scuze, că nu vă pot invita în casă. Sally, săraca, se trudește din zori, acum aud că a sosit și moașa. Am ieșit să mai prind cițiva pești. Nu, nu sînt pescar sportiv, din păcate, asta e meseria mea acum. Dacă repar și mașini ? Da, mă mai încumet cînd se ivește ocazia. Am avut atelier la oraș, dar m-am mutat aici. Sally are nevoie de aer curat, nu-i vorbă că și copilul. Școala e la numai trei mile de aici. Da, are bicicletă. Mai ninge iarna, dar nu prea mult. Mașina o las, deocamdată, aici, să văd ce este pe-acasă, se mai uită la ea băiatul. Să sperăm că nu va fi nevoie să mă duc la oraș. În cazul cel mai rău, găsesc eu pe cineva. Veniți s-o luați înainte de patru.

Începu să picure.

— Și unde să stăm pînă atunci ?

— Uite, aici, la stînga, cînd intrați în orășel dați de o mînăstire de călugări, oameni foarte primitori. Se mai bucură și ei cînd vine cineva să-i vadă. Drum bun și reveniți la patru. Cred că veți fi mulțumiți. Mă uit eu și n-o să vă iau mult.

Îi urarăm noroc în treburile lui de familie și o luărăm spre mînăstire, în grabă, prin ploaia care începuse să se întetească.

Poarta scîrțîia cumplit. Călugărul de serviciu o deschise spre curtea pătrată, tivită cu arcade. Toate păreau mici, rîndul de coloane joase, zidurile din spatele lor, mici și foarte vechi, deși mînăstirea nu putea avea mai mult de o sută de ani.

— Cine a sosit, frate ?

Abatele stătea la intrarea dinspre grădină. Era îmbrăcat în portul fraților dominicani, cu gluga dată pe spate și tonsura ascunsă sub calotă. Vorbea cu accent american și nu putea să aibă mai mult de treizeci de ani.

— Poftiți mai încoace, ne îndemnă după ce se sfătuisese un moment cu fratele de la poartă, nu stați afară în ploaie.

Coridorul mirosea a curat, a var proaspăt, a scîndură frecată, udă încă. Ne făcu semn să-l urmăm. De-a lungul coridorului, o seamă de uși.

— Vreți să vedeți refectoriul ?

Deschise o ușă unde, sub crucifixul din perete la o masă lungă, stăteau vreo zece-doisprezece călugări. Tocmai se rugau. În fața lor, în blide de metal, aburea supa de legume, pe o tavă în mijlocul mesei erau bucăți de piine neagră, tăiate subțire. Abatele ne întrebă dacă nu vrem să stăm la masă cu ei. Refuzarăm, căci luaserăm dejunul mic doar cu o oră-două în urmă. Trecurăm apoi și pe la micuța capelă fără altă podoaabă decît vasele de la altar umplute cu flori proaspete sub o icoană, o înălțare la cer din secolul 18, lucrare de duzină, în culori sumbre. Furăm conduși, la urmă, în bibliotecă. Merii din fața geamului, scunzi și chirciți, strecurau o lumină verzuie de acvariu în încăperea boltită, atît cît mai rămăsese din ziua cernută prin sita norilor groși acolo sus. Abatele chemă pe cineva să aducă lumini și cafele și ne pofti să ședem. Omul reveni cu o tavă pe care erau așezate două lumînări groase, aprinse, cești cu cafea și niște prăjiturile uscate. Acestea din urmă nu erau, desigur, pentru uzul celor din casă, ci se păstrau pentru musafiri, cine știe de cînd. Călugării sînt mari meșteri în ale economiei. Cel cu tava nu era călugăr. Fața lui — mongoloidă, lunguiață, cu ochi migdalați. Părea foarte bătrîn. Era înfășurat într-un fel de robă lungă, brodată, veche tare, peticită pe alocuri și foarte curată. Tot brodată era și tichia purtată peste părul lung. Din hainele lui ieșea o mireasmă de cuișoare și lămîie veche. Cînd ne puse ceșcuțele în față, ne zîmbi din crețurile ochilor, fără să se uite la noi.

— Sînt foarte mulțumit că ați venit, zise pe neașteptate. Sînteți, de fapt, musafirii mei. Aveți ceva împotrivă, părinte ?

Abatele răspunse că nu și omul ieși. Noi am rămas foarte mirați.

— Ce vrea să spună ? se întoarse Robert către Abate.

Acesta răspunse că nu știe nici el, dar mai adăugă că omul nu vorbește niciodată fără tîlc. Mai așteptam să spună ceva, dar schimbă vorba. Se duse la rafturile cu

cărți. Sala era joasă și boltită, arcurile masive ale plafo-
nului își coborau nervurile pînă la cărțile care acopereau
pereții, aranjate după anumite criterii. Cele mai vechi
și mai prețioase, legate în pergament sau în piele de
porc, se înșirau pe rafturile superioare, mai greu accesi-
bile. Cu ajutorul abatelui am reperat între altele un
exemplar din 1540 al *Istoriei religioase a Angliilor*, scris
în latinește, și o ediție veche de 280 de ani a *Utopiei lui*
Thomas More. Cărțile acelea nu erau date în mîna ni-
mănuui, doar abatele avea voie să le atingă.

— Cred că ați auzit vorbindu-se de o ființă înfrico-
șătoare sau mai multe care își duc veleatul în lacul din
vale? Sfîntul Columba, călugărul irlandez care a um-
blat pe aici acum o mie și patru sute de ani, de a în-
creștinat vechile triburi din munții noștri, a văzut-o
și el.

— Munții dumneavoastră? Credeam că sînteți ame-
rican.

Abatele nu răspunse. Robert îmi făcu un mic semn să
nu fiu indiscretă.

— Uite, spuse gazda noastră luînd o carte din cele
vechi de pe raft, aici găsim o referință privitoare la
Sfîntul Columba. Deschise cartea și citi cîteva cuvinte
într-o limbă necunoscută. Să încerc să vă traduc din
text, se întrerupse și reîncepu: „Sfîntul Columba se
plimba într-o zi pe malul lacului cu slujitorul său cînd
își aminti că a uitat ceva pe malul celălalt. Spuse așa-
dar slugii să treacă lacul înot și să-i aducă cele uitate.
Omul se aruncă în apă și începu să înoate, dar cînd a-
junse pe la mijlocul lacului, se ivi din valuri un monstru
uriaș și își întinse gîtul lung gata să-l înghită. Cînd Sfin-
tul Columba îl văzu, își ridică brațul și strigă: «Piei,
monstrule!» și pe loc monstrul pieri.” — Ei, vedeți, spuse
închizînd volumul și așezîndu-l cu grijă la locul lui, ve-
deți că povestea cu arătarea din lacul nostru nu este
nouă? Prima referință la ea datează încă din timpul
Sfîntului Columba.

Într-adevăr, dihania făcea mare vîlvă pe atunci și
mai face și azi. Se susține că a fost văzută în repetate

rînduri, ziarele publică mereu reportaje senzaționale în legătură cu ea. Nu este vorba de o minune. Există locuri unde își mai duc zilele animale din specii crezute dispărute, rezistînd în ascunzători izolate unde nu sînt turburate.

— Unul dintre noi care a avut prilejul să vadă monstrul a fost Cari, spuse abatele. Fără să fie chemat, omul intră zîmbind între broderiile lui veștede și somptuoase. — Șezi, Cari.

Era bătrîn Cari, putea avea o sută de ani.

— Părinte, îi spuse abatelui, deși acesta i-ar fi putut fi strănepot, știu că aveai de gînd să mă chemi. Dumneata ai dori să le povestesc oaspeților despre monstru, dar să nu te superi dacă îți voi spune că de fapt m-ai chemat, fără s-o știi, pentru altceva.

Abatele trase de șnurul soneriei comunicînd cu exteriorul printr-o gaură practică în tavan, și fratelui care intră îi spuse să aducă un ibric de ceai și cafele. Pînă ce toate astea se pregăteau, Cari povesti cum, cu patru ani în urmă, cînd se afla pe malul lacului, ceva semănînd cu un șarpe uriaș se apropie cu repeziciune înotînd sub apă și, ajungînd lîngă mal, își scoase capul. Își putu da seama că avea un trup diform și mătăhălos și bătea apa în urmă-i cu o coadă groasă și lungă cam de zece metri. Un moment lung se priviră nemișcați, apoi creatura se scufundă fără veste, precum venise.

— Mulți înotători buni au pierit în lac fără urmă, întări și abatele spusele lui Cari.

— Singuri și-au căutat moartea. Mulți au afirmat că au văzut arătarea, nu am fost eu primul.

— Parcă am înțeles că n-ai venit să ne povestești despre asta.

— Nu, nu de asta am venit, spuse bătrînul cu o plecăciune în direcția abatelui și își luă ceașca neobișnuit de mare, umplută cu ceai, de la fratele care venise cu tava. Cu îngăduința părintelui abate, poți să stai și dumneata, frate, dacă așa ți-e voia.

— Mai bine nu, hotărî abatele. Povestirile dumitale, Cari, cam încurcă ideile fraților noștri. Fratele John va pleca, și îi făcu semn călugărului să se retragă, dar Cari îl reținu.

— Mai am o rugăminte, spuse încet. Să știi, abate, că eu nu mai am mult de zăbovit aici, orele mele sînt numărate. De aceea te-aș ruga, și știu că nu mă vei refuza de astădată, să le spui fraților să facă un rug în fundul grădinii, unul mare, din lemn de brad și de stejar. Le-am tot strîns eu cu bucata de o vreme încoace, se află lîngă staulul oilor. Nu m-ai întrebat niciodată de ce le-am adunat acolo, poate ai ghicit la ce vor sluji odată. Ei, frate abate, ziua aceea a sosit. De aceea, te rog acum să faci, fără întîrziere, cum ți-am spus și să-i pui pe frații noștri călugări să întocmească vreascuri și din lemnele pregătite un rug și, cînd voi da eu semnalul, să le aprindă.

Abatele și fratele John se sfătuiră o vreme cu vocea scăzută, apoi fratele John ieși. Nici unul, nici celălalt nu părea surprins sau șocat.

Cari rămăsese tăcut, cu ceașca în mînă. Îngîndurat, se uita în adîncurile lichidului verzui la ceva ce i se arăta numai lui. M-am aplecat puțin spre el, să văd la ce se uită. El, fără să-și ridice privirea, îmi spuse : „Să mă ierți dacă te fac atentă, tînără doamnă, că nu este frumos să te uiți în ceaiul altuia. Nu se cuvine și nici nu poartă noroc“. Tresării jenată, dar nu fără a fi observat că ceaiul bătrînului părea învolburat. Fumul plutea înlăuntrul lui, ca norii oglindiți în apă. Robert găsi ocazia de a mă dojeni din nou, doar din ochi, căci nu scoase nici o vorbă.

Cari își aplecă fruntea și începu să înșire boabele mătîniilor între degetele uscate. Din tainițele îmbrăcămînții scoase apoi la iveală o cutie umplută cu cenușă și două bețișoare subțiri ca din grafit, le aprinse la luminare și le înfipse în cenușă. Acolo ardeau mocnit, fără flăcără. Încăperea se umplu de o mireasmă stranie, semănînd cu tămîia noastră. Uitată, ploaia se prelingea afară pe geamuri. Poate fumul, cu mirosul lui dulce și greu, ne confundă în starea vecină cu somnul care ne făcea să vedem în fața noastră toate cele povestite de vocea lui cîntată și egală. Nu ne revenirăm de tot nici mai tîrziu, cînd abatele deschise unul dintre micile geamuri cu gratii, să intre aer proaspăt din grădină.

— Vă voi spune lucruri necunoscute chiar și pentru abatele nostru — începu Cari. Nu m-am destăinuit lui niciodată în întregime, dar nici el nu m-a întrebat nimic și nici înaintașul lui, când cu cincisprezece ani înainte, într-o zi aprigă de iarnă, am apărut în poarta mînăstirii, aproape sfîrșit din pricina foamei și a gerului. Eram foarte bătrîn încă de pe atunci, bătrîn și istovit, căci parcursesem multe mii de leghe cerșind. Nici dacă aș fi vrut, nu le-aș fi putut vorbi celor de aici, căci nu cunoșteam graiul de pe aceste meleaguri. Veneam din munții înzăpeziți ai Ashramului, provincie sfîntă pentru noi, de unde am fost silit să plec încă de la începutul veacului, din pricina urgiei și vrajbelor ce năvăliseră peste noi. Două treimi din viață mi se scurseseră între aste rătăcirî, pînă cînd, după atîția ani de pribegie, mi-am găsit aici primul și cel din urmă adăpost. Abatele de atunci m-a luat sub ocrotirea lui și cel prezent a făcut la rîndul lui la fel. Între aceste ziduri, nu m-a întrebat nimeni de nimic. Și foarte înțelept au făcut. Prin forța lucrurilor, omul este rezultatul a tot ce-a fost el și ce-a pătimit, ce rost are să-l mai întrebi prin cîte-a trecut? E destul să-l vezi pe el cum este. Cu timpul, m-am obișnuit așa de bine cu cei de aici și ei cu mine, încît, deși între timp le-am învățat graiul, n-am mai simțit nevoia să mă destăinuiesc, căci ne înțelegeam fără cuvinte. Acum însă, cînd știu că voi trece și eu curînd în rîndul celor plecați acolo unde pleacă mereu cei mulți, socotesc că se cade să aflu și abatele în ce chip a ajuns aici cel pe care l-a adăpostit atîta vreme. De aceea m-am și îmbrăcat azi în straietele astea aduse din patria mea, pe care le-am grijit cu sfințenie de cînd am plecat, ca să pot apărea îmbrăcat cum se cuvine în fața zeilor cînd mi-o sosi ceasul. Abatele nu mă va judeca greșit. Căci cel fără de față ia felurite întruchipări ca să le vorbească celor ce știu să-l asculte, îmbracă învelișuri familiare ca să se ascundă și să nu-i orbească prin lumina lui de ne-suportat. De aceea toate credințele se cer respectate.

Să nu vă închipuiți că aș fi fost un prinț, unul dintre cei mari ai acestei lumi. Mă trag dintr-o casă de oameni modești, la fel de neștiutori și păcătoși ca cei mai mulți dintre muritori.

Tatăl meu era un hangiu, ca toți hangiii, și număra seara banii din cufăr, își bătea slugile când greșeau și se temea de duhuri. Hanul nostru era așezat foarte sus între munți, pe drumul care ducea la mînăstiri. Oamenii de la noi umblau mult la mînăstiri, să-și vîndă ovăzul, să ceară sfaturi, să cumpere farmece. Îl întovărășeam uneori pe tata cînd urca la lăcașurile sfinte, acasă îngrijeam de vite și slujeam oaspeții. Pînă să-mi încep marele pelerinaj, nu văzusem orașe, nici alte așezări decît stîne și mînăstiri, e drept că acestea din urmă erau adesea la fel de populate ca orașele de pe la noi.

Casa noastră era mare, țineam multe slugi și alte ajutoare, rude sărace pripășite pe la noi, cum era obiceiul, locuind în case apropiate. Formam împreună o familie numeroasă.

Se afla printre noi și unul cu numele de Migyur, flăcău tăcut și harnic, pe care tata îl găsisese într-o zi pe drum jucîndu-se singur într-o claie de fîn. Nu avea mai mult de doi-trei ani atunci. A strigat tata pînă a răgușit, doar de s-o arăta cineva din ai copilului, dar nu venise nimeni. Începuse să se-nnopteze și tata vru să plece, dar mama, de față și ea, îl rugă să-l ia pe copil cu noi acasă. Cam de-o seamă cu mine, băiatul creșcu apoi în casa noastră, împreună cu fratele meu și cu mine.

Cînd Migyur se făcu mare, sosi într-o zi un astrolog și-i porunci să-i deshame calul și să-l priponească. Tot timpul, omul se ținu după el, încercînd să-l descoasă. Curios din fire cum eram, stătui pe aproape și eu. Pentru oricare din noi, un astrolog era un om de seamă, și orice vorbă ieșită din gura lui era ascultată cu mare atenție și respect. Migyur era însă altfel. Fără să fie necuviincios, el vorbea cu oricine ca și cînd ar fi fost de seama lui. Întrebat dacă este de pe meleagurile noastre, l-am auzit spunîndu-i că oriunde ne-am afla, nu sîntem pe pămîntul ăsta decît niște drumeți.

— De unde vii ? — îl întrebă astrologul.

— Vin din sînul mamei mele și mă îndrept spre moarte, ca și tine, îi răspunse Migyur.

Astrologul se uită cu multă băgare de seamă la fruntea lui și spuse că ar vrea să-i facă horoscopul. Migyur

avea pe frunte un semn cum nu mai văzusem la altul. Era albăstrui și avea forma unei stele în multe colțuri și nu se afla chiar în mijlocul frunții, ci mai la o parte, deasupra ochiului drept. Omul afirma că ar fi prezis marcele cutremur din Calbec și gerul cumplit din iarna trecută, când ne pieriseră atâtea animale, zicea că prezisese și năvălirea crivelanilor. Dar Migyur nu voia ca omul să-i prezică și lui. Să se ducă la cei cu dare de mînă, așa zicea, că el nu are cu ce să-l plătească. Veni și tata, care asculta la cele ce vorbeau ei. Se uitase și el cu atenție de multe ori la semnul din fruntea lui Migyur și obișnuia să spună că el trebuie să fie un om ales. Se oferi să-i plătească astrologului cît o vrea, ca să afle soarta băiatului. Migyur îi spuse să nu insiste, căci el nu vrea să știe ce-l așteaptă. Că e mulțumit să rămînă unde se află și nu dorește să ajungă mai mare.

— Dar vei umbla mult și vei vedea lumea cum este, îl îndemnă astrologul.

Migyur însă spuse că omul, dacă stă locului, umblă cărările de sub el, și tot îi va fi dat să cunoască multe. Astrologul îi cîntări spusele și îl lăudă spunîndu-i că rostise vorbe mari, că, așa tînăr cum este, se arată a fi un mare înțelept încă de pe acum.

— Te vei naște curînd, îi mai spuse, și o vei face numai pentru a muri.

— Atunci ar fi mai bine să nu mă nasc.

— Nu te întreabă nimeni, frățiorule, și nu-ți este dat să deslușești tu ce este bine pentru tine și ce nu. Și plecă.

În după-amiaza aceleiași zile, apăru la noi Aino. Aino era o bogătană din vale, cu trei bărbați. Auzind că s-au nimerit la noi niște călugări în dimineața aceea, se înființă și ea la han.

Căpetenia acelor călugări era marele Yongden, știut și respectat de toți pentru faptele lui bune, precum și pentru marea lui înțelepciune. Femeia era măritată acum pentru a doua oară. Înainte fusese căsătorită cu trei frați care muriseră și luase după aceea alți trei frați, cum se obișnuiește la noi, ca femeia să se mărite cu toți frații bărbatului deodată. Năduful lui Aino se trăgea de la ura fiului ei mai mare față de cel mai mic

dintre soți, care nu avea decît 19 ani, fiind astfel mai mic decît el cu un an. Îi era teamă ca nu cumva fiul ei să-l omoare pe bărbatul cel tînăr la care ținea ca la ochii din cap. Nădăjduia să capete de la călugări un leac pentru îndreptarea lucrurilor. Cum ieșiră din casă maimarii călugărilor, femeia se înfățișă înaintea lor, dar ei n-o luară în seamă. Yongden era superiorul mînăstirii întru cele ale spiritului, iar Io se ocupa de nevoile materiale ale comunității. De cum ieșiră din casă, Io începu să dea ordine ; îl trimise pe Migyur să mîne caii lor la păscut în vale, porunci bucătarului să pună ceaiul la fiert și spuse să li se dea două odăi la Han. Aino venea peste tot după ei.

— Veniți de departe, Luminățiile voastre ? îi întrebă.

— De la Șigari.

— Șigari este foarte departe, zise femeia. Am auzit că e hăt, dincolo de țara demonilor.

Io o certă, spunîndu-i că e proastă și că demonii nu au țară. Celălalt, Yongden, care vorbea foarte încet, o învăță că demonii sălășluiesc în inimile oamenilor. Atunci vorbi el pentru prima oară. Aino mai vru să știe dacă Luminățiile lor se duc în pelerinaj. Cel mic și gras îi răspunse că sînt în drum spre Calbec, dar nu mai vru să lungească vorba, fie că avea altele în gînd, fie pentru că știa că vorbăria prea multă nu era pe placul lui Yongden. După ce se retraseră ei, veni tata cu doi dintre călugării slujitori. Aceștia voiau să știe dacă tata ar putea să le dea ceva provizii pentru ei și pentru animalele lor. Era vorba să rămînă numai pînă a doua zi în zori. Spuneau că porniseră la drum de mai bine de o lună, și Aino îi întrebă numaidecît dacă știu să facă vrăji, dar ei rîdeau și-i spuneau că lucrurile astea le sînt interzise.

— Dar prealuminatul Yongden ?

— Prealuminatul Yongden ar putea pune ușor în mișcare o legiune întreagă de demoni dacă ar vrea, îi spuseră călugării, dar este un om sfînt și disprețuiește practicile astea. El nu cere niciodată ajutorul demonilor.

— Bani primește ?

Mai bine să se lovească peste gură, îi spuseră cei doi. Prealuminatul Yongden nu se atinge de bani.

Femeia tăcu o vreme, dar nu se încumetă să nu întrebe și de Io. Dacă el primește. Preacuviosul Io e un mare vrăjitor, dar dacă el primește bani sau nu, asta nu se știe.

— Auziți, cuvioșilor, începu femeia, care îmi este păsul. Eu, cînd m-am măritat prima dată, am luat trei bărbați, dar nu mi-a fost dat să mă bucur de ei multă vreme. A dat ciuma pe atunci și mulți au fost răpuși, s-au prăpădit și cei trei ai mei. Am plîns cît am plîns după ei, dar m-am măritat din nou, că, de, ce este femeia singură ? Ia, o trestie în furtună. Mi-au ieșit în cale tot trei frați, dar nici cu ei mare noroc nu mi se arată.

Spunînd astea, femeia oftă și își șterse o lacrimă. Înșiră apoi cum cel mai mare dintre fii îl dușmănește pe cel mai tînăr dintre soți și umblă să-l răpună, povesti cum i-a pus în terci un ac mare de cusut saci, pe care însă cel sortit să-l înghită îl simțise pe limbă și-l scuipase din gură, și cum, cu alt prilej, i-a pus în pat un șarpe veninos, noroc că omul îl văzuse mișcîndu-se sub pătură. Călugării o întrebă cîți ani avea fiul și cîți soțul. Aino le spuse că între ei doi este un an diferență. Cînd o întrebă pe ea ce vîrstă are, s-a făcut că nu aude, spunea că e tare de ureche, mai ales cînd suieră vîntul de miazănoapte, care bătea chiar atunci. Îi rugă apoi pe cei doi să vorbească cu Io pentru ea, le-a promis și niște arginți.

— I-am vorbi în zadar, cinstită doamnă. Preacuviosul Io nu are cînd să se ocupe de păsul tău. Vrăjitoriile nu se fac nici ele așa, cu una cu două, iar noi plecăm mîine.

Femeia voia să știe de ce atîta grabă, și ei răspunseră că voiau să ajungă cît mai repede la Calbec. Că au și întîrziat pînă acum cu douăzeci de ani. Veni și tata și, după ce îi servi pe călugări cu ceai și turnă și în ceașca femeii, căci așa umblă ai noștri cînd sînt pe drum, cu vasele la brîu, se duse să-i mulțumească pe Yongden și pe Io. Dar nu zăbovi mult la ei. Se întoarse să-i descoase pe călugării slujitori, căci era și el curios de rosturile lor și de scopul cu care plecaseră la drum

și se sfiise să-i întrebe pe cei mai mari. Călugării se plîngeau de frig, și tata îi pofti în casă.

— Desigur, numai o pricină de mare însemnătate v-a putut pune pe un drum așa de lung în pragul iernii, le spuse.

Călugării tușeau, se uitau unul la altul și nu spuneau nimic.

— La noi aici, iarna e lungă, îi ținu și Aino isonul.

— Tocmai de aceea ne grăbim și noi, ziseră ei.

— Primăvara, după dezgheț, n-ar fi fost mai potrivită ?

Cei doi se codeau, ba că nici ei nu știau, ba că ar fi fost vorba de o taină mare și nu puteau să vorbească să nu iasă zvon. Tata se jură pe toți demonii din munți și ape, pe duhurile care păzesc izvoarele din păduri și pe cele aciuite prin peșteri și scorburile copacilor, că nu va scoate o vorbă, și Aino se grăbi să-și desfacă năframa unde-și legase banii (căci tocmai vînduse niște ovăz), și-i dădu fiecăruia, drept arvună, un bănuț de argint. Tata mă goni din bucătărie, închipuindu-și că cei doi șovăie să vorbească din pricina mea. Eu însă, care nu eram mai puțin curios decît dînsul, m-am strecurat în cămara alăturată de unde, prin crăpăturile ușii, putui auzi totul. Și iată ce aflai.

Cu douăzeci de ani în urmă, mînăstirea Șigari avusesese o căpetenie vestită, cu numele de Belluda. Aino spunea că nu auzise de el niciodată, pentru că pe vremea aceea ea nu era decît o copilă. Călugării se mirară, căci ea afirmase înainte că ar avea un băiat de douăzeci de ani, la care femeia se făcu iar că nu aude și că-i țiuie urechile și îi rugă să nu-și întrerupă povestirea pentru asemenea fleacuri. Belluda trecuse la cele veșnice cu douăzeci de ani în urmă, își relua omul firul povestirii, dar nu i se găsisse urmaș nici pînă azi. S-au făcut horoscoape, s-au tălmăcit semnele din nouri ca să se afle unde-și continua el viața pămîntească, dar în zadar. Acum se duceau la Calbec, să ceară sfat la marele Te Lo. Numai el va putea să le dezvăluie unde s-a mutat Belluda după cele patruzeci de zile cît îi trebuiesc sufletului pentru a-și găsi sălaș nou după marea schimbare.

Robert se uită pe furiș la abate. Cele spuse de Cari trebuiau să i se pară acestuia o blasfemie, fața lui însă nu trădă nimic. Stătea cu coatele sprijinite pe masă, cu privirea absentă. Un moment, Cari îl observă pe Robert cu un suris slab pe buze. Flacăra luminărilor pâlise. Ploaia contenise între timp și soarele își găsi drumul în grădină și se strecură sub boltă, prin frunzele ude ale mărului de sub geam. Cari își relua povestirea :

— Tata le dori noroc, să găsească ce căutau. Veni și Io în bucătărie, ca pentru a-i risipi pe cei adunați acolo, îi și trimise numaidecît pe călugări să poarte caii la adăpat, cu ajutorul băiatului coborît în vale mai înainte, care le va arăta izvoarele.

— Cinstită gazdă, îi spuse tatii, poruncește să fie liniște în casă, ca Luminăția sa Yongden să-și poată spune rugăciunile.

— Tot aici zăbovești, doamnă ? o întrebă pe Aino.

Rămas singur cu femeia, aceasta începu să-i povestească păsul.

— Pe scurt, doamnă, i-o tăie el de la început, văzînd că începe să-i înșire toată viața de la cel dintîi măritiş încoace, pe scurt, doamnă, că nu avem vreme.

Aino îi spuse că n-a venit cu mîna goală, că își cunoaște lungul nasului și știe ce se cuvine.

— Cît vrei să dai ? i-o reteză el cu un gest de nerăbdare. Aino nu era o femeie proastă. Pe cît o fi sfatul de înțelept și vraja de bună, răspunse. Hm. Nu cer nimic pentru mine, zise Io. E vorba de cinstita mînăstire, numai de mînăstire. O mie de guri mănîncă zi de zi la noi, apoi mai avem și săracii noștri.

— Sigur că de mînăstire e vorba, se grăbi ea să-l liniștească, parcă a spus cineva altfel ?

— Zi ce-ai de spus, o zori el.

— Prealuminate, eu am un bărbățel.

— Numai unul ? întrebă el, și prin crăpătura ușii văzui că zîmbește.

— E cel mai mic dintre toți, Prealuminate, și cel mai oropsit.

După multe șovăieli și fandoseli care îl scoteau pe Io din sărite, femeia îl rugă să-i facă întîii niște farmece, ca să-i împace fiul cu tînărul lui tată vitreg.

— Ești puternic, prealuminat, îl lingusea, ești mare în vrăji. Tremură demonii prin peșteri cînd te simt pe-aproape.

— Tremură, cum să nu tremure, aprobă Io, dar vorba e cît vrei să dai. Vrăjile costă. Va trebui tămîie, va trebui să ard lumînări scumpe, poate să topesc și aur. E lucru greu.

Se socoti femeia cît se socoti, căci între timp începuse să-i încolțească în minte un plan drăcesc, care i se păru ei foarte bine chibzuit.

— Să nu fie cu supărare, începu, că eu, femeie proastă, mă încumet să-ți repet aici ce-am auzit de la unul și de la altul, dar se vorbește că măririle voastre ați fi plecat în căutarea urmașului marelui Belluda, fosta voastră căpetenie.

Io își ciuli urechile.

— Dar tu cine-mi ești, să porți asemenea vorbe ?

— Nu-s decît o sărmană vădană cu casă grea. Zadar-nic am trei soți și trei băieți mari, că tot vădană se cheamă că sînt, că cei trei oameni pe care i-avusei înainte s-au prăpădit cînd cu ciuma, fie-le traiul mai ușor pe unde s-or învîrți acum, zic de ăia cu care mi-am făcut tinerețele, că pe ei i-am îndrăgit mai tare, cum era și firesc, fiind eu mai jună și mai verde pe atunci, că azi mă doare și aici și aici, să nu mai vorbesc de șale...

Io strigă la ea să se ducă pe pustii și să-l lase în pace.

— Fă-te încoace, Luminăția ta, zise Aino, să-ți spun vorbă mare. De unde poți ști, Luminăția ta ori altul, dacă viața lui Belluda nu s-a mutat chiar într-unul dintre băieții mei ? Cine o poate ști cu siguranță ?

— Fugi de aici, femeie, strigă Io, tu ești nebună.

— De ce să fiu nebună, mărite Io ? Am pășuni, vite, poruncesc la zece slugi.

Io o ținea întruna că ea ar fi nebună, că dorințele ei sînt cu neputință de împlinit, dar ea îl luă cu lingusea și-i promitea marea cu sarea. O întrebă pînă la urmă ce vîrstă are fiul ei cel mai mare. Ea îi spuse că are douăzeci de ani.

— Și plătim, Prealuminate, plătim, repeta întruna. Pentru mînăstire, plătim. Cine zice altfel ? Plătim, ca să aibă din ce trăi cuvioșii călugări. Care sînt întrebările ?

— Ce întrebări ? se răsti la ea Io, de unde știi că e vorba de întrebări ?

— Am mai auzit și eu cîte ceva la anii mei, Prealuminate. Dar spune-mi întii, rogu-te, cît vom avea de plătit.

— Ce sînt pentru tine, femeie, două sute de arginți ?

Cînd Aino auzi de două sute de arginți, începu să se vaiete. Două sute de arginți sînt mai mult decît tot ce are ea, așa zicea. Apoi începură să se tîrguiască. Se toc-miră cît se toc-miră, Io voia banii înainte, dar ea spuse că-i va da jumătate din ei acum și restul la urmă, cînd s-or întoarce ei de la Calbec. El încercă mai mulți din arginții ei între dinți, să vadă dacă nu sînt falși și, vîzînd că-s bani buni, zise :

— Acum ascultă bine aici, femeie. Am adus cu noi cîteva dintre lucrurile lui Belluda, pe care le întrebuița el zilnic. Sînt amestecate cu multe alte mărunțișuri. Cel care i se pretinde urmaș va trebui să știe să le aleagă din grămadă. Va trebui apoi să spună cum se numea mama lui Belluda și cîți brazi creșteau sub geamul chiliei lui de la mînăstire.

— Și ce să mai știe, întrebă Aino.

În loc de a-i răspunde, Io se scărpină după ureche și spuse că la ei plouă în casă.

— Mare minune mai e și asta, spuse femeia. Și cît ar costa să nu mai plouă ?

— Trei galbeni.

Aino se vaită ba c-ar fi bolnavă, ba că i-au murit vitele anul ăsta și începu să le înșire pe fiecare cît erau de mîndre și frumoase. Io zicea că i-au murit de păcătoasă ce era ea, și tot așa și iar așa, dăr, pînă la urmă, trebui să se dea pe brazdă, cu Io nu era de glumit. În loc să mai lase din ale lui, își amintea mereu de altele. Cum i s-a surpat gardul dinspre pășune și vin hoții pe acolo să le fure vitele. Alți trei arginți, așadar.

— Vom așeza jos pe un covoraș o mulțime de lucruri, iar cele care erau ale lui Belluda... dar ascultă tu, femeie ?

— Cum să nu ascult, Doamne iartă-mă, cum să nu ascult ? Care erau ale lui Belluda ?

— Atunci ține minte ! cele ale lui Belluda vor fi : o ceașcă de ceai, un șir de mătănii și covorașul. Înțelegeți ?

— Cum să nu înțeleg, Măria ta ?

— Iar mama lui Belluda se chema Lani. Lani, nu uita.

— Da, Prealuminate, Lani. Și cîți brazi se înșirau în fața geamului chiliei ?

— Iaca, pe asta n-o știu, zice Io.

— Cum n-o știi ?

— Am uitat. Mai sînt și hornurile.

— Care hornuri ? se miră ea.

— Ia, hornurile noastre. Știi ce-s alea, hornuri ? Va trebui să zidim altele noi.

— Mamă, mamă, de ce m-ai făcut, se jeluia Aino.

— Dintr-o cărămidă mai bună, un horn face jumătate de orcași. Și avem trei. Ba chiar patru, dacă mă gîndesc bine.

Femeia scoase alți doi arginți din năframă. După ce luă banii, Io zise :

— O fi, dar ai plătit numai cărămida. Dar zilierii ?

— Care zilieri ?

— Aia de-or zidi hornurile.

Aino se aruncă pe jos și spuse că nu mai are nimic.

— Scutură-ți basmaua, îi porunci Io.

Femeia își scutură basmaua și mai găsi un argint. Nu mai am nimic, spuse. Mi-ai luat tot ce mi-a dat han-
giul pe ovăz.

— Fie, spuse Io. Ascultă atunci, Erau cinci brazi. Să nu uiți, femeie, cinci erau, cinci. Și acum, fuga ! du-te după fi-tu și adu-l aici pînă le pun eu pe toate la cale.

Aino plecă și Io îi hemă pe cei doi călugări slujitori și le porunci să aducă covorul care îi slujea de șa și un anume coș de trestie, și să le lase în fața hanului. Cînd toate fură aduse, îi puse să întindă covorașul pe jos și scoase o mulțime de lucruri din coș, între ele ceașca și mătăniile, și le înșiră pe covoraș. Atunci ieși din casă Yongden și îl întreabă ce însemnau pregătirile astea.

— De ce le-ai înșirat aici pe toate, Io ? Le-ai scos la vînzare ? Ce-i cu lucrurile lui Belluda aici ?

— Să vezi, Prealuminate, spuse Io care își avea răspunsurile pregătite, tocmai mă pregăteam să vin să te chem. A venit la mine o femeie sărmană și mi-a spus că fiul ei este un înstrăinat. Că n-o mai cunoaște nici pe ea, mama care îl făcuse, că are vedenii și, când îi sosește ceasul, rostește vorbe ciudate.

— Dar ce vorbește băiatul ?

— Ia, despre una, Lani, și de brazii din fața geamului său, iar noi n-am avut niciodată brazi pe lângă casă, zicea femeia. I-am spus să plece și să revină mai târziu, iar eu am stat și am meditat și ce să-ți spun ? Când am stat așa, iată că-mi apare însuși Belluda, luminos la față, încununat cu nestemate și așezat pe tron. Trupul lui era acoperit cu solzi de aur, iar din creștet asuda lumină ca un soare. S-a uitat la mine și mi-a spus : „Vin, Io ! Vin spre tine !” M-am încumetat atunci să trimit după fiul femeii sărmăne. Aș vrea să-l vezi și tu.

Yongden îl întreabă de ce nu venise numaidecît să-l înștiințeze.

— L-am trimis pe Mani de mai multe ori să te cheme, dar te găsea mereu cufundat în rugăciune ; tocmai voiam să vin eu să te înștiințez, când ai apărut.

— Cîți ani are băiatul de care vorbeai ?

— Douăzeci.

— Mulți au douăzeci de ani.

— Adevărat, Yongden, adevărat grăiești. Mulți au douăzeci de ani, și nu e ușor să alegi griul de neghină.

Yongden rămase pe gînduri.

— Îl simt pe Belluda aproape, spuse.

Io se jură că și el simte la fel, dar Yongden îl opri :

— Nu jura, Io, îi spuse. Vorbele mari tulbură aerul. Să vedem ce semne s-or arăta.

Parcă ar fi simțit lumea că se pregătește ceva. În scurtă vreme se adunară pîlcuri de oameni sosiți din valc, îmbrăcați în haine bune, ca de sărbătoare. Uitîndu-te la ei, ai fi crezut că toți sînt în așteptarea unei minuni.

Cari sorbi din ceai în tăcere. Mă uitai la pendula din perete, dar nu mergea. Ceasul meu se oprise și el, iar Robert și-l pierduse pe al lui cu o zi înainte.

— De ce nu merg ceasurile ? întrebai. Îmi amintesc bine că ieri l-am întors pe al meu, ca în fiecare seară.

— Ceasurile ? întrebă Cari, surîzînd. Dar se înțelege că s-au oprit. A adormit și timpul. Nu, nu este vorba de vrăjitorie. Se mai întîmplă. Fel de fel de lucruri se întîmplă.

— Dar cum se explică ?

— Nu se explică. Ce boală o mai fi și asta, să vrei să explici totul ? Lasă viața să se scurgă după propriul ei tipar. Timpul mai trebuie să se odihnească și el din cînd în cînd. De ce tot fugiți după el, cu ceasul în mînă ? Stihiiile, mereu scormonite, se învrăjbesc și vă vor pedepsi tocmai prin inteligența de care sînteți atît de fuduli. În fine. Lăsați timpul să doarmă și rîurile să curgă.

— Timpul se oprește pentru toți deodată ?

— Nu deodată. Pentru unii care se nimeresc uneori pe aceeași insulă. Altădată, pentru alții.

Simții încolțind în mine un gînd nerespectuos. — Mai vorbește dacă ai cu cine, zicea gîndul nerespectuos. A venit singur, nu l-am vrut eu. Un ecou din tipare vechi, de a doua mînă. Cari zîmbi iar.

— Așa este. Nu ai întotdeauna cu cine vorbi.

— Pe Cari să-l iei așa cum este, zise abatele. Veni spre noi cu ibricul de cafea în mînă, voia să ne toarne.

— Dacă nu vă supărați, i-am spus, aș vrea să beau o ceașcă din ceaiul lui Cari.

— De ce ?

— Cred că este fermecat.

— Lui să-i ceri voie, e din cel adus de el.

Cari făcu un gest mărinimos, totuși modest, punîndu-mi ibricul întreg la dispoziție. Îmi umplui ceașca numai pe trei sferturi. Restul, mi-ar fi fost ca o risipă scăzînd din prețul băuturii. Urăsc oamenii care dau paharele pe gît și nu vreau să am nimic de-a face cu ei.

Degustai băutura prețioasă cu sorbituri mici, în timp ce Cari își reluă povestirea : Cînd reveni Aino cu fiul ei, Bharati, Yongden poruși să se adune toți ai casei. Începu să văd scena cu o limpezime de parcă s-ar fi desfășurat în fața mea, atunci, aieva. Nu știu dacă asta nu era din cauza ceaiului. Vedeam casa ridicată din birne, și prin birne zăream peretele de pietre așezate fără mortar.

Le observam cu atîta precizie, încît le-aş fi putut număra. Nechezatul cailor din vale ajungea pînă la mine şi simţeam suflarea proaspătă a munţilor foarte îndepărtaţi, pîrînd, totuşi, la o aruncătură de piatră. Îl văzui şi pe Robert învineţit la obraz şi tremurînd de frig. Yongden observă pe Aino, se uită la cizmele ei roşii de piele fină, cu tocuri înalte, la multele ei brăţări zornăitoare şi pricepu cu cine avea a face. Pricepu şi altele. Îi porunci lui Bharati să se apropie şi îl întrebă dacă citise din cărţile sfinte.

— Nu ştiinţa izbăveşte ! interveni Io imediat.

— Dar nici ignoranţa, ripostă Yongden, cu calmul lui de totdeauna.

Aino nu întîrzie să spună că n-avea cum să-i asigure lui Bharati o creştere aleasă. Zicea că mînăstirile sînt departe, iar băiatul a trebuit să ajute la toate muncile gospodăriei.

Sosi şi tata cu slugile toate, Migyur veni la urmă. Cînd toţi erau adunaţi laolaltă, Io le spuse că ei au pornit în căutarea lui Belluda, marele guru al mînăstirii lor. Tata întrebă dacă Belluda s-ar putea afla în mijlocul nostru.

— Probele vor vădi-o, răspunse Yongden.

Îi porunci lui Bharati să se uite bine la cele aşternute pe covor, observînd pe îndelete tot ce vedea.

— Cu multă băgare de seamă, să te uiţi la toate, pe urmă să-ţi închizi ochii şi încearcă să-ţi aduci aminte. Ai mai văzut înainte ceva din toate astea ? Gîndeşte-te bine.

Bharati rămase cu ochii închişi. Nu văzuse nimic.

— Nu pot, stăpîne, nu pot, repeta întruna. Nu văd nimic ! Ajutor ! Orbesc !

Io căută să-l îmbărbăteze, iar pe cei din jur îi îndemnă să se roage pentru băiat, să i se limpezească mintea. Aino îi vorbea în şoaptă. Numai Yongden rămase nemişcat şi nu spunea nimic, Bharati se zvîrcolea ca o femeie în caznele naşterii, obrazul cenuşiu era scîldat în sudoare.

— Îndurare, stăpîne ! strigă şi se prăbuşi.

Io nu ştia ce este îndurarea.

— Adună-ți gândurile, îi porunci. Încearcă să citești în vremi apuse !

Îl avea în puterea lui. Îl purta, îi dădea brînci, îl lovea.

— Vorbește ! Ce-a fost al tău de aici ! Spune ! și îl lovea cu piciorul. — Scoală-te !

Bharati se căznea să se ridice, dar ochii nu și-i deschidea.

— Știu ! covorul... a fost al meu... șopti, sprijinindu-se de zid.

— Ce spune marele Yongden, se întoarseră ceilalți spre el.

Yongden nu spunea nimic. Ședea retras în sine și parcă se ruga. Bharati nu voia să mai răspundă nici să audă nimic. Cînd nu mai putu răbda, se repezi la covor și ridică ceașca.

— A mea ! strigă — este a mea ! Io îl îndemna întruna.

— Și ce mai este al tău ? Hai, curaj ! Ce mai este al tău de aici ? Vorbește !

Bharati atinse mătăniile, tresări ca ars și le scăpă din mînă.

— Nu, nimic ! nimic n-a fost al meu ! strigă și se prăbuși cu fața la pămînt. Nimic n-a fost al meu ! Lăsați-mă !

Cînd Aino se aplecă asupra lui, o respinse din toate puterile.

— Nu mă atinge, ticăloaso !

— Dar brazii ! Nu-ți amintești de brazii ? vorbește ! îl scutură Io, temîndu-se ca băiatul să nu-și fi pierdut graiul.

— Cinci... șopti acesta sfîrșit, dar nu-l auziră decît cei ce stăteau lîngă dînsul. Și Lani... Lani era mama.

Migyur năvăli atunci în față.

— Nu ! strigă, nu ! Ce știi tu despre Lani ? De ce taci ? Dacă Lani era mama ta, spune-mi cum era Lani ! Spune-mi de ochii, spune-mi de părul ei ! Cînd îl desfăcea îi cădea pînă la călcîie ! Îl scutură din răputeri, dar Bharati îi scăpă din mînă. Și ceașca asta, ce vrei cu ea ? Nu, nu era a mea ! A mea era mai mare, verde la culoare și crăpată la buză de jur împrejur !

Între timp, Yongden căută în coș, scoase la iveală o creașcă și o ridică s-o vadă toți. Era cea de care vorbise Migyur. I-o dădu în mână.

— Asta era ceașca ta ?

Migyur o răsuci o dată în mâini și spuse că da.

— Dar nu erau cinci brazi în fața chilie mele, a-dăugă. Patru erau.

Io voi să-l întrerupă, dar Yongden nu-l lăsă.

— În fața chilie lui Belluda, nu erau cinci brazi, ci numai patru, repetă băiatul.

— Ho ! strigă Io cu putere, se află cinci brazi acolo, pe asta pot să jur !

— Da, interveni Yongden, stau într-adevăr cinci brazi acolo, dar când trăia Belluda nu erau decît patru. Pe al cincilea l-am plantat eu cu mâinile mele după moartea lui, în amintirea lui.

— Ai uitat, stăpîne ? interveni un călugăr bătrîn, vorbindu-i lui Io. L-am ajutat și eu.

— Astea le-om cerceta mai tîrziu, spuse Yongden.

Dar Io a vrut să știe de unde a apărut ceașca verde și Yongden îl lămuri că o adusese el. Fața lui Io era ca para.

— Ai strecurat-o în coș cînd nu te-a văzut nimeni ? N-ai avut încredere în mine și ai vrut să mă prinzi ?

— Și te-am prins.

— O stăpîne, de ce mă rănești ? Mă pălmuești în fața străinilor, mă ocărești ca pe un hoț de codru !

— Sînt suferințe și suferințe, zise Yongden. Cu unele te încearcă cerul, pe altele ți le pregătești singur. Fața lui Io se schimonosi, trăsăturile i se umflară.

— Dacă așa stau lucrurile, nu te-oi cruța nici eu ! Îți spun în față că minți !

Se auziră strigăte de indignare, călugării voiau să se arunce asupra celui ce vorbise. „Blasfemie“ ! strigară. Yongden rămase nepăsător. În loc de a-și reveni în fire, Io se întărită și mai mult.

— L-ai călăuzit pe Migyur, lucrînd asupra lui prin puterea gîndului tău ! strigă ca scos din minți. L-ai vrăjit pe tînărul ăsta cu mintea slabă.

Chiar și Aino îndrăzni să-i arunce ocări, pînă o doborî cineva cu o lovitură de pumn.

Yongden vorbi cu vocea egală :

— Uitați-vă la fruntea lui, voi care l-ați cunoscut pe Belluda ! Poartă și el deasupra ochiului drept steaua albastră !

Chiar și cei care nu-l văzuseră pe Belluda se minunară și sărutară straietele sărăcăcioase ale lui Migyur. Numai Io nu se potoli, acuzându-l mai departe pe Yongden de înșelăciune. Yongden propuse atunci să-l ducă pe Migyur la Calbec în fața lui Te Lo ca să facă el dreptate. Căci Te Lo este căpetenia tuturor mînăstirilor și credincioșilor de la noi și judecata lui este îndeobște ascultată. Te Lo nu putea să greșescă. Dar Io nu voia să se lase bătut. Aino începu să strige îndemnîndu-i pe călugării toți să se reîntoarcă la Șigari și să-l aleagă pe Bharati cap de mînăstire.

Yongden rămăsese toată vremea neclintit și liniștea lui se răspîndi asupra mulțimii. Cînd se ridică, spuse cu vocea potolită :

— Deocamdată eu sînt capul mînăstirii și cuvîntul meu este lege. Poruncesc ca toți cei ai mînăstirii să purceadă cu Migyur la Calbec, să ceară îndrumarea marelui Te Lo. Era așa de reținut și vorbea cu atîta hotărîre, încît nu se gîndi nimeni să se împotrivească.

— Vino aici, băiete ! și ridică fața lui Migyur, prinzîndu-l de bărbie. Uitați-vă la fața lui ! Vedeți steaua lui Belluda deasupra ochiului drept ? Și toți i se închinară.

Cînd ieși, îl urmă toată suflarea, în afară de Aino și Bharati. Ea se așeză lîngă el, luîndu-i capul în poală.

— Trăiești Bharati ?

El șopti :

— Mamă, ce-ai făcut ?

— Toate le-am făcut numai pentru binele tău, zise ea.

— Mamă, eu nu mă duc la Calbec, repetă el cu toate stăruințele ei.

Aino se apucă să se tînguiască :

— Ce vorbă e asta, fiule ? Cum să nu te duci la Calbec ? Doar am cheltuit o avere ca să poți intra într-o mînăstire cu mare renume. M-ai adus la sapă de lemn și vrei acum să mă părăsești ?

Bharati își astupă urechile, să n-o mai audă.

— Te Lo mă va cunoaște pe dată, îngînă.

— Ascultă-mă, Bharati, îi spuse mama lui. Te Lo este un om ca toți oamenii. De unde să știe el ce sălășluiește în tine sau în altul ? Tu numai să ai grijă să-ți ții firea și ai să vezi că toate-or ieși cu bine. Primejdia ca și siguranța noastră zac numai în noi. Dacă te dai bătut și te întorci acasă batjocorit și hulit, știu eu pe cineva care te va arăta cu degetul, rîzîndu-și de tine.

— Mamă, tu vrei să mă pierzi ca să rămîi cu el ne-
tulburată.

Zadarnic îi repeta mama lui că ea e cu gîndul numai la mărirea lui. Cînd Io îl strigă din han, ea îl chemă și ridicară împreună băiatul. Îl duseră în han, unde Bharati, mai mult mort decît viu, înnoptă sub paza lor unită.

— De ce-ai tăcut, Cari ?

Omul se scutură și își trecu palma peste ochi.

— Umbrele trecutului, zise, se amestecă cu altele noi, care mă ispitesc acum.

Abatele începu să se roage.

Cari arăta mult mai tînăr decît înainte, deși fața lui era muncită. L-am rugat să nu-și mai continue povestirea dacă îi vine greu, dar el negă din cap și spuse că nu poate pleca dintre noi pînă nu termină tot ce are de spus. Pipăi pe masă căutînd ceva, părea că nu mai vede. Mă gîndii că poate încercă să dea de ceașca lui și i-o pusei în mînă. Îmi mulțumi și sorbi din ea cu aviditate.

Afară era tot lumină, soarele tot mai ședea în frunzișul din geam ca o găină în cuibul cu ouă de aur. Cari așteptă pînă își termină abatele rugăciunea, apoi continuă :

— De cu seară l-am rugat pe tata să mă lase să plec împreună cu drumeții la Calbec. Tare aș fi vrut să văd lumea și eu, căci nu ieșisem niciodată din munții noștri. Tata îmi dădu învoirea și a doua zi în zori ne văzurăm de drum.

După o săptămînă am ajuns la Calbec. Înainte de a intra în oraș, ne scuturarăm de praful drumului, ne spălarăm și ne odihnirăm puțin ca să ne arătăm cu fața și mîinile curate înaintea lui Te Lo. Vederea palatului mă coplesi de-mi pierdui graiul pentru o vreme, căci nu mai

văzusem de cînd mă făcuse mama ceva așa de măreț și strălucit. Nici nu-mi dădui seama cum trecea timpul în multele ore de așteptare la porțile lui, pînă ieși paznicul chipeș și bine făcut, cu hainele bogat țesute cu fir de aur, să ne întrebe de rosturile noastre și să ne caute în briie dacă nu aveam arme. La intrarea sălii celei dinții veni un altul să ne caute, la cea de-a doua sală ne ieși în cale un altul. Noi ne-am mirat foarte, am și întreat la ce erau bune atîtea cercetări. Paznicul ne ceru iertare și ne spuse că așa este porunca, vremurile fiind grele. Noi nu știam nimic. Întrebarăm de cînd și din ce pricină. Paznicul ne dădu de știre că cetatea era împresurată de crivelanii cei crunți, care nu cunosc pe Dumnezeu. Zicea că se și miră cum am putut să ne strecurăm în oraș neobservați. La întrebările noastre privitor la credințele acestor dușmani, ne spuse că ei se închină la șerpi și la năpîrci peste care ar domni un zeu cu chip de balaur cu un singur ochi în frunte, din piatră verde. Ne minunarăm mult de aste lucruri nemaiauzite, Yongden însă ne spuse că oamenii își croiesc zeii după propriul lor chip și asemănare. Cînd voi să-și scoată briul, să fie căutat de arme, paznicii, care erau cunoscători de oameni, îl opriră, simțindu-l după felul său de a vorbi că este om drept și plin de înțelepciune. Ultimul din ei ne întrebă doar de la ce minăstire venim și ce vorbă avem cu Înălțimea Sa Te Lo. Yongden îl rugă să-l anunțe că a venit Belluda. Stăpînul cel Mare îl cunoștea încă din copilărie și va fi bucuros să-l revadă.

Un curtean care era de față și el, dar pînă atunci păstrase tăcerea, spuse :

— Dar Belluda trebuie să fie foarte bătrîn, dacă mai trăiește, sau poate...

— Așa este, spuse Yongden. Îl ai în față pe Belluda renăscut. Te rugăm să te duci să ne anunți.

Io se apropie numaidecît de Bharati. Îi spuse că nu are de ce să se frămînte și-l îndemnă să răspundă la întrebări fără șovăire.

— Doar cunoști toate răspunsurile. Vom răzbi.

— Ah, sfîrșește odată — îl auzii pe băiat oftînd.

Io îl certă :

— Ai uitat prin câte ai trecut ? De câte ori era să ne măture viscolul în prăpastie, de pe urcuşurile de gheaţă ?

— Şi ce-mi sînt prăpăstiile şi cărările de gheaţă ? Ştiu doar atît că n-am venit aici cu gîndul curat, fu singurul răspuns.

Cînd reveni curteanul anunţîndu-l pe Stăpînul cel Mare, îl auzii pe Bharati murmurînd :

— Zeii să-mi fie milostivi.

— Cutează şi vom birui, încercă Io să-l îmbărbăteze, deşi nici el nu mai putea de frică şi regreta amar-nic că intrase în încurcătura aceea.

— De ce vorbeşti în numele meu ? îl întrebă Bharati.

— Ce-ai fi tu fără mine ?, îl întrebă duhul lui cel rău.

— Un om liniştit.

Io nu mai avut timp să răspundă.

Cînd intră Te Lo cu alaiul lui de curteni, ne aruncăm la pămînt. Simţeam că împreună cu el, o mare lumină se revărsă peste noi toţi. N-am cutezat să-l privesc la faţă nici o clipă, aşa că n-am să ştiu niciodată cum arăta.

— Belluda ! Unde este Belluda ? fu prima lui întrebare.

— Sfinţia Ta să decidă în al cui trup sălăşluieşte, spuse Yongden, arătîndu-i pe cei doi tineri. Unul dintre aceştia doi este Belluda.

— Atunci unul din ei este un impostor, spuse stăpînul. Cine eşti tu ? se întoarse către Bharati.

Fără îndoială, spirite bune îl luară atunci în stăpînire pe Bharati, căci răspunsul pe care îl dădu părea peste puterile lui.

— Află, stăpîne, că nu ştiu cine sînt, cum nimeni nu ştie cine este.

— De ce-ai venit aici ?

— Poate ca s-o aflu, poate ca să-mi iau pedeapsa.

— Pentru care fapte ?

— Există om care să nu merite să fie pedepsit ? Oamenilor toţi ! Să nu vă plîngeţi niciodată că vi s-ar fi făcut o nedreptate ! Căci judecătorilor li s-a dat puterea de a împărţi pedepse pentru cu totul alte păcate decît cele cunoscute de ei şi pe care ei, judecătorii, nu au de unde le cunoaşte.

Stăpînul cel Mare se întoarce către Migyur :

— Dar tu cine ești ?

— Îmi vei spune tu, cine sînt, Stăpîne.

Întorcîndu-se din nou spre Bharati, Te Lo întrebă :

— Bharati, ai văzut vreodată un steag filfiind ?

— De multe ori, Stăpîne.

— Și ce se mișca, vîntul sau steagul ?

— Steagul se mișca pe adierea vîntului.

— Tu ce spui ? se întoarce Te Lo spre Migyur.

Acesta răspunse fără șovăire :

— Nu se mișca nici steagul, nici vîntul, stăpîne.

Iluzii deșarte adiau pe suflul închipuirii. Oare, frunza din boltă curge cu rîul și se sfarmă cu valul ? Miraj ! Privește-l zîmbind.

— Ai auzit, Înalte stăpîn ?, zise Yongden.

Te Lo îi făcu semn să aștepte.

— Bharati, urmează cea de-a treia întrebare. Tu știi unde sălășluiesc demonii ?

— Stăpîne, eu nu sînt umblat prin lumea mare. Acum ies pentru prima oară din satul meu. Demonii ! mă întrebi de demoni ! Dar ei sînt peste tot, în nori și-n văzduh, în foc și în peșteri ! unde nu sînt demoni ? Lîngă satul nostru se află un templu ruinat care geme de duhuri.

— I-ai văzut vreodată ?

— Nu i-am văzut, Stăpîne, dar i-am auzit de multe ori vînd pe timp de seară. Glasul lor este furtună, vaierul lor te umple de groază. Și nu numai în furtuni i-am auzit și nu numai în peșteri ; ei îmi sînt mereu aproape, mă urmăresc peste tot, chiar și aici, acum ! Căci ei m-au împins să vin cu vorbe mincinoase la tine, căutînd să te-nșel !

— Bagă de seamă, Bharati, strigă Io, iar tu, Stăpîne, nu-l lua în seamă ! Prezența ta îl descumpănește, vederea ta îl umple de teamă, este orbit de lumina ce izvorăște din ființa ta dumnezeiască !

Un vuiet reținut mocni în rîndul celor de față. Unul dintre curteni, ținînd în mînă scepstrul de aur, le făcu semn să se potolească.

— Tăceți ! le porunci ridicînd scepstrul. Stăpînul va face dreptate !

Te Lo se întoarce spre Bharati :

— Se poate ca duhurile rele care te urmăresc să-ți fi rătăcit judecata, Bharati, dar numai ca să revii apoi la cele bune. Nu vei fi lăsat să te pierzi prin uneltiri drăcești. Acum adună-ți gândurile și ascultă. Cine este dușmanul cel mai aprig al omului ?

— Demonii, Stăpîne.

— Cine este dușmanul tău, Migyur ?

— Ce poate să-mi facă un altul ? Pacea, stăpîne, nu mi-o poate lua altul, decît eu însumi.

— Belluda ! strigă Te Lo. Fii binevenit, Belluda !

— Stăpîne, sînt Belluda dacă tu spui așa.

— Tu, Belluda, ți-ai reluat vechea ființă în clipa asta. Umblă cu pace. Iar tu Io, care ești plin de vicleșug, vei face grea ispășire. Nu te mai reîntorci la mînăstire timp de zece ani. Te vei duce în valea Kundo și vei urca muntele Sanai. Îți vei duce veacul într-o peșteră unde mișună șerpilor și nu vei revedea lumina soarelui în tot acest răstimp. Bharati te va sluji. În anii ce urmează, nu vei rosti un singur cuvînt. Nici chiar acum ! Pedepsa ta, Io, a luat început. Iar tu, Belluda, rămii cu bine. Voi să nu zăboviți aici, vin zile de grea urgie.

Bucuroși se îmbrățișară Yongden și Belluda, căci așa-l vom numi pe Migyur de acum înainte. Cel Renăscut îl rugă pe Yongden să nu fie prea mîhnit dacă, nu peste mult, ei doi vor trebui să se despartă. Îmi amintii de cele ce-i spusese astrologul cu cîțva timp în urmă, că el nu va renaște decît pentru a muri din nou. Mă cuprinse tristețea.

— Te-am rugat, Yongden, să nu te bucuri, dar nu ai nici motive să te întristezi, îi spuse Belluda lui Yongden. Timpul ne va despărți, dar tot timpul ne va aduna laolaltă. Astea fură cuvintele lui. De-abia ieșiră ei doi în urma lui Te Lo, cînd intră în fugă un curtean, urmat de unul dintre paznici.

— S-a slobozit urgia, strigă curteanul, din turnul de miazănoapte a fost văzută hoarda dușmanilor năvălind spre porțile cetății ! Zăvorîți-le pe toate și sprijiniți-le în birne ! Arcașii să-și ia locul pe ziduri ! Femeile să aprindă focul sub căldările cu smoală, să pregătească pie-

trele ! Nu avem nici o clipă de pierdut ! Fugi și dă alarma ! îi porunci paznicului.

Ieșiră amîndoi pe porți diferite.

Eu mă ascunsei după un paravan, neștiind unde să mă îndrept. Frica puse stăpînire peste cei din palat. Veniră slujitori și femei și toți își pierduseră capul. Io și Bharati se ascunseră după altar. Stăpînul însă porunci să se pregătească toate pentru rugăciune ca și de alte dăți, să se ardă tămîie și să se bată gongul. Ieșii și eu din ascunzătoare dar Io și Bharati nu. Bătrînii care veniseră cu Te Lo îl rugară să nu întîrzie ci să plece atunci, cu căderea serii. Unul din ei știa de o ieșire tainică din palat, pe unde spunea că s-ar putea strecura nevăzut. Toți îl sfătuiau să plece la Șigari îndemnîndu-l să nu zăbovească, dar Stăpînul nu voia să le dea ascultare. Veni la urmă cineva și îi spuse că un străin numit Belluda imploră cu plecăciune să fie primit. Cînd Belluda intră, Stăpînul îl chemă să se așeze lîngă el pentru rugăciune.

— Azi ne vom amîna ora rugăciunii, Stăpîne, spuse Belluda. Pe străzi, sîngele curge în rîuri, templele se surpă în flăcări. Nu poți rămîne, Stăpîne, nici o clipă mai mult. Vino cu noi la Șigari, acolo vom pregăti retragerea ta pe alte drumuri.

Te Lo rămase pe gînduri.

— O moarte are omul. Tot nu o poți înconjura.

— Știm că viața nu-ți poate fi luată, insistă Belluda. Dar nu o știu alții ! Nici un copil nu trebuie să creadă că Te Lo ar fi murit ! Cei care vor mai trăi după potolirea urgiei, chiar cei duși să trudească pe ogoarele străine, să-și poată spune : Te Lo trăiește și va veni într-o zi să ne izbăvească ! Nu te lăsa ucis, Stăpîne ! Ferește-ți viața pentru alții, să știe lumea întregă că ești printre cei vii și liberi.

— O, Belluda !, tu vorbești așa ? S-ar putea, oare, ca tocmai tu să nu știi că libertatea noastră nu se află în mîinile altora ? Ce ne-ar putea oare face dușmanul ? Ne poate lua gîndurile sau partea noastră de veșnicie ? Săgeata poate străpunge pasărea, dar avîntul zborului din mintea ei despică văzduhul mai departe, în nesfir-

șire, chiar și după ce a căzut. Tot restul e nălucire. Șezi aici lângă mine și te închină.

Un alt paznic veni în fugă și anunță că arde orașul și dușmanul se apropie.

— Privește afară, Stăpîne, flăcările încing culmile înzăpezite ! Toți se tem că, la căderea nopții, soldații vor tăvări asupra ta, să te răpună. Să-mi ierți vorbele !

— Și poporul ?

— Șed oamenii în jurul palatului și așteaptă.

— Ce așteaptă ?

— Poate o minune. Femeile se tăvălesc în noroiul pieții, își sfîșie hainele și se tînguie. Mama ta, Stăpîne, se află printre ele. Frații tăi sînt cu ea, așteaptă și ei. Ce să le spun ?

— Spune-le să știe și ei că sfîrșitul ciclului a sosit. Zeii nu mai au putere.

— Ei nu sînt veșnici ? întrebă cu teamă un curtean.

— Zeii se prăbușesc o dată cu ciclul. Stăpînul vorbi cu o liniște și chiar cu o indiferență care ne cutremură pe toți cei ce-l auzirăm. Vor veni alții noi.

Ședea cu privirea pierdută în flacăra luminărilor. Tot ce spunea nu părea să-l atingă.

Cineva întrebă :

— Și nu e nimic veșnic ?

Unii începură să plîngă.

— Fără îndoială că este.

Privirea lui Te Lo se spăla în flăcări.

— Cine anume ?

— E marea care încape în ulciorul cu apă, răspunse el.

Belluda se duse la el și-l scutură de umăr. Printre ceilalți trecu un murmur de groază.

— Ai adormit, Stăpîne, strigă Belluda, scoală ! Frații tăi așteaptă afară și nu-și mai iau ochii de pe poartă ! Am fost trimis să te trezesc ! Te cheamă mama !

— Mama ! repetă el ca prin vis cuvîntul pe care părea că-l uitase.

Mama lui avea o sută de ani.

— Este frumos să-ți poți porunci ție însuși să nu mai fii, ochilor, să nu mai vadă, gurii, să nu mai sufle, dar există și încercări mai grele.

— Ce este mai greu ?

— Să ieși din izolarea ta, Stăpîne, este cel mai greu. Am fost trimis să fiu alături de tine ca să-ți spun toate astea în ceasul cînd vei fi gata să cedezi ispitei de a nu mai fi ! Scoală-te, Stăpîne, și fugi și mîntuiește-ți viața, scoate-ți credincioasele tale slugi din astă strîmtoare ! Revino-ți în fire !

În clipa aceea apăru o nouă ștafetă anunțînd că vrăjmașii stau în fața porții. Te Lo se duse la geam. „Cetate sfîntă, porțile ți s-or închide în urma mea. Te părăsesc în flăcări și cine știe dacă te-oi mai vedea vreodată. Peste tine se va lăsa cenușa, întunecul te va cuprinde, deșertul te va înghiți cu încetul, lăcașul zeilor tăi morți s-o umple cu șopîrle și urzici. S-or înălța păduri peste ruinele tale, fiind de șerpi, de jivine. Numele tău nu va mai însemna nimic. Un copil o să-l învețe de la o bătrînă, va învăța sunetele în gură ca pe niște pietricele. Cal-bec ! mamă, ce este Calbec ? Ea nu va ști să-ți răspundă. Ce este Calbec, mamă ? E un copac, este un nor ? Ai uitat, mamă ? — Da, am uitat. Bea-ți laptele din oală și dormi.“

Curteanul cel mai bătrîn îl zori :

— La ieșirea secretă, Stăpîne !

Stăpînul dădu dezlegare :

— Condu-ne, Argavi. Și Argavi porni înainte cu ceilalți după el.

Am vrut să-i urmez și eu, dar mă opri gîndul că poate oi fi eu cel din urmă ca să duc vestea despre cele ce mai trebuiau să se întîmple. Mă întorsei în ascunzătoarea mea.

Io și Bharati ieșiră la lumină.

Cari se opri din povestire și rămase multă vreme cu capul între mîini. Dintr-o dată se ridică strigînd :

„În clipa asta s-a săvîrșit ceea ce așteptasem atîția ani ! Îmi mulțumesc cerului că am ajuns să văd ziua de azi.“ Își ridică privirea și amuți. Dintr-o dată păru foarte obosit. — Cerului, da, cum să-i spui ? Și ce însemnătate are ? E mai frumos și mai aproape de adevăr să nu-i spui nicicum, să-l porți numai ca pe o bănuială și să fie ultima siguranță, totuși. Cînd îți amintești de cer, te poți gîndi la atîtea altele, la nori, la cati-

feaua nopții în întunecimea ei caldă, la multe-multe nopți, la cruzimea soarelui care te izbește ca o lamă sub pleoape, te poți gândi la orice sau la nimic. Poți ajunge la poiana de liniște de la sfârșitul gândurilor, singurul colț de adevăr care ne-a fost păstrat. Pagina albă ! Să scrie pe ea mai departe stăpînul runelor.

Soarele nu se mutase din frunzișul de sub geam. Rămăseserăm cu ochii pierduți în desișul tainic unde el lumina ca o lampă îngropată în abajur verde. Călugărul slujitor, uitat demult, nechemat de astă dată de nimeni, apărură cu un nou ibric pentru Cari.

— Ceaiul meu, spuse el cu un zîmbet. Era mulțumit Cari că îi sosise ceaiul. — Am să-l împart cu cei de față. Toarnă, frate John. Mie îmi lipsește puterea.

— Povestea ! — îl rugai eu — termină-ți povestea, frate.

Cari se întoarse spre călugărul John.

— Am să-ți spun eu cînd, îi șopti, și fratele John dădu din cap cu înțeles. — Povestea, da, da, povestea. Nu am voie să plec pînă nu termin povestea. Sorbi din ceai și reîncepu :

— Io se întinse din toate încheieturile.

— Palatul e al nostru, Bharati, strigă, Te Lo l-a părăsit și dușmanul n-a apărut încă. Și, zi, era să mă părăsești, nemernicule. Las'că te-oi învăța eu minte, cînd n-oi mai avea nevoie de cal de povară. Ia te uită, ce sfeșnice cu nestemate, ce lămpi de jad ! Luă comorile în mînă și le mîngîie cu aviditate. Vase de tămîie din aur, și uite covoarele ! Se aruncă pe jos și se tăvăli pe ele, se dădu de-a dura, cufundîndu-și obrazii și mîinile în lîna lor bogată.

Nu mai știu ce să facă. Își ridică picioarele în sus și se dădu peste cap. Era ca un porc mulțumit, guițînd în lături.

— Ce mai zăbovești, Io, ai'îneebunit ?

— Da, am îneebunit.

— Să ieșim de aici chiar acum. Tu n-auzi ? Ai uitat că trebuie să ne ducem în peșteră ?

— Ce peșteră, nebunule, s-a terminat cu peștera. Acum începe traiul cel bun. Hai, stai aici lîngă mine, să-răntocule, netotule, să vezi ce plăcere este să te-ngropi

În lina asta moale, ca părul unei femei frumoase ! Să înveți și tu de ce ești pe lumea asta !

Bharati vru să plece, dar Io, mult mai puternic, îl reținu cu forța.

— Fii pe pace, omule, că-ți găsesc eu o sută de ieșiri secrete ! Dacă va fi nevoie, adăugă clipind cu șiretenie. Uită-te la vasul ăsta cu capacul bătut în nestemate, sări el dintr-o dată ca un tînăr de douăzeci de ani. Face cît o turmă de oi. Ia ține sacul ăsta ! Adu ceștile alea de argint !

Bharati nu se îndemnă să pună mîna pe nimic. Io se apucă singur să îndese scumpeturile în sac.

— Un prilej ca ăsta nu întîlnești de două ori în viață. Fir-ar să fie, că nu mai încape nimic ! Numai sfeșnicul ăsta și gata.

— Frate John, dumneata erai aici ? Ce spune abatele nostru ?

Abatele se mulțumi să zîmbească.

— Cît e ceasul, frate John ? întrebă într-un tîrziu. Fratele nu știa. Spunea că și ceasul lor s-a oprit de mult. Abatele îi porunci să plece și să-și vadă de treabă. N-ai avut noroc, frate John, îi spuse Cari. Ați adunat lemnele ? John dădu din cap și se retrase. — Și unde am rămas ? întrebă Cari.

— Spuneai, se auzi Robert care nu mai scosese nici o vorbă pînă atunci, spuneai că Bharati nu voia să pună mîna pe nimic, pe cînd Io împacheta într-un sac comorile din tezaurul palatului.

Pînă atunci, omul stătuse cu totul absorbit de cele povestite.

— Robert, spuse abatele, este ca un copil. Numai un copil este în stare să asculte o poveste cu atîta dăruire de sine, încît să țină minte toate amănuntele ei și să ne tragă apoi la răspundere dacă, repetînd-o, am omis vre-unul din ele.

Din pricina întreruperilor, Cari regăsi cu greu firul întîmplărilor ce urma. În fine, aflară că sfeșnicul nu mai încăpuse în sac, că sacul plesnise și Io, la capătul răbdărilor, îi poruncise lui Bharati să-i caute un capăt de frînghie.

— Corbii să-ți scoată ochii, strigă băiatul, de unde să-ți gălesc și frînghie acum ? Ți-ai pierdut mințile ? Te las aici !

Începură să se certe.

— Unde să pleci fără mine ? îi spuse Io. Tu crezi că ai să găsești singur ieșirea ? Haina asta o fi de mătase ? Tot nu mi-ai găsit frînghie ?

— Sînt la ușă ! îl auzii pe Bharati.

— Să nu ai nici o teamă pînă mă vezi pe mine. Io se liniștise dintr-o dată. — Am ieșit eu din încurcături și mai și. Ce, ăștia de vin, nu sînt și ei oameni ca și noi ? Ajută-mă să ascund sacul ăsta după un paravan, să nu ne dea de gol. Tu, n-auzi ?

Opintindu-se, cu grele sudălmii, tîrî singur sacul după paravan, cînd ușa, aproape smulsă din țiței, fu dată de perete. Un grup de soldați cu căpetenia lor năvăliră în încăpere.

— Ia, călugărul ! exclamă ofițerul.

Io se aruncă la pămînt.

— Cerească arătare, se rugă în sughițuri, fie-ți milă ! Îndură-te de robul tău care nu este demn de a linge pulberea de pe încălțările tale ! Ai milă !

I se făcu silă și ofițerului cînd îl văzu cum se tîrăște în fața lui și-l lovi cu piciorul. Ceilalți rîdeau.

— Haina preoțească, bîlbii Io, tăvălindu-se și încercînd să-i atingă picioarele, haina preoțească are și ea, ca oricare alta, două fețe și se poate întoarce și pe dos.

— Vorbește mai pe înțeles, că de nu, ți-oi întoarce eu pielea pe dos, că am mai făcut noi treburi de astea, ce ziceți, măi băieți ?, se întoarse spre soldații lui. Vă amintiți de jupuitul ăla pe care l-am cusut în pielea lui și l-am lăsat să se usuce la soare ? Vorbește mai pe șleau, cîine rîios, hai, nu mă ține locului !

— Nu mă lovi, mărite domn, se văicări Io, sînt sluga ta plecată și-s gata să fac tot ce poruncești. Vrei să te duc în cămări ? Aur vrei ? E de ajuns să spui o vorbă !

— Ca să te cred, îi zise ofițerul răs-picat, repetă întîi după mine : „Zei noștri sînt niște cîini care se lăfaie în tină și mănîncă gunoi.“

— Da, Preaînalte, se grăbi Io să repete după el. Zeii noștri sînt niște cîini.

— Rîioși, îl întrerupse ofițerul.

— Da, Prealuminate, rîioși, cum să nu fie rîioși, care se lăfăie în tină și mănîncă gunoi.

— Așa, vezi ? ! Și zi mai departe. Zeul cel mare...

— Nu... nu..., îl întrerupse Io, nu cel mare nu... au, îndurare !

— Zi, mă, strigă ofițerul, lovindu-l cu biciul, spui după mine ori mori.

— Spun, Preamărite, spun !

— Zeul cel mare, cel mai de sus, stăpînul nostru este un...

În clipa aceea Bharati, neobservat de nimeni, răsturnă un vas greu de pe un pedestal. Toți tresăriră. Se vede că și ofițerul rămase impresionat, căci zise iute :

— Restul rămîne pentru altădată. Acum jură pe Bou.

— Care bou ?

— Pe Boul cel de aur, zeul nostru, idiotule ! Spune după mine : „Jur că ador Boul și am să-l slujesc din toate puterile“.

Io repetă după el jurămîntul smintit. Ofițerul scoase din traista lui o statuietă.

— Prosternează-te în fața Boului, îi porunci. Io se supuse. — Și sărută-i coada. Coada, boule. Așa, și ofițerul puse prețioasa bestie la adăpost. Acum ascultă prima poruncă a Boului : „Spune tot ce știi despre Te Lo. Unde a plecat, încotro se îndreaptă, tot.“

— Spun totul, Stăpîne, și să mă bată Boul dacă mint. Află întii de toate, temute stăpîn și cerească arătare, pe care Boul să...

— Mai pe scurt, mai pe scurt, îl atinse ofițerul cu biciul. — Dar tu cine ești ? — îl întrebă pe Bharati, pe care nu-l observase pînă atunci, căci omul rămăsese tăcut și retras. Tot în tăcere primi și lovitura de bici care îl plezni în față, pentru că nu-i răspunse la întrebare. — A, nu vrei să răspunzi ? Las' că mai vorbim noi acuși. Ei, zi, unde se ascunde Te Lo acum ? Ce, și ție ți-a pierit graiul ? Ia puneți-i, băieți, nițel, degetarele !

— Nu, nu-i nevoie de degetare, sări Io, lasă degetarele, cerească arătare, că ți-oi răspunde eu și așa cu mîna goală, cum să nu-ți răspund ? Cine s-ar putea ascunde de mintea ta cea ageră ?

— Vorbește odată ! urlă ofițerul.

Și Io îi spuse cum a plecat Te Lo cu toată suita lui, cam cu un ceas în urmă, și că, după câte a înțeles el, au ieșit pe poarta de la miazănoapte.

— Jură pe Bou ! urlă ofițerul, la care Io jură pe Bou cu multă râvnă.

De fapt, Io nu putea ști pe care poartă ieșise Te Lo, căci intrările ascunse ale palatului îi erau necunoscute, dar își zicea că întotdeauna e bine să câștigi un răgaz, căci, între timp, se poate întâmpla orice. Ofițerul voia să știe unde a plecat Stăpînul cel Mare și Io răspunse că la Șigari, cum auzise și el din ascunzătoarea lui.

— Dar tu știi drumul ?

— Cum să nu-l știu, ocroti-te-ar Boul, să te ocrotească, neasemuită arătare și tatăl celor sărmani și oropșiți. Căci pe cine-a așteptat tot neamul nostru în obida-i grea și amară, dacă nu pe tine ?

Purceseră dar înspre Șigari după ce ofițerul îl dădu pe Io pe mîna soldaților, cu porunca să nu-l slăbească din ochi, și la prima mișcare suspectă să-l azvîrle în prăpastie.

Am așteptat puțin după ce ieșiră, i-am urmat apoi pe coridoarele tot mai strîmte și mai cuprinse de umbră. Curînd, ele începură să coboare sub pămînt. Merserăm așa multă vreme. În față, cineva ducea o făclie și ceilalți păseau în urma lui, câte unul, pe sub pereții bolțiți. Avui grijă să-i petrec de la oarecare distanță, ținîndu-mă de ziduri. Bîjbîiam în beznă, nu le auzeam decît vocile și pașii. Aerul era tot mai înecăcios, tot mai greu de umezeala mucegaiului. După o vreme ce mi se păru nesfîrșită, simții adiere de aer proaspăt. Ne apropiam de ieșire. Așteptai pînă nu mai rămase nimeni pe coridoare, apoi ieșii și eu. Între timp, se înnoptase. Afară se înainta greu. Alunecam mereu în sîngele scurs și peste tot te împiedicai de cadavre.

Nu știu ce duhuri binevoitoare mi-au pus mîna la subțioară de m-au ajutat să dau în bezna aceea de poarta orașului, aceeași pe care intraserăm cu o zi înainte. Cînd ieșii din cetate, nu văzui nicăieri o lumină licărind, nici voci nu se auzeau, cei care ieșiseră din palat dispărură din calea mea. După toate semnele, ai noștri o luaseră

pe altă cale. Tot mergînd așa înainte, începui să simt că cineva vine după mine. Îmi era teamă să mă opresc și-mi urmau calea, fără să știu încotro mă îndrept, nu mă puteam lua nici după stele, bolta fiind înnoirată. Pașii se apropiiau întruna. Cînd mă ajunse din urmă, omul se opri și stătui locului și eu.

— Cine ești ? îl întrebai.

Răspunsul fu scurt :

— Un fugar.

— De cine fugi ?

— De mine însumi.

Vocea îmi era cunoscută, dar nu-l întrebai nimic. Îi spusei doar atît, că zadarnic mă urmărește, căci nu am nimic ce mi-ar putea lua. El nu-mi răspunse, dar continuă să se țină de mine. Merserăm așa înainte tot tăcînd amîndoi, pînă ajunserăm la o pădure. Privindu-l cu coada ochiului, înțelesei că omul care mergea alături de mine nu era altul decît Bharati, dar tot nu spusei nimic.

Brazii se înscriau tăios și negru pe cer : începu să mi-jească de zori. Găsirăm poteca ce ducea înăuntru, în pădure, mi se păru că era chiar poteca noastră pe care ajunseserăm noi la Calbec. Nu departe, dădurăm de un luminiș cu o casă de birne părăsită și fui sigur atunci că trecuserăm pe acolo la venire. Numai atunci îl întrebai pe Bharati unde au rămas ceilalți. Spuse că au dat de o altă poartă mai sus, în zidul cetății, una care ducea de-a dreptul în pădure. Acolo el a rămas mai în urmă și, sub scutul întunericului, se pierduse de ei în desiș. Mă întrebă și el, cum de am izbutit să ies singur din palat și apoi din cetate. Îi povestii că am rămas și eu ascuns în sală după plecarea lui Te Lo.

— Atunci, știi tot ce s-a mai întîmplat, spuse. Dușmanul umblă acum pe urmele lui Te Lo și se îndreaptă spre Șigari. Mai vin după ei mulți alții de-ai lor. De îndată ce-am ieșit din palat, cineva suflă într-un bucium și ni se alătură o parte din hoarda ce pusese stăpînire pe cetate. Alții au rămas să jefuiască templele și palatele.

— Dacă au luat-o spre Șigari, o să treacă și pe la hanul nostru, spusei.

Bharati își aminti că ar mai fi o altă scurtătură, pe care nu mai umblase, dar ne gîndirăm că nici Io nu știa de ea.

Pe la amiază ne apucă foamea, căci nu mai îmbucaserăm nimic de cînd ne opriserăm la intrarea cetății cu o zi înainte. Am găsit un șarpe dintre cei buni de mîncare și l-am omorît, gătindu-l pe un foc mic, pe care îl aprinserăm în loc ferit. Era liniște în pădure, pesemne ofițerul cu soldații lui erau departe. Ne hotărîrăm să ne odihnim pînă mai spre seară. În pădure, ziua mai umblau oameni, mai întîlneai tăietori de lemne, femei și copii veneau să adune vreascuri, ciuperci, păstori își duceau caprele la păscut în luminișurile ierboase. Ființe care, fără să-ți vrea răul, vor tăifăsuși, totuși, cu ai lor despre cei întîlniți în cale, care puteau fi, la rîndul lor, întrebați, puși la cazne să vorbească. S-ar fi putut să rătăcească acolo și soldați din hoarda rămasă în urmă, trebuia, așadar, să fim cu mare băgare de seamă. Socoteam că am fi mai feriți dacă am umbla noaptea. Ca să nu smintim drumul, ne gîndeam să ieșim la cale înainte de căderea nopții și să ne continuăm mersul pe lumină de lună, dacă om avea norocul să ne bucurăm de ea. Și apoi, cînd te obișnuiești cu întunericul, capeți o vedere mai ageră, asemănătoare cu a jivinelor, deslușind lucruri ce nu ți se dezvăluie în mod obișnuit.

Trecuse de amiază și tare am fi vrut să ne găsim adăpost, să dormim cîteva ore și să ne luăm tîlpășița înainte de a se întuneca de tot, cînd cei cu treburi prin pădure s-or fi tras pe la casele lor, dar va mai rămîne destulă lumină să ne vedem de drum o bucată de vreme.

Ajunserăm într-o vale deschisă, înconjurată de dealuri pleșuve și stîncoase. Ne oprirăm să ne uităm împrejur.

— Ia privește, exclamă Bharati arătînd în sus, nu vezi în peretele acela stîncos, înspre dreapta, o deschizătură ca o peșteră? N-ar fi, oare, un loc bun să ne odihnim acolo o oră-două? Eu încuviințai că locul era ferit și destul de greu de ajuns. Ne hotărîrăm să ne suim pînă acolo să vedem mai departe cum stau lucrurile. Zis și făcut.

Urcușul era greu. Nu era, nici nu putea să existe cărare pe suprafața netedă a peretelui de stîncă. În crăpături se aciuiseră pe alocurea ciulini, scaieți, mărăcini, plante dîrze, înăsprite, crescute din sărăcie, care se apărau, ni se împotriveau, zgîriindu-ne obrazii și tăindu-ne mîinile. Totuși, de ele ne servirăm urcînd peretele pînă la deschizătura peșterii. Ajungînd aproape de ea, văzui o dîră subțire de fum ieșind, dîră ce, amestecîndu-se cu ceața ușoară, nu se zărise din vale. În ultima clipă, înainte de a mă cătăra pînă la intrare, mă oprii și-i făcui semn lui Bharati să facă la fel. La gura peșterii stătea un bărbat înalt și adus de spate, ridicînd un toiag gata de a mă păli. — Cine ești ? În clipa următoare omul lăsă toiagul în jos, iar eu fui apucat de rîs, abia mă puteam ține de tulpina de spini de care mă prinsesem. Era Mani, unul dintre călugării care îl serveau pe Yongden. Omul își întoarse capul să-i înștiințeze pe cei dinlăuntru cine sosește, apoi ne chemă să intrăm. Ne cățărarăm pînă la intrare și el ne ajută să trecem pragul de stîncă. Peștera era o încăpere întinsă și uscată, plină de fum, căci cei dinăuntru își făceau de mîncare. Cînd ochii ni se obișnuiră cu întunericul, îi recunoscurăm în fumul usturător pe Stăpînul cel Mare, pe Yongden și Belluda, înconjurați de călugării de la Șigari, precum și pe cei din suita lui Te Lo. Mare a fost bucuria revederii de amîndouă părțile. Ajunseserăm așadar cu bine, ei și noi, pînă acolo.

De la cei regăsiți aflarăm că o parte de drum au fost urmăriți de o ceată răzleață de crivelani. Fusesse numai o întîmplare ? Nu-și putură da seama dacă aceștia simțiseră prezența lor sau nu și dacă Io era printre ei. Îi bănuiseră din vreme și se adăpostiseră în peșteră, cei bătrîni ajutați de cei mai tineri. În timpul mersului, înainte de a se simți urmăriți, adunaseră un sac de ciuperci și ierburi aromate, din care își pregăteau masa acum. Ca și noi, se hotărîseră și ei să se odihnească pînă s-o crăpa de ziuă. Te Lo și bătrînii care erau cu el se simțeau frînți de oboseală. Ne aștepta o altă zi grea și după masa noastră de seară ne culcarăm și adormirăm curînd.

Te Lo fu cel care dădu alarma. Peștera era iluminată de focul izbucnit subit din niște uscături ce mocniseră în neștire toată noaptea. Cei din vale văzuseră focul și

se îndreptau acum spre noi, cățărându-se pe stînci. Vorbeau între ei destul de încet, dar noi îi auzirăm, și după grai ne dădurăm seama că nu erau de-ai locului. Erau crivelani. Voui să mă apropiu de gura peșterii să mă uit afară, dar Yongden mă opri. „Îndată vor fi aici, zise cu vocea scăzută, luați-vă lucrurile numaidecît. Plecăm.“ Năvălitorii se apropiau, dar nu se puteau grăbi din cauza urcușului prăpăstios. Era seară, era dimineață ? nici nu mai știam. Tiptil, în grabă mare adunarăm ce ne cădea în mînă și fugirăm spre fundul grotei unde bănuiam o altă ieșire, pentru că simțiserăm tot timpul curentul de aer rece străbătînd peștera și venind din partea aceea. Peștera se îngusta, continuînd în chip de strîmtă trecătoare. Și tavanul devenea tot mai scund și nu puteam ști dacă nu ne-om pomeni curînd pe un drum fără ieșire. La început, calea ne-a fost luminată de focul lăsat în urmă. Auziserăm cînd năvălitorii au pătruns în peșteră, răscolind lucrurile părăsite de noi. Nu aveam vreme de pierdut. Te Lo nu putea ține pasul cu noi, noroc că Bel-luda și Bharati aduseseră cu ei culcușul împletit din crengi, pe care el fusese purtat și înainte. Îi ridicarăm trupul puținel și-l așezarăm cît puturăm mai comod pe patul întocmit la repezeală. Așa puteam înainta mult mai ușor. Ajunserăm într-un loc unde trecătoarea se despărți în trei brațe. În urma noastră, crivelanii se îmbulzeau zgomotos. Vinătoarea le făcea plăcere, rîdeau și chiuiau de răsunau bolțile. Dintre cele trei drumuri, pe care să-l apucăm ? Așteptam să hotărască Te Lo. Urmăritorii noștri nu puteau fi la mai mult de treizeci de pași depărtare, cînd Te Lo arătă spre coridorul din dreapta și spuse : „Pe aici“.

Curînd nu se mai auzi din spate nici un zgomot : crivelanii o luaseră pe altă cale. Ne oprirăm să treacă ei înainte și să nu ne simtă, dar foarte curînd, izbucniră bubuituri asurzitoare, se auziră țipete de durere, vaiere, apoi se lăsă liniște. Cei de dincolo rămăseseră striviți sub dărîmăturile tavanului. O vreme încă, după aceea, simțirăm peretele vibrînd și vuind, rîndunici răscolite ieșiră dintr-un cuib, apoi se potoliră și ele. Apariția lor ne vesti apropierea ieșirii din peșteră. Ne grăbirăm pasul. Aerul pătruns de afară era moale, nici cald, nici rece, proaspăt.

Ne oprirăm în pragul ieșirii ; peștera se deschidea asupra unei văi. Toate păreau nespuse de ciudate și străine, nu ne dădeam seama pentru ce. Norii pluteau printre copaci. Nu erau copaci de munte, așa cum coboară norii pe costișe între brazi. Aici, ei se îngâneau printre sălcii și azalee, forsitii și lilieci, printre plop și mesteceni, smochini. Bradul era prezent numai în mireasma de rășină fierbinte mișcată în valuri ce veneau și se retrăgeau ca fluxul, împletindu-se cu adieri de iod marin din nevăzute oceane. Belluda se opri uimit și arată în depărtare. În zare, printre crengi, translucea un soare albastru și sticlos. Când Te Lo se dădu jos din patul său de crengi cu un salt tineresc, nu se miră nimeni.

Ne simțirăm așa de ușori, încît de la primii pași făcuți în lumea albastră ne ridicarăm de pe pămînt și plutirăm o vreme cu brațele întinse, la mare înălțime. Veniră păsări albastre și ni se așezară pe brațe ca prin greutatea lor să ne ajute să coborîm, iar de jos ne înălțam iarăși și iarăși, și pluteam pe mireasma de rășină și de mare. Mă lăsai pe vîrfurile unui plop și văzui în aerul sticlos umbre plutind.

— Odată erau ca tine, îmi spuse cineva de lîngă mine.

— Și acum ?

— Acum sînt pe cale de a nu mai fi. — Cum ?

— Nu mai sînt pentru cei ca tine, dar continuă să existe pentru cei asemenea lor și pentru cei mai ușori încă.

— Dar tu cine ești ?

— Sînt, fu răspunsul scurt.

Apoi nu mai fu. Nu pentru mine. Cea desprinsă din lună plutea ca Apollo Kitaröde, cu părul pe umeri și lăuta pe brațe, călcînd încet văzduhul cu sandalele ei ușoare. În urma ei vibrau bolte în vasta depărtare cu ecoul celor o mie de porți de argint. Întîrzia în împărțirea celor văzute, căci nu se îndura să se despartă de marea ei frumusețe. Cerul însuși refuza să i-o topească în neștirea celor tănuite și-i îngăduia să plutească în chip de steag acolo unde se duc suspinele, la marginile ființării celei dintîi. Dacă fusese vreodată muritoare sau era întruparea unui cîntec, nu mai știa nici ea. Din de-

părtare era urmată de o ceată de îngeri foarte tineri, de-abia creați, care se jucau asumîndu-și uneori înfățișări și trupuri, niciodată aceleași, din nesfîrșitele lor ipostaze posibile.

— Și ce sînt petele astea albe și strălucitoare care plutesc în aer și seamănă cu telemeaua ?

— Sînt tocmai ceea ce par : bucăți de telemea.

— Și de ce sclipesc așa ?

— Pentru că au fost visate de pisici flămînde, care așa le vedeau, învelite într-o aură. Și oastea de șoareci burduhănoși care se apropie îmbulzindu-se, tot de acolo au ieșit.

— Și femeia care zboară cîntînd din flaut ?

— Ea iese din *După-amiaza unui faun* a lui Debussy, de cîte ori este cîntată la un concert.

Întîlnirăm mai multe capete, care, apărînd unul după altul, semănau cu Gioconda. Toate au fost visate de Leonardo înainte de a-i nimeri adevărata față.

— Și ce sînt suavele peisaje de amurg, care se mișcă în valuri, se contopesc și se desprind întruna ?

— Sînt visele lui Corot. Ele nu durează mult, aceste umbre de vise, uite că nici nu se mai văd, vor mai reveni din cînd în cînd, tot mai rar, și se vor mistui topite de îndepliniri ulterioare. Tu-ți mai amintești de toate încercările aruncate în foc înaintea desăvîrșirii unui poem ?

— E adevărat, nu-mi mai aduc aminte de ele cîtuși de puțin. Dar ce se întîmplă cu coșmarele ?

— Coșmarele nu ajung pînă aici. Ele coboară în infern și ajută la alimentarea cu otrăvuri a atmosferei de acolo. De fapt, tot de acolo ies.

Niște îngerași dintr-o compoziție rafaeliană apucară o bucată de telemea din aer și începură să joace cu ea fotbal. Veniră apoi, superbe, două pisici ajunse la perfecțiune spirituală prin dragoste fără a mai trece prin alte metamorfoze și goniră toată armata de șoareci spre un colț muncit de fulgere al universului. Apoi reveniră și se culcară pe un nor ce plutea scund printre copaci, binevoind să accepte de la mine o mîngiere, mai plutiră cîteva clipe și se topiră încet în lumea celor nevăzute.

Un fel de naiadă a aerului se apropie și ne pofti să ne așezăm. Ne așezarăm pe stîncile căptușite cu mușchi și ea ne vorbi mult, și multe nu înțelegeam, și ea știa asta, dar n-o lua în seamă. Uneori dispărea. Nu i se auzea nici vocea atunci. La urmă, cînd reveni, vorbi mai cu înțeles și iată ce ne spuse :

Noi va trebui să plecăm din valea aceea. Nu toți, ci numai Belluda, Bharati și eu. Mi-a spus și pentru ce, atunci mi se părea că înțeleg și acum iar așa mi se pare, dar vouă degeaba aș încerca să vă spun. Toate la vremea lor. Și am înțeles că Belluda se va duce spre miază-noapte, Bharati spre miază-zi, iar eu spre soare-apune. Te Lo împreună cu ceilalți se vor cufunda în adîncimi nebănuite. În jos ? nu, nu în jos, nici în sus și nici în vreo altă parte știută. Undeva unde toate vorbele astea nu au înțeles, nici n-au fost pronunțate vreodată. Voi-răm să ne luăm rămas bun de la ei, dar cea care ne vorbea spunea că nu este nevoie, deoarece nu va fi o adevărată despărțire, cuvîntul ăsta nici nu poate descrie cele ce se vor întîmpla. Prinse apoi cîteva dintre paha-rele care pluteau în jur ca niște păsări, și cînd nu era nevoie de ele, plecau. Erau umplute cu un suc cu gust de mentă, cînd le golirăm, uitarăm cine sîntem. Ea spu-ne că nu face nimic, pentru că tot nu eram cine cre-deam că sîntem și că o s-o știm mai bine cînd va veni vremea. După un somn scurt și greu, ca un leșin, mă trezii la poalele unui munte în loc străin. Mi s-a spus că mă aflu în Katmandu. Găsii lîngă mine un toiag, o traistă cu o piine în ea și un vas pentru apă. Am între-bat dacă va trebui să cerșesc și mi s-a spus că da, și pe urmă nu mi s-a mai răspuns la nici o întrebare. Îmi luai toiagul și-mi pusei traista pe umăr și o pornii pe calea pribegiei mele care dură mulți ani și acum se apropie de sfîrșit. Cîte mări și țări am cutreierat, n-am putut schimba o vorbă cu nimeni, căci nicăieri n-am întîrziat destul ca să învăț limba oamenilor de acolo. Am umblat singur atîta vreme cerșind și, totuși, n-am pierit. N-am reținut nici măcar numele multora din țările pe unde trecusem, adesea nici nu le cunoscusem vreodată. Pre-cum nici păsărilor nu le pasă de granițele trecute de ele, așa nu le luam nici eu în seamă. Șaizeci de ani de pribे-

gie au trecut ca un vis. Când ajunsei în preajma lacului din apropiere, eram foarte obosit. Știam că trebuie să mă așez acolo și să aștept. Călugărul care veni după pește mă agrăi și, văzînd că nu-l înțeleg, îmi făcu semn să-l urmez.

Am fost primit ca un oaspe binevenit. Zidurile acestea mi-au devenit o a doua patrie, la fel de dragă ca și cea pe care o părăsisem. Am învățat graiul locului și am lucrat alături de frații mei de aici, am fost pe rînd grădinar, ajutor de bucătar, portar, aduceam poșta mînaștirii, păzeam oile comunității, după puterile mele. Nu m-am simțit niciodată străin.

— Niciodată n-ai fost pentru noi un străin, zise abatele.

— Știu și plec de la voi cu inima plină de recunoștință. Mi-ați respectat credința, deprinderile, niciodată n-ați încercat să mă scoateți din ale mele. Știați și de statuia pe care mi-am cioplit-o cu mîinile mele din lemn de stejar și am așezat-o în loc ascuns, știați și de luminile pe care le aprindeam în fața ei. N-au fost niciodată certuri și dezbinări între noi pentru asemenea lucruri.

Azi mi se împlinește sorocul. M-oi duce după Te Lo, acolo unde adîncimile nu se află nici sus nici jos și nici în altă parte, unde le-ar găsi cuvîntul. Ei, abate, a sosit ceasul.

— Nu te înșeli, Cari ?

Bătrînul nu răspunse. Abatele oftă. Privirea îi rămase îndelung la soarele acuit printre crengi ca într-un abajur spațios. Clipele astea de pierdere de sine poate le deprinsese de la Cari fără să bage de seamă. Încet își reveni și trase șnurul soneriei.

— Sînt gata, frate John.

Ne uitam la Cari. Printre cele o sută de cute ale feței lui de ceară, își căuta locul un zîmbet tremurat. Își ridică ceașca cu greutate, dar o puse iar la loc, fără s-o ducă la gură.

— Arde focul, frate John ?

— Da, arde.

Se lăsă în genunchi lîngă jilțul lui și îi sărută mîna. Cari îl atinse pe cap și îngîină, încet de tot, un șir de

vorbe cîntate cu glasul scăzut și îi făcu semn să plece. După aceea își lăsă capul pe speteaza scaunului. Abia răsuf্লা.

— Îl veți mai vedea.

— Pe cine, Cari ?

Vru să ne binecuvînteze, dar mîna îi căzu în poală. Abatele se ridică în picioare și veni repede lîngă el. Îi trecu mîna peste frunte și îl privi lung, îi ajustă pe cap calota brodată și îl mai privi o dată. Se duse la ușă și o deschise.

Călugării așteptau afară, dar nu intră decît un bătrîn îmbrăcat în haine lumești. Era doctorul. Se duse la Cari, îi luă mîna și o lăsă între faldurile hainei.

— *Fuit*, zise.

După ce clopotele se porniră, intrară frații toți și așteptară cu capul plecat pînă abatele își termină rugăciunea. După tacita lui încuviințare, doi dintre ei ridicară trupul adormit și o porniră. În urma lor ieșirăm și noi. Mergînd spre grădină, prin portița deschisă văzurăm flăcările. Abatele ne întrebă, încet, dacă vrem să fim de față la incinerare. Ne uitarăm unul la altul și spuserăm că nu. Ne clătinam amețiți cînd luarăm drumul spre lac.

Înainte de a ieși din orășel, ne oprirăm să ne uităm înapoi. Dinspre mînăstire se ridica fum moale, deslînat, alburiu. Fum ușor, umplut cu soare, se ridica în aer ca cel din sacrificiul lui Abel, primit de sus cu bunăvoință. Cît de ușor se desprinsese el dintre noi ! Surîsul lui împăcat îmi juca în fața ochilor. Nu lăsa regrete în urmă. Adîncimea fără nume unde se scufundase, deși n-o cunoșteam, ne umplu cu o stranie mîngîiere. Mă uitam la Robert și mă întrebam la ce se gîndește oare. Părea așa de liniștit.

Ajunserăm pe șosea. O fetiță trecu călare într-o pelerină roșie cu glugă, urmată de un bărbat îmbrăcat în haine de călărie. Mă uitai la ceas și, după mișcarea secundarului, văzui că merge. Încercai să-mi închipui pe unde umbla Cari. Plecase împreună cu fumul. Unde s-a îndreptat, unde se ascunde acel unde, scăpat din împărția vorbelor, cuprins doar într-o nedeslușită presimțire ?

În casa pescarului toate luminile erau aprinse. Pescarul avea un băiat. Încă unul, adică. În salonul vechi, pe masă, între albume de pluș, parfumuri veștede, cîini de porțelan și pahare, carafa, cea de zile mari tăiată cu diamantul, era plină cu vin rubiniu.

— Beți cu mine un pahar de vin bun și vechi, tămîios, catifelat pe limbă. Vin tare, îl păstrez de multă vreme pentru zile însemnate, pentru a pecetlui bucuria.

Femeia care venise cu barca azi dimineață aducea în brațe copilul înfășat într-un scutec cu dantele. Dor-mea liniștit cu steaua albăstrie înscrisă pe frunte, deasupra ochiului drept. Robert spuse că s-a reîntors Belluda.

— Cine este Belluda ?

— Ia, am spus și eu așa o vorbă.

Tatăl, plin de încîntare, nu ținu seamă de ea.

— Noi vrem să-l botezăm Robert, zise.

— Și pe mine mă cheamă Robert.

— E un frumos nume scoțian, spuse tatăl copilului. A fost purtat de regi. Îi pusei o monedă de argint în palmă, pentru noroc.

Copilul se trezi și strînse banul cu o forță surprinzătoare pentru un nou-născut.

— De altfel, mașina dumneavoastră nu are nici o defecțiune, spuse omul aducîndu-și aminte, este ca în prima zi cînd a ieșit din fabrică.

— Cum se poate ?

— Se mai întîmplă, zise omul, cu gîndul în altă parte.

MOTTO

The Christmas Tree

*My cut is sore, the sticky yellow blood
Is curdling in my veins, my leaves are burnt
By candle-fire and sparklers, I am turned
Into a gaudy wreck with many a showy stud
To crush my branches down, my every knot
Is aching and a-flame, the air so hot
Is stifling me. Angel, thou hear'st me not ?
Give me a draught of air both fresh and cold
The air of heights where nothing was between
The stars and me, where winds both sharp and
clean*

*Were bathing me before I have been sold.
The angel said : You call for help in vain.
I do not know the secret of the slain
And of the killer, and the good of all.
I am a servant-angel at the call
Of higher powers, and my rank is low.
But I remember that He had been slow
To hear his son a-calling, who was pinned
To yet another tree.*

By the same.

După plecarea lui Tripi, fosta ei stăpînă o visă des revenind la blidul cu lapte, dar la fel îl visase și pe Motănaș, care luase și el drumul pribegiei cu ani în urmă, din aceleași motive. Dar nici Tripi și nici Motănaș nu mai reveniră, deși se spune că mițele își regăsesc calea spre fostul lor stăpîn. Pisicile fuseseră exilate pentru furt și prădăciune. În paranteză fie spus, spiritul de echitate i-ar cere omului să împartă cu animalele roadele pămîntului frățește : mănînci tu un pui, 'mănîncă și mița un pui, că și ei îi place și, la fel, își cere trupul drepturile, la

unul ca și la celălalt. Sînt și unii care cred că orice vietate are o cît de mică scînteie divină și tinde spre perfecțiune în felul ei, chiar și iarba, chiar și pietrele. Așa cum Gotama saluta cu respectul cuvenit pe orice cerșetor, ca pe un rege al spiritului în devenire, ba, uneori, chiar și pe animale, îmi respect și eu mîța bălțată, ca pe un potențial conducător spiritual. În aceeași ordine de idei, sînt convinsă că consumul vietăților ucise va fi o practică părăsită într-un viitor nu prea îndepărtat. Nu că n-aș mîncă și eu carne cu plăcere, dar nu-l pot vedea pe cruntul măcelar ascuțindu-și satîrul, fără să mă cutremur. Cred că oamenii mîncă carne pentru că nu au destulă imaginație, dar ea se poate dezvolta și este deja dezvoltată în mediile civilizate. Dar ce mai tura-vura.

Scurt și cuprinzător, Tripi a fost exilată, ce să mai batem cîmpii. Stăpîna ei nu credea că Tripi va deveni prea curînd o forță spirituală și nici nu era dispusă să aștepte pînă atunci. O regreta, totuși, și ar fi vrut s-o lase să-și crească puii, dar prea se dădea la orătănii. Avea pui tare drăgălași, săraca. Suri, dungați, dolofani, isteți. Erau încă mici și prindeau șoareci, cu toate astea, cînd vînau, se cutremura podul de înverșunarea cu care îi fugăreau. Cînd erau chemați la mîncare, așteptau deja semnalul la ușa bucătăriei și dădeau năvala ca din praștie. În timp ce stăpîna umbla să le taie pîinea în bucățele, roiau și viermuiau în jur cît zece ; văzînd-o cum le toarnă laptele, își roteau dungile de îi luau ochii și nu mai știa unde să calce. Și ce aprig săreau la farfurie, parcă se temeau să n-o ia din loc cu lapte cu tot ! Deveneau adevărați fii ai junglei, trebuind să-și apere porția de doi motani mari și doi cîini, căci se găseau în casă șase viitori conducători spirituali la o pîine numai. Ținuți din scurt și crescuți militărește, cînd sfîrșeau de mîncat, li se spunea pe șleau s-o ia din loc, și aici nu încăpea discuție. Nici un minut n-aveau voie să întîrzie în casă și erau așa de bine dresați, încît, în clipa cînd Liana deschidea ușa, o și zbugheau afară cu mustățile picurînd încă de lapte. Toamna fusese călduroasă în anul acela și iarna ce-i urmă, blîndă. Gemenii făcuseră o blană deasă și lucioasă, sfîrșia lumina pe vîrfurile firelor, de

parcă aluneca fulgerul. Frumoși, frumoși, dar disciplina e disciplină. Niciodată n-au ajuns cu obrăznicia pînă acolo încît să se întrebe de ce ei trebuie să iasă și cu ce drept rămînea Café, superbul motan angora care se plimba prin casă după plac, suindu-se din pat pe virful dulapului și de acolo sărind pe clapele pianului, în timp ce stăpînii se perpeleau de admirație la orice mișcare pe care binevoia s-o facă. În urma lui Café pînă și doctorul Schwartz, motanul răblegit și tomnatic, reușea să se strecoare în casă.

La început, Castor și Pollux, cum au fost botezați gemenii, nu știau că doctorul Schwartz și Café erau motani, și că motanii nu sînt chiar la fel cu pisicile și, de proști ce erau, umblau după ei să sugă. Ce mai păruială le trăgeauăștilalți doi; iar dulăul Sixtus, cum mai umbla să-i apuce! Noroc că pe dulău îl țintuia locului lanțul.

Nimeni nu le ținea parte în curte decît Septimiu, zis Sepi, cu o vorbă mai strîns croită pe trupul puțintel de spitz corcit, tare nostim, cu monoculul și o ureche, negre. Era cam într-o ureche de fapt, nu-i vorbă, se vedea și din cîte era în stare să facă de dragul mîtelor. Tare mai era deșucheat. În loc să se asocieze cu cîinii ca un animal cu scaun la cap, își făcea de lucru cu pisicile. Trăgea mai mult la ele. Că trăgea la ele, e puțin spus, se prăpădea, se topea după ele de-a dreptul. Ce mai sălta, ce se mai gudura și pe lîngă Café, cînd acesta trecea pe lîngă el fără să-i arunce o privire, dar ce-i mai purta înfipti în blană peăștia mici, ce-i mai scutura de urechi, ce-i mai întorcea pe o parte și pe alta, era curată comédie. Pisoii se lăsau tratați în fel și chip, fără teamă, ca de unul de-ai lor, dar, vezi, ei erau alt soi, mai delicat, mai introvertit și jocurile prea vioaie ale cățelului îi oboseau repede. Se refugiau atunci sus pe gard sau în vîrfurile dudului și din înălțimi aruncau priviri leneșe și nepăsătoare asupra cățelului care le urmărea evoluția printre crengi, și de acolo pe acoperișe, cu o ciudă și o minunare nedeghizate. Căci cîinii invidiază pisicile, pentru mai marea lor libertate, cum pisicile invidiază păsările. Dis-de-dimineață stăteau toți trei și

așteptau să se deschidă ușa bucătăriei, așezați pe preșul din fața ușii, arhitectură. vie : Sepi, culcat pe jos, iar pe lina din spatele lui se lăfăiau gemenii. Așa navigau ei prin timp. Sepi era corabia, motănașii călătorii, adunați toți trei într-o fericită unitate, un echilibru frumos de căldură și tandrețe, pînă cînd, dintr-o dată, cățelului îi venea chef de joacă și începea să-și scuture amicii și să-i pâruiască, doar în glumă, bineînțeles. Îi apuca de ceafă și-i tîrîia pe jos, cu nesfîrșite precauții, îi mușca de picioare, de urechi și se oprea să-i privească ba dintr-o parte, ba din cealaltă, iar cînd încercau să-i scape sărea să-i prindă. Motănașii înțelegeau că jocurile astea intră în firea cîinelui și în ordinea lucrurilor și se lăsau în voia lui pînă ce gluma se îngroșa și începea să-i plictisească.

Café nu se prea lăsa maltratat, doctorul Schwartz și mai puțin. Oricît încerca Sepi să se apropie de el, pe doctorul Schwartz nu putu să-l cucerească. Zadarnic se gudura și-i dădea tîrcoale, ghidușiile lui rămîneau fără efect. Disprețul bătrînului motan îl durea, îl scoatea din ale lui, își pierdea bruma de respect de sine, ajungea să plîngă de ciudă, dar motanul nu-l învrednicea cu nici o privire. Deși nu era decît o mîță răblegită și bătrînă de curgea blana de pe el în zdrențe, prestigiul său era așa de mare, încît Sepi nu îndrăznea să-l atace. Nepăsarea doctorului Schwartz se înfipse ca un spin în inima lui. Îi plăcea să fie băgat în seamă, iubit și alintat, și nu suporta indiferența, avea o inimă nesfîrșit de largă, în care încăpea toată lumea. Sau aproape. Cocoșii făceau excepție, dar, vorba lui Kipling, asta era cu totul altă poveste.

Motanul bătrîn nu iubea pe nimeni altcineva decît pe stăpînul lui. Nici de copiii lui Tripi nu voia să știe, deși ar fi putut fi și ai lui, nici de cîini nu-i păsa, era de o nesimțire crasă, puteai striga la el, puteai să-l pocnești în cap cu mătura, că tot făcea numai ce-i venea lui bine. Era ineducabil.

Café, în schimb, era needucat, căci toți și toate îi zîmbeau și îi stăteau la dispoziție. Stăpîna își luase obiceiul să-l scarpine gentil pe spate cu mătura, numai ca să-l deprindă cu unealta asta, să nu se sfiască de ea ca

celelalte mîțe. Café nu trebuia să se teamă de nimic, să nu facă, Doamne ferește, complexe. Ajunsese chiar să-i placă mătura, îl scărpină de pureci. El nu trebuia să cunoască alte legi decît pe cele ale bunului său plac, lumea era menită doar să i se aștearnă la picioare, ca un covor al paradisului. Era bleg ca o oaie cîrnă și roz, cărînd o groază de lînă în spinare. Îl împrejmuia atîta adorăție, încît însuși ținuta și aroganța aristocratului de sînge. De fapt, era mîță angora, dar am văzut eu destule jivine necăjite din neamul ei, murdare și lihnite de foame, scormonind după hrană în lăzi cu gunoi.

Spre deosebire de aceste două personaje, gemenii primiseră din fragedă copilărie o educație spartană. Nimeni nu-i alinta, de aceea ei doi și cu Sepi legaseră o strînsă alianță. Săraca Sepi, parcă ar fi presimțit că n-o să aibă niciodată pui de-ai ei, îi adoptă fără rezerve, slujindu-le de tată și mamă, casă și masă, providență și tovarăș de joacă, îi îngrijea, îi ducea la mîncare, îi ocrotea cu căldura trupului său, îi căuta de pureci. Așa rezistau ei trei împotriva ticăloșiei lumii acesteia, a nepăsării oamenilor, a obrăzniciei aprigilor cocoșei mereugata să-ți scoată ochii din cap și mîncarea din gură, a disprețului doctorului Schwartz, a podului umplut cu crivățul iernii, a groazei. Sepi făcea chiar și sacrificii pentru ei, lăsîndu-le din mîncarea ei. Cum să nu intre puzderie de animale în rai înaintea oamenilor, că doar Sepi nu era singurul cîine cu suflet.

Am mai spus că Sepi era șpitz corcit. Dar ce mai corcitură! Printre multele și feluritele rase ce conlucraseră ca să-i dea ființa, nobilul neam al șoricarilor își spusese și el cuvîntul. Prindea șoareci și șobolani, și cine afirmă că n-ar avea și cîinii mîndria lor, se înșeală. Cîinilor, ca și pisicilor, le place să dea în vileag faptele lor vitejești. Nici o mătura, cît de pornită, n-o putuse opri să-și depună trofee de vînătoare la pragul casei pe preșul de la intrare, de obicei în zori de zi, ca să fie primul lucru văzut și admirat de ai casei în ziua aceea, cînd veneau dimineța în contact cu lumea de afară. Trofeul consta, de obicei, dintr-o jumătate de guzgan trecut în lumea celor drepți, ori numai din pielea lui sau, și mai modest, dintr-un guzgan reprezentat prin-

tr-o legăturică de mațe. Dar nu-și mînca singur vînatul. Nu o dată a fost văzut depunîndu-și prada la picioarele motănașilor, mistuindu-se apoi ca rușinat de propria-i mărinimie. Un cîine să le dea pisicilor de mîncare — nu-i ceva de văzut în toate zilele. Nu poți trage de aici decît o singură învățătură, și anume că generozitatea și sentimentele cavalierești nu sînt numai însușiri omenești, cîștigate și dezvoltate îndeosebi la națiunile care au cunoscut *Scriptura*, trubadurii și cruciadele, ci se găsește undeva la baza firii, la animale, germenul lor s-o fi aflînd chiar și la bacterii, mai știi ? E uluitor să-ți dai seama că un cîine poate fi „bun“, nu numai în sensul că ar fi un „cîine bun“, de pildă, un bun șoricar sau un bun cîine de vînătoare, ci bun, pur și simplu ca ființă. Desigur, Sepi, cînd își depunea guzganul la picioarele mîtelor orfane, era, moralicește, superior multor personaje din istoria omenirii, și nu numai celor mai sîngeroase.

Dragostea lui Sepi pentru mîțe mergea dincolo de jertfă. Numai cine știe ca el cît poate fi de strașnic un guzgan gras și plin de suc, și-ar putea da seama de toată amploarea sacrificiului său. Era în stare de a face pentru mîțele lui și mai mult. De dragul lor deveni o cățea sperjură dînd cu tifla tuturor datinilor strămoșești și adoptînd felul de viață pisicesc. Sfatul cîinilor care se ținea lunar în finațul zis al lui Moga, lîngă rîu, o și excomunică pentru nesocotirea nobilelor tradiții canine, ca pe o javră ticăloasă, nevrednică de a face parte din nobila breaslă cîinească, cum erau, pe vremuri, îndepărtați din clubul aristocraților, cei nedemni, pedeapsă egalînd cu moartea civilă. Cel trecut printr-asta era socotit ne-om, cum trecu și Sepi drept ne-cîine după aceea, deși continua să umble în patru labe, cu coada ridicată în chip de steag, iar pe stradă se oprea conștiincios la fiecare stîlp și pom, ca să dea un semn de viață și un mesaj celorlalți cîini. Rămase totuși o „paria“, o fără-de-lege. Și asta nu numai din pricina motănelor. Era foarte rău văzut și pentru că se urca în pod.

Cine a mai văzut cîine cu scaun la cap să se suie în pod și să doarmă cu mîțele în fîn ? Cei ce-l auzeau noaptea lătrînd acolo, sus, se cruceau, credeau că n-au

auzit bine. La început, i-a fost tare frică să suie scara îngustă, scîncea la fiecare treaptă, se cățără, totuși, vi-tejește pînă sus. *Omnia vincit amor!* Pînă la urmă și gemenii îl socotiră un fel de pisică dormind mereu laolaltă cu ei, Sepi în chip de saltea, iar cei doi pui cuibă-riți în lîna mătăsosă de pe spinarea lui. În adăpostul lui plin de vînt de sub coșarcă, pînă și Sixtus bănuia ceva și turba. Cîtă nerușinare.

Pierdută pentru ciinime, Sepi deveni în întregime proprietatea mîtelor, perna lor, plapuma lor, curierul și furnizorul lor. Nu o dată, cînd motănașii chemați la masă întîrziiau să se arate, îi găsea el și-i aducea în bot oîte unul, apoi aștepta modest la ușă pînă terminau, ca să-i vină și lui rîndul.

Într-o seară, cu o zi înaintea ajunului de Crăciun, Castor nu voia să mănînce nimic. Era timpul de res-triște cînd cuțitul dădea iama în porci. Nu puteai trece pe stradă, să nu auzi răcnetele de moarte ale vreunuia din ei și să nu te înfiori, că, de, moartea este tot moarte — și de ce să piară sub cuțit atîtea animale nevinovate și să fie mîncate apoi de oamenii care, adesea, le sînt in-feriori, și încă cum! Cînd te întorceai din oraș, vedeai sîngele curgînd afară pe sub porți. Frumoasă planetă, n-am ce zice. Liana crezu că se invitase și Castor la vreuna din aceste înjunghieri din vecini, de, ca mîțele, dar Ionel era de altă părere.

— N-are nici un pic de burtă, zise luîndu-l în mînă. Castor gemu încetișor. — L-o fi otrăvit și pe el ticăloasa asta din vecini. Ce-i, Căstorel?, te doare?

L-au dus în odaie, l-au pus pe covorul moale și roșu, pe florile de lînă. Motănașul se uită împrejur și în pri-virea lui era nespusă mirare și tristețe. Așa se uită copiii sărmani la splendorile celor ce trăiesc în palate. Ochii lui se umplură de sute de becuri mititele, scînteie-toare. Nu mai fusese niciodată în odaia aceea și nu bănuia că ar putea fi undeva pe lume așa de cald și frumos, așa de bine. Pînă atunci crezuse că loc mai strașnic decît po-dul cu fîn nu poate exista, unde cu Pollux și cu Sepi se înghesuiau unul într-altul, să capete un pic de căldură. Aici nu era nevoie să te înghesui, căldura se întindea liberă peste tot, însuși aerul era cald, ce minunăție!

Ideea era așa de mare, încît îl copleși, nici nu-i ajunsese pînă la capăt.

Se simțea așa de istovit și de bolnav, așa de trist. În inima lui, care nu greșea, își dădea seama că acum era prea tîrziu. Obişnuit să se ferească de oameni, se ghemui în umbră după sobă, să nu stea în calea nimănu, să fie uitat, să nu-l gonească. Odată, foarte demult, într-o zi de toamnă tîrzie, era așa de bine să stai întins la soare. Căldura asta de aici era altfel, o căldură oarbă, dar nu face nimic, e bine și așa, e foarte bine. Numai să-l lase să rămînă aici, să nu-l alunge. Înăuntru, în sobă, jucau spiriduși cu picioarele în jărat, îi vedea bine cum săltau în văpaie. Erau închiși acolo și nu puteau ieși să-i facă rău lui Căstorel. Și pisica bolnavă începu să toarcă.

*

Liana făcu tort și cozonac cu stafide. Cînd se întunecă, cei din casă se îmbrăcară frumos. Sosi și Raffaelino. Se scuza că nu are cine știe ce în desagă, era sărman și zgribulit, încălțat cu sandale în picioarele goale. Purta straie cenușii cu croi călugăresc și era tînăr, părul îi cădea pe umăr în valuri aurii, aburind de ceață. Veni chiar în clipa cînd se aprinse prima lumînare în pom și scoase cu modestie la iveală darurile aduse și le puse pe măsuta anume pregătită : papuci de casă, ciorapi, două cărți.

— Să mă iertați, oameni buni, anul ăsta am fost cam sărac.

Nimeni nu-i răspunse. Se uitau la el cînd, aplecîndu-se peste masă, își înșira puținele daruri. Aerul se umplu cu tremur roșcat. Mirosea ca pe vîrf de munte, parcă trecea prin aer un brădet întreg.

— Unde-s pisicile ? întrebă, chemați-le înăuntru. Aveți un pic de lapte cald ?

Liana ieși în curte în rochia ei decoltată, împodobită cu ceea ce numea ea „bijuteriile de familie“ : un lăntșor de argint la gît și altul la braț. „Căstorel ! Pollux !“ chemă. Sosiră numaidecît, parcă ar fi așteptat în ușa. Doctorul Schwartz nu apăru, căci el nu ținea

sărbătorile, iar Café nu mai trebuia invitat, pentru că stătea de mult lungit pe canapea, în colțul său favorit. Castor apăru în urma fratelui său. În prag se opri și, cum se uita prin cameră, căutătura lui era sfîșietor de tristă.

— Hai, hai, Căstorel !

Dar nu se urni din loc. Trebuia luat în brațe și adus înăuntru. Farfuria cu lapte cald, cu bucățele de cozonac muiate, aștepta pisicile pe covor, chiar sub pom, lângă masa împodobită cu flori, frumos așternută cu damasc sclipitor și farfurii de zile mari.

Era o iarnă cum se nimerește rar. Nu înghețase în toată luna lui decembrie, și dimineța Liana culesese din grădină o mînă de părăluțe portocalii.

Motanii, cîte unul, se făcură mai aproape, codindu-se. Ionel îl puse pe Castor lângă farfuria cu lapte. Motănelul mirosi laptele și își muie botul nițel, dar nu bău. Se întoarse spre pom și luminile aprinse în ochii lui parcă plingeau.

Raffaellino știa să vorbească cu animalele și cu pomii.

— Tu, pisică orfană, îi spuse lui Castor, de ce ți-e teamă ?

Ființa plăpîndă se uită la el, apoi caută în spațele lui.

— Cine a mai venit cu tine ? întrebă.

— Nu trebuie să-ți fie frică, mîță mică, el nu-ți va face nici un rău.

Căstorel câtă împrejur.

— Aici e așa de frumos, spuse, e cald și miroase bine. Uite, vezi, nimeni nu mă gonește. Ce de scînteii ies din pom ! Cum sclipesc luminile ! Dacă cel care a venit cu tine mă ia și mă duce, astea toate n-or să mai fie.

Oaspetele îi zîmbi.

— Mîță mică, îi zise, tu să fii liniștită, căci are să fie bine de tine acolo. N-ai să mai fii fugărită de cîini haini, n-ai să mai aștepti, zgribulită, după un pic de lapte, n-ai să mai știi groaza năprasnicei mături. Îți va fi tot cald și bine.

Căstorel tăcu și se uită la el.

— Dar tu cine ești ? Oaspetele surîse, îl ridică și îl strînse la piept.

— Fratele meu și cu Sepi vor fi și ei acolo unde mă duceți ?

— Vor veni și ei mai târziu.

— Tu trebuie s-o știi mai bine. Aș vrea, totuși, să-mi faci un hatîr.

— Spune.

— Tare aș vrea să vină și Pollux cît de repede.

Raffaellino se sfătui cu cel din spatele lui și zise :

— Fii liniștit, Castor, toate vor fi bune. Acum du-te la culcare.

Nimeni nu-l văzu pe Castor cînd se mistui din odaie. Oaspetele se uită la pom, mai îndreptă o stea aplecată într-o rînă, mai aprinse o luminiță adormită. Numai el îi auzi suspinul și-l recunoscă : era un brăduleț din Șugag.

— Mi-este așa de greu, șopti bradul cel mic, acolo la munte, sus, era tare bine, cerul era așa de curat și toți brazii șusoteam împreună, era o adiere minunată. Ajută-mă, frumosule, binevenitul. Mă sufoc aici, cu geamurile astea închise și soba asta încinsă ca o gură de iad. Crengile mi-s amorțite, podoabele grele mi le trag în jos. Nu-i așa că arăt caraghios ? Ca un urs care joacă cu capul plin de panglici, pînă inima îi singerează după cele lăsate în pădure. Mi-a picurat pe ace ceară fierbinte și mă doare rău tulpina, acolo unde m-au tăiat. Spune, așa va trebui să pier ?

— Mulți au pierit așa.

— Dar eu, cu ce-am greșit ?

— Nici ceilalți n-au greșit cu nimic.

— Dar ei au fost trimiși.

— Poate ai fost și tu trimis pentru ceva.

— Cine cîntărește pătimirile noastre ?

— Asta eu n-o știu, spuse Raffaellino. Eu nu fac parte din neamul celor prea străluciți și tainele-mi sînt ascunse. Poate nici nu le-aș înțelege. Tot ce pot face pentru tine, este doar...

Îl mîngîie o dată de sus pînă jos. Acele aspre ale bradului se întinseră de plăcere, ca ghearele unei pisici. Bomboanele ca piatra se făcură ușoare pe crengile subțiri, iar inelul păstrînd umed locul unde tăiasă securea nu-l mai duru deloc.

— Ah, ce bine mi-este ! suspină pomul, întinzîndu-și crengile.

— Curaj, pom mic, îl îndemnă Raffaellino, mireasma ce-o pierzi se suie în văzduh și din ea se reface o ființă curată și nepieritoare.

Auzind astea, Liana nu mai cuteză să-i spună lui Raffaellino nimic de păsurile ei. Nici nu simți cînd și cum plecă dintre ei, trezindu-se după aceea singură cu pomul.

Îi chemă pe ceilalți, gustară din șunca fiartă, mîncară sarmale, tăiară tortul, băură vin. Trecu și seara de Crăciun.

A doua zi dimineța cînd făcu rînduială în bucătărie, îl găsi pe după sobă pe Căstorel mort. Zăcea, încremenit, de la botșorul crispat pînă la vîrfurile cozii, ghemuit acolo unde se ascunsese cînd l-a trimis Raffaellino la culcare. Venise în casă în seara de Crăciun, numai pentru treaba asta.

*

În ziua următoare, Pollux nu-și găsi odihna. Cînd i se turnă laptele, nu se apucă să-l bea. Înconjură farfuria de cîteva ori, parcă ar fi căutat pe cineva în jurul ei. Atent la cel mai mic zgomot, cu urechile ciulite, asculta ici, adulmeca dincolo, pîndea întruna prin ușa deschisă înspre odaie.

Stăpîna văzu că îl caută pe fratele său. Îl luă în odăița caldă și-l lăsă să se așeze pe covorul pufos, între florile de lînă. Motănelul cătă cu teamă la ea, cu ochii măriți în obrăjiorul slăbit, numai un pic de piele vîr-gată trasă peste oasele mici.

— Nu mă mai dai afară ? zău, nu mă dai ? părea să întrebe.

Nici nu îndrăznea s-o privească prea mult. Se întoarse în sine cu clipiri prelungi, adînci. Ea îi aruncă bucățele de carne și el le mîncă, după aceea se mistui după sobă și începu să toarcă. Așa torcea și Căstorel, o zi înainte de a muri, îi veni ei în gînd.

— Ce-i, Pollux ?

Îl ridică, era numai ca un fulg și tremura.

Nici în ziua aceea, nici în cea următoare, motănelul nu mîncă nimic. Își pierdu de tot pofta cea aprigă de pe vremea cînd se urcau cu Castor pe lujerele uscate de la geam ca să-și cerșească micul dejun. Ce disperare era pe ei, cum plîngeau de amarnic, ai fi crezut că la geamul bucătăriei își jelește soarta un orfelinat întreg. Unde era înverșunarea cu care mica ființă belicoasă își croia loc pînă la blidul cu lapte, împingîndu-și capul cu îndrăzneală printre motanii în toată firea ?

— Bea-ți laptele, Pollux.

Trebuia să se stăpînească să nu-și piardă răbdarea cu el și de data asta. Se temea să nu întîrzie de la trista redacție unde făcea corectură.

— Mari bestii mai sîntem și noi, oamenii, măi Pollux, măi. Așa-i ?

Cu ochii lărgiți, Pollux era atent la altceva. Mai stătu cît mai stătu, și cînd plecă, fu pentru totdeauna.

Ziua întreagă apoi umblă să-l găsească pe Castor. În pod, pe garduri, în șură, pe acoperișuri, căută și plînze în neștire, nu putea pricepe ce s-a întîmplat. Unde e Castor ? Cum se poate să nu mai fie Castor ? De ce nu vine acasă odată ? Miau ! Și se trîntea în fîn, tînguindu-se. Omorî un șoarece, așa, într-o doară și îl lăsă cățelului, să facă cu el ce-o vrea. Sepi nu se grăbi nici el să-l mănînce. Ridică motănelul cu dinții și-l scutură zdravăn, dar motănelul nu mai răbdă să fie luat de ceafă și să fie întors cu susu-n jos, să măture cățelul podeaua cu el, ca altădată. Se duse de se ascunse după horn. Era cald acolo, și Sepi nu se putea strecura prin feres-truica podului după el. Odată îl zări pe stăpîn umblînd cu sacul după grăunțe, omul îl văzu și el și-l chemă, dar mița nu voi să se apropie. Se făcu nevăzut în bezna dintre lăzi. La mîncare, nu mai veni. Rămase toată vremea lipit de zidul cald, cu tot trupușorul lui topit. Îl voia pe Castor. Nu că s-ar fi gîndit la el, dar îl dorea ființa toată după el. Împreună așteptaseră atîta, cînd încă nu știau de zile și de nopți, în bezna din burta lui Tripi, împreună îi alăptase ea, împreună se hîrjoniseră în pod, se jucaseră cu fire de lînă și de păianjen clătinate în adiere, săriseră stîngaci după muște. Împreună dospiseră spatele lui Sepi după dispariția mamei, se aruncaseră în curte

asupra mațelor de pui, se îndemnaseră la blidul cu lapte. Castor fusese un fel de el, de Pollux. Nu mai este Castor ? Atunci, nici Pollux nu poate să fie. Pollux nu poate mânca, sufla, dormi, nu putea sta nici treaz, clătinându-se pe picioare în lumea dușmănoasă. Și micul Pollux dispăru pe vecie.

*

Cățelul stă retras în umbra de sub coșarcă și se întreabă ce-o fi cu ei. Lîna de pe spate nu-i mai ține cald și se trage cît mai departe de Sixtus, năpraznicul. Unde or mai fi umblînd gemenii cei veseli, iacă, nu-i mai vezi nicăieri, nici pe preșul din fața bucătăriei, nici în pod nu se mai suie cînd se lasă seara, nici pe gardul dinspre stradă nu-i găseai, unde le plăcea să stea cocoțați, uitîndu-se cu dispreț la cîinii străini care lătrau la ei, încercînd să sară ca să-i ajungă. Se irosi pînă și mirosul lor, l-a risipit vîntul, l-au spălat ploile demult. Poate i-o fi visat numai. Lîngă el Sixtus, fudul, veșnic clocotînd de ciudă, cu răbufniri și mirîituri continue, ba fiindcă lătra întruna ticăloasa de cătea din colțul străzii, ba pentru altceva. El nu înțelegea durerea altuia. Și motanii cei mari treceau pe lîngă el fără să-l vadă, navigînd singuri, fiecare în apele lui. Ce le păsa lor ? Și cum stătea el amărit, retras în umbră, iaca se deschise ușa casei și cineva azvîrli afară un fel de sperietoare flenduroasă, un strigoi deșirat, ciufulit, ciung.

Era pomul de Crăciun. Căzu în noroi, cu hîrțiile sale poleite și dezgolite de bomboane, cu brațele scuturate de ace. Găinile se urcară pe el cu cîrîit victorios și începură să ciugulească la ce-i mai rămăsese din frunze, dar se lăsară repede, nu erau bune, nu le plăceau. Lui Sepi nu-i venea să-și creadă ochilor. O singură dată mai zărise pomul, atunci cînd ardea cu toate focurile lui de sărbătoare.

Întîrziase sub geam amuțit, abia îndrăznea să privească strălucita arătare. Asta să fie ? Auzi, atunci, suspinul lui adînc. Pomul răspundea la gîndurile sale.

— Da. Eu sînt pomul de Crăciun. Cine mă vede acum, batjocorit și azvîrlit la gunoi, poate se va opri să se gîn-

dească ce zadarnice au fost și bucuriile lui. Se spune însă că toate și-ar avea rostul lor tainic. Așa zicea și Raffaellino, dar nici el nu le înțelegea pe toate.

Atunci apăru cel numit. Se opri în fața pomului, aplecându-și peste el fața frumoasă și tristă. Venise să-i culeagă ultimul suspin, și cățelul văzu cum i se umplu palmele cu o lumină verde. În aer trecu adiere de tămâie.

— Uite, sufletul pomului de Crăciun, spuse Raffaellino, arătându-i lumina din palme.

— Și de el, ce se va alege ? îndrăzni cățelul.

— Ce se va alege și de tine într-o zi.

Se ridică în aer ducînd în mîini lumina, pluti peste gard, Sepi îl mai văzu o vreme înotînd prin văzduh. Părul plutea după el ca o cometă. Ori și-l închipui numai ?

Nu l-au văzut mulți atunci, doar animalele, copiii negrăitori și, poate, vreun poet care se uita cu deznădejde prin geamul odăii sale, așteptînd o minune.

Stăpînii mei erau vrăjitori temuți, o bănuia și ciinele. El era mai mult legat, rar i se dădea drumul. Într-o seară cînd era chiar liber și umbla de capul lui prin curte, se încumetă să urce treptele bucătăriei și se uită înăuntru prin ușa întredeschisă. Era să-l lovească damblaua. Coborî în fugă și, în fierberea pricinuită de marea descoperire, înconjură, schelălăind, curtea de trei ori. „Acum știu unde se ascunde soarele după ce apune, povesti a doua zi unui cerc de rațe care nu văzuseră niciodată soarele apunînd, el se retrage în casa stăpînilor și rămîne acolo lipit de tavan.“

Noi, pisicile, o știam demult. Știam mai multe decît el. Nu se putea compara cu noi, care intram în casă cînd voiam și ieșeam cînd ni se năzărea. Adică, nu chiar așa. Mă doare sufletul cînd îmi amintesc că nici noi, pisicile, nu aveam toate aceleași drepturi și eram departe de a fi la fel de bine văzute de stăpînii noștri. Dar să nu pierd firul povestirii.

Știam, bineînțeles, că soarele se mută în casă, dar mai aveam cunoștință și de altele, la fel de minunate. Ciinele nu avea cum le bănuî, dar eu am auzit cu urechile mele cum vorbeau strigoii în colțul odăii celei mari dinspre stradă. Acolo își țineau stăpînii lada cu duhuri. Cînd le auzii pentru prima oară cum răcneau și schelălăiau, ba gros ca din burduf, ba pe păsărește, subțirel, căutai în toate părțile. Nu văzui pe nimeni, pricepui, totuși, că nu sînt singură în odaie. În aer foiau sumedenie de ființe nevăzute. O tulii sub masă, multă vreme nu cutezai să mă mișc. Ghemuită, pîndii printre ciucurii

feței de masă cutia de unde ieșeau sunetele înfricoșătoare. Așteptai să iasă de acolo ceva nemaivăzut, un șobolan uriaș, o namilă de dulău sau mai știu și eu ce spurcăciune. Întîrzi ai sub masă cu sufletul la gură și urechile pleoștite. Dar nu se întîmplă nimic. După o vreme, scrișnetele și schelălăitul se potoliră. Crezui că duhurile au adormit, cînd izbucni o învîlmășeală de sunete vrăjmașe, și azi mi se strepezez dinții cînd îmi aduc aminte. Parcă o mie de uși neunse s-ar fi pus pe scîrțîit și, prin una din ele, un șarpe uriaș ar fi încercat să se strecoare ca să mă răpună. Stăpîna apărută în ușă strigă : „Ce muzică dumnezeiască ! Ascultă și tu, Costel, se transmite *Concertul brandenburgic numărul cinci* !“ Eu nu știam ce-s alea, minunile de care vorbea, dar bănuiam că nu au nici în clin nici în mîneacă cu cele ce mă interesau pe mine, adică cu mîncarea. Oamenii vorbesc mult și fără noimă. Din tot ce zic ei, cel mult un cuvînt sau două par să aibă un tîlc.

I-am mai văzut, pe urmă, de multe ori pe stăpînii mei umblînd cu lada cu pricina. Ei aveau puterea de a slobozi duhurile de acolo și de a le închide la loc, după plac. Cînd mă obișnuii cu duhurile din cutie și pricepui că nu erau decît niște sclavi care nu puteau ieși din robie și nu li se dădea nici o coajă de pîine, oricît urlau și se zbăteau, nu mă mai sinchisii de ele.

Stăpînii făceau și foc cînd voiau, pocneau o dată din deget și flacăra li se deschidea în palmă ca o floare, vrăjeau apă din zid, și cîte și mai cîte. Strașnic m-am speriat cînd am trecut o dată prin sala tronului. Stăpînul ședea singur acolo și părea tare concentrat. Tocmai m-am întrebat ce gînduri l-or fi muncind cînd omul se sculă în picioare și trase de un lanț. O cascadă pustiitoare se slobozi, de îmi ziceam că mi-a sosit ceasul din urmă. Dar nu se întîmplă nimic, cascada intră în pămînt. Erau puternici stăpînii, nici vorbă. Mîncarea toată, soarele, apa și focul erau în mîinile lor.

Era bine cînd eram încă la ei. Acum, cînd nu mai am casă, nici pui, și nu-i mai am nici pe ei, mi se pare că am pierdut raiul, deși eram destul de nenorocită și cînd le aveam pe toate.

Eram orfană, mică și schiloadă cînd am fost găsită pe stradă. În casa unde m-au dus, mai trăia un motan ros de molii, cu blana neagră bătînd în roșu, căruia i se zicea doctor Schwartz. El a fost tatăl primilor mei pui, de care însă nu m-am prea sinchisit. Eram o mamă prea tînră și lipsită de experiență. Puii mi se prăpădiră unul după altul, nici n-am observat cînd și cum s-au mistuit de lîngă mine. Pe atunci încă nu făceam caz de așa ceva, erau atîtea trebușoare noi care mă preocupau. Șura mișuna de șoareci, în pivniță locuiau două broaște, în picioarele meselor bătrîne rodeau, fără oprire, neamuri întregi de cari. Urmăream cu patimă tot ce scîrția în pereți, ce scormonea, scurma și zgîria printre grinzile vechi și pe sub podele, trăiam ceasuri lungi de încordare pe lîngă borțile unde mirosea a șoarece, reținîndu-mi suflarea, înghițind cu teamă și saliva ce-mi venea spornic, să nu mă simtă careva din cei care stăteau pitiți înăuntru. Iese ori nu iese ? mă întrebam, trebuie să iasă, o fi și el flămînd. Și ce aprigă bucurie te izbea la ivirea soarecelui ! Și zdup, pe el, și lasă-l și prinde-l iar, și dă-i drumul să fugă doi pași, și iar zdup ! pe el, și lasă-l, și apucă-l, pînă era mai mult mort decît viu. Oasele mici pîrîiau între dinți și sîngele cald îmi umplea gura. Astea mă pasionau pe-atunci mai tare decît cel mai strașnic motan ; mai cu seamă avansurile doctorului Schwartz mă scoteau din sărite. Toate ar fi fost bune dacă o puteam duce mai ca lumea cu stăpîinii, dar, uf, tare mai erau apucați. E drept că nici eu nu eram cum scrie la carte. Mă suiam pe masă și pe polițele din cămară, mai lingeam grăsimi supei și smîntîna laptelui, mai ciordeam un picior de pui. De. Cine este desăvîrșit ? O altă slăbiciune de-a mea, tocmai contrară, era că lăsam urme în bibliotecă. Pe jos se întindea un covor cu dungi violete și negre, care îmi deschideau dorul după infinit. Era foarte moale covorul și se afla într-un colț liniștit al încăperii, și era așa de moale ! Cum să-i rezisti ? Dungile mă fascinau, ele mă atrag de cînd mă știu, poate unde sînt și eu vîrgată. De multe ori rămîneam cu ochii la dungi pînă uitam de mine. Așezîndu-mă comod, lăsam să curgă pe covor tot ce aveam su-

perfluu. Și asta, fără să vreau. Mă ridicam, pe urmă, împăcată și purificată, dar stăpînii se făceau foc, mai ales dumneaei. Mai înțelegeam și eu dacă se înfuriau cînd le șterpeleam ceva de-ale gurii, dar de ce să-și iasă din fire cînd, dimpotrivă, le lăsam cîte ceva, chiar dacă nu de mare preț ? Cine poate înțelege judecata omului ? De o sută de ori m-au bătut măr și tot nu puteam crede că era doar pentru atîta lucru. Îmi spuneam că o fi altceva la mijloc și mă căzneau zadarnic să aflu ce anume. Orice mi-ar fi făcut, tot nu mă putui lăsa de obiceiul ăsta. Deprinderea se dovedi mai puternică decît mine. Dungile covorului mă atrăgeau magnetic și celelalte urmau de la sine. Era o voluptate tainică cu obîrșia, desigur, în zodia mea. Ajunsei să nu mai fiu răbdată în casă. Dacă surghiunul i-ar fi năpăstuit și pe ceilalți, cu aceeași neîndurare pentru păcatele lor, mai treacă-meargă. Dar lucrurile stăteau altfel.

Se întîmplă într-o zi nefastă să aducă cineva în dar un pui de mîț roșu ca o vulpe, cu păr mult și înfocat, cu coada pămătuf. Și iată că toată casa se dădu în vînt după scîrboasa jivină. Ziceau că-i frumos și îl botezară Café. Apoi numai de Café mai auzeai, de dimineată și pînă seara. Café pe masă, Café sub masă, Café în pat cu stăpînii, în poală, în brațe, călare pe umărul cuiva, deschide ușa după Café, închide-o c-a ieșit, dă-i lapte lui Café, dă-i ficăței lui Café, și Café-n sus, și Café-n jos, leit ca în aria bărbierului cîntată de duhurile din cutie.

Jivina mîncă singură, numai bunătăți. Doar ea avea dreptul la mațele de găină. Eu și cu doctorul Schwartz eram goniți cu mătura dacă ne apropiam de ele, viața deveni un adevărat infern. Într-un cuvînt, era așa de răsfățat motanul cel nou, așa de alintat, de pieptănat și periat, de purecat și cocoloșit din zori și pînă-n noapte, încît nici nu mă mai puteam uita la el de silă. De cîte ori tremuram în nopțile de iarnă în bucătăria rece gîndindu-mă la Café, cum stătea tolănit înăuntru pe covorașul din fața sobei, uitîndu-se la lemnele încinse cum se topeau în jăratice ! Că dacă el mieuna, i se deschidea și noaptea, să-și facă somnul în pat, pe perna stăpînului. E drept că el nu-și făcea treburile în casă, doamne

fereste, și nici pe masă nu se urca decît foarte rar, cred că ar fi fost în stare să păzească un cîrnaț o zi întreagă de bleg ce era. Bine, dar eu eram alt soi, eram mai aproape de pisica sălbatică, eram mai prădătoare și cu apucături mai puțin civilizate. Ce vină aveam? Café a reușit mai bine să se adapteze, era și mîță de neam, alintată din moși strămoși și se identifica mai bine cu stăpînii, pentru că nu avea personalitate. Și apoi mai inhăța și șoarecii din fața mea, recoltînd numai laude și mîngîieri. De. El avea picioarele zdrene, se cutremura podul cînd sărea o dată, pe cînd eu am fost schi-loadă toată viața. De aceea am și fost botezată Tripi, adică cu trei picioare, căci pe al patrulea nu puteam să calc. Multe ar mai fi de spus, dar mai bine mă las. Cînd te vaieți, toată lumea se plictisește.

Eram complet scîrbită. Curînd după cele ce vă povestisem, puii se gîndiră că ar fi bine să vină pe lume, credeau, proștii, că aici umblă toți cîinii cu covrigi în coadă. De răul lor, începui și eu să îndrăgesc motanii peste măsură. Stăteam cu doi în casă și-mi făcui de cap cu amîndoi, dar imediat după aceea ei refuzară să mă mai ia în seamă. Aveam pe-atunci doi ani, coșcogeamite mîță în toată firea, cam slăbuță, ce-i drept, totuși, cu ajutorul zeiței noastre care locuiește în luhă, făcui niște pui, un coș plin, nu mai știu cu cine. Tot pe covorul din bibliotecă, dar de data asta nu mîncai bătaie. Nu știu ce vrăjitorie avu loc apoi, căci puzderia mea de pui se mistui și de data asta și rămăsei cu unul singur, dar tare eram bucuroasă să-l am și pe acela. Nu peste mult se pierdu și el. Voiam alți pui cu orice preț, dar cei doi motani, ioc. N-aveai ce să începi cu ei. Las' că vă arăt eu vouă, le spuneam în gîndul meu. Ce, sint eu mai de lepădat decît mîța cea chioară din vecini?

Stătea nu departe de noi, într-o curte cu vaci, un motan tînăr, roșcat și el, dar mare și gras, punîndu-i pe toți la respect. Cînd trecea prin vreo curte străină, pășea țănoș ca la el acasă, de numai stăteau ceilalți motani și se uitau, dar unul nu zicea „pîs“, mă rog, zdrevăn ca motan singur la două vaci. Brînză, laptele nu-i lipseau, vorba aia, avea în ce să-și înmoaie mustățile.

Cotoiul ăsta îmi dădea tîrcoale de multă vreme, dar ba eram cu pui, ba nu voiam să mă fac de minune cu el, că era de la al treilea vecin și de, eu, mîță cu doi motani în casă, ar fi fost prea de tot. Dar cum zilele se duceau și îi tot vedeam pe ăilalți doi cum treceau pe lîngă mine ca mușii, îmi ziceam în sinea mea : „Las' că vă arăt eu vouă“. Și cînd mi-a mai zis-o iar motanul cel gras, zvîcnii și eu din mustăți, să vadă că am priceput, și ne privirăm în ochi, de rămaserăm amîndoi țintuiți locului ca trăsniții. Atunci îmi dădui și eu seama că nu-i de glumă și venise momentul să mă dau pe brazdă. Doctorul Schwartz și Café, văzîndu-mă că sînt în vorbă cu străinul, nu mă mai slăbeau din ochi. Ce-și ziceau ei, că, de, bogat e, puternic este motanul din vecini, dar el e singur, pe cînd noi sîntem doi. Ia să-i venim noi de hac. Zis și făcut. Îl coșcoviră și-l burdușiră, de îi zburară fulgii pînă la gardul lui Netotu din zăvoi, dar cam tîrziu se treziră dumnealor, că eu și prinsesem puii și peste patru răsărituri de lună îi făcui, dar nu acasă, că prea multe mă păscuseră acolo, ci în podul șurii unui văduv bătrîn, a opta casă de la noi, despre care știam că nu se mai suie pe scări. Nici nu-i dusei acasă decît mărișori. Erau frumoși și tot vărğați ca mine, motănași amîndoi. Fură primiți destul de bine de stăpîni, cinstiți cu lapte acru de cum trecură pragul și căpătară numele de Castor și Pollux. Café îi scupă — eu ziceam că de deochi — dar doctorul Schwartz nici nu se uită la ei. De astea îmi păsa însă prea puțin. Tare erau mînioși dumnealor că puii nu erau de-ai lor și turbau că le arătasem că mă pot înmulți și fără ajutorul lor. Acum însă eram trei, eu cu puii mei mărișori și lacomi, și laptele era puțin. Nu aveam nici eu, dar nu prea ne dădeau nici stăpînii, de frică să nu le rămînă Café nemîncat. Cu ce era să-i hrănesc pe cei doi nenorociți ?

Se întîmplă mare belșug de iepuri și pui de găină pe vremea aia. Cînd văzui că puteam mîncea seara în tihnă cîte un pui de găină cărat de mine în pivniță și nu ne simte nimeni, îmi luai inima în dinți într-o bună zi și înhătai un pui de iepure. Îl dusei în grădinița din fața casei după ce se culcară stăpînii. Dumnealui se sculă în zori și ieși în curte, cu treburi de-ale lui. Văzu iepu-

rele mîncat pe trei sferturi, îl luă, îl răsuci în mină, apoi intră în casă. Eu mă urcai în podul cu fîn, uitai toată povestea și adormii. Într-un tîrziu, mă trezesc că mă cheamă jos și mă mirai, că dumnealui nu se sinchisea altădată de mine. Mă iau după el, în capul treptelor din bucătărie aștepta toată mișimea în păr, doctorul Schwartz, Café și ăia doi ai mei, ni se toarnă laptele, mă rog, mă aplec, beau la rînd cu ei, dar după două înghițituri stăpînul mă ridică. Avea mina ca gheața, prin fața ochilor mei trec imaginile celor întîmplate în ajun, văd și iepurele, și cînd mă dezmeticesc, vai ! mă pomenesc prinsă și virită într-un sac de pînă verde, legată strîns, și adio !

— Vrei s-o arunci în apă ? întrebă ea. Nu. Nu, să nu faci asta. Mai dă-i o șansă.

Mai auzisem eu de șansa asta. Mișele prădătoare erau duse la vie și cele care supraviețuiau, se apucau de vînat și se sălbătăceau. Uneori veneau să-și mai vadă casa, dar numai odată. De foștii stăpîni, nu se mai apropiau. Noi ne sfiam de ele, cînd veneau să ne miroase, tremuram de frică. Asta să-mi fie soarta ?

Nu-mi mai văzui puii de atunci, nici o privire nu mai putui arunca pe dulcea lor mutrișoară înmuiată în lapte. Mă simții dusă pe trepte-n jos, auzii poarta scrîșnind, îmi dădui seama că mă scoate din curte și mă poartă în necunoscutul străzii pline de mirosuri vrăjmașe. Eram ghemuită în sac, cu trupul strîns tare, nu mă puteam mișca și n-aveam decît un singur gînd : poate s-o fi răzgîndit stăpînul și mă aruncă în apă. Crezui că n-oi mai vedea nicicînd dulcea lumină a zilei, dîrdîiam și asudam, nici nu mai știam pe ce lume mă aflu. Stăpînul era tare ca moartea, eram pe de-a-ntregul în mîinile lui, dacă voia, mă omora. Toate efortările mele de a scăpa nu-mi foloseau la nimic. Știam că era din cauza iepurelui și a puilor mîncăți și nu voi fi iertată, deoarece am călcat legile casei omului. Că toate din lumea asta sînt ale lui, iar al tău nu este decît ce binevoiește el să-ți arunce. Înțelesei că se terminase cu toată viața mea de pînă atunci, de la care nici nu apucasem să-mi iau rămas bun. Și puii ! De ei, ce se va alege ? Eram umflată de lapte și mă durea, eram răpită și dusă

în pustiu, îmi ciuleam urechile să deslușesc cumva zgomotul riului. Dar nu. Mergeam pe stradă spre soare-răsare și intrarăm într-o curte. Aveau ciine? Nu aveau. Apoi bucătăria cu oameni străini. Stăteau la masă, mirosea a lapte acru, a copii nespălați, a piine stătută, a fum rece. Inima, să-mi spargă coastele. Stăpînul vorbi puțin cu cei din casă și plecă. Plecă fără mine. Fui aruncată pe podea, ca ceva greu și mort, cei doi se mai sfătuiră o vreme. Eu eram mai mult moartă decît vie. Cum s-or isprăvi toate astea? Poate m-or uita, poate oi reuși să rup sacul cu dinții, să scap. Apoi omul se sculă și mă lovi cu piciorul. Veni și un copil, rîse, mă ridică și mă trînti de pămînt, mieunai de durere, asta îi plăcu și mă mai trînti o dată. „Las-o, mă.“ Afară parcă se înjugau boii. Toate se întîmplau nespus de încet, îmi venea rău de frică, sacul acela strîns peste mine era moarte vie. În sfîrșit, mă aruncară într-un car și drumul începu. Pe măsură ce înaintam, zgomotul riului creștea. Cînd carul durdui pe pod mă trecură nădușelile. Or să mă azvîrle în riu! Îmi băteau ciocane în trup, ochii mă dureau, vedeam roșu, mă sufocam. Și mergea carul pe pod și tot mergea, trosneau bîrnele, gemeau sub roți una după alta, și încă nu se atinsese nimeni de mine, și încă tot nu, și carul scîrțîia amarnic, se scuturau în hopuri clipele greu măsurate, cum se hurduca o bîrnă după cealaltă. La urmă, roțile nu mai scîrțîiră. Apucarăm cale lină, cu praf mult și mă lăasai, moale, în fundul sacului, leșinată de fericire că nu m-au aruncat în apă, pînă îmi adusei aminte că tot în sac mă aflu legată strîns, și plinsei de neputință.

Merserăm mult așa și se făcuse tare cald, stomacul gol și țîțele umflate mă chinuiau și ele, dar ce puteam face? Bine că măcar îmi puteam trage răsufierea prin blestemata aia de pînză. După nesfîrșite huruieli ajunserăm pe un deal, îl urcarăm încet, scrișnind. Sus, femeia dezlegă sacul. Lumina zilei și marea mulțumire de a mă vedea liberă, în sfîrșit, mă copleșiră. Revenindu-mi, mă uitai împrejur și văzui că locul îmi era cu totul străin. Știam că numai cei doi oameni cu carul mă puteau duce înapoi acasă și nu îndrăznii să mă îndepărtez de ei. Mă

uitam cum lucrează, cum mănîncă de amiază și mă dădui pe lingă ei, doar-doar mi-or azvîrli și mie o fărîmă de caș. Nu-mi dădură însă nimic și cînd mă apropiai mai mult, omul mă ustură cu focul biciului său, o caznă ce nu o cunoscusem pînă atunci. Sării ca arsă și îmi luai lumea în cap. Tot eram rătăcită, așa că fugii orbește și nu mă mai uitai unde mă duceau picioarele.

Numai dealuri și vii și spini, și iar dealuri și vii. Nu tu o casă, nu tu om ; garduri de nuiiele, viță, tufăriș, pustietate. Mă oprii cu inima strînsă. Nimeni, cît vedeai cu ochii, decît brutele de adineauri cu biciul lor de foc ! Și puii ? Puii mei frumoși ! Casa ! Laptele din blidul alb ca neaua ! Sindrofia mîțelor strînse în capul treptelor, așteptînd mîncarea ! Pielea de oaie din podul șurii, unde dormeam toți trei ! Covorul din casă ! Torsul focului din bucătărie, mirosul cărnii clocotind în supa cu mirodenii ! Blănița moale, caldă a puilor ! Astea toate nu mai sînt ? Nu mai există ? Mă uitai la cer. Era foarte sus, nemăsurat de departe, ce-i păsa lui de pisici. De acolo nu venea îndurare. Sub un acoperiș ca ăsta puteai foarte bine să mori. Iarna te îngheța suflarea lui neiertătoare. În pustietatea asta, de bolta lui nemăsurată nu te apăra nimic. Ca gheara păsării de pradă mă străpungea gîndul că mă aflu singură sub el și nu mă apără nimeni și nimic în lumea asta.

Începuse să se întunece și mă bătu gîndul să mă întorc la oamenii care m-au adus aici, poate, dacă mă linguesc pe lingă ei, o să mă ducă acasă. Mă întorsei, dar îi văzui cum moșmondeau în jurul carului pregătindu-se de plecare. Nu cutezai să mă apropii, începui doar să plîng amarnic cînd ea se așeză în car. Omul se repezi după mine cu biciul în mînă și mă luă la goană. Mai auzii multă vreme rîsu-i sălbatic în urma mea și şuieratul biciului de foc. Oricît fugii de iute, îmi părea că mă urmărește biciul de jărat, ucigătoarea răutate a omului. Oricît fugii de iute, mă urmărea șarpele de jărat, care aprindea aerul în urma mea. Cerul se lăsă scund, strîns peste urechi, peste pleoape, îmi pătrundea în nări, în gît, mă sufoca, topindu-se încet într-o liniște moartă, goală. Liniștea asta luă cerul în spinare și-l urcă, hăt departe, în fundul văzduhului, în spatele stelelor.

Mai văzusem stele acasă, dar nu-mi păsa de ele, erau niște cuie lucioase printre hornuri. Acum nu mă ocrotea de ele nimic, focul lor ciuruia bolta, singurul meu acoperiș.

Mă aflai între două dealuri pe un câmp părăsit și mă așezai pe o piatră caldă încă. Nu mirosea nimic ca acasă la ora aia și tare mi se făcu urit. Dacă închideam ochii și începeam să ascult, auzeam cum se țese liniștea ca un vâl foșnind cu mii de zgomote mici, multe din ele nu le înțelegeam încă ; cîmpia mișuna de jivine minuscule, ascunse în trifoi, unele făceau ca broasca, și eu nu pot suferi broaștele, că-s vîscoase și reci și miros a mîl ; altele cîrîiau prelung, poate erau greieri, o goangă stîrnea undeva o așchie, cărăbuși grei cădeau pe jos cu zumzet înfundat. Cine știe ce mai poate ieși din atîtea tainice zvonuri, mă gîndeam, ce uriaș va crește din pămînt în fața mea ! Unde se ascunde vrăjmașul, cine este el ! Mai auzisem eu de pisici răpite de vulturi, doctorul Schwartz îmi povestise de ele cînd eram mică. Doctorul Schwartz ! Oare, se mai gîndește la mine, el sau oricare dintre pisici, se mai întrebă ce s-a ales de mine ? Dar puii, mă mai caută oare ?

Cînd îmi închideam ochii, vedeam pătratul luminos al geamului de la ușa bucătăriei unde la ora aceea așteptau pisicile, să sosească blidul cu pîinea înmuiată în lapte. Blidul venea mereu tîrziu, stăpîna trebăluia fără sfîrșit ori se distra cu duhurile din ladă, mîțimea era nervoasă, mieuna, puii plîngeau, doctorul Schwartz ne pălmuia pe toate. La urmă apărea și laptele în aureola lui de aburi albaștri și mirosea îmbătător de ne pierdeam capul toate. Eram fericiți și orice am fi pătimit în timpul zilei, uitam cînd ne îmbulzeam în jurul blidului cu lapte cald. Ațipii de multe ori și visai tot blidul cu lapte și pe noi cinci foindu-ne în jurul lui. Cînd mă trezeam, cîmpul mohorît mă inunda cu mirosul buruienilor, nici urmă de lapte nu era, de mîțe, de casă, de nimic. Numai ierburi, frig, umezeală. Odată visai șarpele de foc șuierînd în aer și o luai fuga peste dealuri, dar, vai, nu aveam unde mă ascunde. Păsări nemaivăzute, de noapte, vuiau în beznă, dintre cele care nu zboară în preajma caselor, de frica lor mă piteam sub ierburi.

Așipii de nu știi cîte ori și mă trezii tresărind. Era frig, era umed peste tot. Roiau prin apropiere ființe nevăzute, foiau prin trifoi, filfiiau în tufișe, zbîrîiau. Nu-mi putui găsi odihna toată noaptea. Unde era somnul cel dulce, ca și cașcavalul gras ? Somnul în care ne înfundăm cu puii, cuibăriți în blana de oaie din pod ?

Tîrziu de tot sosi dimineața, spre marea mea ușurare, totuși, căci îmi închipuisem că aici nu răsare soarele.

Prima mea dimineață pe cîmp, fără pui, fără rosturi. Ce-am să mă fac ziua întreagă ? Nu mai mîncasem de ieri dimineață și eram leșinată de foame, vîntul îmi țiuia în mațe ca printr-un fluier. Unde se ascundeau jivinele care foiseră toată noaptea prin iarbă ? Nu era nici urmă de ele. Din cuiburi neștiute, ciocîrlii obraznice se înălțau în văzduh.

Una din ele se învîrtea deasupra capului meu, atîngîndu-mă cînd și cînd cu aripa, dacă întindeam laba după ea, îmi scăpa ciripind și revenea. Și nu tu un copac, un cuib, ceva să-ți încălzească sufletul. O pornii spre un lan de grîu și bine-mi prinse. Lanul era locuit, acolo mă săturai de șoareci. Cu burta plină, toate păreau altfel și mă așezai în soare, să mistuiesc. Adormii liniștită, nici nu mă trezii decît spre asfințit. Îmi păru atunci că am plecat de acasă de mulți ani și toate ar fi fost bune dacă nu m-ar fi chinuit două lucruri : se strînsese prea mult lapte și mă durea, făcîndu-mă să vărs lacrimi amare după Castor și Pollux și apoi, deși eram sătulă ca niciodată, nu mă simțeam deloc în apele mele : mi-era frică. Trăisem toată viața între ziduri, mă obișnuisem cu ele și credeam că nu sînt bune la nimic, și ce n-aș fi dat acum să am un zid, un acoperiș, să mă ocrotească ! Dacă venea un vultur, o vulpe, ce mă făceam ? Case, oameni, nicăieri. Cînd se porni ploaia, scurtă dar aprigă, zadarnic mă repezii între tufe. Mă udai pînă la piele și simții moartea cum mirosea a pucioasă. Mă întrebai dacă de acum încolo va fi mereu așa.

Într-o zi ajunsei în pribegiile mele pe un vîrf de deal și zării de acolo multe. Numaidecît coborîi în vale. Era o minune să vezi, după atîta vreme, case adevărate, în curți cu oameni, cu vaci, poate și cu pisici. O zi și o

noapte dădui tîrcoale unei căsuțe cu un dud ca al nostru de acasă, pînă îmi întării inima de trecui gardul. Nici eu nu prea știam ce voiam, să prind un pui de găină, să mă strecor în fînul din podul încălzit sub acoperiș și să trag un pui de somn, ori numai să aud un om vorbindu-mi frumos. Era să se sfîrșească cu mine. Un cîine în lanțuri, ascuns pînă atunci după o claie, care mă pîndea în ascuns de cine știe cînd, îmi sări în spate. Nu știu nici eu cum îi alunecai din strînsoare, dar i-am lăsat între dinți jumătate dintr-o ureche și coada mi-a jumulit-o de-a rămas numai ca un bețișor. Săgetînd peste gard, o luai iarăși pe calea pribegiei.

Ajunsei la marginea unei păduri. Nu mai intrasem într-o pădure niciodată. Era foarte ademenitoare așa, la ora prînzului ; sus, în pînza frunzișului, soarele era topit în jăratice verzi, sub picioare, frunze vechi musteau cu aromă de ciuperci, mie îmi plac ciupercile, le mănînc chiar crude, stăpîna se crucea cînd mă vedea, furam și măsline, nici nu avea cum să mă pedepsească, atunci cînd mă prindea, chema și lumea din jur să mă vadă. „Ia uitați-vă la mița care mănîncă măsline !” Călcam acum cu plăcere pe frunzele mustoase ; putregaiul muncă sfîrîind sub covorul lor brun-arămiu, devenii atentă la zgomotele strănii, din spate, din lături, din toate părțile, răsunau țipete metalice, păsări grele se ridicau în aer în ropot de crengi rupte, în urma lor foșneau tufe. Erau mari, cozile lor măturau aerul, penele sclipeau. Mă intimidam. Dar cînd le găseam ouăle, puii ! Nu-mi mai trebuia altceva.

Umblam sătulă ca o regină, îmi găsii chiar un adăpost în pădurea aceea, într-o scorbură de copac încălzită de soare, căptușită cu mușchi. Cine mai era ca mine ? Eram mai mare peste pădurea toată, iepurii mă ocoleau de departe, și alte jivine mai de soi nu trăiau acolo.

Pînă într-o zi cînd sosi un haitic mare cu chiuituri înalte și dulăi — ce zarvă, ce mai pocneau crengile călcate, ce mai luceau puștile, ochelarii ! Azvîrleau niște fulgere ce sfîrîiau în soare, aprinzînd aerul în pădure. De atîta vreme nu mai văzusem oameni de aproape ! Ce-ar fi dacă m-aș duce la ei ! Gîndul ăsta îmi aduse sfîrșitul,

căci, deși ezitarea mea nu dură decît o clipă, dulăul cel mare, cenușiu, avu timpul să sară la mine.

Axa lumii lunecă, fierbea aerul. Soarele se aprinse alb, frunzele străvezii, odată așa de ademenitoare, se prefăcură în batjocură. Înțelesei bine că toate or rămîne pe loc ca și cînd eu nici n-aș fi fost și că pisica Tripi se scurge prin rana imensă de la gît care înghite cerul, și Tripi se stinge și, vai, se face întuneric și tare frig, și Tripi nu mai are (cap) și Tripi nu mai (este)...

*

Astea au fost gîndurile mîței șchioape Tripi, alungată de stăpîni, pentru că a ucis și a mîncat un pui de iepure și a făcut multe alte isprăvi de felul ăsta, cînd, în ultima clipă conștientă, în gura dulăului, își revăzu viața într-o străfulgerare.

După ea rămase pe cerul albastru ca un ultim semn de întrebare : oare, unde-o fi pisica Tripi acum ?

Tare mai era ciudată vechea casă de la O., de pe strada pe unde-mi era drumul cînd mergeam la școala primară. Mă întreb dacă o mai fi existînd și azi. Acum cîțiva ani, aflîndu-mă cu treburi în orașul acela, am trecut pe lîngă ea de mai multe ori, dar n-am văzut pe nimeni intrînd sau ieșind pe porțița înnegrită de ploi. Să intru, mi-era frică, mă temeam că nu voi mai găsi pe nimeni din vechii locuitori, oameni ciudați și ei și pe care amintirea mea nu-i poate nicicum despărți de zidurile vechi mîncate de igrasie și aplecate spre vîrf, gata parcă să se surpe în partea aceea sub greutatea acoperișului foarte înalt de șindrilă, crescută cu mușchi și ierburi mari ca o grădină.

Acum aproape jumătate de secol, acolo locuia bătrînul preot Dietz, cu nevasta lui și două fete. Era foarte sărac. Îmi părea grozav de slab și deșirat în reverenda lui lustruită de atîta freuș și înverzită de vreme, purtată și acasă în chip de halat, poate numai peste lenjeria de corp, și fața lui era verde și ea, luminată de o ardere lentă, ca lemnul ioforescent din pivnițe.

Omul acela era o enigmă pentru mintea mea de copil. Nu pricepeam de ce părea așa de oropsit de soartă. Pe strada unde locuiam noi, se afla o biserică greco-catolică cu un seminar, vedeam mereu trecînd preoți pe acolo, dar aceia erau grași și joviali. De Bobotează, cînd veneau la noi să mănînce șuncă și fursecuri, îi vedeam rîzînd larg, cu capul dat pe spate, mă uitam la ei cum mîncau, și beau și împăcarea dintre cer și pămînt ce-o întruchipau îmi părea un deznodămînt miraculos de vul-

gar, căci erau zgomotoși, vorbeau în același dialect ca și lăptarul nostru și glumele lor erau nesărate și țărănoase, deși decente. Îmi trezeau un sentiment nedeslușit împotriva lui Dumnezeu, pentru că avea asemenea slujitori. Se aflau printre ei și oameni foarte bravi, dar eu nu aveam de unde s-o știu pe atunci.

Bătrînul Dietz era cu totul altfel, el avea distincțiunea sărăciei. Parohia lui era cea mai slabă din oraș, avea numai o mînă de credincioși în mica biserică ruteană în miniatură, bătută în bîrne, pitită într-o grădiniță neîngrijită, numai urzici și spini, așezată între două case destul de joase, abia răsărind printre ele cu turnișorul ei cu căciulă de tinichea. Duminecile cînd Dietz își puneă reverenda de sărbătoare, ponosită și ea destul, și se ducea la slujbă, urmat de bătrînul Clementis, paracliserul și mai jerpelit și mai flămînd decît el, ei doi împreună erau ca o paradă a mizeriei.

În biserică îi ascultau doar șapte-opt ruteni aciuiți nu se știe cum în orașul străin, unde își cîștigau pîinea cum puteau, mai mult rău decît bine. Nu erau ei din turma credincioșilor care apar pe neașteptate în ușa bucătăriei parohiale, să înveselească preoteasa cu o bucată de unt învelit în foaie de varză, ori cu vreo pereche de pui grași în mînă. Ca să-l mai ajute, autoritățile l-au numit profesor de religie la școala noastră.

Nu ne-a vorbit niciodată despre nimic. Ne dădea lecții din carte, separat pentru fiecare, venea și se așeza lingă noi în bancă, atunci ne asculta și ne puneă să turuim pe dinafară tot paragraful respectiv, apoi săpa cu unghia o cruce pe hîrtie la capătul paragrafului următor ceea ce însemna că pentru ora viitoare trebuia să învățăm pînă acolo. Nu avea nici măcar un creion. Unghiile lui erau totdeauna înconjurate de un chenar de doliu, degetele-i erau subțiri și îngălbenite de tutun. Se purta nebarbierit, și astfel figura lui părea și mai slabă, păru-i aspru și negru îi năpădea toate ridurile. Gîndindu-mă acum la el, înțeleg că avea o față frumoasă și nu lipsită de distincție, cu nasul lui drept și ochii triști ca ai unui sfînt nemîncat din oficiu, dar dacă nepăsarea sau lipsa de duh era cea care îl împiedica să stea de vorbă cu noi, n-am s-o mai aflu niciodată.

Eram oarecum vecini ; grădina noastră dădea spre curtea lor și îmi plăcea foarte mult să trec gardul ca să mă duc la ei. Curios lucru : ceea ce mă atrăgea cel mai mult era întunericul din casa lor. Dintr-o verandă cu trepte de lemn dădeai într-o hardughie de odaie cufundată-n umbră, care nu căpăta un pic de soare decît din veranda mohorită și ea, pentru că avea un măr uriaș în fața geamului. În odaia aceea nu puteai citi nici la amiaz. Mirosea a sărăcie acră și a mucegai ; dulapurile, neaerisite, erau tixite de haine vechi roase de șoareci, paturile lipite de pereți se desluseau greu și ele, acoperite cu fețe de stofă verde închis. Desenul acelor stoffe cu flori de catifea aplicate a rămas o taină pentru toți musafirii, și pînă și cei din casă îl uitaseră ; electricitatea nici n-a fost introdusă la ei, și amănuntul ăsta era pentru mine o atracție în plus. Lămpi mari de faianță atîrnau de grinzile tavanului, susținute de tufe planturoase de fier aurit.

Familia nu stătea aici de obicei, ci într-o mică bucătărie scăldată în mai multă lumină prin două geamuri cu gratii așezate la înălțime și dînd spre curte. Niciodată n-am văzut acolo gătindu-se o masă bună în franchețea voioasă a oalelor clocotinde în abur de carne și zarzavat proaspăt ; n-am văzut cozonaci dolofani ieșind din cuptor victorioși, n-am adulmecat în aer parfum cald de prăjituri cu unt și mirodenii. Pe plita de fier se sleia vreo zeamă cenușie ori ceva cir de legume scăzute, cu miros acru, terci sau fasole stătută, mîncăruri care nu trezeau pofta nimănui. Codri de pîine rece stăteau uițați pe marginea ferestrei ori pe etajeră, printre vase de tuci, cu resturi de mîncare pe care nimeni nu se-ndura să le arunce, cu peșteri scobite în aluatul înăcrit de către o mînă flămîndă, dar mai demult, acum erau însemnate cu flori de mucegai de un albastru-verzui, nu lipsite de o frumusețe tristă. Preoteasa se ținea aici, mereu în haine negre, și zîmbea.

Nu demult, fusese încă frumoasă. Zîmbetul ei știrb mai fermeca printr-o blindă răutate, rancuna neputincioasă a unei ființe oropsite care pîndește întruna prilejul de a se bucura de necazul cuiva. Fiicele ei au moș-

tenit același zîmbet bănuitor, ca să le țină loc de inteligență. Cine îi bănuiește pe toți, are dreptate mai adesea decît analistul subtil și lipsit de prejudecăți.

Adevărate fiice ale mucegaiului, crescute cu cirul sleit de pe plită, fetele preotesei erau palide, slabe, mereu înfricoșate. Cea mai mică, Vali, de vreo opt ani, era chiar frumușică cu părul ei auriu și ochii albaștri, cu nasul drept, dar tenul ei subțire ca hîrtia era de o culoare bolnăvicioasă și zîmbetul ei se spărga în riduri în jurul gurii încă de pe acum. Nici un învățător nu era în stare s-o învețe să citească decît literele mari ; cît despre tabla înmulțirii, nu-i înțelese tîlcul toată viața. Ițu, cea de doisprezece ani, era la liceu, învăța geometrie și franceză, dar era veșnic repetentă. Avea dinți mari, pătrați și negri și fața ei era de un verde închis. Totuși, nici ea nu era urîtă ; avea ochi căprui sclipind de o malițiozitate perpetuă și necondiționată. Dacă atîta răutate rîzătoare ar fi întîlnit o licărire de inteligență în drumul ei spre lumină, Ițu ar fi fost ironică, dar așa cum era, rîsul ei rămînea numai răutăcios și prostesc.

Copiii ăștia doi aveau foarte adesea rîie, dar era ceva firesc la ele. Și pereții casei erau măcinați de rîia lor proprie și petele roșii dintre degetele lor aveau, desigur, o legătură cu boala pereților mustind a umezeală.

Părintele avea o mare pasiune. Nu puteai intra în bucătărie, să nu-l găsești cu un firez micuț în mînă făcînd „traforaj“. Pe vremea aceea, multă lume își pierdea vremea cu acea îndeletnicire, și se vede că părintele avea o groază de vreme de pierdut. Nu avea nici un prieten, doar bătrînul Clementis îi mai venea în casă, și între ei doi se desfășura toată politica parohiei. Clementis aducea adesea vestea că enoriașul lor principal, Krasnianek, iarăși și-a bătut nevasta ; atunci amîndoi rîdeau încet multă vreme și nici unul nu găsea că ar fi fost treaba lui să se amestece. Duminica după-masă făceau socoteala banilor strînși la liturghie : Dietz lua două treimi, Clementis rămînea cu restul, de ajuns cel mult să-și cumpere pîinea pe o zi. Clementis îl văzuse odată pe Ivan Krasnianek punînd cinci lei pe talgerul de chetă la slujbă ; pe urmă îl salută mereu cu mare plecăciune, dar gestul mărinos nu se mai repetă. „Nici la Buda n-a fost tîrg de cîini

decît o dată“ — zise Dietz, şi proverbul ungurese îi făcu să rîdă în felul lor liniştit, şi se întorceau la el de mai multe ori, rîzînd de fiecare dată. Cîteodată Dietz tuşea, se uita în lături şi zicea că ar trebui făcută curăţenie în biserică, atunci Clementis ofta, se uita şi el în altă parte şi zicea că ar fi bine să cumpere o mătură nouă ori că-i prea frig să spele acum geamurile, de altfel s-a şi spart unul, că nişte blestămaţi de băieţi din vecini l-au nimerit cu mingea, că şi ăia, de ce nu se duc să se joace în altă parte. De aici, pe nesimţite, aducea vorba de propriii lui copii, cum nu au de nici unele, nici ghetе măcar, să se poată duce la şcoală. Dar Dietz nu găsea niciodată ceva de spus la asta. La Paşti şi la Crăciun, îi turna un păhărel de vin oţetît şi preoteasa îi împacheta un rest de cozonac pentru copiii lui. El primea darul cu plecăciune, astea erau momentele mari ale vieţii lui, osul de la gît i se mişca-n sus şi-n jos, bărbia slabă îi tremura şi trebuia să se străduiască să nu plîngă. El era singura fiinţă căruia părintele Dietz îi părea un om de seamă şi preoteasa o doamnă măreaţă, şi supunerea lui credincioasă era mult apreciată de ei doi, căci nimeni altul nu le dădea atenţie. Cam la atîta se rezumau legăturile părintelui cu lumea din afară, căci la şcoala, unde i s-a îngăduit să predea religia, nu se aţeza niciodată la taifas în cancelarie cu învăţătorii, fiindu-i ruşine de hainele lui vechi, se sfia şi de învăţătoarele guralive şi de învăţătorii cu casă proprie şi porc în ogradă, şi nu înţelegea nimic din veşnicele lor dispute politice. Predici rostea numai în cele trei mari sărbători ale anului şi la înmormîntări, dacă la şapte-opt ani o dată dădea Dumnezeu să mai moară careva. Spunea mereu acelaşi lucru : oamenii să nu se-mbete, să nu-njure şi să fie cu credinţă la Cel de Sus. Astea le repeta şi la înmormîntări, dar nimănui nu i s-a părut vreodată că rostea cuvîntări nepotrivite cu ocazia. Încolo, rutina liturghiei nu-l costa nici un gînd şi, neavînd altceva de făcut, mai ales în lungile după-mese de vară cînd preoteasa nu-l punea să taie lemne, îşi alunga urîtul, cum spuneam, cu traforajul. Stătea tot timpul în bucătărie şi cu un firez mititel tăia fel de fel de figuri în placa de lemn : flori, frunze, arabescuri, iar din plăcile astfel dis-

ciplinate întocmea apoi cutii, etajere mici și alte obiecte decorative. Preteasa admira mult operele bărbatului său, totuși, odată s-a încumetat să-i spună că ar fi bine să știe a face și scaune, că toate cele din casă scîrție și schiopătează. Dietz îi luă vorbele tare la inimă și nu mai scoase un cuvînt vreo trei zile la rînd, așa că preteasa își dădu seama că mersese prea departe și din ziua aceea nu-și mai permise să cîrtească.

Părintele mai avea o slăbiciune, De grinzile bucătăriei atîrnau mereu foi galbene de tutun la uscat. Clementis le aducea de undeva, poate că le fura de pe cîmp. Le pune pe fete să-i taie foile pe masa din bucătărie și le ținea apoi între ziare, în dulap, ca să ucidă moliile, de acolo își umplea tabacherea de tablă cu chipul lui Franz Iosif de trei ori pe zi. În felul ăsta, numai foițele îi costau cîte un leu pachetul de o sută, ridicîndu-se la zece lei pe lună, singura lui cheltuială pentru a-și satisface o dorință personală. Pînă și preteasa înțelesese că un bărbat trebuie să fumeze și nu spunea nimic. Doamne ferește de mai rău !

Așadar, Dietz stătea cît era ziua de lungă la geamul bucătăriei, scîrțîia din firez și fuma. Toată casa era plină de operele lui. Nu este exclus că ar fi putut chiar vinde din ele, dar nu i-a trecut niciodată prin minte că s-ar putea vinde ceva, să mai cîștige un ban. De aceea, principalele podoabe ale casei lui rămăseseră obiectele de traforaj.

În afară de încăperile descrise, casa mai avea două odăi spre stradă, întunecoase și ele, primind ziua dinspre miazănoapte. Uneia din ele îi venea un surplus de lumină dinspre verandă și era locuită de o pereche de oameni vîrstnici, soții Messer. Acolo nu intram niciodată, pentru că nu erau oameni primitivi de felul lor. Se spunea că el ar fi fost foarte avut și trăia în mizerie numai din zgîrcenie. Se ocupa cu specula de animale și era veșnic pe drum, ducîndu-se pe la toate tîrgurile de țară, după cai. Rămasă singură, nevasta lui se baricada în odăița ce-i servea și de bucătărie și nu avea legături cu preteasa, pe care o disprețuia. La fiecare întîi al lunii îi număra în palmă cei cincizeci de lei chirie și, încolo, relațiile lor se rezumau la salutul zilnic.

Cealaltă odaie se numea salon și avea fotolii îmbrăcate în pluș rărit, prin care își scotea țepii agresivul păr de cal. Masa rotundă avea un coșuleț cu rafie la mijloc, adăpostind un teanc de cărți poștale ilustrate, îngălbenite de vreme ; fetele le știau de mult pe dinafară ; pe cea cu iepurele de Paști ca și pe cea cu pomul de Crăciun ; dar mai mult decât toate le preocupa gravura cea mare din perete, înrămată în aur, unde un tânăr și o tinără în costum bulgăresc se țineau de mână, și el îi șoptea ceva la ureche ori, cine știe, poate o sărută. Dede-subt scria : „Logodnicii“. Vali susținea că băiatul îi vorbește fetei, dar Ițu îi spunea că e proastă și că el o sărută. Rîdeau prosteste cînd se opreau să se uite la ei. Lîngă logodnici ceasornicul cu greutatea de fier nu mai umbla de mult. A murit și ceasornicarul care îi suflase viață pe timpuri, ăștia din oraș nu se mai pricepeau la orniciuri de teapa lui. Totuși, nu-i venea nimănui ideea să-l arunce, căci avea o față de porțelan frumos pictată cu flori.

Peste pereții de culoarea mușchiului ofilit se întindeau mari pete de umezeală. Sobița de fier aprinsă poate de trei ori pe an și geamul cu lumina lui sură la miază-noapte nu se puteau lupta cu ele și se lăteau tot mai tare, dar nimeni din casă nu le dădea atenție. În perețele din dreapta geamurilor se fălea o cutie măreață dintre cele făcute de părinte, un adevărat dulăpior din dantelă de lemn, înăuntru cu polițe pentru cărțile de rugăciune ale pretesei, legate în pluș roșu. Din perețele de vizavi îi răspundea o etajeră în miniatură de aceeași lucrătură, plină cu porțelanuri de bîlci. Era vitrina familiei. Se găseau acolo un cățel negru de lut ars, pe lîngă statueta Fecioarei Maria din Radna, Sfîntul Antoniu cu Pruncul, o scrumieră cu o găină și un cocoș de culoarea ciocolatei, vechi cutii de cremă de față din imitație de alabastru și vase micuțe de lemn pictate cu flori, scoici vopsite, lumînări de ceară și altele multe. Fetele nu aveau voie să umble acolo, să nu spargă ceva. Soră-sa, de cîte ori o prindea pe Vali cotrobăind printre căței și sfînți, o pocnea peste degete, dar ea însăși își permitea totuși această plăcere. Covorul verde cu trandafiri roșii

nu mai era covor decît cu numele, căci florile lui se ofiliseră demult, iar dulapul — (căci se găsea și un dulap în salon, și chiar un pat de-a lungul peretelui), data de pe vremea mobilelor Biedermayer, cu care însă nu se-măna deloc, era văduvit de placaj și de ceea ce se cheamă stil. Dulapul era tivit sus cu un chenar de mere și de gutui, de aceea în odaie nu mirosea niciodată neplăcut. Se mai vedeau și trei sticle de dulceață pe dulap, dar ele nu erau menite pentru consum, ci simbolizau rosturile unei lumi superioare. Pe masă, alături de coșul cu cărțile poștale, se afla și un album cu multe fotografii vechi de familie. Soldați foarte mustăcioși și înholbați, ca niște viței, sub chipiul înalt al bătrînului împărat, dame cu pleureuze de struț și degetul arătător pus pe bărbie, copii nesofisticați și mirați, cu ciorapi în dungi, apoi o scoică mare, roz, cu inscripție în tuș : „Amintire din Abbazia“, și, bineînțeles, o cutie în traforaj legată în diagonală cu o panglică albastră de satin veșted.

Se afla pe altă planetă odaia asta decît tot restul lumii de dincolo de geamuri. Nu umbla nimeni aici, nici fetele nu veneau decît împreună, pentru că le era frică. Frică de ce ?

Deasupra patului era o veche fotografie mărită, în ramă. Reprezenta o doamnă cu expresia leșinată și ochii apoși. Mie nu mi se părea nicicum, dar fetele vorbeau de ea în șoaptă și se sfiau s-o numească. Am înțeles totuși că înfățișa pe o mătușă demult trecută în lumea de apoi, care avea obiceiul să „vorbească“. Vali se jura pe orice că a auzit-o vorbind în amiaza mare, și nimeni din casă nu găsea într-asta ceva curios. Ițu cu maică-sa îi dădeau deplină crezare, iar Dietz nu se amesteca ; tot ce era de domeniul stafiilor, le privea pe femei, asta a fost întotdeauna așa. Nu pentru că arătări de astea n-ar fi apărut niciodată în fața bărbaților ; bunicul, în satul lor din Carpații de miazănoapte, văzuse într-un rînd un priculici, dar, orișicum, unui bărbat nu-i șade bine să discute despre treburi de astea. Femeile sînt altceva. Ele plîng și țipă pentru nimic, se sperie de umbra lor, așa le e felul.

Bătrînul Dietz nu era turmentat de cele supranaturale, asta nu. Dumnezeu pe care îl slujea el și care îi răs-

plătea așa de subțirel pe el și pe Clementis pentru truda lor, exista, desigur, undeva și el, dar la ce bun să te tot întrebi ce-o fi și cum o fi, dacă tot nu poți afla nici-odată nimic ? Nu era el omul să ardă în focul iubirii cerești, dar lui Dumnezeu îi trebuiesc și oameni de felul lui, cine știe, poate ține mai mult la ăștia adormiții decît la cei ce asaltează cerul ziua și noaptea, turmentîndu-l cu zbuciumul iubirii lor nesăbuite.

Așadar, părintele Dietz fuma și fireza înainte și își ținea firea. Cînd preoteasa cu fetele ei și cu doamna Clementis începură să-i tăinuiască ceva, se făcea că nu vede și nu aude.

Doamna Clementis avea un fiu plecat să muncească în America, cu mulți ani în urmă ; nu mai primise vești de la el de ani de zile și voia să afle cu orice preț. Să se intereseze la consulul general din București, așa ceva nu i-ar fi dat prin gînd, s-a dus, în schimb, la o ghi-citoare și aceea i-a spus, cu opt lei, că fiul ei trăiește și-i merge bine, și dacă vrea să afle amănunte să întrebe spiritele. A și învățat-o cum să intre cu ele în legătură, dar ea, nepricepută la asemenea treburi înalte, a rugat-o pe preoteasa s-o ajute. Preoteasa s-a gîndit la Vali și la vocile auzite de ea în salon de la fotografie și se hotărî să cedeze rugăminților doamnei Clementis, mai ales pentru că femeia o ajuta la spălat și nu-i cerea nimic în schimb, mulțumindu-se cu resturi de mîncare și cele cîteva bucăți de mămăligă rece cu care pleca în traistă. Totuși, inima ei de mamă o învăță la oarecare vicleșuguri în ultima vreme. Astfel începu să se vaiete de șale mai mult decît s-ar fi cuvenit, ca să obțină ceva în plus pentru ostenele ei, și doamna Dietz socoti că-i vine mai ușor s-o răsplătească cu o ședință-două de spiritism decît cu o bucată de pîine mai mult, căci pîinea era o problemă și pentru ea. De atunci, în fiecare sîmbătă seara cele două femei și cu fetele se retrăgeau în salon, desfășurînd pe masă un cerc de carton cu alfabetul scris pe el, la flacăra unei lumînări de seu.

Pe vremea aceea se petrecură lucruri curioase în casă. Multe obiecte pierdute se regăsiră la locul indicat și mai urmară și alte treburi ciudate. Fetița cea firavă și cu mintea întunecată dezlănțui o turmă întreagă de

puteri ascunse. Scaune și farfurii căpătară grai și începură să şușotească. Lămpi se legăneau fără să se fi atins cineva de ele, perne se umflau singure pe sub pături. Decum se însera, mobilele începeau să trosnească, parcă se întindeau din încheieturile roase de cari. Perdelele de stofă cernită oftau, și Vali le văzu filfiind nu o dată. Nu mai era chip să trimiți copiii afară după ce se lăsa întunericul, să aducă un lemn sau pînea din cămară. Ba nici chiar preoteasa nu ieșea seara bucuros și-l ruga pe bărbatul ei să aducă apă și să închidă găinile. Dietz se făcea că nu știe despre ce e vorba, căci era din fire sfios și comod și nu-i plăcea să aibă observații de făcut. Pipa și dădea înainte cu firezul, căci tocmai avea în cap un plan grandios. Voia să facă etajere pentru peretele din curte, să-și țină mușcatele pe ele. Toată ziua măsura pereții și scîndurile lui, ca lungimea suporturilor să se potrivească cu intervalele dintre geamuri. Totuși, într-o bună zi trebui să se trezească și el.

Tocmai stăteau la masă, era într-o duminică seara și preoteasa gătise cartofi cu slănină și se bucurau toți de ei, vorbeau mult și repede și rîdeau, ca întotdeauna cînd aveau ceva bun de mîncare. Deodată, preoteasa puse jos furculița.

— Ia ascultați, zise.

Se opriră toți din mestecat, dar numai Dietz pricepu despre ce era vorba.

— Doar n-o fi pornit ceasul, zise cu vocea schimbată. Preoteasa își făcu cruce.

— Doamne ferește...

Din salon se auziră bătăile ceasului vechi cu greutate de fier, ale ceasului care nu mai umblase de peste douăzeci de ani.

— Nu te duce, Sergiu, zise preoteasa cînd îl văzu că se ridică și ia sfeșnicul de pe etajeră.

— Nu te duce, tătucule !, plîngeau fetele, agățîndu-i-se de poalele hainei.

Îl petrecură, scîncind, pînă la ușa salonului. După ce examină ceasul și căută cu lumînarea sub pat, pe sub masă și în dosul perdelelor, se întoarse cu sfeșnicul în mînă. Și spuse solemn :

— Ceasul merge.

Toate trei se cutremurară pînă în măduva oaselor, pînă și Vali care nu știa că nici ceasul bun nu pornește singur, da-mi-te unul cu roțile mîncate de rugină și înțepenite de un sfert de veac.

— Să nu vă mai prind cu prostiile voastre, fetelor, zise Dietz cînd ajunse îndărăt în bucătărie, că vă rup urechile.

Le vorbi numai lor, dar așa ca să înțeleagă și preoteasa. Și mai spuse că va face sfeștanie în ziua următoare.

A doua zi se urcă în pod și luă de acolo niște cărți prăfuite, scrise cu litere chirilice, și căută în ele multă vreme. întorcînd foile groase încolo și încoace. Se lămuri cum trebuie să procedeze cu sfeștania, ca să iasă bine, înspre seară aduse cădelnița din biserică și umplu casa cu fum de tămîie, avînd grijă să ajungă din el și sub paturi și în fiecare ungher și, între timp, cînta pe nas silabe de neînțeles. Preoteasa și fetele ei umblau ici și colo în vîrfurile picioarelor, electrizate, vorbindu-și în șoapte, fericite că la ele acasă aveau loc evenimente de seamă. În timpul sfeștaniei ceasul din salon se opri și nimeni nu-l mai putu sili după aceea să pornească din nou.

*

După ce părintele le interzise să mai facă spiritism, femeile se simțiră ca bețivii lipsiți de tainul lor de spirt. Mai ales pentru Vali vremurile fură grele ; de mai multe ori pe zi fu apucată de crize de plîns și niște crampe rele ; mamă-sa îi făcea descîntece cu cărbuni și o freca pe tîmple cu oțet. Forțele trezite în ființa ei se luptau din greu cu opreliștea sfeștaniei, dar în zadar, că nu mai putea face scaunele să trosnească, nici podelele să scîrțîie și nici perdelele să mai fluture pe geamuri. Puteri latente atîrnau în aer, interzise, zăceau ferecate în ciorchinile de umbră prin unghere, tînjeau în fundul o-

glinzii. Nimeni nu-și mai oferea ființa, ca ele să poată arde în vîlvătaia ei ca hîrtia.

Spiritele erau bolnave și ele și nu se mai puteau mișca.

*

Într-o seară, se întîmplă ceva ce-i făcu să uite de sfeștanie, ca și de spirite, întrecîndu-le în groază pe toate.

Într-o joie, puțin înainte de miezul nopții, era în luna lui aprilie, niște oameni străini îl aduseră acasă pe Messer, mort. Targa era acoperită cu o pînză de sac și nu i-au dat voie decît nevestii sale să-l vadă, și mai tîrziu, lui Dietz, chemat și el să-l identifice. Omul fusese înjunghiat în coaste și găsit în apropierea grajdului de la marginea orașului unde își ținea caii. Odaia mică se umplu de lume.

Prin gaura cheii, fetele, care își dădeau coate nerăbdătoare, fiecare împingînd-o pe cealaltă să ajungă la rînd, o văzură pe doamna Messer albă la față și fără grai. Fusese trezită din somn și se găsea în etapa cînd își dădea seama că s-a întîmplat ceva groaznic, dar ca bărbatul ei să fi fost ucis, de așa ceva, bineînțeles, nu putea fi vorba, era o greșeală sau un vis. Neînduplecați, ceilalți se purtau ca și cînd el ar fi murit aievea și ea avea de luptat cu toți ăștia acum. Nevăzută după ușă, Îtu o privea fix, fără urmă de compătimire, încremenită, fascinată, cu un zîmbet rău la gură, de care nu știa. Din cadavru nu se vedea mare lucru, și ce n-ar fi dat să-i vadă fața ! Din cînd în cînd, Vali scîncea emoționată : „Uite-i picioarele !“ — cînd apăreau cizmele lui grele de noroi, da' pînă și cizmele se jucau cu ele de-a ascunselea. Ba se zăreau, ba nu ; iar capul nu se vedea niciodată din pricina străinilor gesticulînd în jurul lui și vorbind toți deodată. Preoteasa stătea în ușa camerei lor dinspre verandă și fetele fugeau mereu la ea să-i spună ce-au văzut sau cînd li se părea că cineva din odaia aceea se apropie de ușă.

A fost o întâmplare de mare răsunet. Căsuța lor, pînă atunci nebăgată în seamă, deveni dintr-o dată centru de pelerinaj. Veneau valuri de oameni, vecini și necunoscuți deopotrivă, unii în uniformă, să întrebe ce-a fost, cum a fost. Veneau și mulți copii. Copii bogați de creștini și chiar de evrei, pentru care Iți și Vali nici nu existaseră înainte, se înființau la ele și le ofereau biscuiți și mere ca să-i lase în curte și să le arate geamul lui Messer, și vorbeau cu ele ca și cînd ar fi fost de-o seamă. Fetele roșeau de plăcere și căpătară grai; le descriau figura mortului cu amănunte înfiorătoare: „I-au tăiat gura de două părți pînă la urechi și i-au spart dinții cu ciocanul“.

— Tu l-ai văzut?

— Sigur că l-am văzut.

— Zi zău.

— Zău!

Vali dădea și ea din cap a aprobare, și amîndouă credeau că exact așa a fost. Gustau pentru prima oară nectarul îmbătător al succesului social și li se cam sui la cap. Aveau și ele acum o aureolă ca și Hedi, fetița cîrnă a notarului public care purta pelerină și se ducea la lecție de pian. Cînd treceau pe stradă, auzeau copii șoptind în urma lor:

— La astea în casă stătea Messer, acela pe care l-au ucis.

Gloria n-a durat însă prea mult, căci peste vreo două săptămîni nu le mai întreba nimeni de nimic. Copiii cu vază ai cartierului treceau din nou pe lîngă ele pe bicicletele lor, fără să le vadă, ca și cînd în casa lor n-ar fi fost omorît nimeni.

Doamna Messer își împachetase lucrurile și plecase la țară să stea la sora ei și odaia fu închisă cu un drug de fier cu lacăt.

În casă iarăși se încuibă groaza. Spre seară, dacă aveau treburi prin curte, preoteasa își lua și fetele cu ea, nu se mai aventura singură. La lumina lămpiței de petrol din bucătărie, cînd alegeau fasolea, își șopteau în mare taină, să nu le audă părintele, că din camera zăvorâtă se aud oftate și ciocănituri. Într-o dimineață au

găsit-o pe Fecioara din Radna căzută de pe etajeră și spartă în cioburi, și, de atunci, groaza lor nu mai cunoșcu margini.

*

Într-o duminică, părintele se întoarse foarte voios de la biserică : găsisse în cutia lui Sfântul Anton cinci sute de lei. După-masă se sfătuiră îndelung cu Clementis, luînd de mai multe ori la rînd numele celor care fuseseră la slujbă : pedelul de la școala primară, o spălătoreasă cu cei doi copii ai ei, bătrîna Radivoi cu nepotul său cismarul și Ivan Krasnianek. Care din toți ăștia să aibă cinci sute de lei de dat, dacă nu Krasnianek ? El era vizitiul prefecturii și mîndria comunității lor, cu dolmanul lui înstelat cu bumbi de aramă cît pumnul, cînd mîna caii prefectului, iar cu hainele lui cele negre de postav scump, cînd venea la slujbă duminica, arăta măreț de-ți creștea inima uitîndu-te la el. Avea leafă cît un profesor, pe deasupra mai căpăta și cîte o cinste, în bani, de la domnii cei mari de la județ cînd îi ducea undeva, că, de, boierilor le șade bine să-și mai deschidă portofelul. Krasnianek trăia în altă lume, acolo unde se învîrtesc banii, curge vinul și se aruncă zarul — el mîncă sarmale în bucătăria cu faianță a doamnei prefect, bea vin și în zile de lucru ; domnii ăi de sus vorbeau cu el, și știa multe taine pe care enoriașii bisericii rutene din strada Ștefan cel Mare n-aveau de unde să le bănuiască. Nevoiașii care făceau cerc în jurul preotului după slujbă, în grădinița cu buruieni din fața bisericii, se dădeau în lături cu respect cînd Krasnianek se înfățișa și el printre ei, cu lanțu-i gros de argint de la ceasornic întins ca o ghirlandă strălucită peste burta lui rotundă de traiul bun. Li se părea mai de seamă decît Dietz însuși și nici chiar preotul nu se-ndoaia că așa era, căci îi spunea „domnule Krasnianek“ și îi vorbea cu deferență.

— Se vede că l-a adus Domnul pe calea cea bună, ziceau unul altuia cu Clementis, după uluitoarea descoperire, numărînd banii de mai multe ori. Îi și împărțiră imediat după aceea : atît pentru reparatul geamului spart, atît pentru mătură, pentru leăturile lipsă de la gard, pen-

tru vinul de împărtășanie ; la urmă, mai rămăseseră vreo două sute de lei.

— Ia dumneata optzeci, Clementis, spuse Dietz și pune tălpi la ghetetele copiilor, să poată merge la școală.

Ajunse pînă acolo cu generozitatea, încît îi oferi chiar o pereche din încălțărilor lui vechi spre purtare, deși nu mai avea, zău, ce oferi cu ele, că te temei să nu se destrame numai cînd vorbeai de ele. Mai mult cu numele erau ghete decît prin alte atribuții, închipuind doar ideea de gheată, așa cum spunea Cervantes despre Rosinanta, că era doar ideea unui cal. Nu face nimic, căci osul de la gîtul lui Clementis tot începu să muncască, exact ca și cînd ar fi fost vorba de perechea aceea de pantofi de antilopă pe care îi admirase odată în vitrina lui Pápay Jutka, pe strada principală, întrebîndu-se, oare, ce fel de oameni poartă asemenea minuni în picioare și cum nu le este milă să calce pe ele.

Toate astea se întîmplaseră înainte de Paști. În Sîmbăta Mare, preteasa se pomeni cu nevasta lui Krasnianek că-i aduce o frumusețe de cozonac cu stafide, crescut cît toate zilele.

— Dar stai, doamnă Krasnianek, îi zise, ștergîndu-și mîinile ude în șorț, vino și șezi în salon, să iei ceva.

— Nu, nu, lăsați. doamnă preteasă, nu pot să stau, că mai am și eu de lucru acasă. Am venit numai pentru că m-am gîndit să aveți cozonacul ăsta de Înviere.

Era o femeie slabă și plînsă, cu pleoapele roșii, uscată și cu fața lungă ca o icoană din cele slute.

— Ce se mai aude cu odaia ? — întrebă doamna Clementis în șoaptă în ziua de Paști, cînd se încumetă să-l petreacă și ea pe Clementis, să-l felicite pe Dietz și pe doamna de sărbători, cum făceau de obicei.

— Se aude, dădu din cap preteasa, cătînd, cu teamă, către părinte, se aud tot felul de zgomote înăuntru. Ia fugiți de aici, fetelor !, căci fetele se traseră mai aproape, mirosind că se tăinuiește ceva de seamă de către cele două femei.

— Mai servește-te, Mărie, cozonacul ăsta e de la doamna Krasnianek, zise cu părere de rău preteasa, uitîndu-se la aluatul pufos și auriu pe lîngă care sărmanul ei colac cu mac părea cenușiu și slinos.

— Zice că Krasnianek își face casă cu trei odăi și verandă, zise doamna Clementis, întinzîndu-și mîna foarte rușinată și cu mari trepidații lăuntrice după o altă bucată de cozonac.

— Poate să-și facă, zise preoteasa cu gura pungă, că are de unde.

— Așa are, aprobă doamna Clementis dînd din cap și imitîndu-i strîmbătura.

La plecare, se opri pe verandă în dreptul ușii ferecate și își lipi urechea de scîndură.

— Mi-ar fi și frică să trec singură, seara, pe aici. Doamnă preoteasă, dumneavoastră nu vă e frică ?

— Noi cam umblăm cu fetele toate laolaltă de cum se întunecă, răspunse aceasta, cu rîsul ei gol, greoi.

De multe ori trecea ziua prin fața ușii fără s-o bage de seamă, în ceasurile luminii ușa își pierdea însemnătatea și Messer era foarte departe. Se furișa însă împreună cu amurgul iar în apropierea casei și se strecura înăuntru prin gaura cheii în odaia ferecată. Vali spunea că îl aude umblînd.

— Dar, totuși, cum de nu se știe cine l-a omorît ?, întrebă într-o zi doamna Clementis, cînd limpeztea rufe cu preoteasa în curte.

— Mai știe Dumnezeu, răspunse aceasta, inciudată.

Agăță pe frînghie, bucată cu bucată, toată lenjeria familiei.

Cămăși și izmene de pinză grosolană, înverzite de erterna albăstreală, cu petic peste petic, cearșafuri, albături de corp, toate se duceau, nu și-a mai făcut nimic de douăzeci și șase de ani de cînd se măritase, cearșafurile s-au prefăcut, unul după altul, în cămăși și au rămas foarte puține la număr, de aceea le și spăla cu grijă, fără sodă, ca să mai țină duhul în ele. De cîte ori le spăla și le vedea în ce hal sînt, o apuca jalea. Ce-o să se facă atunci cînd s-or destrăma toate și nu le-o mai putea cîrpi ? Din ajutorul primit de la stat nu-și putea permite să-și facă nimic nou, o rochie de stambă vara pentru fete îi încurca socotelile. Mătușa cu portretul grăitor îi lăsase cu cincisprezece ani în urmă o grămadă de haine vechi, de atunci tot de acolo aveau haine de stofă

și paltoane fetele și ea, la urmă le purta Vali, pînă se făceau ferfeniță. Măcar de și-ar putea închiria odaia încuiată, dar se ferește toți de ea ca de ciură. Săptămîna trecută, un voiajor comercial o văzuse și promisese că se va întoarce peste două zile să se mute-n ea, dar nu s-a mai arătat, pesemne i-o fi spus cineva povestea vechiului chiriaș.

— Măcar de-aș putea închiria odaia, zise tare, uitînd că n-au discutat cu doamna Clementis nimic în legătură cu asta. — Ia pune jos mîța aia, Vali, că iar iei rîie.

— A murit de două luni și tot nu se știe, zise doamna Clementis.

— Ce nu se știe ?

— Că cine l-a răpus. Așteaptă puțin, apoi adăugă în șoaptă : ar trebui întrebate spiritele.

— Taci, să nu te audă părintele.

— Zău așa, doamnă preoteasă, spiritele v-au spus unde vi-s foarfecele cînd le-ați pierdut. Nu le-ați găsit sub canapea, cum v-au spus ele ? De ce să nu poată spune cine l-a ucis pe Messer ?

Ochii preotesei scăpărară.

— Nu acum, zise, așteaptă pînă sîmbătă seara cînd pleacă părintele la nunta aia de la Ioșia. Da' apoi, să taci, să nu sufli acasă nimic, că părintele-i tare supărat cînd aude de alea.

Cît era de proastă Vali, o înțelese totuși și fugi la soru-sa.

— Auzi, Ițu, că sîmbătă facem spiritism.

— De unde știi ?

— A vorbit mama cu tușa Mărie.

Așteptară ziua de Sîmbătă, ca evreii pe Mesia, dar spiritele nu voră să spună mai mult decît că ucigașul era stîngaci.

Trecu vremea și cei ai casei începură să dea uitării cele întîmplate. Odaia ferecată își găsi chiriaș, se mută acolo un gropar, spunînd că lui nu-i este frică de stafii, că și-a petrecut toată viața între morți și s-a dedat cu purtările lor.

În vacanță, cînd erau acasă, distracția zilei pentru fete era să se uite la Krasnianek cum îl duce acasă pe domnul prefect de la birou. În fiecare zi, la douăsprezece punct, prefectul se scula de la masa lui de lucru, își punea pălăria și cobora treptele prefecturii. Vizitiul îl aștepta la scară. Vali îl văzuse de sute de ori, totuși, evenimentul nu-și pierdea nici o fărîmă din fascinația lui pentru ea.

— Uite-l, mamă, pe Krasnianek, strigă Vali, și în ziua aceea luminoasă de iunie, pentru ea, Krasnianek era eroul spectacolului și nu prefectul, și avea dreptate, pentru că acesta din urmă nu era decît un civil pipiriu retras în fundul trăsorii, pe cînd Krasnianek, cu șapca lui galonată și surtucu-i albastru nou-nouț, de croială militărească, ei bine, Krasnianek era cu totul altceva.

Prin poarta larg deschisă îl zări și preoteasa și fugi în stradă, așa cum era, cu șorțul peticit și mîinile pline de ouă. Se vede că ceva i s-a părut curios, căci rămase pe gînduri, uitîndu-se după trăsura, chiar și după ce coti spre farmacia lui Păcală. A doua zi se înființă din vreme la geamul salonului așteptînd să treacă trăsura, a treia zi tot așa. Atunci nu mai avu nici o îndoială.

— Ia te uită, își zise cu surîsul ei blînd și rău. Krasnianek ține biciul cu mîna stîngă.

Doamna Clementis era tocmai la ei în ziua aceea și o întîmpină în curte.

— L-ați văzut pe Krasnianek ? o întrebă.

— Nu, minți preoteasa și o privi cu strînsoare la inimă. De ce ?

— Era băut, făcu doamna Clementis cu ochiul, roșu la față și umflat la gît, să plesnească. Mă mir de domnul prefect, că nu-i e frică să se lase pe mîna lui. Într-o zi are să-l răstoarne.

— De, oftă preoteasa, ușurată, dacă bea, apoi are de unde.

— Ăla are, întări și doamna Clementis, alții n-au nici de pîne.

— De, zise preoteasa.

În zilele ce urmară, preoteasa trebăluia prin casă, tare tăcută și nu voia să fie deranjată în gândurile ei. Dietz, care adoptase de mult obiceiul de a nu se sinchisi de nimic ce nu-i sărea chiar în ochi, nu putu nici el să nu observe că se petrece ceva curios cu nevasta lui.

Curios lucru era, într-adevăr, și tare neobișnuit, ca preoteasa să se gîndească, bărbatul ei însă nu-și dădea seama că se gîndește, pentru că n-o văzuse niciodată în această ipostază. O întrebă dacă n-o doare splina sau ficatul, ea spuse că nu, n-o doare. Și continua să umble tăcută prin casă, prin curte, nu le mai vorbea nici găinilor. Îi veneau în minte tot felul de treburi.

Își aminti, de pildă, că Ițu îi povestise în noaptea cînd l-au adus acasă pe Messer, că o auzise pe doamna Messer spunîndu-i comisarului că bărbatul ei vînduse în ziua aceea patruzeci de cai armatei și trebuia să aibă la el cincizeci de mii de lei, și polițaiul a căutat pe urmă în buzunarele mortului și nu i-au găsit portofelul. Va să zică, cel care l-a ucis l-a și jefuit. Își mai aminti că odată, mai demult, l-a văzut pe Krasnianek intrînd la Messer, să vorbească cu el, chiar atunci cînd iapa prefec-tului a început să șchiopăteze. Îl știa, deci, pe geambaș, iar cine zice geambaș, zice om cu parale. Îl știa de om care umblă la el cu parale multe, o fi aflat și de tîrgul cu armata și seara l-a pîndit. Dar de ce lîngă grajd ? Ce-a căutat Messer lîngă grajd în seara aceea ? Păi cum să nu, i se luminează înțelegerea dintr-o dată — grajdul lui se afla la doi pași de cazărmi. Krasnianek l-a pîndit cînd a ieșit din cazarmă și a tăbărit pe el în întu-neric. Știa că fusese să-și încaseze banii. Apoi de acolo, casă nouă cu verandă și grădină, că de, cît a cîștigat el înainte cam atît a și băut, că banii nu prea făceau ru-gină la dînsul. Casa și-o ridicase acum din banii lui Mes-ser, era sigur ca moartea. Cinci sute de lei dăruiti bise-ricii deveniră pentru ea o altă și hotărîtoare dovadă de vinovăție. Cine altul poate vîri așa, tam-nesam, cinci sute de lei în cutia bisericii, dacă nu un mare păcătos care vrea să obțină iertarea lui Dumnezeu ? Și încă un mare păcătos cu parale multe.

Trecu și vara și nu se întâmplă nimic ; fetele își petrecură vacanța la un unchi, preot și el într-un sat pe Tîrnave și se întoarseră acasă în septembrie, cu obrajii îmbujorați ; preoteasa trebui să le lărgească fustele și șorțul de școală. De, unchiul avea vaci și livadă cu meri. Ea nu le putea da ca el de mîncare. Deprinsă cu năra-vul de a mîncă mult, de unde înainte n-aveau poftă de nimic, acum simțeau că li se lungesc urechile de foame, mai ales încolo, pe la cinci după-masă, cînd se înființau dintr-o dată în fața mamei :

— Mamă, ni-e foame.

— Mîncăți lictar.

Alte delicatețuri nu avea de oferit.

— Mmm — gemeau fetele cu dezgust și disperare. Nu vrem lictar.

— N-am ce să vă fac atunci.

Într-o după-masă de octombrie — părintele era plecat cu Clementis la vecernie — cine altul apare în ușa bucătăriei decît Krasnianek ?

— Sărut mîna, doamnă preoteasă.

Picioarele ei tresăriră sub șorțul umplut cu boabe de porumb.

— Dumneata ești, domnule Krasnianek ? Ce vînt te aduce pe la noi ?

Se ridică și își scutură porumbul din șorț într-un blid.

— Iaca, v-am adus oleacă de struguri, că ieri am cules, zise Ivan Krasnianek, ca pentru a se apăra, m-am gîndit să mai mînce copiii.

— Apăi mulțămim, domnule Krasnianek. Anu' ăsta a fost recoltă frumoasă.

— A fost, slavă Domnului. E acasă domnul părinte ? întrebă după o pauză.

— Nu, nu-i acasă.

— Rău îmi pare, că tare-aș fi vrut să vorbesc cu dumnealui.

— Dar șezi, domnule Krasnianek. Șezi și așteaptă. Trebuie să vie amu.

Omul își puse coșul jos și se așeză greoi. Neștiind unde să-și pună pălăria, începu s-o învîrtească între mîinile umflate și roșii.

„Cu mîinile astea l-a înjunghiat pe Messer“, își zise femeia, privindu-i fascinată degetele groase, de culoarea cărnii tocate.

Curioasă, Vali intră și se opri în ușă, privindu-l pe musafir cu rîsu-i prostesc.

— Ai spus bună ziua ? întrebă mamă-sa.

— Bună ziua, Krasnianek baci, zise Vali, cu același zîmbet, dar nu se apropie.

— Ia, domnișorică, ți-am adus struguri, îi spuse omul și se aplecă greoi peste burta-i strînsă în haina de postav cu bumbi.

Descoperi coșul și strugurii se iviră cu o mie de ochi luminoși și aurii.

— Na, mîncă.

Degetele-i de cîrnați ridicară, ademenitor, un ciorchine.

Vali se apropie codindu-se, dar subjugată.

— Ia-l, Vali, îi spuse mama cu zîmbetul ei gol, și zi mulțămesc.

— Mulțămesc, Krasnianek baci.

— Acum du-te și te joacă.

Cînd plecă fata, se lăsă o tăcere stînjenită.

— Și ce mai zici, domnule Krasnianek ? Doamna e sănătoasă ? N-am văzut-o de mult.

— Ea e bine, zise omul cu vocea de lemn, bea, mîncă. Nici capul n-o doare.

Preoteasa îi aruncă o căutătură rapidă. Luă de pe etajeră un blid mare de pămînt smălțuit.

— Fii bun, pune coșul aici pe masă, să scot strugurii afară, îi spuse.

Omul ridică coșul cu mîna stîngă. Preoteasa ocoli așa, ca să aibă masa între ei.

— Ce-ai avut cu Messer ? întrebă ea.

Omul tresări, depuse coșul și-și descheie bumbii de la gît.

— Ce ? Cum ? cu care Messer ? întrebă gîtit. Cu care Messer ?

— Știi foarte bine ce te-am întrebat.

Preoteasa vorbi luptându-se să pară liniștită. „Dacă face un pas, am să răstorn masa peste el și am să strig după ajutor“, gîndi.

— Răspunde !

Krasnianek își plimbă ochii peste odaie și nu mai văzu nimic. Desigur, plita de fier, geamurile cu zăbrele, patul de lemn al părintelui, erau toate aceleași ca înainte, dar nu mai aveau sens. Renăscut din zbucium, se trezi orbit în lume nouă, ciudat de străină și dușmănoasă. Lumea toată se răcise și îl înconjura cu o armată de cuțite. De ce dracu mai era acolo ? Și femeia asta palidă, cu zîmbetul rău în gura veștedă, cu doi dinți lipsă și sprînceană ascuțită, și nasul ascuțit ca turnul bisericii, femeia asta a părintelui, sluta asta, sărăntoaca asta, grămada asta de zdrențe, ce vrea ? Dacă ar strînge-o de gît ? Nu, nu se poate, îi veni gîndul ca de departe, parcă de la altul, nu se poate, l-au văzut copiii cînd a intrat aici.

— Mai știe cineva ? întreabă tot celălalt, care îi luase locul și începuse să gîndească pentru el. În liniștea care urmă, auzi dangătul greu al unui clopot de aramă.

— Nu, zise ea, numai eu știu.

— Dar părintele ?

— El nu știe nimic, dar dacă mai ții biciul cu stînga, ar putea s-o bănuiască și alții.

— Cum ?

I se părea că femeia aiurează.

— Dumneata ții biciul cu mîna stîngă. Ține-l de acum înainte cu dreapta și nu ți-o avea nimeni grija.

Krasnianek înghiți în sec.

— Dar eu-s stîngaci, zise.

— Știu, tocmai de aceea.

— Și... dumneata nu-mi vrei răul ?

— Nu, zise preoteasa, eu nu vreau răul nimănui. Am eu destule necazuri și așa, n-am nevoie să mi le iau pe cap și pe ale altora. Numai treabă și iar treabă, și pe copiii ăștia nu-i mai pot sătura nicicum. Azi-mîine n-oi mai avea nici cu ce să-i îmbrac.

Krasnianek se așeză și își șterse fruntea. Rămase așa o vreme, învîrtindu-și pălăria între mîini.

— Dumneata nu-mi vrei răul, doamnă preoteasă, zise într-un tîrziu, cu vorbe care ieșeau muncite din gîtlej. Între ele, suflarea chinuită șuiera ca vîntul între stînci colțuroase. Dumneata ești o doamnă bună. Nici eu nu-ți vreau răul, vreau numai binele dumitale și al părintelui, și să-ți păzească Dumnezeu copiii, să-i vezi mari și sănătoși... eu vreau numai binele bisericii și...

Își despătură batista mare cu careuri albastre și se șterse pe frunte. Gulerul îl strîngea cumplit, trebui să-l descheie. Mîinile îi tremurau și degetelor, nesigure și butucănoase, le venea greu să găsească nasturele mic.

„Cu mîna asta l-a ucis pe Messer“, își zise preoteasa și simți masa ca pe o fortăreață între ei doi.

— Poate că Domnul s-o întoarce, reluă omul, dumneata, ce crezi, doamnă preoteasă, se întoarce oare Domnul dacă m-oi căi și-oi face numai fapte bune? Părintele zice că da.

— I-ai spus ceva părintelui?

— Da, dar nu chiar despre... asta.

— Dumneata numa să stai liniștit și să nu vorbești cu nime despre nimic dacă vrei să-ți meargă bine.

Krasnianek căzu în genunchi.

— Doamnă preoteasă, dumneata ești ca Maica Domnului, gemu și-i sărută poalele rochiei.

Peste o secundă, Vali fu în curte și-i povesti, gîfîind, sorii sale că Krasnianek baci se roagă la mama în genunchi și l-a văzut sărutîndu-i poalele rochiei. Ițu își azvîrli sandalele din picioare.

— Descalță-te și tu, îi porunci și se repeziră amîndouă la ușa bucătăriei, desculțe. Prin gaura cheii îl văzură pe musafir cum se ridică gemînd și începu să scoțoească prin buzunare.

— De aceea m-am gîndit, zise cu vocea sugrumată, neîndrăznind s-o privească, m-am gîndit să ajut sfînta biserică să se ridice și ea, că tare-i nevoiașă...

— De mult ar fi voit părintele să tocmească un zugrav, să împodobească biserica, dar nu i-a dat mîna, pentru că costă prea mulți bani.

— Noa, că doar n-or fi chiar așa mulți.

— Zugravul a zis şase mii cu vopseaua lui.

Degetele groase scoaseră la iveală un portmoneu umflat şi, tremurătoare, numărară zece mii de lei acolo pe masă.

— Cu ce e deasupra, să spună părintele şi alte slujbe pentru pacea sufletului meu. Numa să fie bine.

— O să am eu grijă, nu te teme. Preoteasa avea şi ea acum vocea gîduită ; — las' că-i spun ce cred eu că-i bine. Dumnezeua numa du-te acasă liniştit, că toate or fi bune. Şi nu uita biciul.

În timp ce ea scotea strugurii din coş, el stătea stîngher, cu pălăria-n mînă, lăsîndu-şi greutatea cînd pe un picior cînd pe celălalt şi în liniştea ce se lăsase între ei nu se auzea decît scîrţîitul cizmelor sale.

„Patru mii de lei, se gîndi ea aproape aiurită de norocul ce dăduse peste ea — patru mii de lei îmi rămîn mie. Clementis nu trebuie să ştie nimic. Am să cumpăr numai pînză de patru mii de lei. Optzeci de lei costă metrul de jolj prima de Olandă. Cincizeci de metri de pînză, oi face cearşafuri şi cămăşi pentru Sergiu şi pentru fete. Mi-oi face şi eu două. Albiturile vechi am să le dau Măriei lu' Clementis, să se aleagă şi ea cu ceva. Lui Sergiu am să-i spun numai de cei şase mii dăruîţi pentru biserică. El n-are să observe nimic, lui îi poţi mîncă din farfurie, că nu bagă de seamă.“

— Ia-ţi coşul, domnule Krasnianek, zise întinzîndu-i-l. Apăi mulţămim de struguri, iar cu chestia aialaltă — îşi coborî vocea-n şoaptă — să fii pe pace, că toate-or mere cum trebuie.

Îi întinse mîna şi omul i-o sărută. Îl petrecu pînă la uşa verandei. Fetele de-abia avură vremea să dea buzna afară, în curte.

Preoteasa rămase în uşa odăii dinspre verandă şi se gîndea că găinile s-au culcat fiămînde, că nimeni nu le-a dat de mîncare. Fetele, sigur n-au avut grijă. Ieşi pe verandă şi văzu sub uşa groparului o dîră de lumină. S-o fi întors ? Deunăzi a fost plecat la Seleuş, la fiica lui, pentru cules.

— Domnule Muraru, zise bătîndu-i în uşă, te-ai întors, domnule Muraru ? Am vrut numai să ştiu dacă

te-ai întors — adăugă în chip de scuză, cînd îl auzi venind.

— Da, m-am întors, îi răspunse și ieși în ușă.

Dar nu era Muraru, ci era Messer. În lumina ce venea din cameră prin ușa rămasă deschisă, îl văzu foarte bine. Era el, Messer, omul pe care îl iubise toată viața în taină, care fusese ucis și pe care îl vînduse pe cincizeci de coți de pînză.

— Domnule Messer, nu ! — strigă ridicîndu-și brațul ca pentru a se apăra de o lovitură — iartă-mă, domnule Messer, ai văzut cît sîntem de nenorociți !

El continua doar s-o privească. Era numai în pantaloni și cămașă, și cămașa lui era plină de sînge. De altfel, era ca întotdeauna, cu mîinile în buzunar, fumînd din pipa lui scurtă, cu părul înfoiat, puțin zburlit și se uita la ea zîmbind.

*

Doctorul spuse că a avut o sincopă. Și-a pus ochelarii cînd a constatat faptul și înțelepciunea lui părea profundă.

Dar, în definitiv, cînd constați moartea cuiva, nu spui despre el chiar nimic.

(Rag time)

Nu l-aş fi cunoscut niciodată dacă n-aş fi făcut tort de lămîie, cu două zile înainte de a-l întîlni.

Hans şi Per plecau la Mamaia. Aveam la mine, frumos împachetată, jumătate din tortul de lămîie. Le-am oferit şi lor, asigurîndu-i că pot să mănînce liniştiţi, căci măcar tortul de lămîie nu-l greşesc niciodată. Mi-au spus că este foarte bun. Erau bărbaţi la patruzeci de ani, crescuţi frumoşi ca brazii, înalţi şi supli în hainele lor bine croite, un pic largi, aşa cum îi stă bine unui bărbat să poarte. Sînt nesuferiţi bărbaţii pe care hainele stau ca şi cînd ar fi împăiaţi. Se cunoaşte pe ei că nu fac mişcare şi mănîcă în neştire, pierzînd orice urmă de spiritualitate. Un bărbat trebuie să rămînă sprinten şi uşurel toată viaţa, asta denotă educaţie şi o natură independentă. Hans spunea că vara, ca şi iarna, înoată în timpul liber de două sau trei ori pe săptămînă, cite o mie de metri deodată, iarna skiază. De meserie, erau mecanici de locomotivă. Vorbeau o englezească îngrijită, erau veseli, dar cu măsură, companie plăcută. Hans mi-a cerut reţeta tortului, mă simţeam flatată.

— Acasă eu sînt cel care găteşte, spunea.

— Nu eşti căsătorit ?

Ba da, Hans era căsătorit, dar Esther avea o meserie grea.

— Unde lucrează Esther ?

Era angajată la o instituţie cu caracter social. Se ducea acasă la beţivi înveteraţi şi încerca să-i convingă să se lase de băutură. Cîteodată, cu ajutorul poliţiei, îi mai

scotea și din șanțuri și îi ducea pînă acasă cu mașina oamenilor ordinii.

— Și reușește să-i facă să nu mai bea ?

Rezultatele sînt destul de modeste, zicea el, nu trec peste 10-15 la sută. Dar tot e mai bine decît nimic, nu-i așa ?

— Evident, e mai bine.

— De altfel, programul meu e mai avantajos, o zi lucrez, două nu. În cele două zile libere fac tot menajul acasă. Am timp să mă mai duc și la piscină și sînt autodidact la pian. Exersezi cît pot, în medie o oră pe zi.

— Și ce cînți ? Hans cînta studiile lui Chopin în perioada aceea.

— Și acum, v-aș ruga să-mi dați rețeta.

Scoase un carnețel din buzunar.

Notă cantitățile, modul de preparare și mă rugă să-i dau adresa.

— Ce va spune Esther ? l-am întrebat.

— O, Esther, atîta libertate mai am și eu.

Mă uitam la jacheta lui la un nasture, mai largă decît corpul cu doi-trei centimetri. Hotărît lucru, lui Hans îi plăcea să se simtă la largul lui. Cum s-or fi îmbrăcat vikingii ?

— Dar dumneata n-ai putea, oare, să-mi dai o rețetă a bucătăriei de acolo de sus ?

Hans se uită în tavan. De unde de sus ?

— Mă gîndeam la hartă, îi explicai.

— A, da, înțeleg, rîse. O rețetă care să fie caracteristică pentru bucătăria noastră ? Îmi vine în minte una foarte populară la noi, dar nu știu dacă o să vă placă. Aș vrea să vă povestesc o pățanie de-a mea cu sosul de pește. Dacă întîmplarea n-o să vă sperie, sînt gata să vă dau și rețeta.

— Te ascult.

— Trebuie s-o iau de la început, mă avertiză el.

— Foarte bine, ia-o de la început. Avem timp destul. (Ajunseserăm de abia la Cernavodă.)

— Bine. Am să încep de la vremea cînd congelatoare și frigorifere nu existau, ba încă mai de demult, de pe cînd domnea Gustav Vasa, cel care se aliase cu Francisc întîiul al Franței.

Nu știam dacă omul vorbește serios sau vrea numai să se distreze puțin pe socoteala mea. N-avusesem nici cea mai vagă idee că acest Gustav Vasa, despre care știam atât de puține, se aliase vreodată cu Francisc întâi, dar nu mi-am trădat ignoranța și am suportat fără să clilesc privirea iscoditoare a lui Hans.

— Și pe urmă, ce s-a mai întâmplat ? l-am întrebat, ca și cum pînă atunci se întîmplase ceva.

— Ei bine, pe urmă s-au mai întîmplat multe, dar să rămînem la subiect. Pe atunci mai era încă foarte mult pește, și pescarii erau puțini, și fiecare prindea, vrînd-nevrînd, mai mult decît putea consuma și chiar vinde. Pescarii și-au bătut mult capul să inventeze o metodă de a păstra peștele luni de zile fără să se strice.

— Fără să se altereze.

— Nu-mi plac neologismele. Eu sînt pentru simplificarea vieții.

— Mă rog.

Începură să rîdă amîndoi, și mă întrebam dacă nu era oare cazul să mă supăr, dar păreau atât de inofensivi și lipsiți de ironie, încît mi-am zis că nu mă pricep la scandinav.

Hans redeveni serios.

— Pînă la urmă, au reușit să inventeze un fel de sos — saramură cu totul ieșit din comun, în care își conservară peștele. Mult mai tîrziu, cînd apărură congela-toarele și frigidererele, n-ar mai fi fost nevoie de acest sos, totuși, el ni se părea așa de bun, încît n-am renunțat la el de tot și îl mai consumăm și azi în chip de delicatesă. Se mai vînd și acum pești conservați în sosul acela, îl facem și noi în casă cu prilejul unor sărbători, dar chiar și așa, cînd ne vine pofta.

— Și rețeta ?

— Rețeta la urmă dacă o să mai aveți cheful să mi-o cereți. Întîi să vă spun o pățanie sau două de-alé mele, în legătură cu ea. Cea de la Barcelona n-a fost prima și nici cea din urmă. Eu sînt omul călătoriilor, doamnă. Nu numai meseria mă constrînge să fac drumul pînă la Cercul Polar și îndărăt de vreo sută de ori pe an, dar nici în timpul concediului nu stau locului. Atunci plec să cercetez lumea de pe alte meridiane.

— Și sosul ?

— Vine și sosul, aveți un pic de răbdare. Aflați că Spania este țara mea preferată dintre toate și mă duc destul de des acolo. La Barcelona am un prieten cu numele de Ramon. E tîmplar cu mare căutare, așa că nu avem nimic de discutat pe linie profesională, ne leagă, în schimb, două pasiuni comune : pescuitul și parapsihologia. L-am vizitat și vara trecută la Barcelona și am stat la el două săptămîni. Are o barcă cu motor, rămîneam zile întregi pe mare, pescuiam, înotam, seara ne întorceam și ne duceam în micile localuri afumate, să ascultăm cîntărețele flamenco. Uneori, dimineața nu pescuiam, ne duceam în larg și stăteam la soare pe punte. Spania este o țară a bărbaților. Foarte adesea pleacă de acasă singuri, femeile lor nu se țin scai după ei. Se mulțumesc să stea acasă și să se simtă respectate.

— La dumneavoastră, femeile nu sînt respectate ?

— Dimpotrivă, respectul pentru femeie la noi nu depinde de vreo evoluție socială mai nouă, ci de o tradiție din timpuri vechi. Azi însă, aproape, dar încă nu chiar ca peste tot, ele devin banale prin omniprezența lor. Începe chiar să ne fie frică de ele. Și-au cîștigat prea multe drepturi chiar și asupra noastră, a bărbaților, ne devin o povară. Ar fi de-ajuns, zău, să le vezi numai din cînd în cînd, la biserică, la o serbare sau procesiune, frumos gătite, să le admiri de la distanță. De altfel, ele nici nu sînt făcute să fie văzute oricînd și oricum. Rar femeie să fie frumoasă de aproape și în haine de toate zilele.

— Dumneata ești misogin ?

Hans rîse îndelung, rîdea și Per. Cînd rîdea unul dintre ei, se apuca să rîdă și celălalt. Asta mă intriga. Mereu credeam că se subînțelege între ei ceva ce eu nu pot pătrunde cu mintea mea.

— Dimpotrivă, spunea Hans, ador femeile dacă mă lasă. Înțeleg, dacă ele mă lasă să le ador. Esther, de pildă, mă lasă. În felul ei de-a fi are ceva de femeie orientală ; nu este posesivă. Cînd am poftă să ies seara în oraș și ea nu, rămîne acasă fără o vorbă și se descurcă minunat fără mine. Se culcă, deschide o carte, căci e mare cititoare, se odihnește. Doamna lui Ramon e și mai atașată

de casă, a fost chiar crescută în sensul ăsta. I se pare normal ca el să facă oricînd tot ce pofteste. Adesea, în timpul serii, cît de tîrziu, Ramòn își ia pălăria din cui, spune că se duce să dea o raită prin cafenele. Și se duce. Se întîmplă ca ea să-l întrebe dacă revine la masă. „Dar de ce avem frigider ? întreabă el. Tu culcă-te, mă descurc eu“. Ea nu mai are atunci nimic de spus. Ce să aibă ? Dacă ar vrea să-l rețină, prietenii l-ar vorbi pe el de rău, ar spune că e sub papuc, ar fi o rușine pentru el, iar ce e o rușine pentru el, este și pentru ea. Las' să se ducă. Bărbatul este stăpîn în casa lui, o știe și ea bine, așa era și tatăl ei. Este și ea stăpînă în felul ei, dar numai dacă-și cunoaște locul. De aceea căsătoriile în Spania sînt mai bune decît ale noastre.

— Este curios să mai auzi azi un bărbat vorbind așa.

— E vorba doar de o părere a mea. De-ale altora nu am grijă.

— Și de ce ai avea ? Bineînțeles, dacă nu superi pe nimeni cu ale dumitale și nu încerci să le impui și altora.

— Exact. Dar, vorba dumneavoastră, tot sporovăind, nu mai reușim să ne apropiem de sosul de pește. Ei, să vedeți ce groază de sardele am prins în ziua aceea. Numai cînd mă gîndesc mi se oprește ceasul.

— În care zi ?

— În ziua dinaintea aniversării lui Ramòn. Împlinea omul 37 de ani. Nu v-am spus ?

— Nu. De ce să-mi fi spus ?

— Se poate ? Ei, vă spun acum, că se pregătea la ei o mică petrecere ca între vecini. Cum vă spuneam, prinsesem niște sardele pe cînste, mari, aș zice, grase, bine îndesate, cu carne succulentă, o splendoare. Rosario a lui Ramòn se pregătea să facă paella și friptură la cuptor, la urmă un parfait de castane cu frișcă.

— Să tot trăiești așa.

— Zic și eu. Eu m-am oferit să fac aperitivul. Ramòn se îngrijise de băuturi, făcea pe intendentul general, se lega de toți și de toate și rămăsese în bucătărie numai ca să ne calce pe bătăture, pe noi aștialaltî. Mai era și un cățel cu noi, și, să nu uit, se mai înființă la urmă și o vecină. Vecina venise să vadă ce am de gînd să fac eu,

după ce se răspîndise în casă vestea cum că domnul din Suedia vrea să meșterească un sos extra la pește, cum se obișnuiește la ei acasă. Rosario mă întrebă dacă n-ar fi oare mai bine să facem o maioneză, dar stăpînul casei, sărbătoritul, îi spuse să mă lase în pace să fac ce mă taie capul, „de ce să nu guste și ai noștri din bunătățile pe care le mănîncă dumnealor acolo în Suedia.“ Zis și făcut.

Casa era veche și bucătăria uriașă. Și avea pereții a-fumați ca un bîrlog de bandiți, bîntuit de muște și împodobit cu tingiri și căldărușe de aramă. Avea șase metri pe zece sau așa ceva. Rosario, care se răsucea întrună ca o sfîrlează, o umplea toată cu cratițele și oalele ei, cu în-virtiturile ei, ba fugea să nu se prindă de fund crema de pe plită, ba se repezea la cuptor să vadă ce face curcanul în tava lui, ba toca ceapă și carne și pește și le îngrămădea într-o oală burtoasă pentru paella și, sărind de la una la alta, îl zorea și pe Ramon să taie ceapă și el, să fie mai multă. Îmi ziceam că mai bine mă retrag pînă trece urgia și să intru pe scenă doar după aceea. Poate dă Dumnezeu să plece și vecina, și s-o îndura cineva să poftească afară și cîinele. Dar dumneaei, vecina, nu plecă, nici pe cîine nu-l pofti nimeni afară. Cînd doamna casei ieși ducînd plină de mîndrie pe brațele ridicate tava cu înghețată s-o pună în frigiderul din sală, n-avui încotro, trebui să mă apuc de treabă și eu. Dar ce era să fac cu doamna? N-o puteam călca pe coadă și pe ea, ca pe cățel mai tîrziu, cînd îmi șterpeli chiar din mînă sardeaua gata de a fi aruncată în apa clocotită. Vecina aștepta comod, sprijinită de ușa, ca să mă supra-vegheze. Simțeam cum îmi tremurau mîinile de furie, dar, lucrînd prin concentrarea gîndului, făcui abstracție de nefasta ei prezență și reușii să mă liniștesc.

— Procedeu era invenția dumitale?

— Nu l-am născocit eu, m-am deprins cu el cu ocazia unor exerciții ale minții. Timp de un minut stai cu ochii închiși fără să te gîndești la nimic, respirînd foarte rar, pe urmă numeri pe îndelete pînă la zece.

— Mulțumesc și pentru rețeta asta cred că o să-mi fie utilă. Dar doamna din vecini n-a o! servat manevrele dumitale?

— Nu. Mă dusesem la geam și stăteam acolo, întorcându-i spatele și prefăcându-mă că cercetez cuțitul cu atenție. În timpul ăsta își îngădui și ea un repaos, jucându-se cu cățelul. De altfel, n-a mai stat mult.

— De ce ?

— Dumnezeu știe ce i s-o fi părut. După ce-am scurs sardelele, mi-am adus aminte că mama gătisese sosul ăsta pentru prima oară de ziua mea, când împlinisem 12 ani, pentru a mă sărbători nu atât pe mine, cât harmoniumul pe care mi-l făcea cadou cu ocazia asta. Cîtva timp înainte murise cantorul, vecinul nostru, și văduva lui scosese la mezat vechiturile rămase de la el, împreună cu alte marafeturi din casă. Mama a vrut să cumpere o piuliță de aramă. Frumos lustruită, sclișea ca aurul, mama rîvnise la ea multă vreme. Eu o rugai să cumpere mai bine harmoniumul, pentru mine. „La ce-ți trebuie ție harmonium, orfănelule, îmi spuse mama, doar nu cunoști nici notele, iar eu n-am cu ce să-ți plătesc profesor de muzică.“ Fără să vreau, m-au năpădit lacrimile. Mama n-a mai zis nimic și cumpără harmoniumul, nu mult mai scump decît piulița. Peste o zi-două, aduse în casă un acordor ambulant. Omul puse instrumentul la punct cum se pricepu el mai bine. Era complet dezacordat și cu o clapă lipsă, și mama îl răsplăti cu niște cizme vechi rămase de la tata. Așa am ajuns eu să învăț să cînt la pian. N-am avut nevoie de nici un profesor. Cu încetul am învățat singur să cînt chiar psalmii pentru biserică. Ce mîndră a fost mama de mine ! Dar nu mai mult decît eu însumi, auzindu-l pe moșier și satul întreg cu el cum ziceau psalmii după mine. Din puținul cu care m-a plătit parohia, am strîns niște bani să mă ajut cu ei mai tîrziu, la oraș, cînd voi învăța meseria pe care o am și acum. Poate am pus prea multă sare în sos, gîndindu-mă la toate astea. Cred că tot de asta mi-a furat și cățelul sardeaua din mînă. Deși sînt înscris în societatea pentru protecția animalelor, l-am călcat pe coadă sub masă ca să mă răzbun. În orice caz, n-a fost o faptă vitejească să mă mîndresc cu ea mai apoi. Și nici cînd a schelălăit de moarte și eu mă făceam că habar n-am ce are.

Pe urmă mi-a apărut în fața ochilor ciuta. Asta a fost atunci cînd am pus foile de dafin înăuntru și mirosea ca la Cercul Polar. Nu, n-a intrat în bucătărie, am văzut-o totuși.

Mireasma plaiurilor grecești se răspîndi cu putere cînd deschisei cutia cu pește conservat. Staționam odată în apropierea Cercului Polar, vărul meu pe care-l vedeți aici, și cu mine, așteptam de mai bine de două ore. Nu ni se dădea plecarea ca să nu ne ciocnim cu mărfarul care trebuia să vină dinspre Kiruna. Linia nu era dublă pe o porțiune de vreo sută de kilometri, circulația fiind redusă pe acele meleaguri. Nu aveam altă soluție decît să așteptăm cu răbdare. Era iarnă. Ședeam încotoșmănați pînă-n dinți, fețele noastre nerase de două zile sclipeau de chiciură. Ne învăluia o tăcere de moarte în mijlocul pădurii întinse de brad din jurul micii stațiuni unde ne opriserăm. Crepusculul dura de trei luni. Dormea natura, dormeau puținii locuitori ai ținutului care își petrec timpul iarna mai mult în somn decît altfel. Trebuia să luptăm și noi împotriva somnului ce ne cuprindea, îndemnîndu-ne să ne lăsăm în voia gerului. Mai era și foamea. Aveam cu noi o mulțime de conserve, de ficat și de raci, de stridii, de sardele, cum îi pregăteam acum una și lui Ramon. Deschizînd cutia, parfulul frunzelor de dafin prefăcu dintr-o dată lumea aceea încremenită sub zăpadă într-o viziune meridională. Umblasem pe meleaguri grecești cu vreo doi ani în urmă, întîrzasem prin insule. Acolo, dacă ieși pe stradă pe la amiază — poate cunoașteți ulițele alea laterale care coboară printre vii și livezi de măslin, cu case albe printre ele —, la ora cînd femeile stau acasă și pregătesc masa de prînz, miroase puternic a frunze de dafin. Imediat îmi năvăli în amintire albastrul violent al cerului de vară, un fel de indigo bătînd spre un negru nevăzut și vag amenințător.

— Ești poet, domnule Malmgren.

— Da, este poet, întări vărul lui cu un gest, fără să precizeze la ce se referă.

— În fine, în tăcerea brazilor crepusculari s-a ridicat din cutia fermecată chemarea insulelor grecești. Îți a-

duci aminte, Per ? Te-am și întrebat atunci dacă nu ai impresia că am fi în Grecia.

— De unde Grecia ? Pînă atunci nu umblasem prin străini, decît în Danemarca după carne, ca oricare altul.

— După carne ?

— E mai ieftină acolo.

— Grozav mi s-a părut de bun sosul în pădurea de iarnă. Tare am fi vrut să tragem o dușcă din rachiul de jneapăn dosit în rucsac, ce-i drept, în timpul serviciului ar fi fost interzis, dar nu se prea nimeresc controale pe meleagurile acelea uitate de Dumnezeu. Dar n-am apucat să ajungem la contravenție, căci șeful stației părăsite sosi grăbit cu ibricul în mînă. Ne spuse să bem o gură de cafea fierbinte, că în cinci minute sosește mărfarul din Kiruna. O turnarăm cu bucurie în ceștile noastre de tablă și ne mai trezirăm din toropeală. De abia o dăduserăm pe gît, cînd apăru trenul. Ne cunoșteam cu toții și ne bucuram cînd ne regăseam, căci singurătatea și frigul îi aduc pe oameni aproape unii de alții.

Pînă la Kiruna aveam trei ore. Abia ieșiți din pădure, zărirăm în crepuscul două animale fugind pe șine. Cel mai mare dintre ele trecu în salt și se opri sub taluz. Frînai cît putui și în semiobscuritatea nopții deslușii un ren și-o ciută. Ciuta rămăsese împietrită în fața locomotivei. Se întîmplă ca animalele să stea hipnotizate în fața unei lumini care se apropie, lăsîndu-se călcate. O văzusem prea tîrziu, izbutii doar să micșorez viteza la minimum. În ultima clipă, Per, fără să mă avertizeze sări de lîngă mine, se precipită în fața locomotivei, apucă ciuta și fugi cu ea în brațe sub taluz. Renul își întinse gîtul, scoase un muget lung și începu să lîngă trupul puiului care se înghesui în el tremurînd. Per sări îndărăt în locomotivă. Se ștergea cu batista pe fața transpirată și nu zicea nimic. Nici eu. Mi-am pus doar mîna peste a lui și m-am uitat la șine cum sclipeau în fața mea. Așa-i, Per ? Per tăcea, vedea și el ciuta.

— Nebunule, tu plîngeai, zise la urmă.

— Aiurea. Nu aveam de ce să plîng. Apoi, ca să schimbe vorba : Am tras pe urmă o dușcă din rachiul cel bun. Îți aduci aminte ?

— Dar cu rețeta cum rămîne ?

Hans parcă se trezea din somn.

— A, da. Am tăiat roșiile, mamă doamne, ce roșii erau în vara aceea la Barcelona, dar te pomenești că așa sînt întotdeauna la ei, sticloase, dulci, țepene. Cred că pescarii cei vechi nu puneau roșii în saramură, nici n-aveau de unde să le ia. Nouă ne vin zarzavaturile de prin sere sau din Franța. Am făcut și eu, ca atîția alții, un fel de seră cu zarzavaturi plantate în șiruri de lăzi atîrnate în balconul din bucătărie închis cu sticlă. Plantele se dezvoltă aproape ca în seră. Cultiv pătrunjel și morcovi, ceapă, mă rog, chiar și roșii. E un mare ajutor să ai în casă zarzavaturi proaspete la îndemînă, e chiar și o distracție pentru mine. Cînd mă trezesc dimineața, alerg la bucătărie, și primul lucru e să văd dacă a mai crescut vreo plantă cu un milimetru față de ziua trecută. Roșiile mele însă nu ajung niciodată să se coacă, pentru sosul cu pricina le cumpăr de la piața cu verdețuri de import. Și nu se coc la mine, pentru că nu primesc soare destul, deși balconul din bucătărie se află spre miazăzi. Sau aproape. După ce-mi trecură toate astea prin minte, adăugai piper negru și piper alb. Din abundență, bineînțeles. La această întorsătură a lucrurilor javra de cîine se ceru afară. Cînd adăugai și scorțișoara, doamna din vecini se lovi peste frunte, amintindu-și că a uitat să micșoreze flacăra de la cuptorul de acasă și i se arde prăjitura menită să sporească strălucirea festivităților în pregătire. Astea mi le-a povestit Ramon mai tîrziu, căci eu nici n-am observat că plecase. „Te rog să-mi dai scorțișoară din aceea chinezească“, i-am spus vînzătoarei de acasă. Ea începu să scotocească într-un sertar. Era o prăvăli-oară de modă veche cu multe sertare mici pentru mirodenii, montate în pereți, cum nu se mai găsesc azi decît în unele farmacii. „Dar chinezească să fie, domnișoară.“ „Da, chinezească“, a zis ea. Avea părul negru, lucios și îngrijit și îl purta, împletit cunună, în jurul capului, leit ca maică-mea acasă la Bolnäs, cînd mergea la biserică. Mama era o cîntăreată pe cînte și cînd mă făcui și eu organist, muzica de la biserică se afla toată pe mîna noastră, a mamei și a mea. Rămăsei fermecat. Ni-meni nu se mai pieptăna așa de multă vreme. Esther

are părul scurt și ondulat cu artă, nu pare păr viu, parcă ar fi din galantarul unui peruchier. „Dumneata cînti“ ? o întrebai. „De ce să cînt, cui să-i cînt ?“ „S-ar părea că ai o voce alto de mare amploare.“ „Ce idee, zise ea. Nu cumva ești de la teatrul de varietăți ?“ Îmi văzu apoi verigheta. Poate că odată, o soție înnebunită de gelozie voise să-i scoată ochii. Între astea și alte considerații, nu-mi dădui seama de dispariția doamnei din vecini. Rămăsesem numai cu Ramon, dar plecă și el curînd. Zicea că trebuie să-i vină musafirii și se duce să-și schimbe ținuta. Atunci de-abia îmi cășună că ceva parcă n-ar fi în ordine. Ciuta mai trecu o dată prin bucătărie și mă privi cu ochii ei rugători. N-am călcat-o, slavă Domnului, nu, n-am călcat-o. A fost salvată de Per în ultimul moment. Nici nu știu bine dacă pui de ren poartă sau nu numele de ciută. S-ar putea întîmpla. În fine, în iarna următoare, de Bobotează cînd pregătii gustarea asta, veni Lotta din Norvegia, unde se măritase cu un inginer care lucra la platforma de petrol din Stavanger, ba nu, era măritată deja cu măcelarul, știți, e vorba de o soră a mea, venise cu doi draci de copii, amîndoi băieți, care au deșurubat globul de aramă din capul balustradei. Leit ca la bombardament, globul se rostogolise jos în hol și făcuse o gaură în perete cît un cap de copil. Știți, mulți dintre noi își fac case de lemn, sînt mai călduroase. S-a făcut seară pînă am terminat să dregem paguba.

Sosiră și musafirii. N-aveam cum să-mi dau seama, asurzit cum eram de zgomotul infernal cauzat de rostogolirea globului de aramă săltînd pe trepte. Intrați în sufragerie îmbrăcat cu șorțul și cu castronul în brațe. Ramon luă castronul și-l puse pe masă, îmi scoase și șorțul și mă prezentă, făcînd onorurile casei. Îmi dădui seama imediat că musafirii de onoare erau ceasornicarul, care își avea prăvălia imediat după colț, și mai ales mama lui. Fără grabă, dumneaei își pescui lorgnonul din poșetă, mă examinează cu de-amănuntul și spuse „Ia te uită“. Toți ziceau că ar fi încîntați, dar nu se vedea pe ei. Urmă o pauză cu stranii adieri. Chiar și gazdele, așa de vesele pînă mai adineauri, păreau muncite de gînduri. Să spun drept, eu nu simții adierile, dar nările celor de față

fremătau în mod așa de grăitor, încît începui să intru la bănuieli.

Ne așezarăm la masă. Resimții o modestă mîndrie cînd poftii lumea să se înfrupte din aperitivul lui Gustav Vasa, dar pricepui numaidecît că nu era cazul.

În capul mesei prezida mama ceasornicarului, care-i domina pe toți prin profilul ei maiestuos cu nasul împărțesc. Mă simții cu totul copleșit de prezența ei și recunoșteam în sinea mea că regina noastră zîmbitoare și puțintică la trup, cum o văzusem cîteodată ieșind de la băcănie, încărcată cu pachete, nu se putea compara cu ea ca prestanță.

Acvilina doamnă nu-și scosese pălăria cu voaletă și, peste voaletă, cu cireșe de sticlă. La gît purta un șirag lung de mărgele negre, își păstrase și mănușile de dantelă care lăsau libere degetele ei puternice. Aspectul și reputația de vrăjitoare, căci ghicea în cărți și făcea și farmece — se spunea că are și cîteva vieți pe conștiință —, toate astea mă umpleau de sfiiciune. Totuși, ființa asta de temut se arătă mai clementă decît ceilalți musafiri. Pesemne văzuse pomeții aprinși ai invitatului străin și privirea lui albastră și rugătoare ridicîndu-se înspre ea. Ceru să fie servită din peștele pregătit de el și mîncă tot ce i se pusese în față fără să crîcnească. Nici un mușchi nu se clinti pe augusta figură marmoreeană. Convivii rămaseră cu ochii la ea, iar eu mă simțeam fericit, triumfător. Am îndrăznit s-o întreb dacă era mulțumită și ea dădu din cap cu bunăvoință, spuse că da, aperitivul era bun. Sării numaidecît și o rugai să-mi facă plăcerea să se mai servească o dată. Vrăjitoarea însă îmi spuse că peștele gătit de mine a fost bun, într-adevăr, dar nu chiar așa de bun ca să se mai servească o dată. Se schimbă priviri, unii zîmbeau. Ramòn luă grăbit castronul de pe masă și îl depuse pe bufetul sculptat de lîngă geam. Bufete de astea nu se mai găsesc la noi decît în podul caselor vechi, dar spaniolii țin mult la desuetele lor dulapuri monumentale de sufragerie, împodobite cu armuri, cu naiade. Pe urmă se servi paella. Invitații răsuflară ușurați și o vreme nu se mai petrecu nimic de seamă. Crezui că supliciul meu s-a terminat și că intrașem în ape mai fericite. Atunci bătu cineva la ușă. Es-

meralda era, asistenta dentistului vecin de palier. Văzînd oaspeții și masa întinsă, se opri în prag. Purta halat alb peste rochia verde-albăstruie, gîtul ei alb și plin era împodobit cu un șirag de corali în crenguțe. Scandinavul din mine rămase cu ochii la decolteul fetei. Îmi zisei că naiadele astea mediteraneene au decolteul mult mai promițător decît fetele din țara mea, unde femeile își plătesc suplețea trupului prin niște gîturi numai zgîrciuri și sfori. Ramòn o pofti să intre, să nu stea în ușă. „Intră, domnișoară Esmeralda, sîntem aici ca în familie, cred că cunoști pe toată lumea. A, pardon, domnul Malmgren din Suedia. Sîntem chiar la paella, pot să-ți ofer o farfurie?” Esmeralda rămase un moment în contemplarea castronului cu paella, pe celălalt nu-l văzuse încă, văzu și prăjiturile etalate, apoi își aminti de ce venise și se scuză, nu fără regret, că nu poate zăbovi, „sînt în timpul serviciului, mai avem trei extracții și o plombă“, zise. „Ei, hai, domnul doctor nu se supără dacă mai stai cinci minute, iar nouă ne faci o mare plăcere.“ „Da, zău, întăriră și alte voci, luați loc, domnișoară.“ Esmeralda se zăpăci. „Iertați-mă pentru deranj, domnul doctor vă trimite complimente, dar e vorba de o chestiune...“ „Ce chestiune, domnișoară?“ „Dumnealui vă roagă să vedeți dacă... se opri puțin și continuă cu vocea scăzută... să vedeți dacă nu s-a defectat cumva toaleta la dumneavoastră, căci bîntuie o duhoare îngrozitoare în toată casa, se plîng și ceilalți locatari.“ „Și aici?“ întrebă Ramòn, îngrozit. „Aș spune că da. Desigur, domnul doctor nu știa că aveți musafiri, așa că astea pot rămîne pentru mai tirziu. Vă rog să mă scuzați“. Ramòn se aprise la față și spuse că el respectă sentimentele unei domnișoare nemăritate, dar cu cele mai frumoase speranțe, le respectă, repetă cu mîndrie, căci întotdeauna a fost un om „de bine“, dar trebuie să înțeleagă și domnișoara că toaleta lui, aflîndu-se tocmai la capătul coridorului — balcon deasupra curții — nu are cum să miroasă de așa departe. De altfel, ține s-o asigure că acolo toate sînt în bună ordine, a trecut și el „din întîmplare“ pe acolo acum vreo jumătate de oră și s-a putut convinge. Și că el este foarte grijuliu în chestiuni de astea delicate. Poate s-o fi dereglat ceva la toaleta domnului doctor. Esme-

ralda spuse, la rîndul ei, că nu, în nici un caz. „Sînteți sigură?” o întrebă, sever. Da, domnișoara îl asigură, roșind, că este sigură. Pe urmă aruncă o privire bănuitoare în direcția bufetului. Ramòn se înfurie groaznic și spuse că se duce să-i ceară doctorului socoteală. A mai spus că ori îl face să-și ceară scuze față de toată lumea de aici, ori săvîrșește moarte de om. Sări și Rosario să-l înduplece, i se alătură și mama ceasornicarului trezită dintr-o discretă somnolență. Esmeralda căzu pe un fotoliu și începu să plîngă. Avea o batistă foarte frumoasă, brodată cu mătase roșie. Cînd mama ceasornicarului anunță că, dacă scandalul nu încetează, se duce acasă, Ramòn se înduplecă și Esmeralda se retrase îndoliată. Cînd, în sfîrșit, se potoliră spiritele și conversația luă o întorsătură mai obișnuită, Ramòn, crezînd că nu-l observă nimeni, fură castronul de pe bufet și îl duse în bucătărie. În urma lui, cineva deschise larg amîndouă geamurile.

Afară, Ramòn goli castronul într-o foaie din ziarul local și văzu poza doamnei cu beregata tăiată cu briceagul despre care vorbea tot cartierul, dar care lui, printr-o neînțeleasă întîmplare, îi scăpase. Făptașul era un anume José Maria de Ortiz, de meserie șofer de camioane, în vîrstă de 33 de ani, era vorba de o crimă pasională, îi părea rău că nu are timp să citească știrea pe îndelete. Eu ieșii după el în bucătărie, rămăsei în urmă și spălai castronul cu apă fierbinte și sodă. Ramòn întîrzia pe scări. Se oprise ca să poată citi în tihnă de ce i-a tăiat numitul José Maria de Ortiz beregata doamnei. Află atunci că acela trăise timp de zece ani cu ea și în ajun o prinsese cu un coafor într-o situație neîndoielnică și văzuse roșu, cu toate că era om liniștit de altfel și foarte la locul lui, așa spuneau toți vecinii, se ducea ca toată lumea la meciuri și la sărbători mergea la biserică.

Ieșii pe balcon și-l văzui azvîrlind ziarul cu pricina în gunoiul din fundul curții. Mărturisesc că m-am simțit în acea clipă copleșit de o mare amărăciune.

Dincolo de gard, pe stradă, umblau pisici hoinare, căutîndu-și de mîncare. Sînt îngrozitoare pisicile din Barcelona. La noi animalele se bucură de mare cinste și nu mă puteam uita fără să mă cutremur la epavele alea

cu toată claviatura coastelor la vedere, care abia se țineau pe picioare. Sînt convinsă că gradul de civilizație al cuiva se poate judeca după felul lui de a se purta cu animalele și nicidecum după hainele și ifosele sale, nici măcar după numărul cărților pe care le-a citit, cu toate că un om cu mintea cultivată este de obicei lipsit de sălbăticie. De obicei, dar nu întotdeauna. Sute și mii de miște de-ale nimănui cutreierau orașul de la un cap la altul, umblînd să scormonească gunoaiele curților după resturi. Cutia cu resturi a lui Ramòn își avea și ea clientela ei.

Și iat-o pe prima miță — fantomă trecînd gardul, urmată de alte două sau trei. Formația se apropie. Șeful, o namilă roșcovană cu pielea lipită de coaste, după cîteva tîrcoale șovăitoare, se ridică în două labe și miroși hîrtia. Stătu puțin pe gînduri și o mai miroși o dată, rămase ca trăsniță, apoi, ca săgeata, se avîntă în aer la vreo doi metri, o performanță de care nimeni n-ar fi crezut în stare o arătare de seama ei, și, instantaneu, o tuli peste gard. Celelalte din suită renunțară să studieze lucrurile mai de aproape și trecură gardul după el, cît ai zice „pîs”. Era verdictul mișelor din Barcelona. Mai puteam spune ceva ?

— Și cum se cheamă sosul ?

— Skrämdsurfiskskapelse.

— Nu mă mir. Dar tot nu mi-ai dat rețeta.

Trenul intră în Constanța. Ne-am despărțit, dar corespondența noastră durează de nouăsprezece ani. Rețeta n-am aflat-o nici pînă azi, în schimb am învățat suedeza. Mulțumesc deliciosului Skrämdsurfiskskapelse. Pe românește — „unde dai și unde crapă”.

În vara aceea, Capri era ca pe vremea împăratului Tiberiu. Niciodată nu ploua, nimeni nu plîngea, nu era bătrîn, invalid, îngrijorat, preocupat, urît. Toată lumea era tînără. Să te scoli dimineța, să te răcorești cu un duș și să mănînci fructe pe vreo terasă însorită, suspendată peste stînci deasupra mării, să te strecoari apoi printre roze și oleandri în floare, cu parfumul lor pătrunzător de scorțișoară pînă la nisipul de aur al plăjii, să te trîntești în culcușul moale și cald cu fața scăldată în lumina albă, să umbli cît se poate de gol de dimineța pînă seara, cu umerii în soare, cu fiecare fir de păr prins în azur ca o harfă, toate astea te aduceau prea aproape de paradis. Nu știai ce-ți lipsea totuși, dar parcă era regretul vag de a nu-ți putea dori mai mult așa cum erai obișnuit de acasă.

Mica piațetă din umbra străvechii biserici, și ea micuță, cu ceasul său de faianță colorată în turnul înnegrit de vreme, adăpostea cafenele și bazaruri. Între două înoturi sau împerecheri, lumea venea aici să bea o oranjată, să tîrguiască corali, cingători de mătase colorată în dungi, păpuși. Păpuși îmbrăcate în port caprez, care nu se mai poartă decît la culesul viilor sau poate nici atunci. Nimeni nu cumpăra ață și ciorapi, linguri și chei. Sare. Brîiele de mătase și păpușile deveniseră articole de primă necesitate, împreună cu mărgelile și șiragurile de corali vîndute de pescari, fetișe de lemn, de jad, de fildeş, ca la sălbatici. Eram în adevăr o colonie de fericiți sălbatici, cu fețele mlădiate în joc continuu între la-

crimi și zîmbet, expresii ale unor sentimente contrarii în orice parte civilizată a lumii, dar aici aduse aproape de un nu știu ce suav și gingaș și prea frumos, numit poate, fericire. Replica acestei lumi plutea sus, în norii roz și aurii, deschizînd între ei golfuri de fericite oceane cu ape străvezii. Le inspirai din văzduh și-ți ascundeai suspinul sub pleoapele cu franjuri umede de lumină.

Pînă și cocotele, multele și frumoasele femei străine care inundau insula, își luaseră vacanță și nu mai păreau să fie în căutare de nimic. Se odihneau. Uitau să-și dea cu ruj și goliciunea lor era proaspătă și nepăsătoare. Pînă și ele învățaseră să umble goale, cu capul sus ! Era o esență suavă și totuși puternică în aer, ceva, Doamne iartă-mă, ca un har care te dezlega de păcate. Amintirile, grijile și iubiții de ieri fuseseră lăsați să putrezească în porturi îndepărtate, nu mai înțelegeai nimic din ziua de ieri, stăteai pe pedestalul unei clipe lungi de aur, paradisul îți fusese promis, așteptai la porțile lui chiar, auzai deslușit cîntecul serafimilor și zîmbeai.

Pe terasa cafenelei din umbra turnului ședeau femei din lumea întreagă, îmbrăcate sau dezbrăcate după fan-tezie, se dizolvaseră convențiile vestimentare, nu te gîndeai la timp, nu-ți mai păsa unde te afli, nu reflectai mai mult decît o pisică somnoroasă, animalul cel mai înzes-trat cu talentul de a se desprinde de toți și de toate, pentru a-și trăi propria ei binecuvîntată absență. Ca și ei, îți ajungea și ție doar să respiri. O tinăra originală, cu coama blondă lăsată pe spate ca îngerii lui Botticelli, intră pe scenă fluturînd o rochie lungă și flotantă. Pe umeri purta o maimuță, și maimuța mîncea dintr-o portocală. Cînd se plictisi de portocală, maimuța o azvîrli, fructul căzu pe o masă răsturnînd paharele cu înghețată în poala unor americance. Ele nu se supărară, le scutura risul. Tinăra își ceru scuze. Cînd doamnele își reveniră și putură să vorbească spuseră *it's all right*, și șterseră înghețata scursă de-a lungul picioarelor goale, pînă în sandale. — Ce amuzantă este, *honey*, spuse una dintre doamnele păgubite prietenei sale. Nu mai aveau venin în ele, aveau miere sub limbă și în vine, și flori în sîn.

Tineri pescari bronzăți se așezau, familiari, între noi sau stăteau cu brațele încrucișate la piept în mijlocul pieței și se uitau zîmbind la femeile străine, așa de diferite, vai, de ale lor, necăjitele, desculțe și bisericoase, civilizate în felul lor cu străvechea civilizație care aici nu s-a pierdut niciodată. Cîte-o braziliancă, încărcată de brățări și de ani, îi chema să bea un suc. Și de ce nu ? Unde scria să nu fie fericite și ele, săracele ?

Dincolo de terasa însorită din colț, calea ducea în jos în serpentine întortocheate. Coborai printre căsuțele înalte cu portaluri răcoroase pardosite cu faianță albastră — tot atîtea tuneluri de umbră cu gura boltită deschisă asupra mării cu oleandri vînjoși și florile cît pumnul, pe lîngă Madonele gătite cu mărgele, multe rînduri de mărgele și hainele brodate cu bogăție, o, luxoasele Madone din sudul Italiei amintindu-ți de adorarea femeii de către vechii fenicieni, și sfinți făcători de minuni dormitînd în nișele lor între candelă și flori. Jos, la picioarele insulei, în prăpastie, plajele mici te îmbiau somnolente, căldări de aur.

Era prea devreme. Marea era mai rece și mai albastră decît mă așteptasem și mă îndemnă la cîteva mișcări repezi și vii, pînă mă încălzii îndeajuns să pot trîndăvi jucîndu-mă cu apa, lungind înotul prin gesturi vagi și leneșe, fără altă țintă decît de a mă îndepărta de țarm cît mai mult.

— Bună dimineața !

În urma mea înota un necunoscut cu părul negru și ochii albaștri. Îl luai drept italian, dar era englez. I-am făcut semn cu mîna.

— Nu vrei să prinzi arici de mare ?

Avea nouăsprezece ani, eu aveam douăzeci și trei, dar nici eu nu aveam altă treabă, nici mai multă minte. Și de ce să fi avut ? Ce-am mai pescuit la arici în dimineața aceea, n-oi uita cît oi trăi. Am înotat în apropierea stîncilor pînă departe de plajă. Formau o limbă de piatră și în jurul lor marea era subțire și foarte străvezie, și soarele juca în rețea ușoară de aur pe fundul nisipos. Ne scufundam și ne azvîrleam asupra aricilor ghemuiți în gropi sub pietre, ca niște păsări de pradă.

— Îi putem mânca dacă vrei, spunea Lionel, îi tăiem în două, stoarcem o lămâie peste ei și gustarea e gata.

— Să-i mîncăm de vii ?

Mi-am amintit că văzusem de mai multe ori arici dintr-ăștia spinoși și rotunzi ca un măr, despicați cu cuțitul. Mai mîncasem eu și niște stridii de vii, pînă ce odată am simțit ori mi s-a părut numai, că una din moluștele acelea scoase cu lingura din scoica cu apă de mare mi se mișca în gură și am crezut că s-a zis cu mine.

— Nu, nu vreau să-i mănînc, i-am spus repede.

— Dar ce să facem cu ei ?

— Să-i ducem îndărăt.

Adunasem vreo patruzeci și-i înșirasem frumos lîngă stîncă, le mai și dăduserăm drumul cîtorva, despré care ziceam că sînt copii, însemnasem și locul cu niște pietre, dar nu i-am mai găsit. În timp ce îi căutam, am auzit pe cineva rîzînd. Nu era nimeni. Următorul punct din program a fost o grandioasă cursă de înot de vreo sută de metri. L-am lăsat în urmă pe Lionel, dar poate că el a vrut să se dea bătut. La sfîrșit a spus că am cîștigat „numai cu o lungime de cal”. Am spus că vreau calul, el a spus că nu-l mai are, s-a înecat. Bine și așa. Ne-am cățărat pe stînci și am mers o mulțime încolo și înapoi, nici pînă azi nu pricep cum am putut urca desculță stîncile alea pleșuve cu colți și cu măsele, încinse în soarele amiezii de ai fi putut prăji pîine pe ele. De data asta Lionel nu se mai lăsa bătut. Rămăsesem atît de tare în urmă, încît îl pierdui de la o vreme din ochi. Așa s-a întîmplat că mă pomenii singură. Plaja nu se mai vedea, numai stîncile mă împrejmuiau, fără un fir de vegetație, nici măcar un scaiete sau un spin. Pescăruși cu aripile pline de lumină topită se roteau foarte sus. Nu mai știam unde mă aflu. Deodată auzii pe cineva chemîndu-mă pe nume. Nimeni nu știa cum mă cheamă pe toată insula asta. Nu era voce de bărbat, nici de femeie, era un glas de ființă foarte tînără. Nu, nu de copil. Și nicăieri nimeni, numai eu cu amiaza înaltă.

— Aici, aici ! strigă vocea.

Mă aplecai peste parapetul de ȋancuri și văzui, jos, în mare, o femeie cu pieptul gol, rezemată cu coatele pe stînci.

— Ți-ai pierdut costumul de baie ?

— N-am costum de baie. Vino jos.

— De ce să vin jos ?

— Vreau să-ți spun ceva. Vino jos.

— Ușor de spus. Cum să cobor de aici ?

— Apucă bine colțul cu amîndouă mîinile și așează-ȋi piciorul în groapa de sub dumneata.

Nu era chip să-i rezist și făcui întocmai cum îmi spusese. Mă prinsei zdravăn de colțul de stîncă, apoi, cu nesfîrșite precauȋii, pipăii cu piciorul groapa amintită, o găsii, îmi înfipsei bine talpa și rămăsei așa cu piciorul liber atîrnînd în aer.

— Am să cad !

Nici un răspuns. Un cactus ascuns întinse o limbă verde și mă linse de-a lungul piciorului cu toȋi spinii.

— Au !

Eram toată zgîriată și prăpastia de sub mine mă atrăgea, abia puteam să-i rezist. Îmi închisei ochii.

— Și acum ?

Doamna fără costum de baie, pe care o blestemam în gîndul meu, îmi strigă să pun puțin înspre dreapta piciorul liber și voi da de o stîncă ieșită în afară. Și așa, din indicaȋie în indicaȋie, mai mult în mîini decît în picioare, jupuită și tremurînd din toate încheieturile, ajunsei jos și mă prăbușii în umbra stîncilor, să răsuflu puțin. Numai pe urmă îmi dădui seama ce frumoasă era interlocutoarea mea. Sub tenul alb și străveziu i se ghiceau vinele verzui. Părea îngîndurată și teribil de liniștită cum stătea împletindu-și o salbă de scoici mici și trandafirii în păr. Totuși, era ca o reptilă. Uitase de prezenȋa mea și rămăsese cu privirea îndreptată foarte sus, foarte departe. Ochii ei erau ca strugurii în soare. Mă uitai în sus și eu, dar nu văzui nimic. Pescărușii plecașeră. În amiaza senină nu plutea nici o pasăre, nici un nor, domnea peste tot o tăcere surdă, în micul golf în formă de semilună nu clipocea nici valul, doar la orizont se ghicea un vaporeș. Se făcuse foarte frig. Ce vrea

femeia asta ? Ce poate să aibă de spus ? Așteptai dîrdîind, adunată între brațele-mi învinețite. Deodată, se ivi din apă un pește mare, zvîcnind în apropierea ei.

— Ferește-te ! îi strigai, peștele !

Necunoscuta privi în apă și spuse indiferentă :

— E coada mea.

Răspunsul ei mă șocă. Ce confidență rușinoasă ! Cum poți vorbi cu primul venit cu atîta ușurință despre propria ta coadă ! Bineînțeles că nu avea coadă, nu putea să aibă. Mă apropiai de ea să mă uit mai bine. Culmea, nu mințise, avea coadă în adevăr. Trupul fără greș scînteia acoperit cu solzi mici și îndesați de la mijloc în jos, subțindu-se într-o coadă zveltă și bifurcată, argintie la capăt. Așa ceva nu vezi în fiecare zi. Nu te izbea ca o ciudățenie, căci o purta cu desăvîrșită naturalețe, cu eleganță chiar, ca pe o trenă mobilă și vînjoasă cu care putea însă izbi mortal. Ea nu păru să dea importanță curiozității mele, considerînd-o, desigur, ca pe unul din semnele de proastă creștere așa de obișnuite la oameni. Îmi spuse, scuturîndu-și apa din păr, că o să ne certăm.

— De ce să ne certăm ? De abia ne-am văzut.

— Mi-ai lăsat aricii să se prăjească la soare, cît p-aci să crape carapacea pe ei ! Patruzeci de inși aleși pe sprinceană, dintre cei mai frumoși și zglobii ! Nu ți-a părut rău ?

— Lionel a vrut să-i mănînce, eu, dimpotrivă, i-am salvat.

— De ce-ți pui mintea cu el ? El e doar un copil, și toți copiii sînt cruzi. O sirenă n-ar fi în stare de atîta barbarie. Și ai ales tocmai ziua de azi ca să-ți săvîrșești fapta...

— Azi e miercuri.

— Azi se împlinesc două sute de ani de cînd a murit marele Pan, zise cu glasul înecat de lacrimi.

— După Plutarch au trecut de atunci mai bine de două mii.

— O fi spus el așa, dar nu putea să știe de fapt. Izgonit de oamenii tot mai numeroși, de zgomotul armelor, de strigătele celor de pe schelele cetăților care se ridicau, de procesiunile multe cu prapuri și preoți în

cinstea sfinților creștini, de cimitirele care sfîșie cu mormintele lor pajiștea livezilor sacre, marele Pan a rezistat pînă a pornit pe mare primul vapor cu aburi. Într-o amiază limpede ca cea de azi, o liniște surdă încremeni valurile pe loc. Închegîndu-se potecile apelor, o corabie se opri prinsă de puteri nevăzute în apropierea acestor insule. Fără pînze, înfricoșătoarea arătare înainta în liniștea înaltă, înnegriind cerul cu fumul ei înecăcios. Și soarele se opri pe cer văzîndu-l, suspendînd cîntarul timpului pentru o clipă fără sfîrșit. Căpitanul ieși pe punte. Simții cu groază nespusă că undeva în apropiere se petrece ceva înspăimîntător, că se sfîșie, se rupe ceva în măruntaiele pămîntului, că se sfîrșește ceva și se smulge și se duce. Oamenii se adunară pe punte și rămaseră tăcuți ca sub farmec, așteptînd să se dărîme cerul peste ei. La capătul tăcerilor, o voce clară se prăvăli din văzduh : Giovanni di Savoia ! Căpitanul tresări. Nici o umbră nu se clinti pe cer sau pe ape, în depărtări nu pluti nici o pînză. Pe țărm se adunaseră locuitorii insulei să se uite la nemaivăzuta corabie. Giovanni di Savoia ! răsună iarăși strigătul, înalt cît amiaza înaltă. Vocea mai chemă o dată, se lăsă apoi tăcerea. Într-un tîrziu reveni pentru ultima oară din mari depărtări, parcă din pragul nemărginirii : Giovanni di Savoia, du-te și spune-le tuturor că marele Pan a murit ! Cerul se aburi, se întunecă. Cei de pe țărm fugiră văitîndu-se. Mugeau apele umflate pînă la nouri, ridicînd rămășițele corăbiilor scufundate, și tufe întregi de madrepore și corali smulse din rădăcini, și tot ce dormise adăpostit la fundul mării, izbindu-le de boltă, biciuind-o, cu năvalnică pornire, umplînd cupa văzduhului pînă sus cu năprasnică moarte și tulbur. I-am văzut pe tritonii îngălbeniți de spaimă și pe morții mărilor ridicîndu-se în capul oaselor, cu ochii deschiși și părul viu ca șerpilor. Mulți au fost duși de valuri dintre cei de pe țărm și au pierit în ziua aceea. Nu, Giovanni a fost cruțat. Marea l-a azvîrlit pe mal, dar corabia lui a pierit.

— Și Pan ?

— A îmbrățișat un stejar bătrîn cu toată puterea, pînă l-a sfărîmat în brațe, și a murit împreună cu el.

Aşa ne-au spus rîndunicile de mare care veniseră dinspre Agrigente. De ce tremuri ?

— Mi-e foarte frig. Şi ce s-a întîmplat cu aricii de mare ? întrebai ca să-i schimb gîndurile.

— Cu aricii ? spuse foarte surprinsă, parcă trezită din somn. A, cu aricii ! I-am scăpat eu. I-am luat frumos unul cîte unul şi i-am pus îndărăt în apă, la locul lor. S-au agăţat de pereţii lor de stîncă şi acum dorm. Dar, spune... se opri ezitînd... spune, n-ai vrea să fii sirenă ? Nu vrei să te iau cu mine ?

— Sirenă ? N-aş vrea să fiu deloc. Abia puteam vorbi, aşa îmi clănţăneau dinţii. N-aş şti ce să fac toată ziua. N-aş putea deschide o carte, nici să fac o plimbare, nici să mă mişc decît în apă, nu m-aş putea bucura de soare, de umbra unui copac într-o grădină, de cîntecul unui izvor, ori să mai schimb o vorbă cu semenii mei.

— Dar nu ţi-ar mai lipsi nimic din toate astea.

— De ce să nu-mi lipsească ? Nici aşa nu e bine, să nu-ţi mai fie dor de nimic.

Sirena începu să cînte.

— Nu, nu mai cînta, te rog.

— Nu-ţi place ?

— Mă înnebuneşte.

Mă prinsei cu toată puterea de o stîncă şi-mi amintii că aşa făcusem şi înainte, cînd ea mă chemase jos şi mă simţisem atrasă de prăpastie. Ținui stîncă îmbrăţişată pînă mi se imprimară în trup urmele ei.

— Lasă stîncă !, îmi porunci ea.

Îmi închisei ochii şi strînsei cu putere toţi muşchii feţei.

— Plec, zise sirena, dar întîi vreau să-ţi las o amintire.

Îşi desprinse din păr o scoică mică, roz.

— Nu, strigai, nu mă atinge !

Dar ea se aplecă peste mine şi-mi prinse scoica de breteaua costumului de baie. Atingerea ei mă paraliză cu un fior rece, rece şi mă simţii pătrunsă de un frig de moarte. Pe urmă nu mai ştii ce se întîmplă cu mine multă vreme. Mă trezii în camera mea de la hotel, culcată în pat. Alături stăteau hotelierul şi o bătrînă şi se uitau la mine cum mă scutură frigul.

— *La Fria l'ha toccata*, zise bătrîna. *La stessa cosa capitò a mia nipote.*

Ieșiră și se sfătuiră în șoaptă multă vreme în fața ușii mele.

Atunci mă rupsei pentru prima oară de toate ale mele. Celelalte au urmat de la sine. Primul lucru cînd mă putui ridica în picioare, a fost să-mi fac valizele. Departe, departe de mare, să nu mai văd marea niciodată ! În tren, compartimentul mi se umplu de un puternic miros de alge și o auzii cîntînd. Și după aceea mi se mai întîmplă asta de cîteva ori.

Cred că nu ați mai primit de multă vreme nici o veste de la São Antonio do Sur și am să vă spun de ce, cu toate că autoritățile de acolo au făcut tot posibilul să vă tăinuiască adevărata stare de lucruri.

Trăia acolo în ultimii ani un poet cu numele de Inocencio, despre care cred că ați auzit vorbindu-se, deși numai în cea din urmă perioadă a scurtei sale vieți. Acest Inocencio scria versuri cuminți, cu tâlc, bine sprijinite în iambi și, după ce le citea logodnicei sale Maria, cucerind sincera ei admirație, le trimitea la redacția celei mai prestigioase reviste din Rio. Deoarece nu se putea vedea nicicum publicat, își puse deoparte timp de șase luni economiile rupte din leafa lui de conțopist la Oficiul de Sare și Piper, își cumpără o valiză roșie de plastic și o pereche de sandale noi și plecă la Rio, cu un bilet de clasa a treia, și acela la trenul de persoane. (Ar urma oare, de aici, că toate celelalte trenuri ar fi de nepersoane ? N. A.).

Ajuns la Rio, nu prididi nici măcar să se scuture de praful drumului de o zi și o noapte și să se spele pe ochi, că se și duse, glonț, la redacție. În clădirea impozantă care îl dădu gata din prima clipă, numai sticlă și aluminiu de sus pînă jos, portarul galonat și arogant ca un toreador îi inspiră un respect atît de copleșitor, încît nu îndrăzni să-l întrebe nimic. De aceea nici nu reuși să dea de biroul redactorului șef și se pierdu într-un labirint de coridoare luxos tapisate, unde întîrzia un parfum de tutun yankeu și nu se auzea decît susurul aparatului de aer condiționat. Parcă era la biserică. De amîndouă păr-

tile se înșirau uși în culoarea lemnului natural, cu plăcuțe de aramă numerotate de la unu pînă la două sute. Trecu de multe ori prin dreptul lor, în sus și în jos, pînă se încumetă să bată la una din ele. Nici un răspuns. Mai bătu o dată, tot zadarnic, apoi își luă inima-n dinți și apăsă clanța. În odaia cu un perete întreg de sticlă dînd spre artera cea mai activă a capitalei, văzu un tînr fără cravată, în cămașă albă. Părea foarte îngîndurat și căuta ceva pe podele. Pe pereți erau atîrnate texte mari, scrise cu caractere necunoscute. Printre arabescurile somptuosului covor oriental ce acoperea parchetul, Inocencio văzu un zar. Tînrul dăduse cu zarul. Politicos, îl ridică și i-l întinse.

— Nenorocitele ! Nu pune mîna ! — asta era mulțumita tînrului — se vede că nu ești un inițiat. De unde vii ?

— De la São Antonio do Sur.

— Așa mi-am închipuit și eu. Ce cauți aici ?

— Am venit la redacție să mă interesez de ce nu mi se publică nici o poezie trimisă la dumneavoastră. Maria le găsește foarte bune. Știți, Maria este logodnica mea. Nu e frumos s-o laud tocmai eu, dar adevărul este că a avut totdeauna nota zece la portugheză. Asta-i situația.

— Ești membru în mafia noastră ?

— Care mafie ?

— A mistificatorilor.

— Nici n-am auzit de ea.

— Destul de rău. Este o asociație infailibilă și ultra-secretă, care hotărăște cine are talent și cine nu. O, sancta simplicitas ! Totul depinde de Mafie. Sprijină-mă și te sprijin. Așa se calculează cota de împărțire a hîrtiei.

— Și mi-o spuneti așa, în față ?

— Noi sîntem intangibili. Dacă nu ții de Mafia sau nu ai măcar un naș sau un fin care să bea cu noi, o ve-rișoară care... în sfîrșit, poți scrie ca un înger, cuvîntul tău nu va trage nimic la cîntar. Ai vreo poezie la dumneata ?

Inocencio își puse valiza pe podea, scoase din ea mai întîi o batistă și se șterse pe frunte, pe urmă mai scotoci ce mai scotoci pînă scoase de la fundul valizei, fîstîcindu-se sub privirea rece a tînrului, o poezie scrisă cu

cerneală violetă. I-o întinse. Băiatul o parcursese din ochi și i-o dădu îndărăt.

— Nu merge. Pe franțuzește „*ça ne va pas*“.

— De ce să nu mergă ? ! Mi-am bătut capul zile și nopți fără număr ca să pot exprima ce gîndesc.

— Tocmai de aceea nu merge, răspunse interlocutorul lui, înăbușindu-și un căscat. Pe cine crezi că poate interesa ce gîndești și ce simți dumneata ? Ești prea închipuit dacă crezi una ca asta. Ești de o îngîmfare de-a dreptul satanică. Dacă vrei să reușești în poezie, trebuie să fii modest, modest de tot, umil să fii, termină tînărul impacientat, așteptat în colțul străzii de un Alfa Romeo ultimul răcnet.

— Mai modest decît mine nu poate fi nimeni.

— Modest ? Dumneata ? Care ai pretenția de a te exprima întocmai după cum gîndești ? Fugi de aici, domnule. Scoate-ți bazaconiile astea din cap. Dumneata nu trebuie să te exprimi, domnule. Dumneata n-ai nevoie să transmiți nimic. Las' să-și spargă capul cititorul. Dumneata să captezi, uite așa cum fac eu.

— Credeam că vă jucați cu zarul.

— Păi tocmai asta e. Mă joc cu zarul și captez.

— Și ce captați ?

— Ritmul universului, făcu tînărul în silă, ca și cînd ar fi vorbit cu un idiot. Dacă nu știi, află de la mine că totul se bazează pe cifre. Vezi inscripțiile de pe pereți ?

— Le văd, dar nu le pot citi.

— Sînt versete din *Coran*. Mama era musulmană și caracterele îmi sînt familiare. Deși secretele meseriei nu se divulgă, consider că n-ai nimerit aici din întîmplare și am să-ți dezvălui tainele fraternității noastre. Uite, fii atent, arunc zarul. A ieșit cifra 3. Trei. Perfect. O cifră cu multe dedesubturi, pe care nu ți le pot explica acum. Hai s-o aplicăm la text. Să luăm al treilea cuvînt de aici. Cuvîntul ăsta vrea să spună mogîldeață. Să aruncăm din nou. 5. Tocmai cifra mea zodiacală. Să căutăm cel de-al cincilea cuvînt din text. Mătreață. Poate dacă nu veneai, nu-mi ieșea numărul ăsta. Perfect, uluitor ! Mogîldeață cu mătreață. Nici să fi vrut, nu ai fi putut-o brodi mai bine. Iată, am găsit titlul poeziei : Mogîldeață

cu mătrează. Sigur, îmi ieșea altceva dacă nu apăreai dumneata, căci un lucru depinde de altul, toate-s în legătură. Ia o țigară. Nici nu e bine să alegi tu singur vorbele, căci siluiești frumoasa orînduire pe care le au toate de la natură. Și ce dacă altul nu pricepe ce spui? Important este să facă și el la fel. E foarte simplu, nu?

— De asta nu mai citește tineretul suedez versuri.

— Ce face tineretul suedez?

— Am citit undeva că tineretul suedez, după ultimele anchete, nu mai citește versuri și nici chiar proză modernă și s-a întors la clasici, pentru că mai ales poezia modernă i se pare o șarlatanie.

— Aș, ăia sînt niște neisprăviți.

Îl luă de braț, îl conduse afară pe culoar și deschise discret ușile mai multor camere. Peste tot vedeai texte pe pereți și tinerei în cămăși albe și cizme de lac, toți așteptați de limuzinele lor după colț, aflîndu-se acum în toiul creației. Unii purtau eșarfe în loc de brîie, din mătase roșie, și fel de fel de brelocuri la ceas și pe lanțul de la gît, nu era prea mare deosebire între ei. Cîțiva aruncau cu zarul, alții stăteau cu ochii închiși în fața textelor și puneau degetul cînd pe un cuvînt cînd pe altul, notîndu-și-le pe urmă. Se mai aruncau și cuțite în pereți, însemnîndu-se vorbele nimerite. Inocencio fu șocat.

— Dar e o înșelătorie, zise.

— Nicidecum, zise tînărul său ghid. Creația se bazează tot pe cifre. Însuși Creatorul a aruncat cu zarul înainte de a face lumea. Zarul lui era însă ceva mai complicat. Existau pe atunci mai multe zaruri, nu numai de un fel, erau chiar nesfîrșit de multe, cu înmulțiri, scrise pe fețe. De pildă : $2 \times 2 = 4$. Din întîmplare, cifrele astea se află tocmai la baza lumii noastre. El însă n-a început așa, ci a aruncat întîi așa : $3 \times 4 = 25$. A ieșit o pramatie de lume, mamă Doamne. Tot ce era greu plutea în aer și penele se lăsau la fund, și nu e nevoie să-ți mai spun că toți umblau cu capul în jos. Domnului i s-a făcut milă de pălărieri, se temea că or să moară toți de foame, că el ține cu cei slabi, deși îi ajută mai mult pe cei tari și ai dracului, că ăia sînt, de fapt, creați după chipul și asemănarea Lui. Cine știe cît o fi dat și El din

coate pînă a ajuns ce a ajuns. Nu uita cîte generații de zei au trebuit să se prăbușească pînă la venirea Lui, ca să nu mai vorbim de îngerii rebeli. Dar să lăsăm toate astea. De mila pălărierilor sau nu, Domnul a suflat vînt în lumea aceea și a mai dat o dată cu zarul de a ieși $2 \times 2 = 4$, adică lumea noastră. Așa, numai într-o doară bineînțeles, căci ar fi putut ieși orice altceva, și Doamne, mare pomană ar fi fost. Grecii știau și ei că Ritmul este cel mai tare, numai creștinii se cramponează de grații și atotputernicii. Mofturi. Ritmul precede creația. Acuma, dumneata, care ești un necăjit, că te vād după sandale, zece pesos perechea, dar chiar de-ar fi ciocănite numai din foi de aur, ar fi același lucru : de ce crezi dumneata că ești mai cu moț decît El și poți crea fără cifre, numai după capul dumitale cel slab ? Fugi de aici, domnule.

Și cu asta, mai aruncă o dată cu zarul, semnalînd în felul ăsta că audiența a luat sfîrșit.

Inocencio nu era pe deplin convins, dar această călătorie a poetului la Rio avu alte urmări mai neașteptate și chiar catastrofale, după cum le vom înșira mai jos.

Saõ Antonio do Sur, de unde plecase eroul nostru, era un orașel aciuit la marginea junglei, și locuitorii săi duceau o luptă neîntreruptă cu vegetația ce năvălea aprig din desiș înspre zidurile sale, amenințînd ca la cea mai neînsemnată neglijență din partea locuitorilor să-i cotopească în întregime. De aceea legile prescrise pentru a-i ocroti de acest prăpăd erau draconice și trebuiau să fie respectate cu strășnicie de fiecare cetățean.

În zorii zilei trecea paznicul pe străzi și cînta în gura mare :

„Ia seama, cetățene,
La ierburi și liene.“

Înspre seară cînta din nou :

„De-ai săpat și ai plivit,
Somnul ți-o fi liniștit.“

Dacă cineva părăsea orașul în mod vremelnic, era obligat să-și anunțe plecarea la primărie, ca autoritățile să se poată îngriji de un lociitor pentru păstrarea grădinii și împrejurimilor casei în bună orînduială, serviciu care se plătea din taxele comunale.

Or Inocencio, în graba lui de a se duce să-și caute dreptate, neglijase complet amănuntul ăsta și plecase la Rio luînd cu el cheia micului său apartament.

Locuia pe o stradă liniștită și lăturalnică, fără circulație, într-o casă veche cu un etaj. Odaia lui nu avea vedere spre stradă, ci asupra unui patio. Vă rog să rețineți amănuntul, este foarte important, deoarece dacă odaia lui Inocencio ar fi avut geamul spre stradă, povestea de față ar fi luat alt curs, ba e foarte probabil că nici nu s-ar fi scris vreodată. Patio-ul era în ruine sau aproape, în mijloc cu o fîntînă cu arhangheli de pe vremea conquistadorilor. Între mozaicurile pavajului pătrunseseră semințe de iarbă, dar proprietăreasa, o preacinstită văduvă de tambur major prăpădit într-unul din nenumăratele războaie civile, vorba aia, săptămîna și revoluția, și decorat post-mortem cu Ordinul Leușteanului, o smulgea de două ori pe zi, conform instrucțiunilor din cîntec. Văduva avea astmă, mai era și foarte mioapă, și vă rog să nu nesocotiți nici acest amănunt din urmă, oricît ar părea el de lipsit de însemnătate, căci nu știi niciodată unde dai și unde crapă și chiar dacă n-ar fi ade-vărat că lumea s-a născut dintr-un fir de praf, ea este, totuși, o lume unde încape și această presupunere.

Apartamentul lui Inocencio se compunea dintr-un mic vestibul și o odăiță mobilată cu un pat de fier forjat, un chilipir găsit la talcioc și despre care se spunea că ar fi aparținut, pe vremuri, unui episcop, mai era un scrin vechi cu oglindă și cu tăblia mobilă, care îi servea amicului nostru drept sufragerie și masă de scris, se mai afla acolo și un scaun, cu speteaza ovală cusută cu gobelin, pentru un eventual vizitator. În cazuri de astea destul de rare, gazda se putea așeza pe pat sau să stea rezemată de perete, după plac. *Il n'avait que l'embaras du choir*. Odăița avea o ușă de sticlă dînd asupra unui balconaș tot de fier forjat, iar balconașul dădea spre patio. Și precum slăbiciunea Cleopatrei, care nu-l putuse lăsa în pace pe Antonio nici măcar în ziua bătăliei de la Actium, decisese soarta armatelor nefericitului general, tot așa ăst balcon de fier a fost hărăzit să hotărască soarta orașului São Antonio do Sur. Unde mai pui co-

incidența de nume și ce alta mai poți spune decît vechea zicală cu datul și cu crăpatul.

De-ar fi fost numai balconul, mai treacă-meargă. Dar nu era numai balconul. Nu, nu era numai el de vină. Conjunctura nefavorabilă a unor aștri dușmănoși a vrut ca Inocencio să planteze într-o zi o garoafă roșie într-un ulcior de faianță verde și să așeze ulciorul cu garoafa tocmai în balcon.

Ulciorul era destul de mare și, pe lîngă garoafă, își mai făcu loc în el și un cactus sosit în chip de sămînță purtată de vînt tocmai de la al treilea vecin, un negustor de viori despre care se spunea că ar fi fost odată în posesia unui Amati original, fapt care n-a fost contestat niciodată, dar nu putem vorbi prea multe despre asta, nu atît din discreție, discreția nefăcînd parte dintre virtuțile noastre de căpetenie, ci mai ales pentru că amănuntul nu are cu povestirea noastră nici în clin, nici în mînca. Să ne întoarcem dar la ulciorul nostru.

În cele trei zile și jumătate cît a durat absența lui Inocencio — căci mai zăbovise la Rio la o mătușă din partea mamei care ținea o tutungerie într-un cartier foarte populat, prin urmare îi mergea din plin și avea o casă unde nu te puteai mișca de atîtea colivii cu papagali, busturi de bronz, fețe de masă din dantelă scrobîtă și pisici supraalimentate, Inocencio petrecu acolo în calitate de nepot două zile, jucînd cu mătușa partide de écarté după îmbelșugatele mese de seară. Acasă nu mîncea el într-o lună cît mîncase în cele două zile, și ar fi vrut să mai rămînă, dar concediul său era pe terminate și fu nevoit să plece. Mătușa Isabella plînsese mult la despărțire și îi dăruia un coș de fursecuri și mandarine. Îi cumpără și biletul de tren, totuși n-o lăsă inima să ia un bilet mai scump decît de clasa a treia. În lunga lui călătorie spre casă, Inocencio se gîndea întruna la ciudata experiență cu zarul și cuțitele, și de cîte ori îl apuca melancolia din pricina asta, mai mîncea unul din delicioasele fursecuri pe care mătușa Isabella le știa pregăti dumezeiește, și, oricum, se mai mîngîia. În definitiv, nu este al tău decît ceea ce mîncîci, asta fiind tot una dintre lozincile care încap în sistemul $2 \times 2 = 4$. Și se mai gîndea la acea amețitoare mișurare a posibilităților care

foiesc nevăzute în golul iluzoriu care ne împrejmuie, și cum s-ar putea scrie despre ele o poezie pe care oricine ar fi în stare să o înțeleagă ori măcar s-o citească, fără să se simtă complet idiot și pornit să se prezinte la liceul pe care îl terminase odată, ca să-i ceară directorului să-i returneze taxele școlare.

Între aceste întâmplări, garoafa lui Inocencio creștea și se lungea văzînd cu ochii, tot întinzîndu-și gîtul spre lumină. Și dacă ar fi fost numai garoafa ! Dar nu era numai garoafa, era și cactusul de lîngă ea. Proprietăreasa nu le vedea nici ea pe toate, pentru că era mioapă, cum am mai spus-o și o repet, să nu aveți în privința asta nici o îndoială care să se întindă apoi ca pirul, cu privire la propriile dumneavoastră capacități spirituale pînă la punctul de a cere înapoi taxele școlare de la directorul liceului dumneavoastră, nu de alta, dar directorii de liceu sînt ființe extrem de dezagreabile și e mai bine să nu vă faceți cu ei de lucru, își iau niște aere de împărat și par a nu se îndoii că li se va ridica după moarte cel puțin o statuie dacă nu mai multe, dar, în lumea asta infectată de artă abstractă, e puțină nădejde de așa ceva și se pare că va trebui să se mulțumească a fi imortalizați în chip de dovleci, ceea ce n-ar fi lipsit de anumite analogii intrinseci.

Cum spuneam, proprietăreasa era mioapă iar singurul locatar al ei, în afara poetului, era un muncitor de la fabrica de țigări, firavă întreprindere, abia mai mult decît un mic atelier lucrînd cu o singură tură, fapt iarăși demn de reținut deoarece, din cauza lui, omul pleca de acasă cu noaptea în cap și se întorcea spre seară, nu înainte de a fi trecut pe la cîrciuma din colț unde-și îngăduia o porție destul de mare de rom, să mai uite de lumea asta păcătoasă. Era cam bătăuș din fire și nevasta îi fugise demult îndărăt, în satul ei de munte, unde taică-su trăia din împletitul pălăriilor de pai vîndute la tîrg de ziua Sfintei Mării. Se gîndea că mai bine mănîncă plăcinte de mălai cîte zile o mai avea decît să stea cu nebunul de bărbatu-său, îi va fi mai ușor să împletească la pălării sau ce s-o nimeri. Mai venea cîte cîneva cu treburi de prin părțile acelea și-i povestea că

nevastă-sa se ținea cu jandarmul din sat și supărarea îl făcea să-și mărească tainul de rom pe zi ce trecea. În felul ăsta, cînd se întorcea seara acasă, era așa de plin de propriul său paradis lăuntric, încît și vaca întîlnită pe drum i se părea, Doamne iartă-mă, un arhanghel. Nici o mirare așadar că aceștia doi, văduva și cu beți-vul, nu vedeau nimic din prăpădul ce se pregătea.

Se făcea că în spatele curții era un cimitir și, cu oricîtă strășnicie ar fi ținut în frîu paznicul toate plantele de acolo, nu le stăpînea nici el chiar pe toate și, într-o noapte fără lună, o liană o luă razna. Liana se strecură tiptil pe sub ierburi, se urcă pe streășină și de acolo se cățără drept pe balconul lui Inocencio. Vă mai aduceți aminte de cactus și de garoafă ? Ei bine, să știți că nu le-ați mai fi recunoscut, dacă le-ați fi întîlnit atunci, căci nici ele nu-și pierduseră vremea degeaba. Garoafa se făcu copac cu tulpina lemnoasă și niște flori cît merele domnești, iar de cactus, ce să mai spun ? Nemaiîncăpîndu-și în piele, pentru că plouase mult în zilele acelea și nu mai venea nimeni să-l mai ciupească, așa, ca altădată, s-a tot lățit și s-a umflat pînă oala de faianță a plesnit și rămase cu rădăcinile în aer, dar nici că-i păsa, el se simțea foarte bine și așa. Liana se opri în pragul balconului.

— E voie ? întrebă.

Florile garoafei se aprinseră ca niște semafoare, dar, în lumea florilor, roșul nu înseamnă tăgadă.

— Știam asta, spuse garoafa cu aprigul ei parfum de scorțîșoară, am visat demult că va veni odată și ziua noastră !

Și, fără împotrivire, se aruncă în brațele lianei. Atît i-a trebuit acesteia. Din îmbrățișarea lor care îl cuprinse și pe cactus, deși nu se știe precis ce rol avusese țeposul în acest trio, se iscă o învălmășeală nebună.

Dimineța cînd se trezi proprietăreasa, curtea era o junglă. Garoafele roșii, mari cît niște flori ale soarelui, se răspîndiseră în îmbrățișarea lianei prin toată curtea. Mare botanist trebuia să fii să te știi descurca în cele ce vedeai în fața ochilor. Cînd stufoasa încăierare se ramifică și apucă să se reverse înspre stradă, se dădu alarma. Exercițindu-și funcția, pompierii nu făcură decît

să precipite nenorocirea, căci în urma stropirii îmbelșugate, răul se întehi peste poate. Armata ocupă gara, trenurile fură oprite, călătorii coborîți fură percheziționați.

În aceste dramatice împrejurări sosi și Inocencio. Fu cercetat și el dacă nu ascunde cumva niște semințe prin buzunare și cînd, enervat de căldură, urlete și îngheșuală, la capătul răbdărilor, ajunsese în sfîrșit în fața casei lui, își dădu seama că nu poate intra, poarta fiind blocată de verdeață. Pompierii apărură aducînd scări. Inocencio se sui pe acoperiș, de acolo se lăsă pe balcon și **intră** în casă cu mare chiu și vai. Proprietăreasa și fabricantul de țigări se mutaseră într-un pom și înnoptaseră, ca baronul lui Italo Calvino. Li se aducea mîncarea în curtea vecină în coșuri legate cu frînghii și ei o trăgeau în copac. Văduva plîngea și spunea că dacă răposatul ar fi trăit, nu lăsa el ca lucrurile să ajungă pînă acolo. Poate avea dreptate, dar nu se poate, totuși, trăi la modul condițional. Pînă la urmă își dădu și ea seama de asta, își șterse lacrimile și se apucă să-și cîrpească ciorapii.

Cînd intră în casă, poetul pricepu că îi va fi foarte greu să mai iasă afară vreodată. În frigider găsi o sută cincizeci de grame de brînză și un castravete, care, în mod miraculos, crescuse și el ; abia putu deschide frigiderul să-l scoată de acolo. Mai avea la el și o parte din fursecurile mătușii. Marele lui noroc era că mandarinele, printr-o tainică înțelegere cu plantele din apropiere, începură să crească văzînd cu ochii, putea să tot mănînce din ele, că nu se mai terminau. Înțelese că nu-i mai rămînea decît să se culce în pat și să scrie versuri, ceea ce și făcu.

Scrise un poem lung cu titlul *Zarul și Creația* și, cînd îl termină, îl reciti și plînsese de bucurie. „Iată marea operă a vieții mele“, își spuse.

Între timp lianele își făcură de cap. Ramificațiile lor umplură curțile vecine și, curînd, strada întreagă fu năpădită și baricadată. Ierburi din toate crăpăturile își dădură mîna și se urcară ca o flacără verde, înghițind totul. Oamenii nu mai pliveau, nu mai pridideau să dea cu

sapa, căci verdeața era ca balaurul, cînd îi tăiai unul din capete, îi creșteau în loc altele zece. Așa înainta procesul de „junglificare“ a orașului, în progresiune geometrică. Nu se mai lucra, lumea nu se mai căsătorea, cei aflători în agonie nu mai mureau fiind prea curioși să vadă ce se mai întîmplă. Dușmanii de moarte se împăcau plîgînd, se plăteau datoriile uitate, păcatele vechi se spovedeau, peste tot vedeai preoți urcînd în copaci sau prin geamuri în casele încă locuite, să împartă iertarea păcatelor. Sosise, în sfîrșit, Armaghedonul proorocit, un Armaghedon verde, nevisat vreodată, dar care încăpea și el între virtualitățile sistemului $2 \times 2 = 4$.

Atunci Inocencio o chemă la telefon pe logodnica lui și află că nu se mai puteau vedea deoarece strada ei era și ea asediată de verdeață. Îi citi atunci poemul *Zarul și Creația*. Logodnica, de profesiune stenografă la firma „Dario și Fiii, Fabricanți de Sicrie și Accesorii“, notă fiecare cuvînt așa cum ajungea pînă la ea, dar asta este o nouă poveste. În timp ce Inocencio citea, lianele încolăcite pe firul de telefon, scuturate de vînt, făceau să se piardă fiecare al treilea sau al patrulea cuvînt; pe de altă parte, cum de firul cu pricina se frecau altele, cu alte convorbiri, pierderea fu totuși recuperată. Astfel luă naștere poemul re-creat de hazard, care începe astfel:

„În aurul cupă trecea o vacă în oala cu supă
Mijeau și miște în sac cu ochii de lac despicăți în șalupă
Cine mai va și regele'n șa crițarii pe criță
Lehuzele verzi se adapă cu melci piurea și costiță.“

Dar de ce să mai continuu, poemul este cunoscut azi în toată lumea, figurează în toate antologiile, nu există copil de școală să nu-l știe pe de rost. Cifra, divina cifră, hazardul care e singura voce posibilă în faza actuală a lui $2 \times 2 = 4$, își spusese, în sfîrșit, și el cuvîntul.

Meritul păstrării acestei incomparabile creații i se datorează în întregime logodnicei Maria, care locuia la capătul orașului și anume, nu în cel dinspre junglă, ci acela de către platoul deschis și arid, pe unde se putea încă pleca. Maria acționă imediat, telegrafiind poezia la redacția cu pricina din Rio. Poezia apăru, făcînd mare vîlvă. Fu tradusă întîi în englezește și așa se întîmplă că doi

cercetători literari de la Universitatea Yale apărură într-o bună zi cu heliicopterul deasupra oraşului-junglă. Locuitorii erau toţi urcaţi acum în copaci, cu familiile lor şi se aranjaseră, de bine de rău, cu toate catrafusele şi obiectele lor de menaj, unii aveau şi pian. Maimuţele venite din junglă le dădeau tîrcoale, sosiseră şi papagalii. Cei ce nu-şi procuraseră frînghii omorau şerpi şi îi întindeau între crengi ca să-şi usuce lenjeria. Oamenilor părea să le tihnească viaţa asta de şatră, ziceau că e ca la sanatoriu şi preferă aşa decît să trudească prin fabrici pentru nimica toată. Tolăniţi pe crengi, fumau nesfîrşite ţigări, urmăreau cu interes scandalurile menajelor vecine, se despăduceau. În condiţiile astea le fu foarte greu să găsească adresa lui Inocencio, reuşiră totuşi să-i dea de urmă.

Poetul stătea în pat. I-ar fi fost cu neputinţă să găsească un alt loc unde să încapă de frunzele şi rădăcinile care îl urmăreau pînă în culcuşul lui. Se vedea pe el că n-o mai duce mult în aerul acela ucigător, totuşi nu dorea să iasă afară. Cînd profesorii înarmaţi cu lame şi topoare izbutiră să pătrundă, în sfîrşit, în odaie, şi-l descoperiră în lumina aceea verde fosforescentă, cu garoafele enorme culcate pe pernă, cu frunze în păr şi în barbă, şi picioarele întinse pe crengi de bananier, poetul era palid şi la fel de verde ca şi vegetaţia din jur, dar zîmbea şi zicea că e fericit, pentru că nu mai are nimănui nimic de spus, şi şi-a încheiat munca vieţii sale. Cei doi îl întrebară dacă mai are vreo dorinţă. Un surîs îi lumină faţa emaciată cînd le răspunse că ar vrea să mănînce salam de Sibiu. Întrebară unde e Sibiul.

— Căutaţi în *Larousse*, zice Inocencio, trebuie să fie sub pat.

Cu ajutorul securilor reuşiră să scoată de acolo micul *Larousse* ilustrat, ediţia din 1966, unde scria: „*Sibiu, ville de Roumanie, en Transsylvanie, 98.000 habitants. Industrie textile.*”

Aşa se întîmplă că un aviont-jet ateriză în ziua următoare pe aeroportul din Sibiu şi peste douăzeci de minute plecă încărcat cu o sută de kilograme de salam, scutit de vamă de astă dată, fiind declarat articol cu caracter cultural.

Cînd cei doi americani reveniră cu salamul de Sibiu, îl găsiră pe Inocencio pe moarte. Florile acelea agresive îl acoperiseră de tot. Numai zîmbetul lui mai era liber, dar nu se adresa salamului, ci bunăvoinței omenești care împînzește cu firele ei subțiri lumea asta ticăloasă, în ciuda a tot ce se întîmplă.

Mare alarmă în curtea de păsări. Nu pentru că i s-ar fi întimplat ceva lui Leu, orișicît, personajul cel mai de seamă de acolo, sau că ar fi pățit ceva Mary, scroafa engleză cu certificat de naștere. Ea era mai de temut decît Leu, dar nu întotdeauna, numai atunci cînd își aducea aminte că nu are bărbat. Cînd o apucau hachițele, își rupea cotețul, năvălea în mijlocul curții, răsturna găleți, străchini, sfîșia pernele puse la aerisit, de zburau fulgii ca în toiul iernii. Cocoșul se urca în cireș, chiar și Leu se ascundea sub coșarcă. Mițele, atît de curioase din fire, încît nu scăpau nici un spectacol, savurau cu aceste ocazii scena din odăi, de după gratii. Alte evenimente de seamă: găina cea albă fusese găsită moartă într-o dimineată, răpusă de cocoșul cel șchiop, complexat și misogyn, care nu se ridica niciodată în picioare decît la mîncare sau pentru a săvîrși vreo mîrșăvenie. Iepuroaica făta șase pui și deveni de șase ori mai fricoasă, renunțînd pînă și la agrementele conjugale, numai ca să nu-și piardă puii din vîz, dînd naștere la multe neînțelegeri cu iepuroiul și la necurmăte certuri nocturne, ascultate cu mare plăcere mai ales de puii de găină crescuți în spirit puritan. Mama lor le pretindea surorilor ei să nu se zbenguie cu cocoșul decît în dosul fîntînii „à cause des enfants“.

Orișicît, astea nu erau decît întîmplări obișnuite.

Într-o bună zi lumea începu să vorbească despre altceva. Motanul auzise la masă niște vorbe și seara se înființă la colivia Turturicii pe care o adora, pentru că mirosea a pasăre, dar, fiind mereu închisă, era de ne-

atins. Aşa se nasc marile amoruri platonice. Spaniolele, şi ele n-ar fi fost iubite cu atîta disperare dacă n-ar fi apărut aşa de rar la vreo serbare sau acasă după zăbrele, nu ca azi cînd dai de femei peste tot ca de piaza rea. În seara cu pricina Motanul, care nu iubea pe nimeni decît pe Turturică, întîrzie mult pe sub colivia ei şi îi vorbi îndelung. Toată curtea îşi ciulea urechile. Motanul spunea :

— O, prealuminată Arătare, ce răspîndeşti peste mîîimea ticăloasă un parfum atît de răscolitor şi suav de pasăre fragedă — şi aici mustăţile lui începură să zvîcnească — încît urechile noastre toate se îndreaptă spre tine cu dor ca acul busolei spre steaua de la miazănoapte, iată am venit şi eu să te distrez cu ghiduşiile mele de motan sărman.

Zicînd astea se dădu de trei ori peste cap. Dar Turturica nu avea simţul umorului şi Motanul încercă să şi-o apropie din altă parte.

— Ai auzit ce se vorbeşte în lume ? Ştii ce se pregătesc oamenii să facă ?

Turturica nu ştia.

— De unde să ştiu ? Doar sînt captivă.

— Da, zău, oftă motanul. Captivitatea ta e marea mea durere.

„Cred şi eu, gîndi Turturica, altfel m-ai fi înghiţit de mult. Ce, nu te ştiu eu ?“, dar cu vocea tare zise :

— Eşti foarte amabil, domnule. Păcat că nu te pot răsplăti cu nimic.

Motanul zise că i-ar ajunge ca răsplată o fluturare de aripi, dar minţea ca toţi bărbaţii. Care dintre ei s-ar mulţumi doar cu o fluturare din aripi ? Pasărea se scutură un pic, se săltă de două ori şi, cocheta, îşi lăsă capul într-o parte. Motanul oftă iar, închise ochii, zvîcni din mustăţi şi, mai cu voie, mai în neştire, îşi întinse o lăbuţă de catifea cenuşie înspre gratii. Turturica i-o ciupi rapid, dar zdravăn şi Motanul şi-o trase îndărăt şi făcu miau. Cerîndu-şi iertare, spuse că vederea atîtor nuri îl zăpăcise de cap. Reuşi să verse şi o lacrimă.

— Nu m-aş fi aşteptat la una ca asta, zise Turturica, tocmai de la dumneata, un domn aşa de distins, preşedintele asociaţiei vînătorilor...

— Psst ! — își roti Motanul privirea împrejur — vrei să mă pierzi ? Virtuțile astea nu mai sînt apreciate ca pe vremuri. Vreau să spun că Legea Junglei nu mai e în vigoare decît în codrul care se tot împuținează, dar în jurul casei omului domnesc, azi, alte prejudecăți. Un animal care nu s-a putut îmblînzi de tot și și-a mai păstrat unele apucături din junglă trebuie să se păzească cu strășnicie, să nu fie dat în vileag, căci va fi judecat după legea omenească, cea mai cumplită dintre toate, impusă de animalele astea mai mari, ipocrite și denaturate, care se sfișie între ele și ne au și pe noi în puterea lor. Spune, zău, nu ți se pare nedrept ca ei, care au întotdeauna și brînză, și carne, nu numai pentru azi, ci și pentru mîine și poimîine și nesfîrșit de multe zile pe care nici nu le poți număra pe gheare, să te stilcească în bătai pentru un pui de găină ?

Turturica clipea somnoroasă. Ce-i păsa ei dacă oamenii mîncau pe crăpate ? Să-și aibă ea tainul ei de grăunțe și pace.

— Parcă voiai să-mi spui o noutate, tresări. Sau am visat ?

— A, da. Aseară cînd căutam pe sub masă după fărîmituri, în timp ce stăpînii huzureau în mîncăruri alese, hălci de carne cu orez, crăpa-le-ar mațele, am auzit-o pe stăpîna că se duce după carne, căci duminică vrea să facă kermesă.

— Ce-i aia ?

Leu se apropie și el cît îl lăsa lanțul, adulmecînd vorba nemaiauzită. Kermesă ! Ce-o mai fi și aia ? Kermesă ! vorbă cu dinți. Nu-i plăcea. Motanul se simțea plictisit de atîta ignoranță. Aștia toți erau niște provinciali, omul, ca să știe pe ce lume trăiește, trebuie să mai și circule. Kant nu zicea însă așa și aici se afla unul dintre cele cîteva puncte de diferență dintre el și motani.

— O, voi nu știți nimic, le zise. Kermesa e lucru mare. Nici n-am cuvinte s-o descriu. Ce adieri divine plutesc în aer, ce hălci de carne se frig pe jărat, cît un șobolan fiecare, ce mai, peste tot numai fripturi succulente risipite prin iarbă, abia roase un pic și aruncate, costițe, poți mîncă pe crăpate, nu te simte nimeni, și

dacă te simte nici că le pasă, oamenii se întind pe scaunele lor, prostiți de băutură. Atunci e de noi !

Leu rămase îngîndurat. Întotdeauna se simțea umilit de vastele cunoștințe ale Motanului în cele lumești, animal tolerat în casă și cînd se mănîncă. Asta apucă tot ce cade sub masă, observă tot ce se întîmplă, aude ce se vorbește, nimeni nu se ferește de el, crede lumea că nu înțelege. Chestia cu kermesa nu-i mai ieșea din cap. Oasele alea grase zvîrlite în iarbă, cu carnea pe ele. Oare, chiar așa o fi ? Ceva nu mergea totuși, Dumnezeu știe de ce. Însăși vorba „kermesă” îți rîcîia gîtlejul, înainte de a-ți ieși din gură.

Găinile se culcaseră de mult și luminile din casă erau și ele stinse. Semn că dormeau și zeii. Numai pisicile n-aveau somn. Cînd veneau acasă dimineata, duhneau a țap, îl înfuriau. Leu știa ce este un țap, căci crescuse la stîină, dar foarte demult, uneori credea că doar o visase și pe asta, ca pe atîtea altele.

Leu credea în zei. În toată curtea asta mare numai el credea neclintit în superioritatea omului. Găinilor nu le păsa de stăpîni, atît doar că se fereau din calea lor, să nu fie călcate și veneau să cîrîie la ușa lor, să li se dea grăunțe la timp, încolo — salutare. Mîțele erau mari curtezane, se linguseau pe lîngă om și se prefăceau că-l adoră cînd le trebuia ceva. Uneori întîrziu în poala stăpînei torcînd, schimbul de căldură și fluid vital cu aceste animale mari era priincios pentru igiena lor sufletească. Dar după ce se umpleau de mîncare și de magnetism omenesc, ca niște baterii, plecau nepăsătoare, își vedeau de somn și alte treburi strict personale. Leu, umilul, captivul, era singurul care simțea nevoia aceea sfîșietoare și continuă de prezența omului, acea adorație veșnică și necondiționată, rostul vieții lui. O vorbă aruncată în treacăt îl ferecea pentru o zi întreagă și adesea prefera să fie mîngîiat decît să mănînce. Cînd omul îi întorcea spatele, cînd uita de el, soarele își pierde strălucirea, verdele ierbii se umbrea, cerul se mohora și salivația întîrzia să vină la ora mîncării. Cu patimă ar fi vrut atunci să nu mai fie, să-și dea sufletul la picioarele omului, să fie călcat ca un covor pe care

il țesea mereu din gingășia nesfârșitei lui iubiri și suferințe.

Încolo, avea apucături de zgîrcit. Ca și omul. Se gîndea și el la ziua de mîine. De pui nu se atîngea, chiar îi iubea părintește cînd îi vedea așa de mici, iubea pînă și puii de mîță. Și apoi, avea viziunea lui personală : orătăriile, ca și tot ce era al stăpînilor, le vedea asudînd o lumină difuză și gălbuie, ca aceea din jurul flăcărilor din sfeșnice. Aura asta le întovărășea peste tot. În primul rînd, pe stăpîni îi vedea așa, înfășurați în giulgiuri de lumină aproape orbitoare, nici nu-i putea privi mai îndelung. Lumina asta îi amintea de fericire, de mîncare, de pîine caldă, de aburii supei dătătoare de viață, de spațiile aproape uitate văzute de la stîină, de tot ce era bun și frumos, de îngerul pe care îl zărise odată. Îi venea salivația, îl cotopea un val de bună stare. Chiar și pisicile aveau o mică aureolă cînd ieșeau din casă, dar nu multă vreme. Aduceau cu ele și un miros care îi displăcea, îl tulbura, simțea că ele nu au dreptul să miroase așa. Puii de găină, bucurîndu-se de atenția specială a stăpînei, aveau și ei o mică lucire în jurul lor, abia vizibilă, semnul era însă suficient ca să-l oprească să se atîngă de ei fie și în joacă. În schimb, cînd li se împărțea mîncarea, nu le mai arăta nici o considerație. Îi jecmănea fără milă de boabe și păsat cît îl lăsa lanțul, uza de trucuri, ca și dezvelirea dinților săi puternici, mai galbeni înspre rădăcină, șiretlic care nu rămînea niciodată fără efect. Dacă mai și mîrîia pe deasupra, le băga în boală chiar și pe găinile bătrîne, ținute pentru că erau bune de supă. Găinile astea știau că Leu nu mușcă și că n-a fost văzut niciodată păgubind alte vietăți în afară de muște și purici, și cu toate astea, dinții săi gălbui ivindu-se sub botu-i încrețit moț, vedenie întovărășită de mîriitul răscolitor venit ca din fundul pămîntului, le evocau fără greș chipul unei bestii primare uluitoare și de nedescris, un patruiped cu pene și împuțit, care odinioară, cum își aminteau ele, deși nu știau de unde și de cînd, mîncea găinile, zdrobindu-le oasele și infulecîndu-le cu pene cu tot. Leu avea dinții ca niște cuțite, căci și de cuțite știau găinile, deși nu aveau de unde să le cunoască, în viață fiind. Totuși, tre-

săreau totdeauna cînd se tăia o pasăre undeva, știau și în ce fel erau răpuse, unele gospodine le suceau gîtul să nu vadă sînge, altele le tăiau cu cuțitul. La fel îl știau și pe monstru, îl visau adesea în somnul lor subțire și cocoțat, făcîndu-le să tresară și să-și scuture din aripi duhoarea dihaniei din vis, arătare aducătoare de spaimă galbenă. Multe grăunțe mai trebuiau să mănînce pînă îl uitau din nou. Păsările așa măsoară trecerea timpului, prin intervalul dintre o mîncare și alta, ca și pușcărișii.

Puterea astfel cîștigată asupra găinilor, cîinele o întrebuința pentru a le prăda cînd mîncau. Avea o mare pasiune, mai ales pentru dovleci. Cînd se dădeau dovleci, nu sărea asupra lor dintr-o dată, mai chibzuia în umbra dudului de lîngă coșarcă, apreciînd bucățile și ochind fără greș pe cea mai mare. O apuca cu dinții, rotindu-și ochii cu albul injectat și dispărea cu prada. Era groaznic la vedere, curcile plîngeau.

Sub coșarcă își aranjase cămara. Se înșirau acolo coji de pepeni, de pîine, ciolane roase numai pe jumătate, castraveți, cîlți, știuleți de porumb, cîteodată chiar cîte un papuc uitat, furat noaptea cînd era liber. În lungile ore de singurătate stătea culcat cu botul pe labe și se uita la toate cu bucuria avarului, se mai distra cu cîte o coajă străveche de pepene, își vîra botul în ea, adu-meca sub stratul de praf mirosul mustos și răscolitor al fructului de toamnă. Păzea pe cele stricate cu aceeași vigilență strașnică, ca și pe achizițiile noi. Interesul găinilor pentru comorile sale îi pricinuia o bucurie rea. Faptul că pepenele era al lui și găinile rîvneau la el îi înzecea plăcerea posesiunii. Își mai scotea botul prin coajă și își împlînta laba în ea, uitîndu-se sfidător la păsări. Apoi își încrețea botul și mîrîia. În ochii găinilor, ochi rotunzi, galbeni, în ramă roșie, reapărea monstrul, iar ele țipau și fugeau gîdilate de o spaimă plăcută. Unele se reîntorceau numai ca s-o mai poată retrăi o dată, dar n-o suportau multă vreme și iar o luau la sănătoasa, răscolindu-și aripile fluturate ca pe niște fuste. Goli-te de răceala sperieturii, se opreau lîngă fîntînă să-și mai scuture penele și se uitau unele la altele cu un piuit

de mirare — „ai văzut, soro ?“ și fugeau îndărăt, să mai fie speriate o dată.

Leu nu era în apele lui în seara aceea. Cînd se culcă, atinse cu botul, din întîmplare, un ciolan. Altă dată ar fi găsit că miroase foarte ademenitor, dar acum nu simți nici o plăcere și-l împinse departe de el — nu-i trebuia. Nu dorea nimic și nu voia să știe nimic, mai ales despre kermesă. Încercă să privească situația în față, bărbătește. Se întrebă ce putea să fie, în definitiv, kermesa aia, de-i face viața așa de grea. Cuvîntul îi displăcea profund, era prea barbar. Prima silabă, „ker“, era ca o muchie de cuțit în gîtlej, nu reușea s-o scuipe afară. Silabă colțuroasă, cruntă. Și următoarele două, „me-sa“, erau șarpele alunecînd după ker. Coada lui ker. Dar la urma urmei, de ce să se teamă de ker ori chiar de kermesă ? Motanul spusese că va fi o fericire fără seamăn. Ei și, parcă Motanul știe ceva. Plăcerea unuia poate fi ciumă pentru altul. Cînd a luat odată bătaie pentru că își rupsese lanțul, Motanului puțin îi păsase, nu simțea nimic, stătea pe gard și pîndea după vrăbii. Și Leu știa că vremea fusese atunci frumoasă, pentru că toți se purtau ca și cînd ar fi fost frumoasă ; găinile picoteau în soare adunate în pene, curcile se întindeau cu cozile desfășurate ca niște umbrele. Nimeni nu părea să simtă ceva din ce simțea el. Poate dacă ar mai fi fost și un alt cîine în curte ? Știa și el că soarele strălucește, dar pentru el era întuneric, nu de la nor, nici de la pleoape. Fumul negru ieșea chiar din el, din Leu și nimic nu mai avea vreo însemnătate, se deplasase un șurub în roata lumii, șurubul era el, ce le păsa altora de asta ? De aceea, să-l lase în pace Motanul cu aprecierile lui. Kermesa este ceva rău, și pace. Fiecare este, pînă la urmă, singur cu gîndurile lui.

Se mai auzea cîte un piuit indignat, găinile vorbeau în somn. Turturica ațipise și ea, Motanul era plecat după treburi. Cînd revenea din escapadele lui, avea urechile sfîrtecate, cu greu le putea ține drepte, era plictisit, morocănos, cum s-ar zice, cu chef.

Ce ciudate sînt drumurile Motanului, își zicea cîinele. El trece peste garduri și acoperișuri cu ușurință, merge unde-i place și face ce-l taie capul. Potecile lui

nu sînt pe pămînt. Face un ocol între hornuri, pe acoperişurile vecine unde ştie de orice ţiglă şi burlan, intră prin poduri străine şi se plimbă printre lăzi şi găuri de şoareci, iese pe vreo ferăstruică uitată pînă şi de stăpîni şi amintită numai de el, o ia de-a lungul şindrilelor de pe vreo şură veche scăldîndu-se în lumina lunii, pe la al şaptelea vecin, ascultă cum răsuflă dedesubt vacile, le miroase de la distanţă laptele din ugerile umflate. Pe drum se întîlneşte cu duşmani şi cunoscuţi. Prieteni nu are. Vinează, se încaieră pe viaţă şi pe moarte cu alţii ca el, face dragoste. Merge mai departe apoi, cu suflarea grăbită şi urechile tresărind la orice zvon, îşi întinde paşii, regeşte, prin buruienişul grădinii străine. Mai ascultă un pic, poate o fi vreo pasăre în apropiere, dar mai mult ca să se distreze, căci e sătul, e mulţumit, îşi trăieşte ceasul lui de împăcare cu lumea, şira spinării lui, cu nervi cu tot, e perfect înglobată în axa creaţiei, şi simte în jurul burţii o moleşală plăcută. Ştie că şi-a făcut datoria, că a mai pus la cale cîteva generaţii de miţe, şi că aşa trebuie.

Leu nu avea pe nimeni. Foarte rar, visa şi el la căţeaua ideală. Era blindă şi albă, idealul romantic, cu ochii trişti, mirosea a brînză de oaie, a iarbă, a blană udă pe timp de ploaie, era tandră. O visa încă, dar îi cam trecuse vîrsta iubirii, avea peri albi şi în oase reumatism. Se închidea tot mai mult în sine sub coşarcă, nici nu-i mai prea păsa dacă era legat sau liber. Lătra fără pasiune, doar din obişnuinţă. Stătea aşa întins pe burtă cu botul pe o labă şi se uita la trecători, numai picioarele li le vedea, cizmele îl supărau, nu-i plăceau militarii, nici poştaşii, purtătorii de uniforme de nici un fel, chiar cînd îi auzea umblînd fără să-i vadă. Mai treceau ghetе greoaie, glezne subţiri pe tocuri ascuţite, pantofii de copil îl stînjeneau cel mai puţin. Numai pe stăpîni îi iubea. Cînd se stîngea lumina în casă, ca acum, i se strîngea inima, de parcă ei ar fi plecat foarte departe. Fără ei, lumea era pustie. Moţai trist o vreme şi adormi cu greu. În primul somn o visă pe căţeaua albă că-i făcea semne s-o urmeze înainte de a se mistui în tufele din fundul grădinii. Merse după ea pînă la rîu, dar cînd încercă să se apropie, căţeaua se prefăcu în pisică. Nu cu-

noscuse cățelele decît după mirosul lăsat în urmă, mai ales primăvara, cînd treceau pe lingă poartă. Pisi-cile în călduri miroseau mai altfel, dar cîteodată le confunda puțin, atunci le înconjura adulmecîndu-le, ele se fereau întotdeauna. Confuzia mergea și mai departe, căci sfîrși prin a se purta la fel și cu motanii. Mișele îl tratau cu politețe, dar cu multă reținere, respectînd niște limite precis trasate. Desigur, li se părea un excentric. Animalele astea păreau să aibă ceva de tăinuit, un mare secret. Nu voiau sau nu puteau să-i spună ce aveau pe suflet, el presimțea că o să moară fără să afle nimic. Simțea cîteodată și în vis duhoarea aceea a animalelor în călduri care pentru el nu era una. O avusese și berbecul de la stîină. Era foarte intrigat. Tresări și acum din somn, nu era nici urmă de pisică nicăieri. Înțelese că iar umblase prin cîmpul nălucirilor, acolo unde nu te poți duce de două ori. Se trezi înconjurat de coji de pepeni aproape ca altădată dar erau alte coji, nu acelea cu care era el obișnuit. Una dintre ele, mai ales, îi atrase atenția și o cercetă mai lung. Sfios, își apropie botul de ea, părea că trăiește. Făcu un salt îndărăt și își ciuli urechile. Coaja se umfla mereu și mirosea îngrozitor. Între timp și coșarca se topi, și el rămase cu capul sub stele. În fața lui se ridica o arătare greoaie, mătăhăloasă, sub burtă avea solzi. Namila își căscă fălcile, înăuntru se deschise un fel de peșteră roșie cu pereții băloși, ieșea de acolo un abur fierbinte și uricios, auzea cum suieră „ker-ker“, zicea duhul pepenelui, căci el era, și dădea drumul aburului înecăcios. Nu mai putea nici să răsufle. Își închise ochii și, pînă să-i crape din nou, ker se mistui și veni în locul lui năprasnica „mesa“, coada de balaur. Ciinele înțelese că lupta nu mai are rost. Ascultător, ca dimineața cînd i se punea lanțul, își întinse gîtul în fața arătării. Mesa cea cruntă își înnodă coada în jurul lui, tot mai strîns. În toiul uci-gașei îmbrățișări simți un val de adorație cuprinzîndu-l față de monstru, pentru că era așa de puternic și necruțător. Își înclină capul și se lăsă răpus. Apoi multă vreme nu mai fu Leu. Cînd își deschise ochii, era dimineață ca în fiecare zi, și Leu era și el cel de altădată.

Știa că mai există undeva un alt Leu, care fusese răpit de kermesă. Leul ăsta răpit sau răpus se suprapunea celui care mirosea pepelele și rodea osul, și câinele știa că visul lui nu era numai o nălucire din lumea celor care sînt și nu sînt, ci una dintre alunecările de planuri cînd timpul te ispitește nechemat, înainte de a fi primit învoirea de a veni cu adevărat. Azi e azi și mîine mîine, dar se întîmplă uneori ca mîinele să vină să te cerceze azi și se culcă peste clipele cu soare și le sugă măduva de lumină. Și era singur în știința lui, o știa și pe asta. Prin însingurarea lui amară, privea afară ca dintr-o închisoare spre curtea însorită. Era cald. Motanul stătea în soare și își făcea rugăciunile. După ce termină clipi o dată foarte lat și adormi. Soarele îl înveli în mantaua lui de foc. Motanul torcea într-o mare fericire, ca într-un pat de puf. Soarele iubea Motanul, dar nu-l mai iubea pe Leu. Chiar cînd ieși din umbră, căldura lui i se opri în vîrfurile perilor și-i lăsă pielea și oasele scufundate într-o hrubă de frig. Acolo unde se încuibase celălalt Leu, cel răpus de kermesă.

*

În sfîrșit, sosi Ziua. Stăpîna se întoarce din oraș cu un coș mare cu carne. Mîțele o petrecură de la poartă pînă la bucătărie cu coada ridicată cîrlig, legănîndu-se în vîrfurile picioarelor, după aceea nu-și mai găsiră locul. Tînăra mamă dungată zisă Sheila, motănașul negru, adolescent curtenitor și afectat din vîrfurile mustăților pînă în vîrfurile cozii, chiar și Motanul prin Excelență, adică, Excelența Sa Motanul, umblau forfotă prin bucătărie, își frecau capetele de picioarele groase ale oamenilor, căutînd să le capteze privirile, altădată evitate cu sfială sau indiferență. Mătura cădea pe ele ca grindina, dar ele ieșeau pe ușă ca să intre apoi pe fereastră, apărînd mereu cu un aer de mișcătoare nevinovăție. Își întindeau labele spre masă, făcîndu-se mult mai lungi decît fuseseră înainte. Mîțele se pot lungi uimitor, pînă devin de nerecunoscut cînd vor să ajungă pînă la cele mult rîvnite, dar interzise. Coada cuțitului le pocnea capetele, dar nici că le păsa, căci li se deschisese în față o pri-

veliște pentru care merita să mori. Bărbatul tăia carnea, zicea că femeile nu știu decît s-o ciopîrțască de ție lehamite să te uiți, adevărul era că îi plăcea să umble cu carne crudă, ar fi trebuit să fie călău sau măcelar, nu subșef la cartea funduară. Cînd feliile de carne pregătite pentru grătar, așezate frumos unele peste altele dispărură în frigider, trei perechi de ochi de aur sclipeau a jale din cauza mării dureri resimțite. Motanul nu mai putu rezista. Cînd stăpînul stătu cu spatele, își închise ochii, sări și înhăță o gogoasă. Nu era carne, ce-i drept, dar era caldă și mirosea dumnezeiește. Trei lovituri de mătură pe spinarea în zbor, dar face, își spuse peste cîteva secunde cînd, pe creanga de sus a nukului, liberă în sfîrșit, își vîrî cu patimă botul în aluatul proaspăt copt și auriu.

Motănelul cel negru era conformist. Din lașitate nu fura, și din viclenie, știa că virtutea se răsplătește. Motanul cel mare nu putu înfuleca mult din gogoasa furată, o scăpă din gheare și ajunse prada găinilor. Sări între ele, și motănașul cu Sheila asistară cu plăcere la bătaia mîncată de Excelența Sa ajunsă pe mîna stăpînilor. Schimbară priviri de complicitate victorioasă : „Vezi, noi n-am mîncat bătaie. Noi sîntem buni. Stai să vezi ce mai urmează.“ Și dă-i înainte cu torsul, pe întrecute.

Ei doi erau camarazi buni. Noaptea puneau la cale împreună pui, dar în timpul zilei uitau de astea cu desăvîrșire, îi legau atunci alte interese. Sheila era o mîță foarte prefăcută. Părea o ființă modestă și ponderată, stăpînirea avea despre ea cele mai bune păreri. Ea și cu motănelul cel negru reușeau prin atitudinea lor blîndă și pasivă să încondeieze și mai mult purtarea Excelenței Sale Motanul. Acesta din urmă se discredita pe zi ce trecea, pe cînd ei doi recoltau toate premiile. Stăpînii, cînd discutau împreună cele întîmplate la birou, învîrteau cîteodată în mînă niște foi de hîrtie pe care le comentau foarte serios. Mîțele se uitau și ele la foile de hîrtie, constatînd că erau bune doar pentru șoareci. Nu știau că erau hîrtii de birou, nici că biroul e un loc foarte solemn și de temut unde se iau hotărîri privind și buna lor stare, de aceea purtarea stăpînilor, pîrînd

să dea atîta importanță foilor aceloră, putea, pe drept cuvînt, să li se pară foarte prostească. Totuși, adorația lor pentru ei nu era pe de-a-ntregul simulată. Ar fi fost și greu să nu adori niște ființe care, deși toată ziua vorbeau prostii și se zdrobeau fără noimă dețineau totuși brînză, carnea și cîte și mai cîte lucruri minunate. Nu arareori reușeau cu un pic de linguire să obțină din bunătățile interzise Motanului prin Excelență. Acum erau foarte mulțumiți de izgonirea lui. Mai ales cînd Stăpîna luă oasele de pe masă, unele cu ceva carne pe ele, și le puse sub masă, în farfuria lor de tinichea. Numai după ce ele rodeau toată carnea, oasele ajungeau afară la blidul cîinelui. După-masă fu cald și urmă o siestă lungă pentru toată suflarea.

*

Trecu de ora șase cînd sosiră musafirii. Leu îi înțîmpină cu lătrături furioase, dar fu gonit sub coșarcă. Mai scoase cîteva răbufniri indignate, nu-i plăceau oamenii străini. Știa că de fiecare dată sînt poftiți să mănînce cîte ceva, și păgubesc cămara casei de unde-i mai cădeau și lui cîteva firimituri. Era și gelos. Trebuia să vină cineva de multe ori ca să se dedea cu el. Să împrumute și el ceva din mirosul și fluidul celor din casă, să se petreacă în el o schimbare tainică sesizată numai de Leu. Cu încetul, străinul își însușea ceva din lumina din jurul stăpînilor, e adevărat că mult mai palidă, desulă totuși ca să-l facă suportabil. Un singur musafir purta azi acea mantie miraculoasă de protecție, un bărbat între două vîrste, cu favoriți și barbă roșcată, avînd și el mirosul lui personal, foarte reconfortant, de usturoi, brînză stătută și grajd și chiar de cîine, veterinarul Klug. Leu înțelegea și el să ai un miros al tău, cînd își avea rostul, cum erau mirosul de mîncare, de aburi din bucătărie, o adiere de fructe nu chiar putrezite, de sudoare și chiar de bălegar, astea aveau tîlc și țineau de viață, îi plăcea să le descifreze, să le despartă în fire separate cînd erau mai multe, să le analizeze, dar Chanel, Rochas, Lanvin, ce nevoie era de atîtea orori fără sens? Or fi ieșind direct din oameni duhorile alea? Ar fi fost peste putință, le simțea adăugate din afară, cine

știe ce-or fi greșit de au fost pedepsiți să miroase astfel. Strimbă din nas cînd trecură cei astfel stigmatizați pe lîngă el și își infundă botul, mîriind, într-o coajă de pepene.

Peste vreo jumătate de oră se ridică din grădină un fum acrișor, vîntul îl aducea în curte. Venea strecurat prin frunzișul încă ud, căci plouase puțin, Leu descifra mirosul păsărilor cu penele umezite și al ouălor din cui-buri, ele îi aminteau de primăvară și doar trecuse ceva timp de atunci. Cine mă dezleagă, cine mă dezleagă, se canonea cîinele. Voia să se ducă în grădină. Veni atunci domnul Klug dinspre baie și îl liberă din lanț. Domnul Klug înțelegea tot ce spuneau cîinii. Ca mulțumire îl adulmecă vîrîndu-și botul în hainele lui și săltă de bucurie. „Băiat bun, băiat bun“, zise domnul Klug, bătîndu-l cu palma pe cap.

În grădină, musafirii ședeau în jurul focului cu frigările în mînă. Stăpînul ungea întîi bucățile de carne cu usturoi.

— Ai venit cu mașina, domnule doctor ?

Nu, domnul Klug nu venise cu mașina, venise pe jos, să-și mai dezmoștească picioarele.

Doamna lui Petrică zise că Petrică adoră viteza. Nici nu umblă pe jos, spuse umflîndu-se în pene. Era pentru tot ce se purta la ora aceea, mini, maxi, blugi, ce-o fi fost, și conversa exclusiv despre meciuri și problemele automobilului. Totdeauna știa cine a băgat în săptămîna respectivă golul cu pricina, de aceea se zicea că este inteligentă. Klug-Barbăroșie i-o tăie scurt de astă dată, zicînd că viteza nu are nici un rost. Motanul cel negru apăru dintre tufe de liliac. În urma lui, Sheila își desfășură dungile ca un șarpe prefăcut în evantai. Doamna lui Petrică începu să înșire avantajele unor mărci de automobile, și domnul Klug spuse că îl doare capul, de altfel îl strîng și pantofii.

— Proștii ăștia nu se uită încoace, ia vezi, bucățile alea de carne de lîngă doamna care miroase a lapte acru. Fii isteță !

— Dumitale îți dă mîna să nu mai vorbești de mărci, dumneata ai pus mîna pe o „Lada“.

— Am cumpărat-o pentru vacile mele, zise Klug.

— Ce spui ?

— Uneori nasc foarte greu, săracele, atunci trebuie să mă grăbesc.

Domol, foarte domol și pe nesimțite, două bucăți frumoase de carne își schimbă stăpînul. Fură cărate de parte, lîngă rîu, în tufiș.

— Un barbar, veterinarul ăsta, își spuse doamna.

Amfitrionul era totdeauna furios cînd se vorbea de mașini. Avea leafa mică și nu-și putea permite luxul. „Mă rog, ce câștigi cu viteza ? Trăiești mai repede ? Țasta nu-i un avantaj.“ Doamna Petrică, indignată, nici nu răspunse. Doamna casei îi ceru lui Klug patru bucăți de carne. „Sînt la spatele doamnei Calomfirescu“, îi explică.

— Aici nu vād decît trei bucăți.

— Patru erau, sînt sigură.

— Cinci erau, interveni stăpînul.

— Pentru că dumneata, continuă domnul Klug imperturbabil, dumneata, cînd iei avionul, te duci pur și simplu cu o mie de kilometri mai departe ca să faci aceeași prostie pe care o comiteai înainte prin vecini.

— Cine, eu ? strigă doamna Petrică, înecîndu-se din cauza indignării.

— Dar ce s-o fi ales de carne ? Motanul, numai Motanul. Dacă nu l-oi ciunti azi de coadă, să nu-mi spuneți pe nume.

— Las' că mai avem destulă. Adu din celelalte.

— Progresul nu-l poți opri.

— Ba bine că nu. Am mai văzut eu de-astea. Zici că e un progres să faci prostii în condițiuni mai avantajoase decît bunicul dumitale ?

— Ia bucata asta, doctore. Vrei piper ?

— Ferească sfîntul. Mi-e pipărată viața destul.

Atunci apărură Motanul. Excelența Sa. Stăpîna îl ademeni cu o bucată de friptură. Cînd animalul ajunsese în apropiere, îl prinse zdravăn și îl pocni peste bot de două ori. Motanul țîșni orbit din mîinile ei, sări peste foc și dispărură.

— Uite la ce servește viteza.

— Cam postumă, dădu cu părerea doamna Lapte-Acru.

— Eu mă refeream la altceva. E înfricoșător să fii ciocanul lui Dumnezeu în mâinile diavolului.

— Amin. Hai să bem.

Se apucară de băut. Nu peste mult, fiecare își oferî luxul de a crede în tot ce îi convenea. Altădată n-aveau timp. Cineva credea în farfurii zburătoare, da' de unde, te îmbătaseși, ba nu eram beat deloc, e interesantă chestia cu ciocanul diavolului, e lucru mare, Doamne ferește de război, așa spunea o doamnă, dar de ce să te temi de război, nu-i tot aia ?, nu-i tot aia că-i mai rău, ce n-aveți altceva de discutat, că nu de aia ne-am adunat aici, am dat și două sute de lei pe carne, dar rea mai ești de pagubă, să nu uitați vorba mea că în anul două mii, a spus și Nostradamus, progresul, zic eu, cred că numai progresul. Dar nu era vremea să-ți pese de ce credeau ceilalți, fiecare vorbea aiurea, cu toate că toți erau foarte îngăduitori unii cu alții. Peste toate jumătățile și sferturile de convingeri, aburul vinului însuflă un crez general și anume că toate se află în cea mai perfectă ordine în lumea asta și toți cei de față is băieți buni, deși convingerea că el singur este centrul universului și-o rezerva fiecare cu cea mai mare grijă, numai pentru el personal.

Pisicile stăteau în tufă, se uitau la oameni și se distrau de minune. Peste tot, în iarbă, numai ciolane, ciozvirte, zgîrciuri, resturi de carne. Atîta risipă vană, atîtea comori care nu mai aveau nici o valoare. Toate burțile erau pline, și pisicile nu se gîndesc la ziua de mîine.

Deodată, nu se știe de unde, răsări Leu. Ca întotdeauna, apariția lui era discretă și modestă, parcă și-ar fi cerut iertare pentru înfățișarea lui. Cu pasul ușor săltat, dînd din coadă și evitînd privirile, se furișă de-a lungul tufișului de lileci înspre oameni, spunînd parcă : Așa sînt, cum mă vedeți și n-am ce-i face. Nu-s nici bulldog, nici Dobberman deștept, nici ogar distins, nici măcar un cîine-lup zglobiu, știu că nu aş avea nici o șansă la o expoziție de cîini. Cine ar rîvni să aibă o javră ca mine ? Mai bine nici să nu vă uitați la mine.

— Dar deșirat mai e și cîinele ăsta al vostru, zise domnul Klug. Nu cumva tușește ?

Stăpîna îi sări în defensivă.

— Dar nicidecum. Mănîncă cît trei. Tocmai năpîrlește, de aia pare mai costeliv.

Leu năpîrlea într-adevăr. Blana sa lungă, sus vulpie, dedesubt sură, se desfăcea în zdrențe cenușii, le pierdea javra pe unde umbla. Porumbelii, vrăbiile, le culegeau de jos, își căptușeau cuibul cu ele. Era timid, avea un fel al său de treacă-meargă în umblet, o neglijență care îl descalifica. Tipul de cîine predestinat să i se agațe tinichele de coadă. Nimic din liniștita siguranță domnească a unui seter, din privirea firoasă a bulldogului încruntat, distincția rece a ogarului rusesc din portretele lui Reynolds, cîini care se uită prin tine ca prin sticlă, reducîndu-te la zero. Prietenia cîinilor ca Leu nu e rîvnită de nimeni, este căutată de copii sau de oameni lăsați în curte să aștepte pînă vine cineva să stea de vorbă cu ei. Ei nu sînt lăudați decît ca să se cîștige bunăvoința stăpînului lor. Era de castă joasă, javră, ceea ce se cheamă o javră, și o simțea, și ținuta lui umilă mărea mai mult disprețul lumii față de el. Lumea e snoabă și-i apreciază pe cîini și oameni după rangul lor social. Îi mai lipsea și orice urmă de obrăznicie, habar n-avea cum trebuie să te porți ca să ajungi la ceva în viață.

Domnul Klug cunoștea statutul lui Leu în familie și se purta cu el drăguț tocmai din cauza aceea. Se întunecase puțin, și javra putea fi luată drept ogar de către cei ignoranți, mai ales după două pahare.

— Ia vino-ncoa, băiete, nu te codi, îi spuse, pentru că animalul se opri din mers și parcă aștepta o vorbă bună, că nu spera la mai mare. Uite că-ți dă nenea ceva. Și-i aruncă în față un os.

Leu privi osul, îl privi și pe domnul Klug și își ciuli urechile.

— Ia-ți osul și cară-te de aici, îi porunci stăpînul.

Lui nu i te puteai împotrivi. Sfios, cuprins de îndoială, înaintă șovăitor dînd din coadă. Se încumetă să studieze osul mai de aproape. Mirosea foarte ademenitor, nu-i vorbă. Osul zăcea în fața lui în iarbă. Ce era să facă ? Osul e os și cîinele e cîine. În constituția ne-

scrisă a cîinilor spunea că un os care ți se aruncă în față pe nemîncate, nu se refuză.

Leu luă osul. Îl scoase din iarbă, cu grijă, cu vîrfurile dinților, și plecă cu el prin grădină. Prin spărtura gardului trecu în curte. Nu se grăbea. Osul mirosea tare îmbietor, avea pe el și o bucată de carne friptă. Nu-i pica lui un chilipir ca ăsta în toate zilele. Friptură, auzi, Leule, friptură. Cum să refuzi tu friptura ? Ai uitat ce scrie în Constituția cîinilor ?

Mireasma vrăjitei Fripturi avea culoarea lunii, dar mai avea ceva ce nu ținea de carne, numai de ceasul ăsta. Ceva ce nu era în ordine. Îl încerca o amintire, nu mai știa ce anume. Se așează în fața osului și rămase multă vreme nemișcat, uitîndu-se la el. Întoarse osul cu botul pe o parte și pe alta, gînditor. Salivația începu să vină abundentă, nu mai mîncase nimic de la amiază. Apucă osul și iar îl lăasă jos. Văzu apoi Motanul că îi dădea tîrcoale, mirii urît la el și iar luă osul între dinți.

Din cauza Motanului, osul se făcuse mai bun, mai ademenitor. Saliva adunată țîșni, sucul dătător de viață începu să curgă pe gîtlej în jos, mușcă zdravăn, înghiți, mușcă din nou și dintr-o dată... ce-a fost asta ? Osul i se opri în gît. Își aduse aminte ce s-a mai întîmplat odată acolo sub coșarcă și știi dintr-o dată ce-l așteaptă. Știa că se apropie marele Ker.

Se icni sprijinindu-se cu amărăcie în labele din față pînă i se înfipseră ghearele în pămînt și se strădui printr-o tuse opintită să dea osul afară. Dar osul nu voia, se încăpățîna, devenea mai dușmănos, i se înfigea în gît mai adînc, scrișnea în el înăuntru, „ker-ker“, hîrîia rana din piept, ieșea din gîtul său propriu împreună cu tusea ucigașă. Monstrul uriaș se împlintă în gheare și el. Acum stăteau față în față. Gura fierbinte vomita aburi uricioși. Trupul acoperit cu pene înfoiate, mătăhălos, vibra cînd ieșea din gură urletul fierbinte. Era tot mai mult al lui, parte din el, pînă nu mai rămase din Leu decît supunerea. Știi deodată că lupta nu mai are rost. Ascultător, își lăasă capul jos ca în diminețile cînd i se puneau lanțul. Cu privirea din urmă cîntă în jur. Nu, nu venea nimeni să-l scape. Îl văzu apoi și pe șarpele Mesa,

coada lui Ker. Șarpele îi înconjură gîtul tot mai strîns pînă îl zdrobi cu inelul său neiertător. Viața ieși din el ca suflarea dintr-un cimpoi care se desumflă.

Se eliberă cu un ultim efort. Peste o clipă, un abur subțire în formă de cîine trecu peste curte ca norul. Pisicile îl văzură și se înfiorară. Îl petrecură din ochi pînă trecu, alene, peste acoperișul șurii vecine și se mistui.

— Se duce Leu în paradisul cîinilor, zise Motanul.

Multă vreme nu mai avu nimeni nimic de spus apoi.

ISTORIE CIUDATĂ ÎN CARE SE SUCCED O SEAMĂ
DE ÎNTÎMPLĂRI MIRACULOASE ȘI SE POVESTESTE
VIAȚA LUI RAMÓN DE LA SIERRA MORENA
ÎN STIL DONQUIJOTESC

— Poveste cu fauni, capre și dulapuri vechi —

Din astă poveste ciudată, nu veți înțelege nimic dacă nu vă destăinuiesc mai întâi ceva și mai curios : dispariția faunului din grădina părintelui Alvarez. Faunul era de piatră și, ca atare, fuga lui din grădină a fost destul de neașteptată. Dacă în toată întîmplarea asta ar fi existat un dram de logică, din capul locului nu m-aș fi apucat să v-o povestesc.

Înainte dispariției sale, faunul lăsase în scorbura nukului cel mare următorul răvaș :

„Dragă Juanita eu mam dus nu fi tu supărată pentru că a-u venit din spre pădure 2 oameni din sat și sau oprit la gard au spus am auzit Eu de Capre am fujit după iei dar iei nu mau văzt tare miera dor de Capre și lor le place mult cîn Eu zic din fluier nu tesupăra Juanita aț fost tare buni cu mine că maț scos din Munte și maț adus la voi și tu ești bună și miroș tare frumos dacă nu auzeam de Cappre aș fi rămas la Toamnă oi veni îndărăt numa să aduc Mure și a-lune să trimiteti un Coș mulțam de tăte

Faunul.“

Ce să vă mai spun. Dispăruse faunul, pieri și pescarul Ramiro trimis să-i dea de urmă. Ne-am hotărît atunci, eu cu părintele Alvarez și nepoata dumisale Juanita, să mergem să-i căutăm pe amîndoi. Esmeralda, logodnica pescarului, ceru să fie luată și ea cu noi.

Drumul, cam de treizeci de kilometri pînă la San Bartolomeo, parcurs într-un car cu coviltir, ne părea un eveniment din cale afară de promițător și aventuros. Abia am închis ochii toată noaptea de bucurie că a doua zi o

să ne ducem la San Bartolomeo. Devreme dimineata — abia cîntase cocoşul nostru cel roşcovan cînd Alvarez, nepoata Juanita şi Esmeralda mă aşteptau deja în curte. Lumea agitată, caii înhămaţi, bătînd nerăbdători din copite, Esmeralda în port de sărbătoare, pe cap cu un şal de dantelă scrobită. Părintele îşi luă şi el pălăria de duminică, cu boruri mari deşi era luni, iar Juanita ieşea şi intra în casă, în continuu val-vîrtej, aducînd întruna băuturi şi merinde pentru drum.

Era vorba de o adevărată călătorie acum, cu tot protocolul complicat al drumurilor de odinioară parcurse călare sau cu diligenţa între Burgos şi Santander, cu fel de fel de peripeţii, căci bandiţi mascaţi aşteptau pitiţi în tufişurile de lîngă drumuri, contese frumoase şi suferinde erau răpite de cavaleri misterioşi, deghizaţi sub glugi de călugări franciscani, cai mureau muşcaţi de ţintari de baltă şi nu puteau fi salvaţi, în ciuda leacurilor administrate de toţi participanţii, sau poate îşi dădeau duhul tocmai din pricina lor, mai întîlneai în cale şi pelerini umblînd cu picioarele goale pe drumul spre San Iloga de Compostella, şi cîte şi mai cîte nu vedeai. Zic şi eu călătorie !

Carul pe care ni-l împrumutase morarul îl avea moştenire din bunici. O minune de car, nici vorbă. Coviltirul de lemn era zugrăvit cu legenda lui Tezeu şi a Ariadnei, povestită într-o succesiune lungă de imagini, fiecare moment decisiv fiind încadrat în chenar negru ca să nu se amestece trecutul cu viitorul. Vopseaua de ulei crăpase în multe locuri, Ariadna apărînd în unele evoluţii ale ei fără cap sau cu trupul sfîrtecat, dar tot ea era, o recunoşteai după rochia lungă şi umflată de vînt şi de vîrtejul mişcărilor şi după panglica albastră cu care era încinsă. Pe partea cealaltă, coviltirul povestea legenda lui Pan şi a mlădioasei Syrinx, unde se amestecau, neaşteptate, fragmente din metamorfozele Ledei şi din vieţile apostolilor. Sub coviltir, băncile erau aşezate faţă în faţă, pe jos era întins fîn proaspăt. Juanita propti cu grijă coşurile cu merinde în fundul carului. Caii înhămaţi scuturau din coame nerăbdători şi vizitiul, un flăcău de vreo douăzeci de ani, îmbrăcat cu un bolerou negru de catifea din care se revărsau mînecele bogate ale cămăşii şi

încins cu briu de mătase verde, se urcă pe capră și ne pofti să luăm loc în car.

Ne grăbirăm să ne cuibărim în fin. Părintele, volu-minos cum era, se urcă cu mare icnet, tras de noi și împins din spate de vizitiu, nu fără câteva suspine, solicitând ajutoarele cerești și în special pe ale Sfintei Treze de Avila. În sfârșit, ne văzurăm instalați, coșurile cu de-ale gurii fură numărate pentru a zecea oară. Carul ieși scîrțîind pe poarta parohiei și o luă la pas în jurul bisericii, cotind pe ulița lăturalnică spre șosea. Lumea ieșea la porți să ne vadă plecînd. Oare unde se duce părintele Alvarez ? Bărbierul stătea pe o laviță în fața prăvăliei sale, savurîndu-și cafeaua și ne ură drum bun cu gesturi așa de elocvente, încît își vărsă ceașca în poală. Nu făcea să nu ne oprim pentru a-l saluta, cu care prilej ne întrebă, așa, într-o doară, unde ne ducem. Părintele spuse că la San Bartolomeo, și fu auzit de cîțiva copii care se jucau în praf. Vestea umbla mai repede decît caii noștri, și, cînd ne mai oprirăm o dată în capul satului la han, pentru că părintele își adusese aminte că nu are tutun și Antonio trebui să coboare să cumpere o măsură „din cel bun“, toată lumea știa că plecăm la San Bartolomeo. Ce aventură ! Și la moară mai stăturăm oleacă, să-i mulțumim morarului că ne-a împrumutat carul și ne-a făcut rost și de vizitiu. Din aceste multiple pricini soarele ajunsese foarte sus pe cer cînd ieșirăm pe drumul mare, numai gropi și hopuri, ca holda muncită de plug. Aerul fierbea. Curînd ne răzbi setea și destuparăm damigeana ; din coș apărură paharele din sticlă groasă, și-l rugarăm pe Antonio să oprească și să bea și el un pahar cu noi. Pe urmă, firește, ni se făcu și mai cald. Antonio și Esmeralda se apucară să cînte, dar toropeala îi învinse curînd și cîntecul rămase agățat de parte în zare, unde îl trimiseseră ei. Ne cuprinse moțăiala, și nu ne mai dezmeticirăm decît la o hurducătură zdravănă, cît p-aci* să ne azvîrle afară în iarbă. Căci adormise și vizitiul, și caii o luaseră razna peste cîmp, oprindu-se, brusc, la marginea unui șanț cu apă. De-a valma sărirăm afară din car și Antonio trase caii la o parte, înainte de a se trezi de tot.

Se pare că rătăciserăm multă vreme, deoarece, ori-cît ne căscam ochii în toate părțile, nu zăream urmă de drum. Eram într-o luncă întinsă, ici-colo cu cîte-un lă-mii încărcat cu fructe sau vreo salcie, dar nici sat, nici casă singură măcar, nimic. Luncă, iarbă, la oarecare distanță zăreai o fîntînă. Dincolo de ea, o pădure de pini. Ce să facem acum ? Hai să mîncăm ceva în umbra copacilor, pe Antonio l-am trimis să caute șoseaua. Am desfăcut un șervet pe iarbă, din coșuri apărură plăcinta de iepure, plăcinta cu afine, pateuri fel de fel fură înșirate frumos pe iarbă, în farfurii de pămînt zmălțuit. Părintele desfăcu sticla cu vin de Malaga, dulce și greu. Curățirăm mere, portocale, rodii. Esmeralda plecă la fîntînă după apă. Într-un tîrziu se întoarse și Antonio. Ne spuse că a înconjurat tot hotarul, dar nu văzuse decît livezi și vii și iar vii și livezi, încolo, pădurea, dar de drum nici urmă. După mîncare, dar mai ales după vinul tare care aluneca pe gît ca uleiul, lenea și toropeala ne doborîră. Ne culcarăm în iarbă și iar ne fură somnul. În somn auzii cîntec de nai și-mi dibuii cale după sunetele subțiri ca picuratul apei unui șipot firav captat într-un jgheab. Ajunsei la o pădure deasă. Îl zării pe faun după un copac, cînd mă văzu îmi zîmbi larg, ca un țărănoi șiret. Nu voia să se apropie. Mă dusei încet spre el, dar o rupea mereu la fugă, jucîndu-se de-a v-ați-ascunselea, ba îi luceau copitele sub o tufă, ba i se ivea capul dintr-o scorbura. Mă apropiai tiptil, cu vorbe blînde, să nu-l sperii, dar, făcîndu-mă mai aproape, pricepui că fața ghicită nu fusese decît înșelăciunea zgîrciurilor scoarței și jocul umbrei. cîntecul picurat amăgea mai încolo, cînd în față, cînd undeva în urmă. Faunul, nicăieri. Cînd mă trezii, soarele lăsa umbre lungi și albastre peste iarbă, și-n liniștea adîncă a după-amiezii tîrzii nu se auzeau decît țîriitul greierilor. gîngurit de porumbei și sforăitul adînc al părintelui Alvarez. Ai noștri dormeau duși.

— Săriți ! am strigat, săriți că se face noapte !

Primul care se urni din loc fu Antonio. Sări în picioare și se întinse din toate încheieturile.

— Vai, dar mult am mai dormit, se miră frecîndu-se la ochi, scoală, părinte, că se face noapte !

Alvarez se întoarse pe partea cealaltă și, după o scurtă pauză, iar începu să sforăie. Băiatul îl scutură cu tot respectul cuvenit pînă izbuti să deschidă supapa greu înșurubată a somnului său. Cînd se dezmetici, tot nu știa unde se află. Se treziră și fetele și, cînd ne pomenirăm toți în picioare, în mijlocul aceluia peisaj absurd de frumos, ni se păru că mai visăm și nu simțeam nici o dorință de a pleca în altă parte.

— Acum ce facem, unchiule ?, întrebă Juanita. Părintele se uită la ceasul lui.

— Nu știu cît o fi ceasul. Al meu s-a oprit. Drumul ăsta e ca un făcut.

— O fi în jur de șapte, zise Antonio.

— Dimineața ?

— Ba seara.

Juanita credea că e dimineață și soarele răsare.

— De unde știi că răsare ?

— Hai să ne uităm puțin la soare, propuse unchiul ei, să vedem dacă urcă sau coboară.

Stăturăm așa, uitîndu-ne la soare vreo cinci minute, fără să-i putem ghici intențiile. Părerile tot împărțite rămăseră. Părintele și Antonio plecară în recunoaștere, curînd după aceea, ne dădurăm seama și noi că soarele apune. Iar așternurăm masa pe iarbă, de data asta pentru cină, și ne apucarăm de strîns vreascuri pentru foc. În preajma fîntînii erau crengi uscate. După urme, se cunoștea că trecuseră capre pe acolo, iar păstorii își fripseseră carnea pentru prînz. Între timp se întunecă de tot. Esmeralda tresări.

— Vine cineva.

— O fi unchiul cu Antonio. Ascultară cu încordare foșnetul frunzelor, apoi o puserăm pe Esmeralda să aprindă focul.

— Doamne, oftă Juanita, de ce-or fi întîrziind atîta bărbații ăștia, uite că ne lasă singure, noaptea, aici. Să nu li se fi întîmplat ceva rău ! Ascultînd mai departe, ni se păru că vin mulți, parcă auzeam apropiindu-se o armată întreagă de bandiți. Figura uriașă care se desprinsese din întuneric cu cît se apropia, cu atît se făcea mai mică. Cînd ajunsese în bătaia focului, respirară ușurate : nu mai aveam nici un motiv de îngrijorare. Cel care a-

păru era un om foarte-foarte bătrîn, cum nu mai văzuserăm altul. Ținuta lui era dreaptă ca a unui rege, barba-i foarte lungă îi acoperea pieptul întreg, și era îmbrăcat cu o veche mantie de călugăr, încinsă la brîu cu o frînghie. Se opri sprijinindu-se în toiagu-i noduros, și în urma lui se ivi o căpriță sură, la gît cu o panglică.

— Cine umblă noaptea cu capra după el dacă nu necuratul ? suflă Esmeralda.

— Taci, îi șoptii.

Vocea bătrînului sună răgușită și tremurătoare.

— Bună seara, domnișoarelor ! Ce faceți noaptea, singure, pe cîmp ? Nu vă este frică ?

— Facem cafea, răspunse sprinten Juanita, șezi aici, moșule, o să bei și dumneata o ceașcă.

Respirară ușurate că, în loc de o oaste de briganzi călare, ne pomeniserăm cu un moșneag și o capră. Eram așa de bucuroase, încît nu știam ce să-i mai dăm, cum să-i mai vorbim ca să-l răsplătim pentru faptul că nu era decît un bătrîn singur. Moșneagul se așează oftînd din greu, cum se așează cei împovărați de ani mulți și rămase cu bărbia sprijinită în toiag, pe mîinile încrucișate. Căprița se culcă la picioarele lui.

— Cafea !, n-am mai băut cafea de pe vremea războiului celui mare.

— Cîți ani ai, dacă nu te superi ?

— Cînd cu războiul aveam cincizeci și cinci. De atunci nu-i mai număr.

— Stai departe de aici ?

— Nu prea departe. Uite'n pădurea de colo, unde răsare luna.

— Dar sînt case pe acolo ? Bătrînul rîse și mîngîie căprița între coarne. Auzi, Iñes ? Ce-ar fi să avem și noi o casă cu odăi văruiute și tavane cu grinzi, ca alții ? He-hei, cum am avut și eu pe vremuri, ba și mai și ! Cînd ai vrea să mă chemi afară, te-ai ridica în două labe, să behăi la fereastră ! Nu avem noi casă, domnișoarelor, o peșteră și atît, dar mare cît o biserică. N-am da-o nici pe palatul arhiepiscopului din Toledo. Ați auzit vreodată de Ramòn de la Sierra Morena ?

— Ramòn ? Juanita să cadă fulgerată, nu alta.

— Dumneata ești Ramòn de la Sierra Morena ?

Se ridică îngrozită. Așa făcurăm și noi și fără îndoială că am fi rupt-o la fugă, deși nu știam despre ce era vorba, dacă nu soseau Alvarez și Antonio tocmai atunci.

— Văd că voi ați avut mai mult noroc decît mine, zise părintele. Noi nu ne-am întîlnit cu nimeni.

— Unchiule, auzi, unchiule, — Juanita abia putea pronunța vorbele, — bătrînul ăsta este Ramòn de la Sierra Morena.

Alvarez nu-și pierdu cumpătul.

— Fii binevenit oricine ai fi, spuse, și împarte cu noi masa noastră de seară.

— Mulțumesc, părinte, spuse bătrînul, să te ție Domnul mulți ani cu bună voie și sănătate. Da, zău, oftă, că puțini sînt cei care mă rabdă în preajma lor după ce mi-au auzit numele. Dar să nu arunci cu pietre asupra nimănui pînă nu afli ce necazuri s-au abătut asupra lui. Eu știu că m-am căit destul pentru cîte am făcut în tinerețe și mi-am ales viața de pustnic drept ispășire. Zdrențele astea de pe mine, căci haine nu le pot numi, nu sînt straie lumești, așa cum nici gîndurile mele nu mai sînt lumești de cînd am venit să trăiesc în pădurea asta.

— Avem tot respectul pentru anii tăi și hainele pe care le porți, zise Alvarez, și dacă te așezi cu noi la masă ne faci nu numai o bucurie, dar și o mare cinste. Cît despre haine și încălțări, ți-om trimite noi ceva mai bun cînd o da Dumnezeu să ajungem acasă.

— Să vă aibă Domnul în pază pe toți, zise bătrînul.

Ne așezarăm în jurul șervetului, la lumina focului și Juanita împărți friptura, iar părintele binecuvîntă bucatele din fața noastră.

— Toată ziua am mîncat azi, zisei, am tot mîncat și am băut, de altele nu am avut grijă. De aceea am rătăcit drumul.

— Dar unde ați vrut să mergeți ?

— La San Bartolomeo.

— Tocmai acolo ? Și cum de v-ați abătut pe meleagurile astea ! ?

— Am adormit din cauza vinului și a căldurii și cail au luat-o razna. Mai e mult pînă la San Bartolomeo ? Unde e șoseaua ?

— San Bartolomeo e la vreo opt ceasuri de drum, trei călare, dacă-mi aduc bine aminte, zise moșneagul, șoseaua este drept înainte, în direcția dealului de colo — arată peste cîmpia bătută de lună — la vreo leghe de aici. Se vede că ați înconjurat dealul și ați trecut lunca de colo de-ați ajuns aici.

— Mult am mai dormit, zise Juanita, bine că nu ne-am răsturnat, cu car cu tot, în șanț. Cail s-au oprit în ultimul moment.

— Va trebui să așteptați pînă dimineața ca să găsiți șoseaua. Noaptea va fi răcoroasă, s-ar putea să și plouă. Mai bine dormiți în peștera mea. Paturi moi cum aveți acasă nu vă pot oferi, dar vă voi așterne culcuș din fîn proaspăt. Se doarme bine în peștera mea dacă nu te supără murmurul izvorului și Iñes nu visează urît.

Părintele îi mulțumi lui Ramòn de la Sierra Morena și se întoarse spre noi.

— Cred că nu avem altceva mai bun de făcut dacă va trebui să înnoptăm aici, ne spuse. Esmeralda, sînt gata cafelele ?

Fata sări la focul muribund și-l ațită cu vreascuri. Turnă apoi în cești și ne servi pe rînd. Părintele o rugă să mai pună pe foc. Flăcările se înălțară și în lumina lor tremurată fețele trăiau o altă viață decît a noastră, fluturînd pe adierea lor. Se făcu liniște. Rămaserăm cu ochii ațintiți asupra bătrînului, de parcă am fi așteptat ceva de la el. Dînsul simți încordarea noastră și spuse :

— Vă datorez o povestire ca să vă răsplătesc încrederea cu încredere. Desigur, vă pare lucru curios cum trăiesc eu singur în pădure, retras într-o peșteră ca fiara, și vă înfioară chiar și numai auzul numelui meu, deși mulți ani au trecut și mult m-am schimbat și eu de cînd acest nume era spaima tuturor oamenilor pașnici și cu frica lui Dumnezeu. Nu mai port de mult numele moștenit de la strămoșii mei care erau oameni nobili și onorați pe tot întinsul Spaniei. Dacă m-ar chema la fel ca odinioară, alta mi-ar fi soarta, dar ascultați-mi povestea

cu răbdare, să vă dați seama unde ajunge bărbatul drept și cinstit dacă-și leagă soarta de o femeie ușuratică.

În tinerețe mă chema don Rodrigo, dar, cum v-am spus, numele întreg nu vi-l pot dezvălui, din respect pentru rudele pe care le-aș mai putea avea. Castelul meu nu era departe de Oviedo. Moștenisem, împreună cu numele, și o avere în pământuri întinse. Grija moșiei mele, vânătorile și lectura îmi umpleau tot timpul și nu-mi doream decît o viață liniștită alături de o soție iubitoare și de fiii mei, dacă mi-ar fi fost scris să am urmași vreodată.

Cea pe care mi-a hărăzit-o soarta era departe de a-mi dăruia această fericire. O luai săracă și orfană, scăpînd-o de teroarea unchilor ei care o țineau închisă la țară și voiau s-o călugărească cu forța. De bună seamă, știau ei ce știau, și-i cunoșteau năravurile mai bine decît mine. De arătat, se arăta atît de blîndă și de supusă în toate, încît nu puteam bănuî cît era de prefăcută și de capabilă de cea mai desfrînată purtare. Credeam că distracțiile ei erau simple și nevinovate, o plimbare prin grădină, o vizită la mănăstire în tovărășia cîtorva prietene, în sfîrșit, purtările cuvenite unei femei de rangul ei și, în general, oricărei femei măritate în absența soțului. Cînd plecam la vînătoare, avea toată libertatea să facă ce pofteste. Așa merseră lucrurile o vreme, dar liniștea mea nu avea să dureze mult. O întîmplare neașteptată mă dezmetici dezvăluindu-mi adevărul.

Într-o seară de vară, cînd mă întorceam de la vînătoare, îl văzui pe vecinul și prietenul meu, om de-o seamă cu mine, contele José Antonio, ieșind călare pe poarta castelului meu. Crezui că venise să mă caute și-l strigai de mai multe ori, dar el, în loc de a se opri, dădu pîteni calului și se îndepărtă în goană. Tulburat, intrai în iatacul soției mele. Ea mă primi surîzătoare. O întrebai dacă José Antonio fusese la noi. Făcu greșeala de a spune că nu. Dar să ascultați povestea mea pînă la capăt, să vedeți dacă s-a mai pomenit vreodată ceva asemănător.

Cum eu îmi dădusem foarte bine seama că am văzut un cavaler ieșind pe poarta mea în seara cu pricina și în acel cavaler îl recunoscusem pe contele José Anto-

nio, mă hotărîi să tac și să-mi deschid bine ochii pînă oi reuși odată să-i prind împreună. Într-o zi îi spusei că mă pregătesc pentru o lungă călătorie. Doña Isabella mă petrecu pînă la poartă. Plîngea și-mi spunea că nu-și va găsi liniștea pînă cînd nu m-o vedea teafăr acasă, că în asemenea escapade se poate întîmpla orice, un glonte rătăcit, o cădere fatală și cîte și mai cîte. Se jură că nu va ieși cu o iotă din cuvîntul meu, dinspre partea ei pot fi liniștit. Cîte nu minte o femeie și ce prost este bărbatul care îi dă crezare !

Eu mă dusei numai pînă la Oviedo, nu mai mult decît trei leghe de acasă și mă retrăsei într-un han părăsit, care se afla în apropierea orașului. Ascuns acolo, meditai mai multe zile la rînd la un plan de răzbunare în toate amănuntele lui, liniștindu-mi conștiința cu gîndul că doña Isabella și-a pregătit singură soarta pe care i-o hărăzeam eu. Dar poate numai acum îmi închipui că aș fi fost în stare să-mi liniștesc conștiința. Conștiința mea era îngropată sub năvalnica pornire de a-i pregăti năpasta.

Într-o seară tîrziu, mă întorsei spre casă călare și în poarta castelului o găsii pe doica nevesti-mi, o bătrînă de care ea nu se despărțise niciodată. O întrebai ce caută afară la ora aceea tîrzie, de ce nu s-a dus la culcare. Nu fu în stare să-mi dea un răspuns cît de cît mulțumitor și, fără să-mi mai pierd vremea cu ea, o împinsei în lături, mă năpustii sus pe trepte și dădui buzna în odaia soției mele. O găsii singură, răsfoindu-și liniștită cartea de rugăciune. O întrebai de José Antonio. Își lăsă cartea pe genunchi și îmi spuse liniștită că apucăturile mele din ultima vreme o pun pe gînduri. „Ce-ți tot trece prin minte ? Sînt eu, oare, păzitoarea lui don José ?“ I-am strigat că minte, și, rotindu-mi privirea prin odaie, rămăsei cu ochii pe dulapul din colț.

Era un dulap dintre acelea care nu se mai vedeau decît în case foarte vechi, încăpător cît un cabinet, unde își țineau bunicile crinolinelor și podoabele. Era migălos sculptat, din lemn de stejar, cu figuri de fauni și naiade, împodobit cu copcii ciocănite din aramă.

Să nu vi se pară ciudat cît de minuțios îmi amintesc de amănuntele sale. Era de parcă atunci l-aș fi vă-

zut aievea pentru prima oară. Și parcă aș fi presimțit că mobila aceea era așezată în centrul și la răscrucea soartei mele, și căile vieții mele următoare mi se vor deschide tot din acel dulap.

Cînd doña Isabella observă că îmi îndrept privirile într-acolo, își pierdu toată siguranța de sine și începu să tremure. Sării la dulap și rămăsei înăuntru pînă dimineța. Atunci, acolo, aflai, într-adevăr, cine era soția mea. Stați și judecați și domniile-voastre de ce femeie am avut eu nenorocul să-mi leg soarta.

Știindu-mă absent, contele venise spre seară, chemat printr-un bilet al Isabellei. Pe la orele zece, cînd stăteau împreună, auziră pași pe scări. Repede, contele se ascunse în dulap, de unde fu martorul unei scene cu totul diferite de aceea pentru care era el pregătit. În iatac intră un tînăr străin, care o luă pe doamna în brațe și, ca scos din minți, îi debită un șir de vorbe înflăcărâte. Din spusele lui se lămurii că era un văr de-al doamnei, cu care dumneai întreținuse legături de dragoste încă de pe vremea cînd era nemăritată și care, pentru a scăpa de răzbunarea unchilor ei, fugise în Peru. Reîntors acum, aflase că ea era măritată și venise la ea sub protecția nopții ca s-o implore să fugă cu el. Scena fu întreruptă de o nouă bătaie în ușă. „Doamne sfinte, ascunde-te, Paolo !” Vărul Paolo își găsi și el refugiul în dulapul unde-l întîlnii pe contele José Antonio. Așteptările fură însă înșelate și de astă dată. Cel care intră în iatac era un călugăr iezuit care se întorcea din pele-rinaj. Tocmai începuse să plouă cînd trecea pe sub zidurile castelului și omul se întreba ce-ar fi, la urma urmei, să intre și să ceară azil pentru noaptea aceea umedă și rece. Auzise și curioșia lui cîte ceva despre doña Isabella, că îi știau toți de faimă în afară de mine, nenorocitul, așa că ar fi dorit și el să se convingă dacă erau adevărate poveștile despre soția mea. Auzise și de pasiunea mea pentru vînătoare și nădăjduia să nu mă găsească acasă. De-ar fi fost să dea de mine, ar fi cerut adăpost în numele milostiveniei creștinești. Căci cine îi refuză călugărului nevoiaș un pat și o pîine ? Dacă însă aș fi fost plecat, socotea că ar fi cazul să-și încerce și

el norocul, după atâtea luni de posturi și rugăciuni. Dar abia schimbase câteva vorbe cu dumneai, cînd auziră pe cineva năpustindu-se pe trepte în sus. Ce era să facă ? Iezuitul se lăsă și el vîrît în dulap. Mai sosiseră alți doi, sub pretexte neclare. Cum zice vorba din bătrîni : „ori secetă, ori potop“. Unul era îmbrăcat croitor, iar celălalt era un tînăr abate de la Oviedo, în drum spre San Iago de Compostella. Astfel încît, atunci cînd intrai și eu în dulap, găsii înăuntru o numeroasă companie.

Cît era de încăpătoare mobila aceea, vă puteți da seama dacă vă spun că ședeam toți comod în ea, cu armele și mantiile noastre, tăifăsuind la lumina lanternei abatelui și povestind fiecare cum a ajuns acolo. Nu am ieșit, și am rămas acolo așteptînd și alți mușterii, dar nu se mai prezentă nimeni. Cînd toate se lămuriră în privința fiecăruia dintre noi, ne cuprinse deodată o asemenea silă față de toate femeile din lume, încît ne înfrățirăm, hotărîndu-ne să nu ne mai despărțim niciodată. Soarta însă hotări altfel.

Cînd ieșirăm din dulap spre dimineață, toți șase la braț, o găsirăm pe Isabella rugîndu-se în fața icoanei. Nenorocita își așteptase soarta noaptea întreagă. În câteva ore părul îi albise și arăta ca o bătrînă. Am întrebato de ce nu plecase.

— Unde să fi plecat ?

— Într-adevăr, nu ai unde te duce.

Și totuși, îmi veni foarte greu să săvîrșesc ceea ce aveam de făcut. După aceea, mă întorsei spre tovarășii mei.

— Acum, că am isprăvit, le spusei, mai așteptați puțin. Îndată apoi ne vom vedea de drum.

Golii în grabă vistieria de bani, luai și podoabele Isabellei, o trecui și pe doică prin sabie, slugilor, îngrozite, care se îngrămădiră în calea mea, le-am spus să ia tot ce mai rămăsese de luat. Apoi dădurăm foc castelului.

Noi o luarăm călare peste cîmp. Nu ne-am mai uitat îndărăt, ne-am lăsat trecutul și toate rosturile în urmă, ne schimbarăm și numele. După multe peripeții ajunserăm în munți, la un castel păzit de un bătrîn și o castelană îngreunată de ani. Îi trimiserăm și pe ei pe lu-

mea cealaltă. Nu ne mai păsa de nimic. Ne baricadarăm acolo, găsirăm pivnițele pline de vinuri vechi, și în nopțile de vară vuiau văile de ecourile petrecerilor noastre. Când ni se sfârșiră banii, trăirăm mai departe din furturi și din jafuri, îi răpuneam pe călătorii rătăciți pe drumurile noastre, le siluiam femeile, smulgeam cerceii din urechile lor și inelele din degetele morților, coboram uneori și în orașe unde dădeam foc bisericilor, prădam odoarele sfinte și le vindeam unui evreu din Saragoza, care le topea și le prefăcea în podoabe.

Ar fi fără de rost să vă înșir toate fărădelegile noastre, le și cunoașteți din auzite. Pedepsa nu întârzie mult. Călugărul și Paolo fură prinși și spînzurați în piața mare din Madrid, abatele și croitorul își întâlniră sorocul în luptele cu jandarmii. Răsplata promisă celor care ar fi dat de urmele mele și ale contelui era așa de mare, încît întreaga provincie gonea după noi. Ne ascundeam prin bîrloage, nu mai ieșeam cu lunile din codru, ne crescuseră gheare și plete lungi, ne hrăneam numai cu boabele tufelor și cu ciuperci, căci nu mai aveam cu ce vîna, hainele putrezeau pe noi de mucegai, de ploi. Așa ajunserăm la o mănăstire de franciscani între munți. Ni s-au dat haine și adăpost, am fost hrăniți și tratați ca oamenii. Am rămas acolo ani de zile, cărînd apă și spărgînd lemne, ajutînd la treburile grădinii și ale bucătăriei. Nu ne-a întreat nimeni de nimic, nici chiar cu prilejul spovedaniilor. Abatele ne dădu dezlegarea de a păstra tăcerea asupra unor lucruri pe care voiam noi să le ținem tănuite.

Cînd izbucni marele război în Europa, José Antonio mă părăsi. Nu mai eram tineri, nici eu nici dînsul, dar eu reușisem să mă liniștesc, pe cînd el dorea să se izbăvească în mod mai crîncen. Nu mai putea suporta viața împăcată din mănăstire. El nu era împăcat. Într-o zi plecă și nu se mai întoarse. Abatele mănăstirii, vîzîndu-mă cît de greu îmi găsesc locul fără José Antonio, mă luă de multe ori la o parte căutînd să mă mîngîie. Odată îmi spuse că m-am căit destul, oricît aș fi greșit, ca să mă poată primi în rîndul călugărilor săi. Am plîns și i-am spus că mă simt nedemn să trăiesc între ei ca un frate și un egal, și l-am rugat doar să-mi dea încu-

viințarea să îmbrac straiile ordinului lor și să plec singur în lume. Încercă să mă înduplece, dar nu mă clinti în hotărîrea mea.

Cînd văzu abatele că toate rugămințile lui rămîn zadarnice, deoarece nu-mi poate schimba gîndul, îmi dădu haine și sandale, zece galbeni, merinde în traistă, mă binecuvîntă și mă lăasă să plec în lume. Făcui drumul pe jos pînă la Barcelona în multe săptămîni, trăind din mila oamenilor buni întîlniți în cale. Din cei zece galbeni, plății cinci pentru biletul de vapor cînd am venit la Ibiza. Cu ceilalți cinci, mi-am cumpărat aici două capre, să mă hrănească cu laptele lor, și de atunci trăiesc retras în peșteră și nu mă știe nimeni, decît ciobanii. Nici ei nu-mi spun altfel decît „sihastrul“.

Cît timp a trecut de cînd m-am aciuit aici — treizeci de ani ? patruzeci ? Nu-mi pot da seama. La început, obișnuiam să țin un răboj într-un stejar. Într-o zi veniră niște oameni și-mi tăiară stejarul, de atunci m-am încurcat cu socoteala. Trăiesc cu gîndurile mele și mare este milostivenia Domnului față de mine, că mi-am găsit pacea pe pămînt, cum rar le este dat și celor cu mult mai vrednici decît mine.

Și acum, că v-am înșirat faptele vieții mele, mă aștept să vă întoarceți de la mine cu silă și groază, gîndindu-vă că v-ați oferit ospitalitatea cu prea multă ușurință.

— Poate că păcatele noastre nu sînt așa de mari ca ale tale, zise Alvarez după o tăcere, deși cîntarul Domnului rămîne pentru noi o taină, dar, așa cum sînt, le purtăm cu noi și ne-am obișnuit să trăim cu ele. Mai degrabă tu ai putea să arunci cu piatra în noi.

Rămaserăm multă vreme în jurul jarului topit sub spuză și ne gîndeam la mediocrele noastre greșeli, cu care ne-am dedat ca și cu o boală ; vedeam linia întortocheată a vieții noastre, cu oscilațiile ei mărunte între bine și rău. Ce meschine păreau ele pe lîngă avîntul puternic al soartei lui Ramon ! O viață ca a lui, cu conținutul ei limpede și liniar, se putea povesti, dar vom putea noi, oare, povesti vreodată viețile noastre, așa, ca altul să ne înțeleagă ? Oare, le cunoaștem bine chiar

noi înșine ? Și nu se poate spune că n-am trăit, profund și frământat uneori, am plîns lacrimi negre și otrăvite ca fierea, am plătit pentru fiecare bucurie din plin, dar cu ce ne-am ales din toate cîte-am pătimit ? Nici măcar cu amintirea. Generația noastră este lipsită de memorie. Ne dăm seama doar că tinerețea și vloga se duc, se macină, că viața își lasă urmele în noi ca anii în cercurile unui copac, dar ne-am dezobișnuit de a mai căuta în aceste cercuri și le-am uitat sensul. Cum, în ce fel am devenit așa cum sîntem ? De ne-ar întreba cineva din ce greșeli ne-am dori izbăvirea, am spune că din toate, dar nu ne-am aduce aminte de nici una. Am rămas cu sufletul sfîrtecat și neîmpăcat, dar nici nu mai știm pentru ce.

Se făcuse foarte tîrziu, din pădure se auzea cucuveaua. Lăsarăm carul și caii în livadă în paza lui Antonio, care putea dormi în fin, sub coviltir. Avu grijă să deshame caii și să-i priponească de copaci, nu cumva să se trezească noaptea plimbat pe cine știe ce meleaguri. Atît ne mai lipsea. Ramon ne pofti să-l urmărim.

Străbăturăm lunca scaldată de lună de-a lungul unui pîrîiaș și ajunserăm la pădure. Era o pădure de pini. Ramon mergea în fața noastră. Era de mulți ani înfrățit cu pădurea, îi cunoștea cele mai ascunse și tainice poteci. Se mișca cu siguranța lupului umblînd noaptea în desiș, cînd nu se știe observat de nimeni. Era la el acasă printre copaci și tufărișuri, și ne făcu să simțim că se poate trăi singur într-un codru, în teribila intimitate a pămîntului și a furtunii, fără căldura vocii iubite, fără casă, fără piine, fără nimic. Intrarăm cu evlavie în lumea lui tăcută, pășind pe mușchiul gros și moale sub bolta crengilor, și ne oprirăm cu el în fața unei grote. La intrarea scundă, bătrînul ne făcu semn să ne aplecăm. Aprinserăm un chibrit. Ne oprirăm puțin, văzîndu-l că ascultă cu încordare și ne făcu atenți, să stăm liniștiți. După un lung moment se dezlănțui în peșteră o goană nebună. Pereții boltiți răsunară de bătaia pașilor tari în piatră. Bătrînul ne spuse să-l urmărim fără teamă.

Părintele reuși să-și aprindă lanterna și intrarăm, aplecați unul cîte unul, după moșneagul urmat de ca-

pra lui. După cîteva pași, peștera se lărgi într-o încăpere boltită și lunguită. În penumbră deslușirăm un crucifix înnegrit deasupra unui culcuș de paie, mai încolo, un suport de fier cu o căldărușă de aramă. Înaintînd, aproape ne împiedicărăm de niște vase de lut umplute cu lapte și cu miere, înșirate pe jos. Într-o firidă naturală din stîncă, peretelui, sprijinite unele de altele, stăteau cîteva cărți vechi legate în piele mucegăită, iar pe o stîncă rotunjită în formă de masă, lingă un buchet de ierburi înmiresmate, stătea un ceas de nisip. Toate le văzui ca prin vis, cum mergeam tiptil în urma bătrînului, oprindu-ne, din cînd în cînd, să tragem cu urechea. Ecoul pașilor se auzea tot mai surd, tot mai departe, dar nu se curmă goana lor sălbatică, tot mai durduia tropotul lor, undeva, pe sub bolti. Ne strecurărăm printr-un coridor lung și foarte întortocheat, scund tare, de eram siliți să umblăm mai mult aplecați. Șipotul amintit de Ramon izvora de aici, urmîndu-și matca săpată în stîncă, în pantă lină, pînă la intrare. După ce trecurăm de gura izvorului, bătrînul se opri iar și ascultă cu atenție.

— Nu se mai aude nimic, zise. S-o fi rătăcit în sala curcubeielor sau a dat de ieșirea dinspre miazănoapte.

Tavanul gangului se ridică puțin și se strecură pînă la noi o părere de lumină ; flacăra lanternei pălea pe măsură ce pereții gangului se umpleau de luciri suave, albastrii. Călcăm cu mirare și teamă pînă cînd, după o ultimă cotitură ajunserăm în fața unei priveliști uluitoare. Înaintea noastră se deschidea o sală imensă și boltită, rotundă, o cupolă uriașă cu pereții clădiți din nestemate de toate nuanțele : sclipirea lor feerică, vie, ne luă lumina ochilor. Razele albastre scurse din mănunchiurile de safir se innădiră cu purpura rubinelor ; topazurile își turnau miera în izvorul verde al smaraldelor, pilaștri puternici de opal jucau în bătaia scăpărărilor și scînteiau în chip de curcubeie. Ramon ne chemă să-l urmăm sub cupolă și trecurăm pragul vrăjit, cuprinși de reculegere și încîntare. Orbiți, ne oprirăm în mijlocul sălii, dar gazda noastră, dedat cu această priveliște, părea muncit de alte gînduri. Ochii lui neliniștiți căutau în toate părțile.

— Cine se ascunde aici ? Strigătul lui se prăvăli ca tunetul sub arcul bolții imense. După o tăcere încremenită, Ramon înconjură stîlpul și se opri brusc : — Cine sînteți ?

Faunul apărui. Scăldat în raze, marmora albă și nedată a trupului său ardea încinsă în focuri incandescente, fața lui ridicată spre lumina bolții sclipea mistuită de flăcări ; sub învelișul străveziu al membrelor sale părea că s-a aprins, din măduva ei tăinuită și dură, piatra.

În urma lui călca un Ramiro pădureț, cu privirile piezișe, pe care nu-l cunoscusem. Trupul lui dezgolit pînă la brîu era împodobit cu ghirlande și flori, în părul încilcit se împleteau frunze de stejar și boabe negre, sculptoare ca sticla.

*

Esmeraldei, văzîndu-și logodnicul plecat de atîta vreme, îi scăpă un strigăt :

— Ramiro !

Băiatul o privi o dată, dar fața lui nu oglindea bucurie. Își coborî privirea și rămase încruntat.

— Ramiro, nu ți-e rușine să te arăți gol în fața mea ?

— Ce-ți pasă ție dacă sînt gol, răspunse dur și încă păținat. Dacă nu-ți place, n-ai decît să nu mă privești.

Fata izbucni într-un plîns sfîșietor, deznădăjduit, dar el nu se lăsă înduplecat. Ne privi drept în față, dîrz, amenințător, își plecă apoi fața încruntată și rămase mut.

— Thyrsos, se întoarse Alvarez către faun, Thyrsos, tu arzi cu toate focurile curcubeului, umerii tăi sînt spălați de izvoarele luminii, fața ta este încununată de stele. Amintește-ți de secolele fără număr, cînd ai zăcut înmormîntat, un munte întreg îți apăsa atunci pieptul. Primăverile își prelingeau potopul de flori peste tine, dar tu stăteai cufundat în beznă, încătușat, rădăcinile te țineau înlănțuit. bolovani grei îți zdrobeau pieptul, naiul tău era astupat cu pămînt. Thyrsos, adu-ți aminte.

Faunul își aplecă fruntea oarbă înspre el și, o clipă, lumina feței lui se întunecă, se stinse. Faunul își aducea aminte.

— Thyrsos, ai uitat de primele lovituri de sapă care au subțiat pământul peste fruntea ta, mai știi de prima rază de soare care ți se strecură, albă și dureroasă, sub pleoape ? Cine stătea atunci lângă tine ?

— Tu stăteai lângă mine, murmură faunul, și trupul lui se umplu de zumzet.

— Eu te-am smuls din măruntaiele pământului, eu te-am redat luminii, eu ți-am destupat naiul ca viersurile tale să curgă pe aripile tuturor adierilor, Thyrsos, tu ești al meu pe vecie și mă vei urma oriunde mă voi duce.

— Te voi urma, zise faunul.

Esmeralda se întoarse spre Ramiro :

— Vii și tu cu noi ?

— Eu merg unde se duce faunul, zise băiatul, evitându-i privirea. Când ne îndreptarăm spre ieșire, faunul se opri și se întoarse spre Alvarez.

— Mă lași să-mi iau caprele cu mine ?

— Iei pe cine vrei. Unde-s caprele tale ?

— S-au împrăștiat în pădure, dar le adun eu.

— De unde le ai ?

— Am cîntat din nai și ele au venit după mine.

— De la tîrg ?

— Da.

— Pe tine te-a văzut cineva acolo ?

— Am avut eu grijă să nu mă vadă.

— Va să zică, sînt de furat caprele astea.

— Ce puteam să le fac dacă ele au vrut să mă urmeze ?

La asta părintele nu găsi nici un răspuns. Faunul nu știa ce înseamnă să furi. El asculta de legi mai vechi.

Reîntorși în adăpostul lui Ramon, bătrînul ne aduse legături de fîn proaspăt și ne făcu paturile în colțuri ferite de adiere. Ne culcarăm îndată zdrobiți de oboseală și ne cufundarăm într-un somn adînc și negru, fără vise.

Dimineața, Ramòn ne trezi vociferînd voios :

— Sculați-vă, adormiților, sculați, soarele a făcut cale lungă pe cer. Vă așteaptă gustarea !

Sărirăm în picioare și, după ce ne spălarăm la izvor, ne așezarăm la masa de piatră unde ne așteptau câni de pămînt umplute cu lapte proaspăt muls, fragi serviți pe frunză de lobodă, lipii. Ramiro și faunul se-deau retrași într-un ungher umbrît, lîngă un coș de trestii și mînceau alune.

— Precum vedeți, ei au avut timp să-mi prade și cămăra, spuse Ramòn fără mîhnire. Nu pricep cum de-au găsit alunele, că erau tare bine ascunse de frica veve-rițelor. Cînd m-am trezit dimineața, i-am găsit mîncînd.

— Thyrsos, ne dai și nouă alune ? întrebă Esme-ralda.

Faunul făcu „nu“, din cap, foarte serios și gînditor, mîncînd întruna. După dejunul său frugal se îndreptă spre deschizătura peșterii și suflă în nai. Una după alta, apărură caprele din toate cotloanele pădurii și se adu-nară în jurul lui, privindu-l cu ochii lor de aur și ciu-lindu-și urechile. Înes săltă de bucurie, frecîndu-și căp-șorul de genunchii faunului.

— Ia te uită, exclamă stăpînul ei, n-am mai văzut-o pe Înes așa de bucuroasă. Faunule, să nu mi-o iei !

— Nu vreau să ți-o iau, spuse faunul, dar s-o ții în brațe pînă ne îndepărtăm. După ce îi ascultarăm bunele povețe de drum, îl părăsirăm pe Ramòn cu regret. Îi promiserăm că o să mai venim să-l vedem și altă dată, că o să-i aducem haine și pîine și altele trebuincioase. El rămase la gura peșterii cu Înes în brațe, pînă ne în-ghiți frunzișul. Ajunși îndărăt în lunca unde poposiserăm în ajun, îl găsirăm pe Antonio dormind încă în um-bra coviltirului. Cînd se trezi, i se rotunjiră ochii a ui-mire, mai ales pentru că era și faunul cu noi. Văzîndu-l pe Ramiro, îl apucă rîsul.

— Măi, țapule, îi strigă lui Ramiro, ce-ai pățit peste noapte ? E vremea de umblat cu paparuda acum sau te-ai angajat la circ ?

Atunci s-a trezit Ramiro. Îi trase lui Antonio un pumn în falcă de-l lăsă lat în iarbă. Nici la bătaia din cârciumă de ziua de Sfîntul Ion nu lucrase mai prompt și mai sigur. Zadarnic îl scutură Alvarez pe cel lovit. Ce-ai făcut omule, se văietă, ne-ai lăsat fără vizitiu.

— Nici o grijă, părinte, mai știu și eu să mîn o pereche de cai. Îl apucă pe Antonio ca pe un sac cu făină și îl trînti în fin, sub coviltir, dezlegă caii priponiți, îi inhămă iute, cu mișcări repezi și pricepute. Era o plăcere să te uiți la el. La urmă se urcă pe capră, așteptînd să ne urcăm și noi.

— Gata, părinte ?

— Dar cunoști tu drumul ?

— Cum să nu-l cunosc, doar am venit pe aici.

— Dă-i drumul atunci !

Și o luarăm îndărăt spre San Miguel, cu fiul risipitor sezînd mîndru pe capră, Antonio leșinat în paie, Esmeralda bucuroasă și îmbujorată, părintele cu luleaua plină de tabac englezesc din cel fin, de trei pesos, lăsînd cele mai frumoase cercuri de fum în aer, deși carul ne hurduca crîncen, iar faunul, de, ca faunii, săltînd și topăind cînd înaintea noastră, cînd în urmă, suflînd din nai, cu caprele după el. În apropierea satului, părintele își dădu cu părerea că, așa cum arătăm, nu ne prezentăm destul de respectabil și s-ar cuveni să aducem cîteva modificări în ținuta caravanei noastre.

Întîi de toate, faunul nu trebuia văzut, mai ales în tovărășia noastră. Îl expediarăm să-și continue drumul pe poteca din dosul grădinilor, pe unde nu prea umbla nimeni, și chiar dacă ar da de cineva acum, respectivul tot nu și-ar crede ochilor întîlnind o așa de ciudată arătare. Esmeralda scoase frunzele și boabele negre din pletele lui Ramiro și ghirlanda de flori din jurul gîtului. Domesticit, băiatul se lăsa tratat în fel și chip. Cu mare greutate, îl dezbrăcarăm și pe Antonio de cămașă, să avem cu ce acoperi goliciunea lui Ramiro. Puserăm toate coșurile goale peste Antonio și o grămadă de fin pe deasupra, și în felul ăsta arătam destul de normali, impresionanți chiar. Cînd intrarăm în sat, oamenii își spun-
neau :

— S-a întors părintele de la San Bartolomeo. Dar Antonio unde o fi rămas ? Uite-l și pe Ramiro, ce mîndru mîină caii.

— Sînt caii morarului.

— De. La sat sărac, popă cîrpănos. Las' că mai sînt și alții ca el.

— Și mai și.

— Chiar așa.

— De.

Temîndu-se să nu ne pună careva deștept o întrebare să ne încuie, trecurăm prin mijlocul satului în mare galop și reușirăm să intrăm pe poarta parohiei fără să fi lămurit vreuna din multele nedumeriri lăsate în urma noastră.

Ura dintre cei doi motani era veche de nu mai țineau minte. Mai exact, Motănaș uitase, Negruț știa, dar îl oprea mîndria să și-o reamintească.

Foarte demult, înainte cu vreo două-trei cicluri din calendarul mișelor, Motănaș fusese un pui obidit și rîios fără mamă, și Negruț, milos cum era, îl luase de suflet. Îl răbda să lipăie alături de el din blidul cu lapte măsurat cu gramul. Căci vaca nu mai dădea lapte aproape deloc. Căzuse în melancolie de dorul pășunilor acoperite cu brumă și al taurului rămas închis în grajd străin, totuși Negruț îi mai lăsa puiului flămînd un strop de lapte din porția lui împuținată, îi făcea loc și lui să se încălzească sub plită, uneori chiar în puful propriei sale burți. Cînd îi ardea de joacă, îl prindea cu grijă de piele de la ccafa și îl plimba în jurul odăii ca pe un șoarece; isprava asta stirnea mult haz. Mai mult decît hazul provocat, Negruț aprecia rostul cocoloșelor de mămăligă cu brînză care îi picau cîteodată după reprezentăție. Ca motan realist ce era, înțeluse că parada cu Motănaș plimbat în chip de șoarece îi aducea avantaje de-ale gurii, astfel, în momentele acelea de tandrețe jucăușă, se gîndea și la eventualele cîștiguri.

Nu s-ar putea spune că l-ar fi tratat pe Motănaș întotdeauna cu mînuși. Își avea și el tabieturile lui, de

pildă nu-i plăcea să fie deranjat cînd dormea. La ce visa Negruț ?

Foarte des vedea soarele în vis. Iarna, cînd stătea culcat lingă sobă și răspundea prin torsul lui la cîte-i povestea focul, Negruț visa soarele. Focul mereu cade în scrum, se înnegrește, se stinge, dar soarele nu-i ca focul, e mai egal, mai puternic, mai de aur. Îți intră în blană, îți electrizează rădăcina perilor, nimeni nu-l poate stinge. Cîte-un norișor șugubăț îl mai ascunde, îl umbrește și se duce, soarele rămîne tot puternic. Apoi Negruț mai visa și pisici. Simțea atunci un leșin plăcut, îi venea să se întindă, să nu se mai oprească, iar cînd se trezea, scotea niște miorlăituri cu triluri de rămîneau mîțele ca trăsните pînă-n a cincea curte, cînd le ajungeau la ureche.

După vreo cină mai sobră, numai cu terci sau macaroane rămase de la prînz, visa la cîrnați mustoși picurînd de grăsime și la oale cu smîntînă spumoasă și dulce, și se lăsa des răpus de nălucirile astea, încît înghițea în somn, de mai să se înece. Motănaș habar n-avea la ce visa el și venea chiar în acele clipe de înaltă trăire spirituală să-l bufnească cu botu-n burtă, unde îl știa mai sensibil. De obicei urmau la țanc două labe fulgerătoare. Efectul lor era miraculos. Ce-i drept, elevul își uita lecția de zece ori și se trezea cu ghearele lui Negruț pe bot de tot atîtea ori, a unsprezecea oară mai repeta o dată încercarea, numai să se asigure dacă sistemul lucrează fără greș, încasa și cea de-a unsprezecea serie de scatoalce, de astă dată fără să se mai mire, și se mulțumea cu atît. Prin obținerea unei certitudini, cîștiga înțelepciune, chiar dacă asta te costă ceva.

După cîteva luni de conviețuire, Motănaș începu să dea semne de alte apucături mîrșave. Înainte vreme, cînd îl vedea pe Negruț la blid, se dădea pe lingă el cu

sfială și un mieunat foarte mic, vrînd să spună pe pisicește „săru' mîna“. Atunci Negruț se trăgea puțin mai încolo și-i făcea loc. Și nici nu-i pricinuia puiul cine știe ce pagubă la mîncare, dar, cu timpul, se făcea tot mai obraznic. Se înființa la blid fără să salute, rece și corect ca o persoană care își cunoaște drepturile; cînd pluteau în supă fărîmituri de găluște, ce prin uzanțe străbune îi reveneau lui Negruț, Motănaș i le pescuia din față pur și simplu, împingîndu-l pe el la o parte cu capul. Colac peste pupază, înfuleca, nesimțitul, cît șapte. Negruț ușor l-ar fi putut pune la respect, dar era prea nobil ca să-l bruscheze. Își zicea că avea să împartă mîncarea cu el pînă o ajunge dumnealui la majorat. Pentru cei ignoranți în materie de pisicologie, notăm aici că majoratul are loc la mîțe atunci cînd ele prind primul soarece. Cu ocazia asta, se aranjează mari festivități nocturne de care oamenii nu știu, se benchetuiește la lumina lunii, se servește mîncare de guzgan în suc propriu, se pradă înainte cîte o cămară de lapte acru, se șterpelesc și alte bunătăți și se cherchelește toată suflarea. După banchet, motanul cel mai bătrîn conferă proaspătului vînător gradul de miță majoră, iar dacă este motan îi înmînează un bilet de voie, să frecventeze mîțe cu moravuri ușoare. Negruț se hotărî să aștepte pînă atunci nu atît de hatîrul lui Motănaș pe care nu-l mai suferea, ci mai ales de dragul Rebecăi, defuncta mamă a respectivului, o pisică spirituală și plină de viață, cu care se distrase mult în tinerețe.

— După majorat, îl gonesc de la blidul meu, își zise. Ducă-se mișelul în plata Domnului, că altfel oi ajunge să mă scoată el pe mine din pîine. De ce să-mi leg o piatră de gît, acum, la bătrînețe? Doar nu mi-e piele, nici cămașă.

Numai Sheilei i se plîngea cîteodată. Sheila era mița fatală peste multe curți și poduri. Mlădioasă, toată nu-

mai dungi calde de chihlimbar, le unduia în mers prin fața motanilor de le pierea piuitul, cu privirea verde ca raiul vrăjit al străvechii jungle visate mereu, lucire repede stinsă de clipirea pleoapelor și dăruită rar, ba din cochetărie, ba ca să se amuze numai, în fine, o ființă periculoasă, care aprindea patimi și aprige vrăjmășii în pieptul motanilor. Era, totuși, chibzuită și ținea la bunul ei renume mai mult decît la orice, în afară, bineînțeles, de brînză. Cu mare greutate se dădea pe brazdă după multe nopți de grele suferinți și tînguieli motănești, care ar fi înduplecat și o inimă de piatră. Nimeni n-o putea învinui că ar fi dus vreodată mai mult de două legături în același timp sau cel mult trei. Altele, ca Mița Morarului sau Pusi Bălțata, îngăduiau în jurul lor foteli nemaipomenite, un motan ieșea pe horn, altul intra pe gîrliciul podului, pe cînd alții cinci așteptau, păruindu-se cu nădejde, să le pice grația. La Sheila nu se pomenea de așa ceva. De aceea marele pontif Kerguelen o declară sfîntă și-i conferi dreptul de a intra pe toate ușile înaintea altor mîțe, chiar de-ar fi fost angora, siameze sau însărcinate.

Sheila locuia în mai multe case. Existau trei sau patru proprietari în strada aceea care se jurau că Sheila este pisica lor. Avea un stăpîn măcelar, altul cu o droaie de vaci, al treilea avea în pod fîn foarte moale. Acolo dormea mai mult și dimineața catadixea, uneori, să accepte un blid de lapte, din care lipăia de cîteva ori. Alegea numai din ce era mai fin în fiecare casă, de altfel nu simțea pentru amfitrionii ei nici un respect și nici o afecțiune.

Onora casa unde locuia Negruț, dormind și acolo cîteodată. Îl mai răbda uneori și pe el, dar destul de rar, să stea lîngă ea în fînul din pod, dar de cele mai multe ori îl scuipa și îl pălmuia groaznic. Negruț, cu botul cres-

tat și inima zdrobită, se retrăgea atunci sub scara de la intrarea podului și plîngea ciulindu-și din cînd în cînd urechile, să-i audă suflarea măcar.

Timpul trecea și Motănaș se făcea un vlăjgan tot mai chipeș, cu blana lucie și neagră, musculos și bine legat. „Te pomenești c-o fi de-al meu“, își zicea Negruț, uitîndu-se la el mai cu atenție, dar gîndul nu-l tulbura peste măsură. Motănaș mergea pe zece luni și începea să se uite după pisici, în apropierea lor își încîrliga coada și pășea săltat. Se credea nespus de frumos. Stătea mult pe marginea fîntîinii, se admira în apă și își cînta imnuri de slavă. Din păcate, toată frumusețea lui era zadarnică. Pisicile nu se uitau la el, pentru că nu prinsese încă nici un șoarece. La o sindrofie de doamne în jurul unei găini care fusese tăiată și aruncată la gunoi, pentru că o umpluseră căpușile, veni odată vorba de el, și doamna Mr. Mr. a gestionarei exclamă cu indignare :

— Motănaș, frumos ? Fugiți de-aici ! Ia, un motan negru acolo ! Frumusețe de frizer ! — și ronțai mai departe cu multă delicatețe un capăt de maț. Celelalte o ascultau cuprinse de respect. Cum, cum nu, Mr. Mr. reușise să facă pui aproape de angora cu motanul colone-lului pensionar care locuia într-un cartier îndepărtat, deloc plebeu, unde toate mîțele erau grase. De atunci nu-i mai ajungea nimeni cu prăjina la nas. Părerile ei erau consultate și sentințele ei se repetau în toată mahalaua. Doamna Mr. Mr. era tot ce putea fi mai șic și mai distins. Deoarece obișnuise într-un timp să-și poarte coada încîrligată ca pe un covrig, o vară întregă toate mîțele din cartier și le-au purtat pe ale lor la fel. Era o nebunie, nu alta. Judecata ei cu privire la Motănaș ajunse proverb : Motănaș era frumusețe de frizer. Motanii negri ieșiră imediat din modă, mițimea le întorcea spatele, nu se mai purtau pur și simplu. Erau siliți să-și transporte

jalea și amarul tocmai în celălalt capăt al orașului, unde domneau alte prejudecăți. Între timp, Sheila făcu trei pui, toți trei feciori. Negruț fu felicitat în repetate rînduri de mîțe invidioase cu clipiri șirete.

— Să-ți trăiască puii, domnule Negruț, halal să-ți fie ! Hai, nu te mai izmeni. Știm noi ce știm.

Pe Negruț îl străpungeau vorbele astea cu ace de foc. Lumea îl credea în bunele grații ale Sheilei, pe cînd el, săracul, se știa doar o foarte vremelnică zăbavă, fericire pierdută, și uitase de cînd. Din înfățișarea puilor nu se putea înțelege nimic, toți vărgați și de culoarea chihlimbarului, ca mama lor. Sheila, vicleană cum era, poate a fost în stare să le măsluiască și culoarea, mîncînd ierburi vrăjite, noaptea, în livadă.

Negruț, cum îi arăta și numele, era negru și el, dar cu pete albe. Mai bine zis, petele lui fuseseră albe odată, acum era foarte murdar, nu se mai spăla deloc, neglijîndu-și ținuta într-un hal fără hal. Își spunea că nu face să-și strice bunătate de limbă pe blana asta a lui roasă de molii, cînd tot nu-l iubește nimeni.

Cu puii ei, Sheila săvîrșea manevre ciudate. Parcă ar fi simțit ceva, îi lua în dinți cîte unul de cum făceau ochi, trecea gardul cu ei și-i depunea, pe rînd, la picioarele stăpînei celor șapte vaci. Cînd o văzu venind pentru prima oară, femeia crezu că Sheila prinsese un șoarece. Dîndu-și seama că aduce un pui, îi zise : „Ce ispravă făcuși, mîță hăi ? Ia să ți-l vad“. Și ridică de jos tigrișorul plătînd cu ochi cenușii.

— Miauuu, făcu puiul către maică-sa.

Dar ea îl învăță :

— Nu mai plînge. Pune-te bine cu femeia asta și n-are să-ți meargă rău. Deocamdată, rămîi aici.

Mai așteptă oleacă pînă văzu că femeia se duce în bucătărie și aduce de acolo o farfurioară de lapte, pentru

ea și pentru pui. După ce se sătură, își lăasă puiul acolo și se întoarce în finul din pod unde-i lăsase pe ceilalți doi. Înainte de a-i adormi, le povesti despre oameni și le dădu povește cum să se poarte cu ei. Dimineața îl linse frumos și pe cel de-al doilea pui peste tot și îi îndreptă mustățile, îl luă și pe el între dinți și, pe-aci ți-e drumul, se duse la femeia cu șapte vaci.

— Ei comedie, zise femeia, dar nu mai isprăvești odată ? Ce-i casa mea, azil de mîțe ?

Sheila se uită în ochii ei ca de la femeie la femeie și stăpîna celor șapte vaci se lăasă înduplecată și de data asta.

— Hai, fie, zise, treacă de la mine încă o dată. dar să nu te mai prind cu de-alde astea.

Nici nu se mai duse la ea Sheila vreo trei zile. În cea de-a patra zi, cînd îi duse ultimul pui, femeia să dea cu el de pereți, nu alta. Salvarea veni de la bărbatul ei.

— Ce-i pocitania asta, întrebă, parcă numai adineauri mă încurcai în tindă în două netrebnice ca ea. Ți-a mai venit una ? Pe cîntea mea că mă mut din casa asta. Îmi iau catrafusele și mă mut. Cu cine vrei să stai în casă, cu mîțele sau cu mine ?

— Dacă-i vorba, mai mare lipsă am eu în casă de mîțe decît de tine. Toată ziua șezi pe laviță și tragi la măsca. Mîțele măcar prind șoareci.

— Și beau lapte.

— Și ce dacă beau lapte ? Asta-i amu ! Da' ce-ai vrea să bea, vinars, ca tine ? Vacile-s zestrea mea, casa tot zestrea mea este, și dacă nu-ți mai place aici nu te ține nime cu forța, te poți duce unde vezi cu ochii. Călătorie sprîncenată !

Așa era Firuța gazdei. Tu-i spuneai una, ea îți răspundea zece. Și, a dracului cum era, îl luă și pe cel

de-al treilea pui și-l puse pe cuptor în bucătărie lângă ceilalți doi.

Inter duos litigantes, tertius gaudet.

*

Timpul trecea și Motănaș nu prinsese nici măcar un cărăbuș.

— Da' bărbat ești tu, mă ? îi zicea Negruț, că nu mai putu răbda să tacă. Te-ai învățat o dată cu zece luni pline, și tot n-ai făcut nici o ispravă. Ce nu făceam eu la zece luni ? N-aveam încă nici șapte — că mă născusem sub lună plină și cea de-a șaptea încă nu-și rotunjise cașcavalul — că am și depus la picioarele mamei Rebeca primul meu șoarece. Și ce șoarece ! Gras, barosan, urecheat nevoie mare, aproape cât și mine. Guzman de soi, ce mai. Alea zic și eu vremuri. Dar tu ? Că azi-mîine îți trece și vremea însurătorii și tu, tot nimic. Ești un pierde-vară, nu știi decît să-ți vîri mustățile în blidul altuia, rîd mîțele de tine de-și rup șalele, tîndălău mare ce ești !

Dar și-a găsit-o. Putea să-l tot dăscălească pînă i se ura, vorbele înțelepte îi intrau pe o ureche și-i ieșeau pe ailaltă cu fulgerătoare repeziciune. La masă se purta tot mai neobrăzat. Miță mare de-acum, aproape egal în putere cu Negruț, ființă zdravănă și el, Motănaș venea la blid ca un nesimțit, nici tu bonjur, nici sănătate, măi firtate, îl împingea la o parte cu una cu două. Negruț era așa de scîrbit, încît pleca și-l lăsa să se înfrupte singur. Își făcea de lucru în altă parte, mai prindea cîte un șoarece, mai adulmeca prin vecini dacă nu se taie vreun porc, vreo oaie și se sătura prin străini pentru mai multă vreme.

Iar i se plînsese Sheilei :

— Ce să-ți spun, coană Sheila, halal de tineretul de azi. Mă uit și la tembelul ăsta de Motănaș. Umblă pustiu cît e ziua de lungă, cînd nu hoinărește, doarme, cînd nu doarme, se uită în fîntînă, să se vadă cît e de frumos. Auzi dumneata, a intrat într-a unsprezecea lună a vieții și n-a prins decît pureci. Dar, de, să scoată pe altul din piine. la asta se pricepe. Am ajuns să nu mai pot mânca dintr-un blid cu el. Spun drept, cînd îl văd, mi se face lehamite.

— Tare mai ești nervos dumneatale, coane Negruț. De ce nu te cauți ? Și apoi, prea stai mult în casă. Mai du-te și dumneata ca omul, să vezi lume, mai schimbă cîte o vorbă cu unul și cu altul. Dacă stai tot acasă și te frămînti, ai să intri la idei. Lasă-l pe fiecare să facă ce-l taie capul.

Și, indiferentă, se jucă mai departe cu un șoarece mort. Negruț oftă și plecă abătut. Nici de data asta nu găsisese la Sheila nici o fărîmă de înțelegere. Puse și vorbele astea ale ei pe socoteala nepăsării ei obișnuite. Nu trecu însă mult pînă descoperi un adevăr prea crunt de suportat de către un motan care se respectă.

*

Motanul tînăr ședea la fîntînă și se uita în apă.

— Sînt frumos, își spunea Motănaș. Sînt așa de frumos, încît m-aș îndrăgosti de mine însumi dacă aș fi un altul. Miau ! Ce mai trup mlădios, ce ținută ! Mustățile mele perfect arcuite se înfig în azurul bolții. În vibrarea lor subțire ca un zumzet tremură chemarea tuturor adierilor, blana mea zvîrle scînteii și scapără de tinerețe. Ce ochi, ce mai urechi minunate ! Nimeni nu mai este ca mine !

În spate auzi un rîset înfundat.

— Ai grijă să nu cazi în fîntînă !

Întorcîndu-se, o văzu la doi pași de el pe Sheila. Se juca cu un mac roșu. Era culcată pe spate și se uita sus

la floare, pălmuind-o delicat și urmărind din cap cu mișcări line unduirea florii.

— Mai bine vino și tu să te uiți de jos la floarea asta, să vezi ce frumos se limpezește soarele în ea. Parcă ar fi o flacăară. Parcă ar fi un soare micuț în amurg.

Foarte flatat, Motănaș veni și el sub floare. Privi în sus și rămase așa, cu ochii întredeschiși, cum plouă peste el o bucurie roșie.

— Nu zic, e frumos, dar, totuși, nu-i ca mine. N-am văzut nimic mai frumos decît mine.

— Dar eu ?

Motănaș o privi. Dungile ei aurii jucau în ape, trimițîndu-și valurile sub propria lui piele. Simțea unduirea dungilor ei, le respira împreună cu un miros neînchipuit de sălbatic și dulce, izvorînd parcă nu de lîngă el, ci din vremuri străvechi, cînd mîțele dintii, libere, mari, puternice, se căutau spre bucurie și se regăseau.

— De unde cunosc eu miresmele astea răscolitoare ? Sînt ca o băutură a zeilor. Poate asta se cheamă istorie. Simt și știu că toată istoria mîțimii este cuprinsă în mireasma asta fără seamăn. Merită să mori pentru ea.

Își înalță botul și adulmecă mirosul crud, tremurînd să nu-i scape din nări. Dungile frumoasei se topiră în linii calde, învăluindu-l de la vîrfurile ghearelor pînă la urechile lui aprinse, și se umplu pe de-a-ntregul de prezența ei dulce și înfricoșătoare. Fără să-și dea seama, emise un miorlăit prelung, tandru și totodată fioros, cu contrabasuri, flauturi și viori, un sunet pe care nu-l scoasese pînă atunci niciodată. Traduse în limbaj omenesc, acele miorlăituri sunară așa :

— Nu știu ce mă mistuie, frumoaso, atîta știu că mor de dragul tău. O fi dat o boală grea peste mine, mi-ai făcut vrăji, Sheila, numai tu mă poți dezlega. Nu refuza cîntul meu, în el răsună clipa de aur, clipa eternă, re-

petată din miță în miță de la începutul vremilor cînd pisicile aveau solzi și trăiau în apă.

— Ce vorbești, Motănaș ? Cînd au avut mițele solzi ?

— Nu știu cînd, frumoaso, dar au avut, asta o știu, căci a coborît duhul sacru peste mine. Și mai știu că milioane de mițe răposate miaună prin mine și tot atîtea milioane și din cele ce nu s-au născut încă. Aju-tă-mă, zeiță vărgată, salvează-mă, că pier.

Iar cheia majoră spunea :

— Sînt foc și pară, nimeni să nu îndrăznească să se apropie de mine. Nimeni să nu pună laba pe mița mea, căci am să-l sfîrtec și am să-l desființez ca pe un șoarece ticălos, chiar dacă ar fi cel mai nemaipomenit motan peste o mie de curți și poduri ! Miau !

Cine știe ce întorsătură ar fi luat lucrurile dacă pe gard nu ar fi apărut Negruț, țănoș și superb, cu guzganul între dinți. Trecu pe lîngă ei tăcut și se așeză nu departe, sub streășină. Acolo se apucă să-și ronțăie prada în fața lor.

Temperatura ridicată din jurul perechii se răci subit.

Apariția lui Negruț cu guzganul le aminti amîndurora ce-i lipsea lui Motănaș, și anume că el nu prinsese încă nici un șoarece și nu avea dreptul să viseze la mițe care au răposat și altele pe cale de a se naște. Dintr-o dată, viața își pierdu sensul. Sheila se zgribuli în blana ei vărgată, căscă, se scutură și se mistui în taințele podului, fără să se uite îndărăt. Motănaș rămase muncit de o furie neputincioasă. Cu un minut în urmă știuse de ce a venit ei pe lume și de ce veniseră mițele toate. Dar undeva s-a stins o lumină. L-au părăsit căldura și duhul dintr-o dată, și simți o contracție silnică a trupului, a întregii ființe, toate din pricina lui Negruț. Căci Negruț era Inamicul. Îl privea cu ură cum își roade prada, plin de sine, cum se fălește sfîșiind guzganul prins de

el în persoană, pe care nimeni nu i-l dăduse de pomană și nici nu făcea să-l împartă cu altul, putea să-l mănince în văzul lumii, singur. Legea nescrisă a ginteii feline altoiște în singele fiecăreia, încă din cea mai fragedă vîrstă, respectul pentru prada altuia. Oricît ar fi fost el de obraznic, Motănaș n-ar fi cutezat să se înfigă la vînatul lui Negruț, așa cum își permitea să-l împingă la o parte de la blidul stăpînirii. Chiar dacă Negruț nu l-ar fi putut mîncea dintr-o dată și ar mai fi lăsat din el pentru mai tîrziu, Motănaș tot nu s-ar fi încumetat să se apropie de el. Văzîndu-l acum victorios, umflat în pene, rupîndu-și fișii din pradă cu ghearele, simți pentru el admirație, dar și o ură nesfîrșită.

Și totuși, guzganul își pierdu toată savoarea în gura lui Negruț. Îl mîncea numai din obișnuință, căci ce altceva putea să facă cu el? Saliva lui căpătă o acreală coclită, îl mesteca în silă. Între timp mîrîia înfiorător, dar se prefăcea numai pentru ca celălalt să creadă că el mănîncă ceva bun și de preț, să-i facă ciudă. Într-un cuvînt, se fandosea ca să-și dea importanță, pentru că se simtea strașnic călcat pe coadă. Auzise foarte bine miorlăitul focos al lui Motănaș, văzu și ochii Sheilei aruncînd scînteii. Știa bine unde duc astea toate. Ura lui împotriva lui Motănaș se contură definitiv: era străvechea dușmănie dintre motan și motan, fără iertare și fără leac. Nu numai la mîncare erau rivali așadar. Motănaș era gata să-l împingă pe el la o parte și de la Sheila, tot așa de firesc ca și de la blidul cu lapte. Dintr-o dată, pupilele i se dilatară și văzu roșu. Sări ca ars, părul i se zburli și își făcu o spinare ca de arici, apoi începu să mîrîie, dar de data asta nu din pricina guzganului, pe care-l lăsa în plata Domnului. Motănaș prîncepu aluzia și se mistui prin crăpătura gardului.

Nici Sheila nu se arată cîteva zile. Știa că soarta ei era pecetluită, căci jurămîntul lui Motănaș din ziua fatală era o vorbă care îi lega pe amîndoi, numai moartea i-ar fi putut dezlega. De aceea fu mai tandră decît ori-cînd cu puii ei, se ducea să-i vadă în fiecare zi, îi lingea, îi pieptăna, le înșira fel de fel de povești, ba cu șoareci, ba cu cîrnați și chiar le aduse un șoarece mort pe jumătate, să se exerseze cu el. Și le spuse așa :

— O, dragii mei, voi sînteți mari de acum și o să știți să vă descurcați și fără mine. Să fiți frumoși și cuminți cînd eu nu voi mai fi, să ascultați întotdeauna de stăpîna voastră cînd se uită la voi și niciodată cînd se uită în altă parte. Cînd furați smîntînă, să aveți grijă să vă lingeti bine pe mustați după aceea, și, mai ales, să nu răsturnați oala, căci ar putea să vă coste viața. Cînd căpătați ceva ce nu vă place, să vă prefaceți, totuși, că sînteți mulțumiți, din politete, iar cînd vedeți năpasta ridicîndu-se asupra voastră sub formă de băț, mătură, lopată sau par, să nu zăboviți în a fugi și a vă pune la adăpost. Să nu uitați că lingușirile și buna cuviință cîștigă inima oamenilor. Căutați cheia inimii înainte de toate ! Ea vă va deschide calea spre laptele dulce și brînză cea grasă. Spre mîngîieri. În ploaie să nu stați, umezeala este moartea noastră. Zăboviți cît mai mult la soare și în preajma focului. Iar dacă vreodată prea o faceți de oaie și urmează vremuri de bejenie, să nu mai dați pe acasă pînă nu se potolesc lucrurile. Căci oamenii mai uită, au multe griji. Atunci e timpul să vă dedați cu vinătoarea de șoareci, străvechea îndeletnicire a gînteii noastre, cu care e bine să vă deprindeți cît mai curînd. Poate o să mă mai vedeți vreodată, poate că nu. Tot ce vă spun acum este pentru binele vostru. Să rămînă săpat în inimile voastre cu litere de foc.

Acasă, Negruț stătea întruna la pîndă. Și, în adevăr, după puține zile, îl prinse pe Motănaș pe cînd cobora din podul cu fîn. Explicația dintre ei doi fu scurtă, dar hotărîtoare. Rămaseră amîndoi literalmente fără urechi demne de menționat. Duelul făcu vîlvă mare și se dădu sfoară în țara pisicilor. În urma evenimentului, Sheila, cînd apăru într-o seară la un supeu select de mațe de găini sacrificate cu ocazia unei nunți de oameni, fu primită cu multă răceală de către crema societății prezente la acel ospăț. Mr. Mr. o măsură de la urechi pînă la coadă — îi lipsea numai lorgnonul — și declară răspicat că regretă, dar mama ei a fost miță de parohie și o crescuse și pe ea tot acolo, în umbra clopotniței, și, deci, pentru ea nu-i chip să stea la masă cu o declasată, să plece ea sau plec eu. Atunci să fi văzut forfotă printre invitate, care de care s-o asigure pe doamna Mr. Mr. mai cu foc, că, mă rog, nu se poate una ca asta, că fără ea nu stau nici dumnealor, să se ducă la dracul ospățul cu mațele de găină cu tot, că or mai fi nunți și altă dată, cum să plece ea, chipurile miță de duhovnic, ex-consoarta unui angora pur-sînge, se poate? Și de ce să plece, Doamne iartă-mă, din pricina unei parii nedemne de a-și purta coada, această podoabă și emblemă a castei pisicești, batjocorită de ea și călcată în picioare și așa și iar așa vreo jumătate de oră și mai bine, cu miorlăituri și mîrieli pînă veni mireasa și le izgoni cu mătura. Sheila se întoarse acasă, înlăcrimată. Se duse drept în pod, se ascunse în fîn și plînsese multă vreme amarnic. Negruț și Motănaș o ascultau șezînd la intrarea podului. În ochii motanului mai vîrstnic mocnea focul unei mulțumiri reale.

Toți se așteptau la evenimente extraordinare. Sheila slăbea văzînd cu ochii, la pui nu se mai ducea, de mîncare nu se atîngea. Zbuciumul ei îl lăsa pe Motănaș complet indiferent. Scăderea elanului vital al Sheilei îl respîngea. O vedea umblînd ca o nălucă, cu toate luminile ei stinse, și nu era vinovat dacă nu mai putea regăsi la vederea jalnicei arătări farmecul de altădată. Cu toate că o întîlnea în fiecare zi, ea nu mai însemna pentru el nimic.

*

Negruț, dimpotrivă, suferea împreună cu ea. După primul moment de satisfacție pricinuită de înfrîngerea ei, începu să bănuiască în apropierea Sheilei o umbră înfricoșătoare, ceva rece și tainic la care amîna mereu să se gîndească, cu toate că știa că va trebui într-o zi să o întîlnească și el față în față. Își învingea groaza și se ducea să doarmă lîngă Sheila în fin ca s-o încălzească. Sheilei îi era mereu frig. Îi era frică și se zgribulea mistuită de umbra aceea care n-o mai părăsea. Sub suflarea ei rece Negruț slăbi și el și prezența umbrei îi deveni așa de nesuferită, încît din cauza ei o părăsi și el pe Sheila pînă la urmă. Ea se stîngea singură în podul cu fin.

*

La prima lună plină, se împărțiră convocatoarele. Către miezul nopții se ținu mare adunare în finațul zis al lui Moga, prezidată de excelența sa Kerguelen. Au fost de față Motănaș, Sheila, Mița Morarului, Mița văcarului, doamna Mr. Mr., Pusi Bălțata, toate pisicile din cartier, plus alte multe venite de hăt departe, de la balta lui

Dolfi. Motanul angora al domnului colonel Păcală se înființă și el. Întii se duse să-și facă complimentele coanei Mr. Mr. și s-o întrebe de sănătate și ce mai fac puii. Mr. Mr. nădăjduia din toată inima că *tête-à-tête*-ul lor a fost remarcat de toată suflarea prezentă, cum s-a și întâmplat.

Finațul se desfășura sub forma unui amfiteatru și pisicile se așezară în el după ierarhie. În rîndul din față sedeau pisicile angora — trei la număr — și pisica persană a responsabilului cu cinematograful. Siameza, unica din județ, se cocoță singură pe o salcie, deoarece aici nu se potrivea cu ea nimeni în rang, nici pe departe. Kerguelen se sui șchiopătînd pe arinul din fața adunării. Ochii tuturor se îndreptară asupra lui și nimeni nu mai suflă o vorbă. Doar o pisică bătrînă își cîrpi nepotul, care se cerea afară tocmai în acele clipe solemne.

Exelența sa fixă adunarea cu ochii săi galbeni, tuși de trei ori și începu :

— Prea onorată siameză, cinstite angora și persană, aleasă mițime !

Își plimbă privirea peste rîndurile auditoriului care își ținea suflarea, numai un mic mîț întrebă :

— Mamă, de țe nu ale nenea păr pe coadă ?

— Delict ! Afară, afară ! strigară voci zeloase, din public.

Delinquentul fu scos de urechi de la locul lui și izgonit din finaț. Kerguelen continuă :

— Vremurile nu mai sînt ce erau odată. Laptele s-a împuținat, șoarecii se arată tot mai rar, vînătoarea devine tot mai aprigă. De aceea se impune să veghem cu cea mai strictă vigilență asupra sănătății gîntei noastre. Vechea lege a gîntei, potrivit căreia nimeni nu-i liber să procreeze pînă n-a prins măcar un șoarece, trebuie observată cu cea mai strașnică strictețe, căci vă întreb eu :

ce rost mai are să aduci pe lumea asta de lipsuri alți neajutorați, scăzându-se, în felul ăsta, vitalitatea neamului, o vitalitate de care noi toți, în aste vremuri critice, avem o nevoie așa de imperioasă ?

Oratorul făcu o pauză privind-și auditoriul cu severitate și așteptînd să izbucnească aplauzele, cum era prevăzut în protocol. Ovaționistii se executară cu atîta entuziasm, încît unii trebuiră să fie transportați acasă pe tărgile dinainte pregătite.

Motănaș se făcu una cu pămîntul, Sheila leșină, președintele înghiți o gură de lapte acru și-i dădu înainte.

— Nu putem tolera abuzuri de astea și vom lua cele mai severe măsuri pentru a le pune capăt. Cine este responsabil cu morala publică în sectorul „Șoarecele și Vrabia“ ?

— Negruț se ridică în picioare.

— Dumneata, coșcogeamite motan în toată firea și vechi luptător, n-ai văzut ce se petrece sub ochii dumitale ?

Negruț tăcu.

— De ce n-ai raportat ?

— Vă rog să mă scuzați. Mă temeam să nu se creadă că o fac din motive personale.

— Cum din motive personale ? Te poftesc să fii explicit.

— Lumea ar fi crezut că sînt gelos.

— Și nu erai ? Negruț tăcu. Motivele personale trebuie să treacă pe planul doi cînd se află în joc interesele rasei. Cine a catechizat-o pe Sheila ?

Un soi de prelat bătrîn, cu blana roșcată mîncată de molii, înaintă șontic-șontic în trei labe.

— Dumneata i-ai dezvăluit tainele legii ?

— I-am spus tot ce trebuie să știe partea femeiască.

— Cum stătea inculpata la Principiile Selecției ?

— Avea numai nota zece.

— Dacă și le-ar fi însușit, n-ar fi ajuns aici.

— Dar...

— Nici-un „dar“. Dumitale și lui Negruț vi se prescriu trei zile de post și rugăciuni către Marele Sfinx și altele trei îndreptate către Zeița Cașcavalului. Ca penitență, veți umbla cu coada între picioare pînă cînd pămîntul o să-nceapă să miroase a încolțire. Motănaș la hausarest absolut, pentru douăzeci de zile. Iar femeia — își ridică vocea — căci ea este principala vinovată în aceste cazuri, femeia este excomunicată din ginta noastră pentru totdeauna. Nu va mai împărți nimeni cu ea nici blid, nici culcuș și să plutească asupra ei pînă la moarte. Blestemul Sfinxului cu Dinții de Piatră.

Vorbele astea fură așa de îngrozitoare, încît jumătate din cei de față căzură ca trăsniți. Cei rămași izbucniră în aplauze și urlete de speriat. Miorlăiturile fură auzite de șeriful orașului, care își încarcă toate mitralierele postului său crezînd că, poate, se va întîmpla, în fine, ceva de seamă și în tîrgul ăsta adormit unde fusese mutat disciplinar, pentru că o sedusese pe nevasta șefului său, poate o să izbucnească o revoluție, ori va avea loc mult temuta năvălire a marțienilor, în sfîrșit, ceva ca să-l ajute să-și arate vitejia și să capete o decorație. (Astea s-au întîmplat demult, înainte de a se afla că în Marte nu există nici măcar un viermișor.)

Pe Sheila n-o mai văzu nimeni după aceea. Cînd toți ceilalți plecaseră la casele lor, se trezi singură pe cîmpul înghețat sub lună. Era frig. Niciodată nu va putea fi mai frig, orice mi se va mai întîmpla, își zise. Trecu peste cîmp, și cînd se gîndi că nu se va mai încălzi nici-cînd la soare, nici la vatră, crezu că i se rupe inima. Apoi se duse acasă și sări în fîntină.

Postul lui Negruț coincidea cu agonia curcanului. Greu bolea pasărea mare încă din iarnă, abia se putea ridica în picioare, o rodea ceva la inimă. Se însingurase de mult și acum zăcea în șopru și nu-i mai trebuia nimic. Negruț îl păzea. Era hidos la vedere, avea ochii răi, stătea la pîndă ca un corb și adușmeca moartea venind spre celălalt animal. Curcanul era foarte mare, se lăsa greu răpus. Zăcea cu capul ascuns sub un sac, să n-o vadă pe cea care trebuia să vină să-l ia. Sufla tot mai rar, dar cu ultimele puteri se mai încleșta de firul vieții. Era foarte singur. Motănaș îi dădea tîrcoale și el, deși Negruț îl descuraja. La o oră foarte tîrzie a nopții, Motanul cel mare se apropie cu pași de fulg și ascultă îndelung, dar nu mai auzi nimic. Veni aproape de tot, chiar la capul păsării și înțelese că era moartă. Atunci își înfipse colții în beregata ei și se apucă să ronțăie oasele mici și carnea caldă. Două zile încheiate nu părăsi mortăciunea mîncată pe trei sferturi și înfulecă pînă nu se mai putu urni din loc de sătul. Copiii dădeau în el cu pietre, cu bucăți de lemn, dar el nu se clinti. Stătea ca îngerul unei morți rele și crude, încruntat, mîrîind cu privirea neagră și gura plină de fulgi și de sînge.

În cea de-a treia zi tot îl mai văzu pe Motănaș dînd tîrcoale pe după leăturile gardului. Îl privi lung și îi zise :

— Hai, rupe și tu o bucată.

Motănaș veni pe ocolite, ca în zilele de demult, cînd era sfios și dădea trei tîrcoale blidului înainte de a-și înmuia botul.

— Ia aripa asta, zise motanul cel mare, și să fie de pomană pentru sufletul ei. Știi la cine mă gîndesc.

Se apucară amîndoi să ronțăie ce mai rămăsese din curcan. Se așezară apoi în poarta mare a șurii și tăcură. După ce-au tăcut destul, Negruț privi în sus și spuse :

— Te pomenești că mai ninge anul ăsta. Iar au venit ciorile.

CUPRINS

	Pag.
Ciorapii	5
Ştafete	12
Castor şi Pollux	58
Povestea lui Tripi	72
Istoria celor cincizeci de coţi de pînză	85
Verdictul	110
Scoici	125
Asediul oraşului	134
Kermesa	147
Istorie ciudată în care se succed o seamă de întîmplări miraculoase şi se povesteşte viaţa lui Ramon de la Sierra Morena în stil donquijotesco	165
Judecata bătrînului motan	186

Lector : MAGDALENA BEDROSIAN
Tehnoredactor : CONSTANȚA VULCĂNESCU

Apărut : 1985 ; Bun de tipar : 30.I.

Format : 16/54×84 ; Coli tipo : 13

Tiparul executat sub cd. 5241/984 la
INTREPRINDEREA POLIGRAFICA
BACĂU

Str. Mioriței Nr. 27.

CARTEA ROMÂNEASCĂ

Lei 10

